

**รายงานการติดตามผล
การใช้บริการสื่อเทคโนโลยี
ดิจิทัลเพื่อการศึกษា
ประจำปีงบประมาณ
พ.ศ. 2566**

**ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
กรมส่งเสริมการเรีอเรียนรู้
กระทรวงศึกษาธิการ**

คำนำ

ตามนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการและจุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ให้มีการผลิตและพัฒนารายการวิทยุและรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเพื่อให้เชื่อมโยงและตอบสนองต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาการเผยแพร่การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล และช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาสถานีวิทยุศึกษาและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการออกอากาศให้กลุ่มเป้าหมายสามารถใช้เป็นช่องทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และเพิ่มช่องทางให้สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ได้ทุกระบบพร้อมที่จะรองรับการพัฒนาเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาสาธารณะ (Free ETV) อีกทั้งการพัฒนากระบวนการให้บริการสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เข้าถึงได้หลายช่องทาง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้มีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน และเพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวบรรลุตามวัตถุประสงค์ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการผลิต พัฒนาและเผยแพร่เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในรูปแบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุเพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการติดตามผลการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาจากผู้รับบริการในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่อไป และนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาใช้ในการวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนางานต่อไปอย่างเป็นรูปธรรม

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ขอขอบคุณผู้บริหารสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ ครู ศกร.ตำบล นักศึกษา ศกร. และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามด้วยดี ทำให้ภารกิจติดตามผลการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายทุกประการ

(นายภิชิต ภูลังกา)

ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ตุลาคม 2566

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก - ข
บทที่	
1. บทนำ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประเด็นที่ศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์.....	9
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิทยุกระจายเสียง.....	19
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิทยุโทรทัศน์.....	32
พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร.....	65
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ.....	71
ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	77
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	83
กรอบแนวคิดในการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา.....	88
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	89
ขอบเขตของการศึกษา.....	89
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ.....	90
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	93
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	93

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. ผลวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	95
ตอนที่ 2 การใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของ กศน.ตำบล.....	96
ตอนที่ 3 ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยี ทางการศึกษา.....	145
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	166
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	172
สรุปผลการวิจัย.....	172
อภิปรายผล.....	195
ข้อเสนอแนะ.....	202
บรรณานุกรม.....	203
ภาคผนวก.....	211
แบบสอบถามสำหรับ นักเรียน กศน. ครู กศน. หรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง.....	212
การวิเคราะห์ความสอดคล้องข้อคำถาม.....	221
รายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ไปติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.....	222
หนังสือติดต่อประสานงานกับสำนักงาน กศน.จังหวัดในการติดตามผลการ ใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.....	225
หนังสือติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาในการติดตามผลการใช้บริการ สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.....	226
ภาพการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา.....	227
คณะผู้จัดทำ.....	232

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการติดตามผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล.....	90
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	
4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	95
ตอนที่ 2 การใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล	
4.2 แสดงการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา.....	96
4.3 แสดงช่องทางการใช้บริการสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	96
4.4 แสดงประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่รับชม.....	98
4.5 แสดงรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่เคยรับชม.....	98
4.6 แสดงความถี่ในการรับชม จำนวนผู้ใช้บริการรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ กศน.ตำบล เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์.....	104
4.7 แสดงความพึงพอใจในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	105
4.8 แสดงปัญหาอุปสรรคในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	106
4.9 แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV).....	107
4.10 แสดงการใช้บริการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	111
4.11 แสดงช่องทางที่ใช้บริการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	111
4.12 แสดงอุปกรณ์ที่ใช้บริการรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	112
4.13 แสดงรูปแบบการใช้บริการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	112
4.14 แสดงประเภทรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ใช้บริการ.....	113
4.15 แสดงสาเหตุที่ไม่ใช้งานวิทยุเพื่อการศึกษา.....	113
4.16 แสดงช่องทางการใช้บริการของวิทยุทั่วไป.....	114
4.17 แสดงรายการวิทยุทั่วไปที่เคยรับฟัง.....	115

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.18 แสดงปัญหาอุปสรรคในการรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษา.....	120
4.19 แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุศึกษา.....	120
4.20 แสดงอุปกรณ์ในการให้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา จำนวนผู้ใช้บริการ สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาที่ กศน. ตำบล/ สัปดาห์.....	123
4.21 แสดงช่องทางในการติดตามรับชมสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่ โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	124
4.22 แสดงวัตถุประสงค์การให้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดย ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	125
4.23 แสดงปัญหาที่พบในการให้บริการสื่อออนไลน์.....	126
4.24 แสดงปัจจัยที่ทำให้การศึกษาด้านสื่อออนไลน์ประสบผลสำเร็จ.....	127
4.25 แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อออนไลน์.....	128
4.26 แสดงการให้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการที่ผลิตและเผยแพร่โดย ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	132
4.27 แสดงช่องทางการให้บริการและการรับรู้ข้อมูลสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการที่ผลิต และเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	132
4.28 แสดงประเภทของสื่อคนพิการที่เคยใช้บริการหรือสนใจจะใช้บริการ.....	133
4.29 แสดงเหตุผลที่ทํานสนใจใช้สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ.....	134
4.30 แสดงปัญหาที่พบในการให้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ.....	135
4.31 แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อการศึกษา เพื่อคนพิการ.....	135
4.32 แสดงประเภทการให้บริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคม อาเซียนที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	139
4.33 แสดงจำนวนผู้รับบริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคม อาเซียนที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์.....	139
4.34 แสดงความต้องการสื่อส่งเสริมเกี่ยวกับประเทศกลุ่มอาเซียน +6.....	140
4.35 แสดงปัจจัยที่ทำให้เกิดความต้องการรับชมรายการส่งเสริมการศึกษาเพื่อส่งเสริม ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากขึ้น.....	141

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.36 แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน.....	142
ตอนที่ 3 ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา	
4.37 แสดงความต้องการด้านเนื้อหาภาษาต่างประเทศ.....	145
4.38 แสดงความต้องการด้านเนื้อหาคณิตศาสตร์.....	146
4.39 แสดงความต้องการด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.....	147
4.40 แสดงความต้องการด้านเนื้อหาภาษาไทย.....	148
4.41 แสดงความต้องการด้านเนื้อหาความรู้อื่น ๆ.....	149
4.42 ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาอาชีพ.....	151
4.43 ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัธยาศัย.....	153
4.44 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการข่าว.....	157
4.45 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการสารคดี.....	158
4.46 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการวาไรตี้.....	159
4.47 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการกีฬา.....	161
4.48 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการจินตคดีหรือบันเทิง.....	162
4.49 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการขายสินค้า.....	163
4.50 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการสดที่เปิดโอกาสให้ผู้รับชม สนทนา ซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นผ่านรายการ.....	164
4.51 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการอื่น ๆ.....	165
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา	
4.52 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา	166
4.53 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการแอปพลิเคชันของ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.....	169

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
2.1 ภาพแสดงการจัดแบ่งประเภทของรายการกีฬา.....	57
2.2 องค์ประกอบของการใช้ประโยชน์ของการได้รับความพึงพอใจ.....	74
2.3 กรอบแนวคิดในการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา.....	88

บทสรุปผู้บริหาร

การติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน 3 ข้อ ได้แก่

1) เพื่อศึกษาสภาพการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ปัญหา ข้อเสนอแนะในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน. ตำบล ในรูปแบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

2) เพื่อศึกษาความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อใช้ในการผลิต พัฒนา และเผยแพร่สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

โดยดำเนินการศึกษาในรูปแบบวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผ่านการลงพื้นที่ติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาจากทุกภาคทั่วประเทศ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย ครู กศน. นักศึกษา กศน. และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา รวมทั้งสิ้น 493 คน บทสรุปได้ดังนี้

1.) สภาพการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

1.1 การให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมากที่สุด ส่วนใหญ่ คือ สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา (ร้อยละ 59.43) รองลงมา ได้แก่ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ร้อยละ 37.93) สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา (ร้อยละ 1.42) และสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ (ร้อยละ 1.22) ตามลำดับ

1.2 การให้บริการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ช่องทางการให้บริการสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ที่กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้ในการรับชมส่วนใหญ่ คือ รับชมทางอินเทอร์เน็ต ทาง www.etvthai.tv มากที่สุด โดยเป็นการรับชมแบบรายการย้อนหลัง (ร้อยละ 47.39) และเป็นการรับชมแบบรายการสด (ร้อยละ 21.25) รองลงมา รับชมผ่านอุปกรณ์รับโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมระบบ KU BAND ทาง PSI ช่อง 201 (ร้อยละ 10.00)

ประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่รับชมมากที่สุด คือ รายการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย (ร้อยละ 29.72) รองลงมา ได้แก่ รายการส่งเสริมการศึกษาสายสามัญ

(ร้อยละ 26.23) รายการส่งเสริมการศึกษาอาชีพ (ร้อยละ 21.51) รายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (ร้อยละ 17.55) และรายการอาเซียน (ร้อยละ 5.00) ตามลำดับ

รายการที่เคยรับชม 10 อันดับแรก ส่วนใหญ่ คือ รายการตีพิมพ์เพิ่มเติมเพิ่มความรู้ ชุดตัวสอบ N-Net (ร้อยละ 17.49) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายการสายใย กศน. (ร้อยละ 17.35) รายการเรียนนอกครัว (ร้อยละ 3.96) รายการพัฒนาครู กศน. (ร้อยละ 3.83) รายการประวัติศาสตร์ชาติไทย (ร้อยละ 3.14) รายการกลุ่มอาชีพ/ รายการพัฒนาทักษะอาชีพ (ร้อยละ 3.01) รายการตีพิมพ์เพิ่มเติมเพิ่มความรู้ วิชาคณิตศาสตร์ กศน. ม.ปลาย (ร้อยละ 2.60) รายการตีพิมพ์เพิ่มเติมเพิ่มความรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ปลาย (ร้อยละ 2.46) รายการทำกินก็ได้ ทำขายก็ได้ (ร้อยละ 2.32) รายการเพลินภาษาไทย กศน. ม.ปลาย (ร้อยละ 2.05) ตามลำดับ

ใน 1 สัปดาห์ มีผู้รับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง (ร้อยละ 46.04) ซึ่งผู้ใช้บริการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาผ่านระบบโทรทัศน์ เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์ ส่วนใหญ่ มีผู้รับบริการ จำนวน 1 - 20 คน (ร้อยละ 62.47)

ความพึงพอใจในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.59) และหากพิจารณาเป็นรายข้อจากความพึงพอใจมากที่สุดลำดับแรก คือ สารประโยชน์ที่ได้รับจากรายการ ($\bar{X} = 4.71$ S.D. = 0.54) รองลงมา ได้แก่ ความเหมาะสมของเนื้อหาจากรายการ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.53) และวิทยากรและผู้ดำเนินรายการ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.59) ส่วนวิธีการนำเสนอรายการ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.61) รูปแบบรายการ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.61) และระยะเวลาความยาวของรายการ (นาที) ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.65) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ปัญหาอุปสรรคในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ ไม่พบปัญหา (ร้อยละ 55.17) และมีผู้ใช้บริการแล้วพบปัญหา (ร้อยละ 44.83) โดยปัญหาที่พบในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ เวลาในตารางออกอากาศไม่ตรงกับวันพบกลุ่มนักศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 32.92) รองลงมา ได้แก่ ภาพและเสียงกระตุกหรือสะดุด ไม่คมชัดบางช่วง เนื่องจากสัญญาณดาวเทียมขาดหาย (ร้อยละ 26.09) อุปกรณ์ชุดรับสัญญาณจานดาวเทียมเก่า เสีย (ร้อยละ 23.29) บริเวณพื้นที่ไม่มีสัญญาณจานดาวเทียม (ร้อยละ 10.25) ปัญหาอื่น ๆ ในการรับชม เช่น นักศึกษา กศน. ที่เป็นผู้สูงวัย ไม่มีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์และไม่สะดวกในการใช้งาน อุปกรณ์เสริมอุปกรณ์ต่อพ่วงเสื่อมสภาพ และไม่มีโทรทัศน์สำหรับรับชม (ร้อยละ 7.45) ตามลำดับ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) พบว่า ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ต้องการให้ปรับเวลาของรายการรายวิชาพื้นฐานให้กระชับขึ้น รองลงมา ต้องการสนับสนุนให้สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) เป็นช่องฟรีทีวี

1.3 การใช้บริการรายการวิทยุเพื่อการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ยังไม่เคยรับฟังรายการวิทยุศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (ร้อยละ 58.82) โดยสาเหตุส่วนใหญ่ที่ไม่ใช้รายการวิทยุเพื่อการศึกษา

คือ ไม่นิยมใช้วิทยุเป็นเครื่องมือในการรับฟังสื่อส่งเสริมการศึกษา เพราะมีสื่อเทคโนโลยีอื่น ๆ (ร้อยละ 37.65) และมีผู้เคยรับฟังวิทยุศึกษา (ร้อยละ 41.18)

การรับฟังวิทยุเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ ผ่านช่องทาง Facebook : วิทยุศึกษา FM 92 (ร้อยละ 43.91) มากที่สุด โดยเน้นการรับฟังผ่านทางอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน (ร้อยละ 64.80)

รูปแบบการให้บริการวิทยุเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ รับฟังในรูปแบบรายการย้อนหลังมากที่สุด (ร้อยละ 71.43) รองลงมาคือ รายการสด (ร้อยละ 28.57) ส่วนประเภทของรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่รับฟังมากที่สุด คือ รายการความรู้ทั่วไป (ร้อยละ 31.28)

ส่วนพฤติกรรมการใช้บริการของวิทยุทั่วไป โดยปัจจุบัน มีผู้รับฟังรายการวิทยุทั่วไป ผ่านช่องทาง YouTube (ร้อยละ 31.95) มากที่สุด

ปัญหาจากการใช้บริการวิทยุเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ประสบปัญหาสัญญาณขาดหายเป็นช่วงๆ/ ควรปรับปรุงสัญญาณคลื่นความถี่ (ร้อยละ 78.57)

รายการวิทยุที่นิยมรับฟัง 10 อันดับแรก คือ รายการเพลง (ร้อยละ 15.95) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายการข่าว (ร้อยละ 11.04) รายการหนูน้อยคู่ข่าว (สวท.พัทลุง) (ร้อยละ 4.91) รายการ The ghost radio (ร้อยละ 3.07) รายการมุมความสุข (ร้อยละ 2.86) รายการเรื่องเล่าเช้านี้ (ร้อยละ 2.66) รายการเพลงเพื่อชีวิต (ร้อยละ 2.45) รายการความรู้ทั่วไป (ร้อยละ 2.25) รายการคลื่นวิทยุท้องถิ่น รายการเตรียมสอน/ รายการการศึกษา (ร้อยละ 2.04) เท่ากัน รายการงานอาชีพ/ รายการแนะแนวอาชีพ รายการธรรมชาติทั่วไป รายการ Club Friday (ร้อยละ 1.84) ตามลำดับ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์รายการวิทยุเพิ่มมากขึ้น และต้องการให้มีรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่มีประโยชน์แบบนี้ต่อไป ควรมีเพลงคั่นรายการ หรือเพลงที่มีเนื้อหาวิชาการ เพื่อเพิ่มเทคนิคในการจำ

1.4 การใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา

โดยภาพรวมพบว่า อุปกรณ์ในการใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ใช้งานผ่านทางโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน (ร้อยละ 82.40) มากที่สุด

มีผู้ใช้บริการสื่อออนไลน์ที่ กศน. ตำบล เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์ ส่วนใหญ่ จำนวน 1 - 20 คน (ร้อยละ 62.07) มากที่สุด

ช่องทางในการติดตามรับชมสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา รับชมผ่านเว็บไซต์ ส่วนใหญ่ผ่านทาง www.etvthai.tv มากที่สุด รองลงมา ใช้บริการผ่านทาง www.cet.go.th

วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านการศึกษา (ร้อยละ 34.14) รองลงมา ได้แก่ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านอาชีพ (ร้อยละ 21.18) ดูโพสต์หรือวิดีโอเกร็ดความรู้ (ร้อยละ 16.18) แชรข่าวสาร ความรู้

หรือสิ่งที่ตนสนใจ (ร้อยละ 14.25) ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร (ร้อยละ 9.42) เลือกชม/ ติดต่อซื้อสินค้าออนไลน์ของ กคน. (ร้อยละ 4.83) ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการใช้บริการสื่อออนไลน์ พบว่า ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ต WIFI ในพื้นที่ล่าช้าไม่เสถียรมากที่สุด

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การศึกษาด้านสื่อออนไลน์ประสบความสำเร็จ พบว่า สื่อต้องค้นหาได้ง่าย เข้าถึงได้หลากหลายช่องทาง ใช้งานได้ทุกที่ ทุกเวลา

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อออนไลน์ พบว่า ในภาพรวมส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อออนไลน์ที่ผลิตคืออยู่แล้ว อยากให้คงอยู่ตลอดไปและพัฒนาเนื้อหาใหม่ ๆ ให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง

1.5 การใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

การให้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ในภาพรวมส่วนใหญ่ ไม่เคยใช้บริการ เพราะ ไม่มีนักศึกษาพิการ/ ไม่ได้สอนนักศึกษาพิการ, ไม่ใช้คนพิการ, ไม่ทราบมาก่อนว่ามีสื่อสำหรับคนพิการ, ไม่ได้ใช้สื่อคนพิการ (ร้อยละ 89.25) โดยมีผู้เคยใช้บริการ (ร้อยละ 10.75)

โดยส่วนใหญ่ใช้บริการผ่านทาง YouTube ช่องส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการมากที่สุด (ร้อยละ 38.66)

ประเภทของสื่อคนพิการที่เคยใช้บริการหรือสนใจ ส่วนใหญ่ จะเป็นหนังสือเสียง ตามหลักสูตรมากที่สุด รองลงมา คือ หนังสือเสียงตามอัธยาศัย และหนังสืออักษรเบรลล์ ตามลำดับ โดยเหตุผลที่กลุ่มเป้าหมายสนใจใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ส่วนใหญ่ คือ ต้องการรู้เพื่อแนะนำต่อให้แก่คนพิการที่ตนรู้จัก

ปัญหาส่วนใหญ่ในการใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ คือ คนปกติและคนพิการส่วนใหญ่ ยังไม่ทราบช่องทางการเข้าถึงสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มีให้บริการ (ร้อยละ 45.45)

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการส่วนใหญ่ พบว่า ต้องการให้มีการสอนวิธีสื่อสารกับคนพิการให้แก่คนปกติ เช่น ภาษามือ วิธีการอ่านหนังสือเบรลล์ และต้องการให้เพิ่มจำนวนสื่อสำหรับคนพิการและเพิ่มความหลากหลายมากขึ้น เพราะปัจจุบันสื่อประเภทนี้มีจำนวนน้อย

1.6 การใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ประเภทสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่ใช้บริการส่วนใหญ่ คือ สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา (ร้อยละ 63.08) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ร้อยละ 27.03) สื่อ Offline ประเภท VCD/ DVD (ร้อยละ 6.40) สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา (ร้อยละ 3.49) ตามลำดับ

จำนวนผู้รับบริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์ ส่วนใหญ่ จำนวน 1 - 20 คน (ร้อยละ 72.41) มากที่สุด

ประเทศในกลุ่มอาเซียน +6 ที่สนใจต้องการให้มีสื่อส่งเสริมความรู้เพิ่มมากขึ้น โนภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ประเทศจีน (ร้อยละ 20.35) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ 16.82) ประเทศเกาหลีใต้ (ร้อยละ 14.00) ประเทศไทย (ร้อยละ 7.35) ประเทศลาว (ร้อยละ 6.29) ประเทศออสเตรเลีย (ร้อยละ 5.88) ประเทศพม่า (ร้อยละ 4.47) ประเทศมาเลเซีย (ร้อยละ 4.24) ประเทศนิวซีแลนด์ (ร้อยละ 3.94) ประเทศกัมพูชาและประเทศสิงคโปร์ (ร้อยละ 3.82) เท่ากัน ประเทศเวียดนาม (ร้อยละ 2.53) ประเทศอินเดีย (ร้อยละ 2.00) ประเทศฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 1.94) ประเทศอินโดนีเซีย (ร้อยละ 1.47) และประเทศบรูไน (ร้อยละ 1.06) ตามลำดับ

ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการรับชมรายการส่งเสริมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากขึ้น คือ รายการต้องมีรูปแบบที่น่าสนใจและทันสมัย ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน พบว่า ต้องการให้มีรายการภาษาอาเซียนที่หลากหลายภาษามากขึ้น รองลงมา ได้แก่ ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนเพื่อการท่องเที่ยว

2.) ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

2.1 ความต้องการด้านเนื้อหาสาระความรู้พื้นฐาน

ความต้องการด้านเนื้อหาภาษาต่างประเทศ มีเนื้อหาที่สนใจ ประกอบด้วย วิชาภาษาอังกฤษ กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง (ร้อยละ 47.26) และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหา เฉพาะเจาะจงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องวิธีการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 35.62) เรื่อง Tense (ร้อยละ 6.16) เรื่องภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว (ร้อยละ 3.42) เรื่อง Grammar และเรื่องภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ (ร้อยละ 2.05) เรื่องคำสแลง/สำนวนต่าง ๆ (ร้อยละ 1.37) เรื่อง Pronunciation เรื่อง Vocabulary เรื่องการพูด การอ่าน การเขียน (ร้อยละ 0.68) เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการด้านเนื้อหาคณิตศาสตร์ มีเนื้อหาที่สนใจ ประกอบด้วย วิชาคณิตศาสตร์ กศน. ม.ต้น และ ม.ปลาย ทุกเรื่อง (ร้อยละ 41.26) และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหาเฉพาะเจาะจง ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องสมการ (ร้อยละ 8.39) เรื่องเซต (ร้อยละ 7.69) เรื่องการคำนวณ และ เรื่องสถิติ (ร้อยละ 6.29) เท่ากัน เรื่องตรีโกณมิติ (ร้อยละ 5.59) เรื่องเศษส่วน (ร้อยละ 4.90) เรื่องอนุกรม/ เรียงไข/ ลำดับ (ร้อยละ 3.50) เรื่องเปอร์เซ็นต์ (ร้อยละ 2.80) เรื่องความน่าจะเป็น และเรื่องเลขยกกำลัง (ร้อยละ 2.10) เท่ากัน เรื่องอัตราส่วน เรื่องแคลคูลัส เรื่องพื้นที่และปริมาตร และเรื่องการค้าคำนวณต้นทุน/ รายได้/ บัญชี (ร้อยละ 1.40) เท่ากัน เรื่องการหาร เรื่องกราฟ ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน เรื่องทฤษฎีพีทาโกรัส เรื่องทฤษฎี และเรื่องจำนวนจริง (ร้อยละ 0.70) เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีเนื้อหาที่สนใจ ประกอบด้วย วิชาวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง (ร้อยละ 46.74) และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องสมบัติของธาตุ (ร้อยละ 14.13) เรื่องดาราศาสตร์และระบบสุริยะจักรวาล (ร้อยละ 13.04) เรื่องโครงงานวิทยาศาสตร์และการทดลอง (ร้อยละ 8.70) เรื่องการเคลื่อนที่ (ร้อยละ 5.43) เรื่องไฟฟ้า และเรื่องกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 3.26) เท่ากัน เรื่องงานและพลังงาน และเรื่องเซลล์ (ร้อยละ 2.17) เท่ากัน เรื่องพันธุศาสตร์ (ร้อยละ 1.09) ตามลำดับ

ความต้องการด้านเนื้อหาภาษาไทย มีเนื้อหาที่สนใจ ประกอบด้วย วิชาภาษาไทย กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง (ร้อยละ 77.42) และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องการอ่าน และเรื่องทักษะการประพันธ์ (ร้อยละ 6.45) เท่ากัน เรื่องการใช้ภาษา เรื่องภาษาพูดกับภาษาเขียน แตกต่างกันอย่างใด และเรื่องวรรณคดี (ร้อยละ 3.23) เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการในเนื้อหาความรู้อื่น ๆ สามารถแบ่งได้ตามสาระต่าง ๆ ดังนี้ สาระการพัฒนาสังคม มีความต้องการเนื้อหา วิชาประวัติศาสตร์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง (ร้อยละ 51.52) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง (ร้อยละ 45.45) และ วิชาภูมิศาสตร์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง (ร้อยละ 3.03) ตามลำดับ สาระทักษะการดำเนินชีวิต มีความต้องการเนื้อหา วิชาศิลปะ กศน. ม.ต้นทุกเรื่อง (ร้อยละ 38.89) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา กศน. ม.ต้น และ ม.ปลายทุกเรื่อง (ร้อยละ 33.33) และ เรื่องดนตรีไทย (ร้อยละ 27.78) ตามลำดับ ความต้องการความรู้อื่น ๆ มีความต้องการเนื้อหาเฉพาะเรื่องมวยและแรงโน้มถ่วง (ร้อยละ 27.08) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิชาฟิสิกส์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง (ร้อยละ 14.58) วิชาภาษาจีนเรื่องการสื่อสาร (ร้อยละ 12.50) วิชาเคมี กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง (ร้อยละ 10.42) รายการชุดสอนภาษา (หลาย ๆ ภาษา) วิชาภาษาเกาหลีทุกเรื่อง วิชาชีววิทยา กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง และเรื่องยีนและโครโมโซม (ร้อยละ 6.25) เท่ากัน เรื่องโครงสร้างอะตอมและการจัดเรียงอิเล็กตรอน เรื่องพอลิเมอร์และการกรองสาร วิชาภาษาญี่ปุ่น ทุกเรื่องตัวข้อสอบวิชาพื้นฐานทุกรายวิชา และเรื่องการหักเหของแสง (ร้อยละ 2.08) เท่ากัน ตามลำดับ

2.2 ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาอาชีพ

ส่วนใหญ่ มีความต้องการให้สอนประกอบอาหาร เช่น อาหารไทยอาหารพื้นบ้าน อาหารชาววัง อาหารพื้นเมือง อาหาร 4 ภาค/ สอนแปรรูปอาหาร/ สอนการถนอมอาหาร (ร้อยละ 24.30) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สอนทำเบเกอรี่/ สอนทำขนมไทย (ร้อยละ 19.53) แนะนำอาชีพยอดนิยมสร้างรายได้ อาชีพในฝัน เช่น ช่างสัก หมอ ช่างถ่ายภาพ ยูทูปเบอร์ ดีกิต็อกเกอร์ บิวตี้บล็อกเกอร์ เป็นต้น (ร้อยละ 7.51)

2.3 ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัยยาศัย

ส่วนใหญ่ มีความต้องการให้สอนวิธีขายสินค้าออนไลน์ ผ่านทางแอปพลิเคชัน Facebook, TikTok, Shopee, Lazada ให้ประสบความสำเร็จ (ร้อยละ 36.34) มากที่สุด รองลงมา คือ สอนประกอบธุรกิจเบื้องต้น/ สอนการตลาดเบื้องต้น/ สอนเทคนิคการขาย/ เทคนิคการสร้างจุดเด่นให้สินค้า (ร้อยละ 6.89)

2.4 ความต้องการด้านรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ความต้องการด้านรูปแบบรายการข่าว ต้องการรายการรูปแบบสั้น กระชับ และตรงประเด็น (ร้อยละ 54.91) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายการรูปแบบสถานการณ์การศึกษา (ร้อยละ 15.61)

ความต้องการด้านรูปแบบรายการสารคดี ต้องการรายการรูปแบบท่องเที่ยวในประเทศ/ ต่างประเทศ (ร้อยละ 34.04) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติไทย/ ประวัติศาสตร์ชุมชน/ สถานที่ท่องเที่ยว/ วัฒนธรรมชุมชน ท้องถิ่น/ ประวัติศาสตร์ชาติอื่น ๆ/ วัฒนธรรมต่างชาติ/ เอเชีย/ ประวัติศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว (ร้อยละ 28.88)

ความต้องการด้านรูปแบบรายการวาไรตี้ มีผู้ต้องการรายการรูปแบบเกมโชว์ อาทิ เกมโชว์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ/ เกมโชว์เกี่ยวกับการศึกษา/ เกมโชว์ปริศนาทายภาพ แทรกความรู้/ เกมโชว์ความรู้รอบตัว (ร้อยละ 28.53) มากที่สุด

ความต้องการด้านรูปแบบรายการกีฬา มีผู้ต้องการรายการรูปแบบฟุตบอล/ วิเคราะห์ ทายผลฟุตบอล (ร้อยละ 29.10) มากที่สุด

ความต้องการด้านรูปแบบรายการจิตคดีหรือบันเทิง มีผู้ต้องการรายการรูปแบบละคร/ หนังสั้น คุณธรรม สะท้อนสังคม (ร้อยละ 43.75) มากที่สุด

ความต้องการด้านรูปแบบรายการขายสินค้า มีผู้ต้องการรายการรูปแบบสินค้า และผลิตภัณฑ์ออนไลน์ ของ กคน./ ผลิตภัณฑ์ของชุมชน OTOP/ สินค้าพื้นเมือง (ร้อยละ 60.24) มากที่สุด

ความต้องการด้านรูปแบบรายการสดที่เปิดโอกาสให้ผู้รับชม สนทนา ชักถาม หรือแสดงความคิดเห็นผ่านรายการ มีผู้ต้องการรายการรูปแบบถ่ายทอดประสบการณ์จากพื้นที่ กคน. ที่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและอาชีพ (ร้อยละ 54.74) มากที่สุด

ความต้องการด้านรูปแบบรายการอื่น ๆ โดยรูปแบบของรายการที่มีความต้องการส่วนใหญ่ คือ รายการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตทุกแง่มุมของนักศึกษา กคน./ รายการเยี่ยมชม กคน. ต้นแบบ (ร้อยละ 41.18) มากที่สุด

3.) ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ด้านการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่าสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาผลิตและพัฒนาเพื่อให้บริการนั้น ดีมาก ใช้งานง่าย ครอบคลุมทุกช่วงวัย (ร้อยละ 24.82) รองลงมา ได้แก่ ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ ในสื่อ Social มากขึ้น (ร้อยละ 20.21)

ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการแอปพลิเคชันของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ส่วนใหญ่ ต้องการให้ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์แอปพลิเคชันในพื้นที่ของหน่วยงานต้นสังกัดของแต่ละจังหวัดให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อสร้างการรับรู้อย่างทั่วถึงและเข้าถึงการใช้งานสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามีให้บริการ พร้อมกับการดำเนินการติดตามผลการใช้หลังการประชาสัมพันธ์ด้วย

บทที่ 1

บทนำ

เทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology) เป็นศาสตร์ว่าด้วยวิธีการ หรือการศึกษา คือระบบการประยุกต์เอาเทคนิควิธีการ อุปกรณ์เครื่องมือ และแนวความคิดใหม่ๆ มาปรับใช้เพื่อช่วย แก้ปัญหาทางการศึกษา (ทั้งด้านการขยายงาน/ ด้านการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน) เป็นต้น (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2545, ออนไลน์) เทคโนโลยีการศึกษา ทรงรูปศัพท์ เช่น 1. เทคโนโลยี (วิธีการ) + โลยี (วิทยา) จะมีความหมายว่า ศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องการศึกษา ซึ่งในส่วนนี้จะช่วยให้ครอบคลุมระบบการนำ วิธีการมาปรับปรุงประสิทธิภาพของการศึกษาให้ดีขึ้น โดยเทคโนโลยีการศึกษาจะครอบคลุม องค์ประกอบอยู่ 3 ประการ ได้แก่ วัสดุ วิธีการ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ 2. เทคโนโลยี + การศึกษา เป็นคำใหม่ที่มีความหมายว่า การประยุกต์เครื่องมือ วัสดุและวิธีการ เพื่อไปส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ และที่สำคัญยังรวมไปถึงการจัดสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้อีกด้วย (วสันต์ ศรีเจริญ, 2561, ออนไลน์) ส่วนเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา เป็นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในด้าน การจัดการศึกษา ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ดังนี้ (1) ในระดับผู้เรียน เช่น ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้เร็วขึ้น ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ช่วยให้ บทเรียนและสื่อการสอนมีความหลากหลาย น่าสนใจ สามารถเรียนรู้ในทุกสถานที่ ทุกเวลา และ ทุกอุปกรณ์ (Anywhere, Anytime, Any Device) สร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มี คุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก หรือ โรงเรียนในเมืองและชนบท (2) ในระดับครู/ อาจารย์ผู้สอน เช่น สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย และมีสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำให้กระบวนการสอนสะดวกยิ่งขึ้น ทำให้ผู้สอนมีเวลาในการ เตรียมการสอนได้อย่างเต็มที่ (3) ในระดับสถานศึกษา เช่น การบริหารงานบุคคล การบริหารหลักสูตร การประกันคุณภาพการศึกษา การติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา รวมไปถึงระบบการ บริหารงานเอกสารต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ได้ และ (4) ในระดับส่วนกลางกระทรวงศึกษาธิการ เช่น ผู้บริหารและบุคลากรภายใน กระทรวงศึกษาธิการ สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ได้อย่างรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน (real time) ทำให้สามารถวางแผนและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ สามารถติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานหรือโครงการต่าง ๆ ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในที่นี้ซึ่งมีความหมายครอบคลุมเกี่ยวข้องกับการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยเรื่องการผลิต การเผยแพร่ และการพัฒนาสื่อสารมวลชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต มัลติมีเดีย แอปพลิเคชัน โทรคมนาคม ได้แก่ โทรศัพท์ เครือข่ายโทรคมนาคม การสื่อสารอื่น ๆ เพื่อให้เกิด กระบวนการเรียนรู้ได้ตามความต้องการของผู้เรียนในทุกเวลาและสถานที่ (มักพา สมะแอ, 2564, ออนไลน์)

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนทุกแผนย่อยในประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และแผนย่อยที่ 3 ในประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) และนโยบายรัฐบาลทั้งในส่วนนโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย และนโยบายเร่งด่วนเรื่อง การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 และพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยเฉพาะหมวดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านโอกาส ความเท่าเทียม ความเสมอภาค ความปลอดภัย และมีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ดังนั้น ในการเร่งรัดการทำงานภาพรวมกระทรวงให้เกิดผลสัมฤทธิ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ให้กับสังคมและผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ และประสิทธิภาพในทุกมิติ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหลักการสำคัญในการประกาศนโยบาย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ไว้ ดังนี้ 1. สร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจให้กับสังคม โดยเฉพาะผู้เรียนและประชาชน ให้ทุกหน่วยงานทำงานโดยบูรณาการการทำงานร่วมกัน และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ความรับผิดชอบ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 2. สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจด้วยความรับผิดชอบ ต่อตนเอง องค์กร ประชาชนและประเทศชาติ โดยให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนผ่านกลไกการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา 3. ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ประกาศและแถลงนโยบายไว้แล้ว เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2564 เพื่อมุ่งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ โดยประกอบด้วยนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1. การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย 2. การยกระดับคุณภาพการศึกษา 3. การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย 4. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 5. การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากร สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ 6. การพัฒนาระบบราชการ และการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล 7. การขับเคลื่อนกฎหมายการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ (นางสาวตรีสุข เทียนทอง, 2566, ออนไลน์)

ด้วยสำนักงาน กศน. เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ได้มุ่งมั่นขับเคลื่อนภารกิจหลักตามแผนพัฒนาประเทศ และนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่คำนึงถึงหลักการบริหารจัดการ ทั้งในเรื่องหลักธรรมาภิบาล หลักการกระจายอำนาจ การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสาร และการสร้างบรรยากาศในการทำงานและการเรียนรู้ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรด้านการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพ การให้บริการสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ สำนักงาน กศน. ได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนี้

จุดเน้นด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดย ข้อที่ 1 ผลผลิตและพัฒนารายการวิทยุและรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเพื่อให้เชื่อมโยงและตอบสนองต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษา สำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้มีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพสามารถพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เช่น รายการพัฒนาอาชีพเพื่อการมีงานทำ รายการติวเข้มเติมเต็มความรู้ รายการทำกินก็ได้ ทำขายก็ได้ ฯลฯ แยกแพร่ทางสถานีวิทยุศึกษา สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ETV) และทางอินเทอร์เน็ต ข้อที่ 2 พัฒนาการเผยแพร่การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยผ่านระบบ เทคโนโลยีดิจิทัล และช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เช่น YouTube, Facebook หรือ Application อื่น ๆ เพื่อส่งเสริม ให้ครู กศน. นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Do It Yourself : DIY) ข้อที่ 3 พัฒนาสถานีวิทยุศึกษาและสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการออกอากาศให้กลุ่มเป้าหมายสามารถใช้เป็นช่องทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยขยายเครือข่ายการรับฟังให้สามารถรับฟังได้ทุกที่ ทุกเวลา ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศและเพิ่มช่องทางให้สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ได้ทั้งระบบ Ku - Band , C - Band , Digital TV และทางอินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งจะรองรับการพัฒนาเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาสาธารณะ (Free ETV) ข้อที่ 4 พัฒนาระบบการให้บริการสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้เข้าถึงได้หลายช่องทางทั้งทาง อินเทอร์เน็ต และรูปแบบอื่น ๆ อาทิ แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ และแท็บเล็ต รวมทั้งสื่อออฟไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเลือกใช้บริการเพื่อเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ ข้อที่ 5 สำรวจ วิจัย ติดตาม ประเมินผลด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผล มาใช้ในการพัฒนางานให้มีความถูกต้อง ทันสมัย และสามารถส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริง (นางสาวตรีสุข เทียนทอง, 2566, ออนไลน์)

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรมส่งเสริมการเรียนรู้ในปัจจุบัน) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัด ผลิต พัฒนา เผยแพร่ และให้บริการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพ และทันสมัยเพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว ในรูปแบบสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ สื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และเพื่อส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีช่องทางการเผยแพร่ให้ผู้รับบริการสามารถเลือกใช้บริการได้หลากหลาย ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ETV) และสถานีวิทยุของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาผ่านระบบ Online ทางอินเทอร์เน็ต (Social Network) ผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ เช่น โทรศัพท์มือถือ Smart Phone แท็บเล็ต เพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายและเป็นทางเลือก ให้แก่ประชาชนอีกด้วย โดยใช้แผนและการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการ ทั้งการออกแบบกิจกรรม การนิเทศ การติดตามผล การปรับปรุง การพัฒนาเพื่อให้การดำเนินงานด้านการผลิต พัฒนา และเผยแพร่เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้องมีการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา เพื่อที่จะได้นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาเนื้อหาสาระ การบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และการหาแนวทางพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่อไปอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ปัญหา ข้อเสนอแนะในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาในรูปแบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
2. เพื่อศึกษาความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อใช้ในการผลิต เผยแพร่ และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

การดำเนินการศึกษาเรื่อง การติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

การติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการติดตามผลเฉพาะสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรมส่งเสริมการเรียนรู้ในปัจจุบัน) ได้แก่ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ สื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

การติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ในครั้งนี้ มีการรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในพื้นที่ 5 ภาค ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออก จาก กศน.ตำบล จำนวน 7,424 ตำบล

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษา กศน.ตำบล ครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล โดยผู้อำนวยการ กศน.อำเภอ ในแต่ละอำเภอ ที่ลงพื้นที่ติดตามผล ฯ เป็นผู้พิจารณาคัดเลือก นักศึกษา กศน.ตำบล จากทุกตำบล อย่างน้อยตำบลละ 1 คน ครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา จากทุกตำบล อย่างน้อยตำบลละ 1 คน รวมมีกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งหมด 493 คน แบ่งเป็น นักศึกษา กศน.ตำบล จำนวน 245 คน ครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล จำนวน 248 คน กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ดังรายละเอียดในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

ภาค	จังหวัด	อำเภอ	กศน.ตำบล	นักศึกษา กศน.	ครู กศน.
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3	8	38	35	38
เหนือ	3	8	42	42	42
ใต้	4	8	59	59	59
กลาง	4	9	64	64	64
ตะวันออก	4	9	45	45	45
รวม	18	42	245	245	248

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ดำเนินการในเชิงประมาณ พ.ศ. 2566 ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล อยู่ในระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2565 – สิงหาคม 2566

ประเด็นที่ศึกษา

ในการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นที่มุ่งศึกษาผู้ให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. การใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล
 - 2.1 สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
 - 2.2 สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา
 - 2.3 สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา
 - 2.4 สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ
 - 2.5 สื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
3. ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการประเภทต่าง ๆ เพื่อการผลิต พัฒนา และเผยแพร่ สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
 - 3.1 ความต้องการด้านเนื้อหา เนื้อหาสาระความรู้พื้นฐาน เนื้อหาการศึกษาอาชีพ และเนื้อหาการศึกษาตามอัธยาศัย
 - 3.2 ความต้องการด้านรูปแบบรายการ
4. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้ตรงกัน ผู้วิจัยได้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา หมายถึง สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ดำเนินการผลิต เผยแพร่ และพัฒนาโดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงาน กศน. ในรูปแบบสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
2. การให้บริการ หมายถึง การจัดสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้บริการในรูปแบบของโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

3. การใช้บริการ หมายถึง การที่ ครู กศน.ตำบล นักศึกษา กศน.ตำบล ใช้บริการสื่อเทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่อการศึกษา ในรูปแบบสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์ เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคม อาเซียน

4. สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา หมายถึง สื่อการศึกษาในรูปแบบออนไลน์ เช่น เว็บไซต์, YouTube, Facebook, Line และรูปแบบอื่น เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัจฉริยะ

5. สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา หมายถึง สื่อเสียงที่เสนอเนื้อหาที่ให้ความรู้ทั่วไปแก่ผู้ฟังและเสนอ เนื้อหาสาระเพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ

6. สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา หมายถึง สื่อภาพและเสียงที่นำเสนอในรูปแบบรายการเกี่ยวกับการ ศึกษาในระบบโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษา, มัธยมศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียน (กศน.) และการศึกษาตามอัจฉริยะเพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ

7. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่ดำเนินการจัด ผลิต พัฒนา และ เผยแพร่เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในรูปแบบสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ประชาคมอาเซียน และดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน เกี่ยวกับการวิจัย การพัฒนา การผลิต การใช้ และเผยแพร่สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สำหรับส่งเสริมการศึกษาลดชีวิต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้ได้ข้อมูล สารสนเทศที่ถูกต้องตามความเป็นจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับสภาพการให้บริการและการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่อการศึกษาของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ รวมถึงแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาต่อไป

2. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา จะนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับจากการติดตามผลการใช้ บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ในการวางแผน การดำเนินงานด้านการผลิต การเผยแพร่ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษา เพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ให้มีเนื้อหาสาระ สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการอย่างแท้จริง เพื่อให้การบริการเทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่อการศึกษา เกิดความคล่องตัวและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมาย นักศึกษา กศน. ครู กศน. ประชาชนทุกกลุ่มทุกช่วงวัย รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรมส่งเสริมการเรียนรู้ในปัจจุบัน) ได้ศึกษาเนื้อหาสาระสำคัญ ๆ ที่สะท้อนถึงองค์ความรู้เป็น การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เรียงตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์
 - 1.1 สื่อออนไลน์
 - 1.2 เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)
 - 1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้น
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิทยุกระจายเสียง
 - 2.1 ความหมายของวิทยุกระจายเสียง
 - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง
 - 2.3 วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา
3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิทยุโทรทัศน์
 - 3.1 ความหมายของวิทยุโทรทัศน์
 - 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์
 - 3.3 วิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
4. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร
 - 4.1 ความหมายของพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร
 - 4.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
 - 4.3 ปัจจัยและวัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสาร
 - 4.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)
5. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 5.1 ลักษณะความพึงพอใจ
 - 5.2 การใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจ
 - 5.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล
6. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
 - 6.1 ความเป็นมาของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
 - 6.2 บทบาท ภารกิจด้านการผลิต พัฒนาและเผยแพร่เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

1. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์

สื่อออนไลน์ (Social Media) เป็นรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่เข้าถึงผู้คนทุกระดับในปัจจุบัน โดยมีใช้กันอย่างแพร่หลายภายใต้การพัฒนาของเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีแนวโน้มจะกลายเป็นสื่อหลักสำหรับผู้คนในโลกอนาคตนอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายเพิ่มเติมถึงสื่อสังคมออนไลน์ไว้ว่าสื่อสังคมออนไลน์คือ สื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสาร ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไปยัง ผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยกันเอง

1.1 สื่อออนไลน์

1.1.1 ความหมายของสื่อออนไลน์

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2553, ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของ สื่อออนไลน์ (Online Media) ไว้ว่า หมายถึง สื่อที่เป็นสื่อทางเลือก สื่อเสริมหรือสื่อใหม่เข้าถึงได้ตลอดเวลาโต้ตอบกับผู้รับสารได้ในทันที จัดเก็บสารสนเทศไว้ได้โดยง่าย เช่น เครือข่ายอินทราเน็ต (Intranet) เอ็กทราเน็ต (Extranet) บริการส่งข้อความสั้น (SMS) บริการส่งข้อความสื่อผสม (MMS) เน้นความใหม่ของข่าวเน้นข่าวเชิงลึก (ข่าวเชิงสืบสวน) เน้นส่วนร่วมผู้อ่านผ่านกระดานข่าว (Web Board) เน้นส่วนร่วมโดยสร้างพื้นที่ส่วนตัว (Blog) เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไป เข้ามามีส่วนร่วมในการรายงานข่าวเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์

กฤษมันต์ วัฒนานรงค์ (2554, ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของ สื่อออนไลน์ หมายถึง ช่องทางของการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet) โดยผู้รับสารใช้อินเทอร์เน็ต เป็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและผู้ส่งสารใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางของการเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสารเช่นกัน ตัวอย่างเช่น “หนังสือพิมพ์ออนไลน์” เป็นรูปแบบหนึ่งของสื่อออนไลน์ที่ใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต สามารถนำเสนอเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์แบบดั้งเดิมที่ใช้การพิมพ์บนกระดาษนอกจากนั้นยังสามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้ทั้งภาพเคลื่อนไหวและเสียง หรือในรูปแบบลัดมีเดียรวมทั้งการเชื่อมโยงข้อมูลไปสู่แหล่งข้อมูลอื่นได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีสื่อออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ เช่น วารสารออนไลน์ หนังสือออนไลน์ วิดีทัศน์ออนไลน์ วิทยุออนไลน์ และโทรทัศน์ออนไลน์ เป็นต้น

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าสื่อออนไลน์ เป็นสื่อทางเลือกซึ่งสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลาโต้ตอบกับผู้รับสารได้ในทันที จัดเก็บสารสนเทศไว้ได้โดยง่าย โดยเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคมเพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายสังคม

1.1.2 ประเภทของสื่อออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ คือ สื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสารซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยกันเอง ซึ่งสามารถแบ่งสื่อสังคมออนไลน์ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ที่ใช้กันบ่อย ๆ คือ บล็อก (Blogging) ทวิตเตอร์ และไมโครบล็อก (Twitter and Micro blogging) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) และการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing) (พิจิต วิจิตรบุญญรักษ์, 2554, หน้า 99 - 103)

1.1.2.1 บล็อก (Blogging) บล็อกมาจาก Web + Log แล้วย่อเหลือ Blog คือ ประเภทของระบบการจัดการเนื้อหาที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เขียนบล็อกเผยแพร่และแบ่งปันบทความของตนเอง โดยบทความที่โพสต์ลงบล็อก เป็นการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน บล็อกซึ่งจุดเด่นของบล็อก คือ การสื่อสารถึงกันอย่างเป็นกันเองระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านบล็อก ผ่านการแสดงความคิดเห็น (Comment) ซึ่ง Blogger (<http://www.blogger.com>) และ WordPress (<http://wordpress.com>) เป็นสองเว็บไซต์ที่ผู้คนนิยม เข้าไปสร้างบล็อกของตนเอง

1.1.2.2 ทวิตเตอร์ และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging) ไมโครบล็อกคือรูปแบบหนึ่งของบล็อกที่มีการจำกัดขนาดของการโพสต์ในแต่ละครั้งซึ่งทวิตเตอร์เป็นไมโครบล็อกที่จำกัดการโพสต์แต่ละครั้งพิมพ์ได้ไม่เกิน 140 ตัวอักษรในปัจจุบันทวิตเตอร์เป็นที่นิยมใช้งานของผู้คนเพราะใช้งานง่าย และใช้เวลาไม่มากนัก รวมทั้งเป็นที่นิยมขององค์กรต่างๆ ที่ใช้ทวิตเตอร์ในการแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ และความเคลื่อนไหวของธุรกิจ เพื่อไม่ให้ขาดการติดต่อกับสังคม ซึ่งหากต้องการมีเลขที่บัญชี (Account) สำหรับทวิตเตอร์สามารถเข้าไปสมัครได้ที่เว็บไซต์ของ Twitter (<http://twitter.com>)

1.1.2.3 เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) เครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ เว็บไซต์ที่ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกับเพื่อนทั้งที่รู้จักมาก่อน หรือรู้จักภายหลังทางออนไลน์ ซึ่งเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์แต่ละแห่งมีคุณลักษณะแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนประกอบหลักที่มีเหมือนกัน คือโปรไฟล์ (Profiles - เพื่อแสดงข้อมูลส่วนตัวของเจ้าของบัญชี) การเชื่อมต่อ (Connecting - เพื่อสร้างเพื่อนกับคนที่รู้จักและไม่รู้จักทางออนไลน์) และการส่งข้อความ (Messaging - อาจเป็นข้อความส่วนตัวหรือข้อความสาธารณะ) เป็นต้น โดยมี Facebook (<http://www.facebook.com>) เป็นเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในปัจจุบัน

1.1.2.4 การแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing) เว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์เป็นเว็บไซต์ที่ให้ผู้ใช้งานสามารถทำการอัปโหลด (Upload) ไฟล์สื่อผสม (Multimedia) ขึ้นสู่เว็บไซต์เพื่อแบ่งปันข้อมูลแก่ผู้ใช้ทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมมาก เพราะด้วยความที่เป็นสื่อผสมเองไม่ว่าจะเป็น รูปสไลด์หรือวิดีโอ รวมทั้งการใช้งานง่ายขึ้นของกล้องดิจิทัล และกล้องวิดีโอ

ซึ่งเป็นเครื่องมือที่นำมาสู่การได้ไฟล์สื่อผสมแบบต่าง ๆ ออกมาเว็บไซต์ประเภทนี้ที่ได้รับความนิยมคือ YouTube/ flickr และ slide share (<http://www.slideshare.net> สำหรับแบ่งปันไฟล์พรีเซนเทชัน)

ดังนั้น Social Media ซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยใช้สื่อต่าง ๆ เป็นตัวแทนในการสนทนา โดยได้มีการจัดแบ่งประเภทของ Social Media ออกเป็นหลายประเภท เช่น ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ (Publish) ที่มีวิกิพีเดีย (Wikipedia) บล็อกเกอร์ (Blogger) เป็นต้น ประเภทสื่อแลกเปลี่ยน (Share) ที่มียูทูบ (YouTube) ฟลิค (Flickr) สไลด์แชร์ (SlideShare) เป็นต้น ประเภทสื่อสนทนา (Discuss) ที่มี สไกป์ (Skype) กูเกิ้ลทอล์ค (Google Talk) เป็นต้น และยังมีอีกหลายประเภท โดยอีกประเภทของ Social Media ที่สร้างความสับสนให้บ้างก็คือประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือที่เรียกกันว่า Social Network ที่มีเฟซบุ๊ก (Facebook) ลิงก์อิน (LinkedIn) กูเกิ้ลพลัส (Google+) เป็นต้น

1.1.3 ลักษณะของสื่อออนไลน์

ลักษณะของสื่อออนไลน์ ที่เป็นการสื่อสารสองทาง การเข้าถึงในวงกว้างสื่อออนไลน์เป็นสื่อใหม่ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง เพราะมีการปฏิสัมพันธ์กับสารและเผยแพร่ต่อได้เชื่อมโยงข้อมูลได้จำนวนมาก ข้อมูลข่าวสารบนสื่อออนไลน์ มีลักษณะแยกชิ้นส่วน หากผู้รับสารไม่เข้าใจ และไม่สามารถประกอบรวมได้อาจทำให้เกิดการเข้าใจผิดได้ แต่ถ้าประกอบรวมได้จะมีประโยชน์ในการสื่อสารที่รอบด้าน สื่อออนไลน์เอื้อต่อการสร้างชุมชน ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มความคิดนำไปสู่การหลอมทัศนคติและพฤติกรรมกลุ่ม สื่อออนไลน์มีความสามารถในการประมวลเนื้อหาจากหลายแห่งทำให้บทบาทของ User-generated content สำคัญ สื่อออนไลน์มีลักษณะส่งเสริมการรวมกลุ่มกันทางสังคม และการร่วมมือกันทางไซเบอร์ สื่อออนไลน์ยังทำให้เกิดวัฒนธรรมแบบบริวิกซ์ คือ การเลือกเนื้อหามาดัดแปลง ดัดต่อ ประกอบสร้างใหม่ โดยที่ผู้รับสารเป็นผู้เปลี่ยนแปลงเนื้อหานั้น

เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดลักษณะของการสร้างเนื้อหาบนสื่อออนไลน์ ซึ่งการใช้สื่อออนไลน์ต้องเลือกตัดสินใจ การใช้สื่อที่แตกต่างให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะนำเสนอและมีความเป็นมัลติมีเดีย (Multimedia) ต้องคำนึงถึงช่องทางเครื่องมือที่จะทำให้มีการโต้ตอบกับผู้รับสาร และมีเครื่องมือให้ผู้รับสารสามารถเลือกรับข่าวสารในรูปแบบที่ต้องการได้ (interactivity) และต้องคำนึงถึงการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวไปสู่ประเด็นหรือฐานข้อมูลอื่น ๆ ผ่าน Hyperlink (Hypertextuality) (Deuze, 2003, หน้า 203 - 230) โดยสื่อสังคมเป็นเรื่องของการแบ่งปันการรับฟังและตอบโต้กับผู้อื่น ซึ่งการแบ่งปันข้อมูลนี้ทำให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ และการรับฟังความเห็น ของผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์ และการรวบรวมความรู้มาจากแหล่งที่หลากหลาย รวมถึงมาจากประสบการณ์โดยตรงไป (Skoler, 2009, หน้า 100 - 110)

การสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตทำให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ใกล้เคียงกับสื่อมวลชน เขาสามารถสร้างสื่อได้ด้วยตัวเอง ดังนั้น การเข้าถึงข้อมูลอำนาจในการผลิตสื่อของสื่อมวลชนเป็นข้อได้เปรียบที่น้อยลง คนทั่วไปมีบทบาทมากขึ้น และอาจมีข้อมูลหรือสร้างสื่อที่ดีได้

มากกว่าสื่อมวลชนด้วยซ้ำในบางเรื่อง ดังนั้น การปรับตัวของคนสื่อ ก็คือต้องเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่าง “สื่อมวลชน” กับ “ชุมชนออนไลน์” ให้ได้ทำได้ทั้งตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของการ สนทนา ร่วมกับชุมชนออนไลน์ เช่น การเขียน blog ร่วมใน forum : web board อีพเทศข้อมูลผ่าน twitter สร้างเครือข่ายผ่าน Social Network ต่าง ๆ และการขยายเครือข่ายเช่นนี้ จะมีประโยชน์ทำให้มีมิติในการเข้าถึงข้อมูล และการมองหาประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่องานสื่อสารมวลชนทำได้กว้าง และหลากหลายมากขึ้น ประเด็นในมิตินี้ การศึกษาที่สำคัญ คือ การดูรูปแบบ กระบวนการที่สื่อมวลชนสื่อสาร “ข้ามสื่อ” รวมถึงจริยธรรมและมาตรฐานทางวิชาชีพเมื่อต้องทำข่าวข้ามสื่อ

ในขณะที่สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คือสื่อที่อยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีลักษณะสร้างให้ผู้ใช้เกิดการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันระหว่างผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลด้วยตัวเองแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น โดยมีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง โดยสื่อสังคมมีลักษณะสำคัญคือ การมีส่วนร่วม (Participation) คือเป็นช่องทาง สนับสนุนให้เกิดการให้ข้อมูลแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันผู้สื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ เป็นทั้งผู้ส่งสารและรับสารในกระบวนการสื่อสารสองทาง การเปิดกว้าง (Openness) คือการเปิดพื้นที่ให้มีการแสดงตัวตน ความเห็น ความรู้สึกอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะ และเปิดพื้นที่ให้มีการตอบโต้ปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างกว้างขวาง การสร้างบทสนทนา (Conversation) สื่อสังคมออนไลน์ เป็นพื้นที่ของการสนทนา และแลกเปลี่ยนเรื่องราวต่าง ๆ ระหว่างคนที่อยู่ในเครือข่ายการสื่อสารเดียวกัน การสนทนาจะเกิดขึ้นจากการต้องการข้อมูล ข่าวสาร หรือมีความคิด ความเห็น และความชอบใกล้เคียงกัน และต้องการแลกเปลี่ยนกับอีกฝ่าย ซึ่งการสนทนานี้เมื่อเกิดเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง แบ่งปันให้ผู้อื่นทั้งในและนอกเครือข่าย ได้รับรู้ ทำให้เกิดการรวมตัวเป็น ชุมชนออนไลน์ (Community) ขึ้น ซึ่งจุดเด่นของสื่อสังคมออนไลน์ทั้ง 4 ประการนี้ก่อให้เกิดรูปแบบ ของการสื่อสารการเมืองรูปแบบใหม่ บนสื่อออนไลน์ มีนักวิชาการ นักคิดหลายคน ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์กับการขับเคลื่อนประเด็นทางการเมือง และประเด็นที่เป็นเชิงสังคมได้ดีด้วยลักษณะเด่นของสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นการบอกต่อ กระจายข้อมูลต่อ ซึ่งช่วยให้การสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth) ทำได้กว้างขวาง มีประสิทธิภาพ ช่วยทำให้เกิดการระดมความร่วมมือได้ง่ายมากขึ้น

จากแนวคิดสื่อออนไลน์ สามารถสรุปได้ว่า สื่อออนไลน์ เป็นเครื่องมือสื่อสารทางสังคม ที่ใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมสนทนาได้ตอบ แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้ตลอดเวลา โดยสามารถนำเสนอข้อมูล และข่าวสารได้อย่างหลากหลายช่องทาง เช่น เว็บบล็อก (Blog) เว็บบอร์ด (Web Board) ยูทูบ (YouTube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) ตี๊กต็อก (TikTok) ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น นอกจากนี้ ในปัจจุบัน สื่อออนไลน์ยังเป็นสื่อกลางในการโฆษณาซื้อขายสินค้าที่ได้รับความนิยมเนื่องจากการทำการตลาดที่ใช้ต้นทุนค่อนข้างต่ำ แต่ได้ผลลัพธ์ค่อนข้างสูง เนื่องจากสามารถเข้าถึงกลุ่มบุคคลที่สนใจในตัวสินค้าได้อย่างตรงกลุ่ม

1.2 เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)

1.2.1 ความหมายของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)

ภัทรา เรืองสวัสดิ์ (2553) ให้ความหมายว่า เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network Site : SNS) คือ เว็บไซต์ที่ให้ปัจเจกบุคคลได้กระทำสิ่งต่างๆ ดังนี้ 1) สร้างข้อมูลส่วนตัวบนพื้นที่สาธารณะ หรือทั้งสาธารณะภายในระบบที่มีขอบเขต 2) เชื่อมต่อรายการต่าง ๆ ของผู้ใช้ที่ยอมให้มีการแบ่งปันข้อมูลไปยังบุคคลต่าง ๆ ที่ติดต่อสื่อสารกัน 3) สามารถเข้าชม และกิตขวางรายการเชื่อมของบุคคลอื่นภายในระบบได้ ธรรมชาติและการตั้งชื่อของการเชื่อมต่อเหล่านี้จะมีความหลากหลาย

สุธีวรรณ ใจจันทร์ (2554) กล่าวว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) หมายถึง การที่บุคคลสามารถแลกเปลี่ยน แบ่งปันประสบการณ์ ข้อมูล หรือกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงมีการโต้ตอบ ระหว่างผู้คน โดยในแต่ละเว็บไซต์อาจมีการให้บริการที่แตกต่างกันออกไป

พิมพ์สุรีย์ พงษ์เสื่อ (2555) กล่าวว่า คำว่า "โซเชี่ยลเน็ตเวิร์ค" (Social Network) ยังไม่มีคำทางการในภาษาไทย แต่มีคำที่ใช้เรียกกันอยู่อย่างหลากหลาย เช่น เครือข่ายสังคม เครือข่ายสังคมออนไลน์ เครือข่ายมิตรภาพ กลุ่มสังคมออนไลน์ เป็นต้น เครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มคนที่รวมกันบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การรวมตัวกันของกลุ่มคนซึ่งมีโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมตามทฤษฎีเครือข่าย (Network Theory) คือ ประกอบด้วยส่วนที่เป็นจุด (Node) เปรียบเสมือนคน ๆ หนึ่งในระบบเครือข่ายที่อาจจะมีลักษณะความสัมพันธ์หลายรูปแบบกับคนอื่น ๆ ลักษณะความสัมพันธ์ในเครือข่ายออนไลน์จะเรียกว่า โซเชี่ยลคอนแทค (Social Contact)

กติกา สายเสมีย์ (2551) ให้ความหมายว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ การที่ผู้คนสามารถทำความรู้จักและเชื่อมโยงกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

อิทธิพล ปรีดีประสงค์ (2552) เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นปรากฏการณ์ของการเชื่อมต่อระหว่างบุคคลในโลกอินเทอร์เน็ต และยังหมายรวมถึง การเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายกับเครือข่ายสังคมออนไลน์เข้าด้วยกัน

ภัชภา จิตศรีณบุญกุล (2553) ให้ความหมายว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) หมายถึง สังคม หรือการรวมตัวสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มคนรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ตที่เรียกว่า ชุมชนออนไลน์ (Community Online) ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมเสมือน (Virtual Community) สังคมเสมือนนี้เป็นการให้ผู้คนสามารถทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนความคิด แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน และเชื่อมโยงกันไปในทิศทางใด ทิศทางหนึ่ง โดยมีการขยายตัวผ่านการสื่อสารกันอย่างเป็นเครือข่าย เช่น เว็บไซต์ (Website), เฟซบุ๊ก (Facebook), ยูทูบ (Youtube), ทวิตเตอร์ (Twitter), ตี๊กต็อก (TikTok) เป็นต้น

โดยสรุป เครือข่ายสังคมออนไลน์ หมายถึง สังคมเสมือนรูปแบบหนึ่ง ที่ปัจเจกบุคคลสามารถเชื่อมโยงถึง หรือสื่อสารกันผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งการเชื่อมโยงนั้น ได้มีการแบ่งปันผลประโยชน์ ประสบการณ์ ความคิด กิจกรรมต่าง ๆ รูปภาพ วิดีโอ ฯลฯ

1.2.2 ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์

การแบ่งประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ อย่างชัดเจน นั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่องจากแต่ละเว็บไซต์ คิดค้นและพัฒนามาเพื่อเอาใจผู้ใช้อย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดยั้ง และมีจุดเด่นที่ต่างกันไปเพื่อเป็นจุดขายของเว็บไซต์

กันยาร์คน์ สมเกตู (2553) ได้นำเสนอการแบ่งประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ไว้ ดังนี้

1. เหยแพร่ตัวตน (Identity Network) ใช้สำหรับนำเสนอตัวตน และเผยแพร่เรื่องราวของตนเองทางอินเทอร์เน็ต สามารถสร้างอัลบั้มรูปของตนเอง สร้างกลุ่มเพื่อน และสร้างเครือข่ายขึ้นมาได้ เครือข่ายประเภทนี้ ได้แก่ เว็บไซต์ (Website), เฟสบุ๊ก (Facebook), อินสตาแกรม (Instagram), ทวิตเตอร์ (Twitter)

2. เหยแพร่ผลงาน (Creative Network) สามารถนำเสนอผลงานของตนเองได้ในรูปแบบของวิดีโอ ภาพ หรือเสียงเพลง เครือข่ายประเภทนี้ ได้แก่ ยูทูบ (YouTube), ตี๊กต็อก (TikTok), เฟสบุ๊ก (Facebook), อินสตาแกรม (Instagram), ทวิตเตอร์ (Twitter), จูคซ์ มิวสิค (Joox Music) เป็นต้น

3. ความสนใจตรงกัน (Interested Network) เป็นสังคมของกลุ่มคนที่มีความสนใจเหมือนกัน เช่น DeLicio.us เป็นออนไลน์บุ๊กมาร์คกิ้ง (Online Bookmarking) หรือโซเซียลบุ๊กมาร์คกิ้ง (Social Bookmarking) โดยเป็นการบุ๊กมาร์ค (Bookmark) เว็บไซต์ที่เราสนใจไว้บนอินเทอร์เน็ต สามารถแบ่งปันให้ผู้อื่นดูได้ และยังสามารถบอกความนิยมของเว็บไซต์ต่าง ๆ ได้ โดยดูจากจำนวนตัวเลขที่เว็บไซต์นั้น ๆ ถูกบุ๊กมาร์ค (Bookmark) เอาไว้จากสมาชิกคนอื่น ๆ

4. ร่วมกันทำงาน (Collaboration Network) เป็นการร่วมกันพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software) หรือส่วนต่าง ๆ ของซอฟต์แวร์ เช่น วิกิพีเดีย (Wikipedia) เป็นสารานุกรมออนไลน์ขนาดใหญ่ที่รวบรวมความรู้ ข่าวสาร และเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้มากมาย หรือปัจจุบันเราสามารถใช้งานกูเกิ้ลแมพ (Google Maps) สร้างแผนที่ของตัวเอง หรือจะแบ่งปันแผนที่ให้คนอื่นได้ใช้ด้วย จึงทำให้มีสถานที่สำคัญ หรือสถานที่ต่าง ๆ ถูกปักหมุดเอาไว้ พร้อมกับข้อมูลของสถานที่นั้น ๆ ไว้แสดงผลจากการค้นหา

5. โลกเสมือน (Gaming/ Virtual Reality) ตัวอย่างโลกเสมือน เช่น เกมออนไลน์ เซคคองด์ไลฟ์ (Secondlife) เป็นโลกเสมือนจริง สามารถสร้างตัวละครโดยสมมุติ ให้เป็นตัวเราเองขึ้นมาได้ใช้ชีวิตอยู่ในเกมส์ อยู่ในชุมชนเสมือน (Virtual Community) สามารถซื้อขายที่ดิน และหารายได้จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้

6. Peer to Peer (P2P) เป็นการเชื่อมต่อกันระหว่างไคลเอนท์ (Client) (เครื่องผู้ใช้, เครื่องลูกข่าย) กับไคลเอนท์ (Client) โดยตรงโปรแกรมสกายป์ (Skype) จึงได้นำหลักการนี้มาใช้เป็นโปรแกรมสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ต และก็มีบิททัวเรนต์ (Bit Torrent) เกิดขึ้นมาเป็นเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดการแบ่งไฟล์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว แต่ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์

ธิดิมา ทองหับ (2551, หน้า 13 - 15) ได้แบ่งประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ไว้ดังนี้

1. ประเภท Publishing เป็นบล็อกและเว็บประเภทเนื้อหา (content) เช่น Blogger, Wordpress, Bloggang, TypeOad เป็นต้น ซึ่งในแต่ละบล็อก จะมีการแยกย่อยเนื้อหาเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ ตามความสนใจ เช่น Oknation.net บล็อกที่ให้ทุกคนเป็นนักข่าวได้ด้วยการเขียนบล็อก นำเสนอข่าวสารต่าง ๆ Blognone.com นำเสนอข่าวสารแวดวงไอที Keng.com บล็อก สำหรับผู้ที่สนใจการตลาด Gotoknow.org บล็อกที่รวบรวมความรู้แขนงต่าง ๆ Pzecret.net บล็อกแนะนำ

ที่น่าสนใจ

2. ประเภท Community เครือข่ายสังคมที่ช่วยสร้างเครือข่ายเพื่อนเก่าและหาเพื่อนใหม่ สามารถส่งข้อความแลกเปลี่ยนความสนใจ ซึ่งกันและกัน เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook), ไลน์ (Line), อิน스타그램 (Instagram), ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น

3. ประเภท Media มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอวิดีโอ ภาพยนตร์ เพลง เช่น Youtube, iflix, Line Tv, We Tv, Viu, True ID, AIS Play, Netflix เป็นต้น

4. ประเภท Game เกมออนไลน์ ที่สามารถสร้างตัวตนในโลกเสมือนจริงใช้ชีวิตอยู่ในโลกออนไลน์ ติดต่อบริการ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันกับผู้อื่น เช่น World of War Craft, Audition, Gamegum, Ragnarok, Pangya, Genshin impact, Honkai Impact 3rd เป็นต้น

5. ประเภท Photo Sharing เป็นเว็บไซต์ที่เน้นให้บริการฝากรูปภาพโดยผู้ใช้บริการสามารถอัปโหลดและดาวน์โหลดรูปภาพเพื่อนำมาใช้งานได้ ที่สำคัญนอกเหนือจากผู้ใช้บริการจะมีโอกาสแบ่งปันรูปภาพแล้ว ยังสามารถใช้เป็นพื้นที่เพื่อเสนอขายภาพที่ตนเองนำเข้าไปฝากได้อีกด้วย เช่น Photobucket, Flickr, Zoom, Photoshop Express, Glowfoto, Shutterfly เป็นต้น

6. ประเภท Business/ Commerce เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อธุรกิจซื้อขาย ประมูลสินค้าออนไลน์ เช่น Amazon, eBay, Officelive, PayPal, LinkedIn, Pramool, Tarad เป็นต้น

7. ประเภท Data/ Knowledge เป็นเว็บไซต์ที่มีลักษณะเป็นแหล่งข้อมูลหรือความรู้ ซึ่งผู้เขียนส่วนใหญ่อาจเป็นนักวิชาการ นักวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านต่าง ๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งผู้ใช้เขียนสามารถเขียนหรือแก้ไขข้อมูลได้อย่างอิสระ เช่น Wikipedia, Google Earth, Diggzy, Answers, Zickr, Tag.in.th, DeLicio.us, Favorites Online, Bittorrent เป็นต้น (อติสรณ์ อ้นสงคราม, 2556, หน้า 10 - 13)

8. ประเภท Virtual Worlds คือ การสร้างโลกจินตนาการโดยจำลองส่วนหนึ่งของชีวิตลงไปจัดเป็นสื่อสังคมออนไลน์ ที่ผู้ท่องโลกไซเบอร์ใช้เพื่อสื่อสารระหว่างกันบนอินเทอร์เน็ต ในลักษณะโลกเสมือนจริง (Virtual Reality) ซึ่งผู้ที่เข้าไปใช้บริการ อาจจะบริษัทหรือองค์การด้านธุรกิจ ด้านการศึกษา รวมถึงองค์การด้านสื่อ เช่น สำนักข่าวรอยเตอร์สำนักข่าวซีเอ็นเอ็น ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ในการซื้อพื้นที่เพื่อให้บุคคลในบริษัทหรือองค์กร ได้มีช่องทางในการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ไปยังกลุ่มเครือข่ายผู้ใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มลูกค้าทั้งหลักและรองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ของบริษัทหรือองค์กรก็ได้ ปัจจุบันเว็บไซต์ที่ใช้หลัก Virtual Worlds ที่ประสบผลสำเร็จและมีชื่อเสียงคือ Second life

9. ประเภท Crowd Sourcing มาจากการรวมของคำสองคำ คือ Crowd และ Outsourcing เป็นหลักการขอความร่วมมือ จากบุคคลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยสามารถจัดทำในรูปแบบของเว็บไซต์ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อค้นหาคำตอบ และวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางธุรกิจการศึกษา รวมทั้งการสื่อสาร โดยอาจจะเป็นการดึงความร่วมมือจากเครือข่ายทางสังคมมาช่วยตรวจสอบข้อมูลเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะ กลุ่มที่เข้ามาให้ข้อมูลอาจเป็นประชาชนทั่วไปหรือผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่อยู่ในภาคธุรกิจหรือแม้แต่ในสังคมนักข่าว ข้อดีของการใช้หลัก Crowd Sourcing คือ ทำให้เกิดความหลากหลายทางความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยตรวจสอบหรือคัดกรองข้อมูลซึ่งเป็นปัญหาสาธารณะร่วมกันได้ เช่น Idea strom, Mystarbucks Idea

10. ประเภท Podcasting หรือ Podcast มาจากการรวมตัวของสองคำ คือ “Pod” กับ “Broadcasting” ซึ่ง “POD” หรือ Personal on – Demand คือ อุปสงค์หรือความต้องการส่วนบุคคล ส่วน “Broadcasting” เป็นการเผยแพร่ข้อมูลให้บุคคลภายนอก (The public in general) ที่สนใจสามารถดาวน์โหลดเพื่อนำไปใช้งาน เป็นการนำสื่อต่าง ๆ มารวมกันในรูปของภาพและเสียงหรืออาจกล่าวง่ายๆ Podcast คือการบันทึกภาพและเสียงแล้วนำไปไว้ในเว็บเพจ เช่น Wiggly Podcast, Dual Geek Podcast

11. ประเภท Discuss/ Review/ Opinion เป็นเว็บบอร์ดที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถแสดงความคิดเห็นหรือพิศนัยโดยอาจเกี่ยวกับ สินค้าหรือบริการ รีวิวประสบการณ์ตรง หรือสิ่งที่น่าสนใจประเด็นสาธารณะทางการเมือง เศรษฐกิจ เช่น Epinions, Moutshut, Answer, Pantip, Yelp

1.2.3 เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้รวบรวมเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมไว้ดังนี้

1.2.3.1 อินสตราแกรม (Instagram) คือ การบริการบนอินเทอร์เน็ตบริการหนึ่งที่จะช่วยให้เราสามารถติดต่อสื่อสารกัน โดยผ่านการทำกิจกรรม คือ การโพสต์รูปภาพ โพสต์คลิปวิดีโอถามตอบในเรื่องที่สนใจ (ปาจรีย์ เขาวงศ์ศิริ, 2558)

1.2.3.2 ไลน์ (Line) หมายถึง แอปพลิเคชันสำหรับการสนทนาบนอุปกรณ์การสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์และแท็บเล็ต (Tablet) ผู้ใช้สามารถสื่อสารด้วยการพิมพ์ข้อความ จากอุปกรณ์การสื่อสารเครื่องหนึ่งไปสู่อีกเครื่องหนึ่งไลน์ได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถหลากหลายเพื่อรองรับการใช้งานของผู้ใช้หลาย ๆ ด้าน จุดเด่นที่ทำให้ไลน์แตกต่างกับแอปพลิเคชัน

สำหรับการสนทนาในรูปแบบอื่น ๆ คือ รูปแบบของสติ๊กเกอร์ (Sticker) ที่แสดงอารมณ์และความรู้สึกของผู้ใช้ที่หลากหลายลักษณะและบทบาทของไลน์มีลักษณะเฉพาะที่สร้างความแตกต่างอย่างเด่นชัดจากแอปพลิเคชันตระกูลสนทนาอื่น ๆ และเป็นช่องทางการสื่อสารที่ผู้บริโภคเลือกเป็นสมาชิก โดยสามารถสรุปลักษณะเฉพาะต่าง ๆ ของไลน์ได้ดังนี้

1.2.3.2.1 เป็นการสื่อสาร 2 ทาง (Two-way Communication) ไลน์เป็นการสื่อสารโดยตรงจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารโดยผู้ส่งสารสามารถส่งข้อความ รูปภาพ เอกสาร หรือข้อมูลข่าวสารตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารเพื่อก่อให้เกิดการรับรู้ และพฤติกรรมที่ผู้ส่งสารต้องการ เช่น การสนทนากับเพื่อน การส่งรูปภาพ การส่งข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการขายของสินค้า เพื่อการตลาด เป็นต้น อีกทั้งผู้รับสารยังสามารถแสดงปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) โดยตรงได้ทันที ทำให้ผู้ส่งสารสามารถวัดผลของการสื่อสารได้ทันที

1.2.3.2.2 สามารถสร้างกลุ่มการสื่อสารได้เฉพาะกลุ่ม (Group Communication) เมื่อผู้ใช้ต้องการพื้นที่สำหรับสมาชิกที่คุ้นเคยกันโดยเฉพาะผู้ใช้สามารถตั้งค่าการใช้งานของไลน์ด้วยวิธีการสร้างกลุ่มเฉพาะในแวดวงสนทนา ที่มีความเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลหลายบุคคลให้สามารถเชื่อมต่อ และสื่อสารกันภายในกลุ่ม เช่น กลุ่มเพื่อนในระดับอุดมศึกษากลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อนที่ทำงาน เป็นต้น ซึ่งเมื่อสมาชิกภายในกลุ่มคนใดคนหนึ่งส่งสารออกไปจะถึงผู้รับสารที่เป็นสมาชิกในกลุ่มได้ทุกคน ซึ่งมักเป็นเรื่องที่สมาชิกภายในกลุ่ม ล้วนมีประสบการณ์ร่วมกัน ทำให้สามารถสื่อสารโต้ตอบกันภายใต้หัวข้อที่สมาชิกภายในกลุ่มเข้าใจร่วมกันได้

1.2.3.2.3 สามารถเลือกกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเฉพาะเจาะจงหลังจากที่ผู้ส่งสารมีข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มผู้รับสาร เป้าหมายหลักและลักษณะของสารที่กลุ่มเป้าหมายสนใจผู้ส่งสารสามารถส่งข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นไปยังผู้รับสารได้ตรงใจตามที่ผู้รับสารต้องการ ซึ่งในปัจจุบันมีหลายองค์กรนำคุณสมบัติในการสื่อสารของไลน์มาประยุกต์ใช้กับการสื่อสารทางการตลาด (ศุภศิลา ปุณจิตต์เจืองศ์, 2556 หน้า 46)

1.2.3.3 ยูทูบ (YouTube) ยูทูบเป็นเว็บไซต์ที่ให้ผู้ใช้สามารถอัปโหลดและแลกเปลี่ยนคลิปวิดีโอผ่านทางเว็บไซต์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 โดย แซตเซอร์ลี, สตีฟ เชน และ ยาวีต คาริม อดีตพนักงานบริษัทเพย์พาล (PayPal) และมีสำนักงาน อยู่ที่ซานบรูโน ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของบริษัทกูเกิล (Google) (จเรวัฒน์ เพชรรัตน์, 2557)

1.2.3.4 ทวิตเตอร์ (Twitter) หนึ่งในแอปพลิเคชันประเภทไมโครบล็อกซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่ทำการสื่อสารด้วยข้อความสั้นที่มีความยาวไม่เกิน 140 ตัวอักษร ซึ่งสามารถทำได้ดังต่อไปนี้ ทวิต (Tweet) คือ การโพสต์ข้อความหรือทวิต (Retweet) คือ การรีโพสต์ข้อความของผู้อื่นที่รู้สึกชอบหรือต้องการแบ่งปันโควททวิต (Quote Tweet) คือ การรีโพสต์ข้อความที่ทวิตนั้น ๆ พร้อมกับคอมเมนต์ไลค์ (Like) คือ การกดขึ้นชอบหรือถูกใจข้อความของผู้อื่นซึ่งทั้งหมดจะถูกเก็บไว้ที่แอคเคาท์ของตัวเองเพื่อย้อนกลับมาดูซ้ำในภายหลัง นอกจากนี้ยังสามารถอัปโหลดรูปภาพได้ ครั้งละ 4 ภาพ ปัจจุบันได้มีการเพิ่มคอนเทนต์ของวิดีโอซึ่งสามารถอัปโหลดวิดีโอที่มีความยาวไม่เกิน 140

วินาที อีกทั้งยังสามารถทำการถ่ายทอดสดเหมือนเฟซบุ๊กไลฟ์ได้ นอกจากนี้ยังเพิ่มการทำโพลให้คนได้เข้ามาแสดงความเห็นได้ ซึ่งมีสถานศึกษาในต่างประเทศนิยมประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษาเป็นจำนวนมาก เพราะทวีเตอร์ถือเป็นอีกหนึ่งช่องทางสำหรับผู้ที่ต้องการความสะดวก รวดเร็วและเรียบง่าย โดยเฉพาะผู้ที่ชอบการติดตามและแบ่งปันเรื่องราวต่าง ๆ แบบเรียลไทม์และยังสามารถพูดคุยโต้ตอบกันได้ ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่มทั้งแบบเป็นส่วนตัวและสาธารณะ ทั้งนี้สามารถติดตามแอคเคาท์ของผู้อื่น ที่นำเสนอเรื่องราวที่เราสนใจหรือเห็นว่ามีความน่าสนใจได้ ไม่ว่าจะเป็น @TEDtalks หรือ @ets_kmutt เป็นต้น รวมถึงการค้นหาหัวข้อต่าง ๆ ผ่านการดูแฮชแท็ก (#) ที่กำลังเป็นที่นิยม ก็จะทำให้ได้รับเนื้อหาสาระที่ทันต่อโลกของการศึกษาในปัจจุบันอยู่เสมอ

1.2.3.5 เฟซบุ๊ก (Facebook) คือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) เว็บไซต์หนึ่งที่มีผู้นิยมใช้กันมากที่สุดในโลก เพียงแค่เป็นสมาชิกกับเฟซบุ๊กผู้ใช้จะสามารถแบ่งปัน ข้อมูล รูปภาพ ความรู้สึก ผ่านทางหน้าเว็บไซต์ของเฟซบุ๊กได้ และที่สำคัญมากเป็นจุดประสงค์หลักของ เฟซบุ๊ก ก็คือ การหาเพื่อนเก่าผ่านทางเฟซบุ๊ก และสามารถหาเพื่อนใหม่ ๆ ได้จากทั่วมุมโลกเช่นกัน (ไอทีไทมส์, 2560 อ้างถึงใน จันจิรา แก้วขวัญ, 2561, หน้า 19)

1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น

พลตรีรักเกียรติ พันธุ์ชาติ (2560,ออนไลน์) ปัจจัยที่ส่งผลให้มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น คือ

1. ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ทั้งการเพิ่มขีดความสามารถของเครือข่าย การปรับปรุงพัฒนาโปรแกรม รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถของคอมพิวเตอร์และมือถือให้มีประสิทธิภาพและการใช้งานที่หลากหลายขึ้น

2. ปัจจัยทางสังคม ที่เกิดจากกลุ่มวัยรุ่นที่มีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมากขึ้น

3. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่การซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์เพิ่มขึ้น เนื่องมาจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลให้อุปกรณ์ต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่ราคาถูกลง รวมทั้งการให้ความสนใจต่อการนำสื่อสังคมออนไลน์ ไปใช้ในเชิงธุรกิจมากขึ้นชนิดของสื่อสังคมออนไลน์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ให้บริการตามเว็บไซต์สามารถแบ่งขอบเขตตามการใช้งานโดยดูที่วัตถุประสงค์หลักของการเข้าใช้งาน และคุณลักษณะของเว็บไซต์ที่มีร่วมกัน กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของการเข้าใช้งาน มีเป้าหมายในการใช้งานไปในทางเดียวกัน มีการแบ่งประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ออกตามวัตถุประสงค์ของการเข้าใช้งาน

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษาเรื่องของการสร้างและการใช้ข้อมูลโดยผู้รับสารในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการข้อมูล จากสื่อออนไลน์ขององค์กรสื่อไทย ครอบคลุมประเด็นเรื่อง รูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรข่าวกับผู้รับสารในการรายงานข่าวจริยธรรมในการนำข้อมูลจากผู้รับสารมาใช้ ข้อพึงระวังในการนำข้อมูลจากผู้รับสารมาใช้ และทิศทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างผู้รับสารกับกองบรรณาธิการข่าวขององค์กรสื่อในไทย

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิทยุกระจายเสียง

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของวิทยุกระจายเสียง ไว้ดังนี้

2.1 ความหมายของวิทยุกระจายเสียง

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (2540) ได้ให้ความหมาย คำว่า “วิทยุกระจายเสียง” (Radio Broadcasting) คือคำที่ใช้กันมาเป็นเวลานาน โดยจัดว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีกำเนิดในโลกด้วยการค้นคว้าทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการค้นคว้าทดลองนั้นไปใช้งานให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม มีใช้อุบัติขึ้นในโลกด้วยเหตุบังเอิญไปพบเข้าเหมือนการค้นพบทางวิทยาศาสตร์บางอย่าง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมาย คำว่า วิทยุกระจายเสียง หมายถึง กระแสคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าชนิดที่เคลื่อนไปตามอากาศโดยไม่ต้องใช้สาย และอาจเปลี่ยนเป็นเสียงหรือรูปได้เรียกเครื่องที่มีหน้าที่เปลี่ยนคลื่นเสียงให้เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าออกสู่อากาศว่า “เครื่องส่ง” เรียกเครื่องที่มีหน้าที่เปลี่ยนคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่ได้รับจากเครื่องส่งวิทยุให้กลับเป็นเครื่องเสียงตามเดิมว่า “เครื่องรับวิทยุ” วิทยุกระจายเสียง คือ การแพร่สัญญาณเสียงออกอากาศโดยใช้คลื่นวิทยุ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิระ ไทยพามิช (2555, หน้า 285) ได้ให้ความหมายของวิทยุกระจายเสียง ไว้ว่า หมายถึง การใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (Electromagnetic Wave) หรือคลื่นวิทยุเพื่อส่งกระจายออกอากาศหรือเพื่อรับสัญญาณ ไฟฟ้า โดยไม่ต้องใช้สายต่อเชื่อมระหว่างกัน จึงเป็นรูปแบบของการสื่อสารที่เรียกว่า “โทรคมนาคม” (Telecommunication) ทั้งสิ้น ทุกรูปแบบของโทรคมนาคมซึ่งสื่อสารกันทางวิทยุ นั้นมีองค์ประกอบสำคัญคือ ต้องมีเครื่องส่ง (Transmitter) ในการส่งพลังสัญญาณ มีสายอากาศ (Antenna) เพื่อส่งพลังสัญญาณให้แพร่ออกไปไกล ๆ มีตัวพาหะในการแพร่กระจายพลังสัญญาณ คือ คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในอากาศ และมีเครื่องรับ (Receiver)

เทพ เกื้อทวีกุล และคณะ (2562, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของวิทยุกระจายเสียง ไว้ว่า เป็นการแพร่สัญญาณเสียงออกอากาศโดยใช้คลื่นวิทยุ หรือคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เพื่อส่งสารกระจายออกอากาศไปยังมวลชนที่อยู่ในถิ่นต่าง ๆ ได้รับโดยตรง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง

2.2.1 วิทยุกระจายเสียง

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ลงทุนต่ำเมื่อเทียบกับสื่ออื่น ๆ และเข้าถึงประชาชนได้มากกว่าสื่ออื่นด้วย เราสามารถสื่อเรื่องราวต่าง ๆ ไปถึงผู้ฟังได้ทุกสถานการณ์ ไม่ว่าผู้รับจะอยู่ในอิริยาบถใด เราสามารถรับฟังข่าวสารได้ทันที หากมีเครื่องรับวิทยุ นอกจากนั้นแล้ว สื่อวิทยุกระจายเสียง ยังสามารถเร้าความรู้สึกและสร้างจินตนาการให้ผู้ฟังได้สูงมาก เพราะนำเสียงที่ผู้ฟังได้รับ จะสามารถใช้จินตนาการได้กว้างขวางและมีอิสระ ดังนั้น ผู้จัดรายการจึงเน้นการให้ทั้งความรู้ ความบันเทิง ข่าวสาร ตลอดจนบริการสาธารณะต่าง ๆ แต่การที่จะให้สิ่งใดแก่ผู้ฟังในสิ่งที่ตรงกับความต้องการของเราเป็นสิ่งที่ได้ยาก เพราะคนเรามีความแตกต่างกัน

ทั้งสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี จึงเป็นหน้าที่ของผู้จัดรายการ และผู้ผลิตรายการที่ต้องทำรายการ เพื่อสนองความต้องการเหล่านั้น ผู้ผลิตรายการและผู้จัดรายการ ต้องคำนึงถึงธรรมชาติของสื่อเทคนิคต่าง ๆ ของการจัดรายการที่เหมาะสม รูปแบบต่าง ๆ ของรายการ ตลอดจนกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย และนโยบายของสถานีหรือนโยบายของรัฐ (พรพิทักษ์ แม้นศิริ, 2563, ออนไลน์, หน้า 1)

2.2.2 ลักษณะของวิทยุกระจายเสียง

จุฑามาศ อินทร์จันทร์ (2563, หน้า 13 – 15) ลักษณะของวิทยุกระจายเสียงพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.2.2.1 รูปแบบ วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อเสียงที่นำเสนอคำพูด (Spoken) และเสียงเพลง Song ในลักษณะรายการต่าง ๆ ซึ่งได้รับการวางแผน กำหนดวิธีการนำเสนอ ด้วยรูปแบบรายการ (Formal) แบบต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

2.2.2.2 เนื้อหา วิทยุกระจายเสียงนำเสนอเนื้อหาหลายประเภท ได้แก่

1. ข่าว เพื่อการรายงานให้ผู้ฟังทราบว่าเกิดอะไรรึขึ้น ที่ไหน เมื่อใด และอย่างไร เช่น ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กีฬา บันเทิง เป็นต้น โดยนำเสนอที่มีรายละเอียด เจาะลึก และข่าวที่มีลักษณะเป็นการสรุปเนื้อหา เพื่อนำมาเสนอเป็นข่าวสั้น ๆ เป็นระยะ ๆ ตลอดเวลาของการกระจายเสียงของสถานี

2. ความรู้ ผู้ฟังสามารถรับสารประเภทความรู้ จากวิทยุกระจายเสียงได้หลายประเภท เช่น เรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง สุขภาพ สัตว์เลี้ยง กฎหมาย เทคโนโลยี เป็นต้น ในบางสถานีที่กำหนดความโดดเด่น (dentity) ของสถานี ไว้ว่าเป็นสถานีเพื่อข่าวสาร (Infomation Station) อาจนำเสนอสาระความรู้เกี่ยวกับ สุขภาพกาย สุขภาพจิต เป็นต้น

3. ความบันเทิง เป็นเนื้อหาที่อยู่คู่กับวิทยุกระจายเสียงมานาน มีการนำเสนอหลายรูปแบบในสมัยแรกความบันเทิงผ่านวิทยุกระจายเสียงมีหลากหลาย เช่น ละครแนวต่าง ๆ ได้แก่ ซีรีส์ หนังสือนวนิยาย ละครวิทยุ (ลิเก) เรื่องเกี่ยวกับจักร ๆ วงศ์ ๆ นิทานพื้นบ้าน ชำขัน (เป็นการเล่าเรื่องตลกให้ผู้ฟังฟัง) เพลงประเภทต่าง ๆ เป็นต้น ต่อมาเนื้อหาและรูปแบบที่มุ่งให้ความบันเทิงจะเป็นเนื้อหาในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับตารา นักร้อง โดยการพูดคุยของดีเจ สลับการร้องเพลง เล่นเกม

4. การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ ด้วยคุณสมบัติ ที่เหมาะสมของสื่อวิทยุกระจายเสียงในด้านความสามารถในการชักจูง โน้มน้าวให้ผู้ฟังคล้อยตาม อีกทั้งยังสามารถย้าให้อยู่ในความทรงจำ ของผู้ฟัง ด้วยการออกอากาศซ้ำ ๆ แถมราคาค่าใช้จ่ายในการผลิตและการกระจายเสียง ก็คุ้มค่ากับผลที่ได้รับการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์จึงเป็นเนื้อหาอีกประเภทหนึ่งที่นิยมนำเสนอผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง

2.2.3 หน้าที่สำคัญของวิทยุกระจายเสียง

กฤติมา เกรียงขจรพันธ์, กมลพร หงษ์สกุล, และปัญญาพุทธสุภะ (2557, ออนไลน์) หน้าที่ของสื่อวิทยุกระจายเสียงในการสื่อสารแก่ผู้รับฟัง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของสื่อวิทยุกระจายเสียง ไว้ดังนี้

1. วิทยุกระจายเสียงช่วยสร้างจินตนาการเกี่ยวกับภาพต่าง ๆ แม้ว่าวิทยุจะเป็นสื่อที่มองไม่เห็นภาพ แต่ก็สามารถสร้างภาพได้ เพราะภาพต่าง ๆ มักเกิดขึ้นในใจของผู้ฟังแต่ละคน โดยการจินตนาการตามเสียงที่ได้ยินผ่านสื่อวิทยุ ไม่ว่าจะเป็นเสียงเพลง เสียงประกอบ เสียงจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่นำเสนอผ่านทางสื่อวิทยุ รวมถึงเสียงของผู้ประกาศ ผู้ดำเนินรายการ

2. วิทยุกระจายเสียงสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ฟัง วิทยุเป็นสื่อที่มีความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวระหว่างผู้ดำเนินรายการกับผู้ฟัง คือการสื่อสารผ่านทางสื่อวิทยุจะเหมือนการพูดกับคนเพียง 1 คน ในขณะที่ความเป็นจริงมีผู้ฟังในเวลาเดียวกันหลายร้อยหลายพันคน ซึ่งผู้ส่งสาร หรือผู้ดำเนินรายการ สามารถที่จะใช้สื่อวิทยุในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ฟังจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว

3. วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้ฟังได้ง่าย กว้างไกล ในรัศมีที่ครอบคลุมสะดวกในการรับฟัง สามารถรับฟังไปควบคู่กับการทำงานอย่างอื่น และในปัจจุบันวิทยุยังมีขนาดเล็กสามารถพกพาได้สะดวกอีกด้วย

4. มีความรวดเร็วในการสื่อสาร ผู้ฟังวิทยุสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องราวที่เกิดขึ้นสด ทันทีทันใด สามารถใช้สื่อวิทยุ ทำหน้าที่ในการสื่อสารได้รวดเร็ว เช่น การรายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น การประกาศแจ้งข่าวด่วน เป็นต้น

5. ใช้ได้ง่าย มีความยืดหยุ่นสูง สื่อวิทยุสามารถใช้ได้ง่าย ไม่ยุ่งยากในการเปิดรับ เพียงแค่เปิดวิทยุแล้วหมุนคลื่นก็สามารถรับได้แล้ว นอกจากนี้ ยังมีความยืดหยุ่นได้ในเรื่องของกระบวนการผลิตรายการ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลง แก้ไข ปรับเปลี่ยนได้ไม่ยาก เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญเร่งด่วน หรือการรายงานสถานการณ์สดต่าง ๆ

6. ราคาถูก วิทยุเป็นสื่อที่มีราคาถูกมากเมื่อเทียบกับสื่อชนิดอื่น ๆ ทั้งในเรื่องของอุปกรณ์เครื่องมือในการส่งกระจายเสียง ค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ ค่าเช่าเวลาออกอากาศ ค่าโฆษณาต่าง ๆ รวมถึงราคาของเครื่องรับวิทยุด้วย

7. มีลักษณะเฉพาะเจาะจง การสื่อสารผ่านทางสื่อวิทยุสามารถเลือกกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้คือสามารถที่จะพูดเนื้อหาในรายการไปยังกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายที่ต้องการได้ เช่น กลุ่มผู้ฟังในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

8. กระตุ้นอารมณ์สร้างชีวิตชีวา เนื่องจากวิทยุเป็นสื่อที่ต้องใช้เสียงในการสื่อสาร ดังนั้น การใช้เสียงประกอบ เสียงเพลง เสียงพูดของผู้ดำเนินรายการ ถือเป็นสิ่งสำคัญ ที่ทำให้วิทยุมีชีวิตชีวาช่วยกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟังได้

9. เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างการเรียนรู้แก่ผู้ฟัง วิทยุสามารถให้ข้อมูลได้ในทุกด้าน จากประเด็นเล็กในระดับท้องถิ่น ไปถึงประเด็นใหญ่ในระดับชาติรวมถึงการรายงานสภาพภูมิประเทศ และการให้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ฟัง

10. เป็นสื่อสำหรับเสียงเพลง/ ดนตรี วิทยุเป็นสื่อที่ได้รับการคาดหวังจากผู้ฟังว่าจะได้รับฟังเพลง/ ดนตรีประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีความหลากหลายทั้งเพลงเก่าและใหม่ ผู้ฟังจะติดตามด้วยความหวังว่าจะได้ยินเพลงที่ชอบ และสามารถที่จะติดต่อสื่อสารกับผู้ดำเนินรายการ เพื่อขอฟังเพลงที่ตัวเองต้องการได้

จุฬามาศ อินทร์จันทร์ (2563) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของสื่อวิทยุกระจายเสียง ไว้ดังนี้

1. สามารถเข้าถึงเป้าหมายได้กว้างกว่า และสามารถเข้าถึงประชาชน ประชาชนบางคนที่สื่อประเภทวิทยุและโทรทัศน์เข้าถึงไม่ได้
2. ผู้ฟังมีความสุขเพลิดเพลินเหมือนมีส่วนร่วมด้วยกับรายการ
3. ราคาถูกกว่าโทรทัศน์มาก
4. เลือกรับฟังได้มากกว่าสถานีโทรทัศน์
5. ผู้ฟังรู้สึกคล้ายกับผู้ประกาศวิทยุมาเยือนพูดคุยตรงหน้า
6. มีความรวดเร็วในการเสนอข่าว ทำให้คนฟังมีความเชื่อมั่นในข่าวสารจากวิทยุว่าเป็น Primary Facts คือ เป็นข้อเท็จจริงเบื้องต้นเพื่อจะติดตามหารายละเอียดจากสื่อชนิดอื่นต่อไปได้
7. ทำให้ผู้ฟังมีความรู้สึกว่าได้ฟังเรื่องเดียวกัน พร้อม ๆ กัน ซึ่งจะทำให้เกิดเพิ่มพูนความเชื่อมั่นในข่าวสารและคำแนะนำทางวิทยุขึ้น
8. วิทยุไม่ต้องการค่านเทคนิคมากเท่ากับโทรทัศน์ เพราะโทรทัศน์มีเทคนิคทางภาพเพิ่มขึ้นมาอีกจึงเป็นงานที่มีภาระยุ่งยากกว่าวิทยุมาก
9. วิทยุต้องการคนทำงานมากกว่าโทรทัศน์
10. การรับฟังรายการวิทยุ ผู้ฟังรับฟังได้ตลอดเวลาเพราะใช้แต่การได้ยินเท่านั้น

2.2.4 คุณสมบัติของวิทยุกระจายเสียง

2.2.4.1 จุดเด่นของวิทยุกระจายเสียง

2.2.4.1.1 ความฉับไว (Immediacy) วิทยุกระจายเสียงมีคุณสมบัติเด่นในเรื่องความรวดเร็ว ฉับไว เกิดเหตุการณ์ขึ้นที่ไหน วิทยุกระจายเสียง สามารถรายงานให้ทราบได้ทันที โดยเฉพาอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีทันสมัย ผู้ฟังมีโอกาสรับรู้เรื่องราวเหตุการณ์ได้ในเวลาเดียวกันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น ๆ (Real Time) เช่น การเกิดไฟไหม้ ผู้สื่อข่าวรายงานเหตุการณ์ดังกล่าวทางโทรศัพท์เข้ามาที่สถานีวิทยุผ่านเครื่องส่งกระจายเสียงออกอากาศไปยังผู้ฟังได้ทันที เป็นต้น

2.2.4.1.2 การเป็นสื่อแห่งจินตนาการ (Imagination) แม้วิทยุจะเป็นสื่อเสียง แต่ออสกู๊ด (Charles Osgood) แห่ง CBS New, CBS Radio Network กล่าวกับผู้ฟังรายการเป็น

ประจำว่า "See you on the Radio" ซึ่งก็มีเสียงคัดค้านออกสกุต์ว่า เป็นคำกล่าวที่เหลวไหล น่าหัวเราะ เพราะวิทยุเป็นสื่อสำหรับฟัง อาจจะฟังเพลงหรือคำพูด ส่วนโทรทัศน์จะเป็นสื่อสำหรับการดู แต่สำหรับออกสกุต์นั้น มีความเชื่อว่าวิทยุสามารถเห็นได้ (Visual) และเห็นได้มากกว่าโทรทัศน์อีกด้วย โดยการเห็นผ่านจินตนาการของตนเอง เมื่อได้ฟังและคิด และเกิดจินตนาการเป็นภาพขึ้น โนใจ (Hiebart, 1988, หน้า147)

2.2.4.1.3 ความสามารถเข้าถึงผู้ฟัง (Accessibility) วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ใช้การฟังเป็นหลัก ดังนั้น แม้ผู้ฟังอ่านหนังสือไม่ออก ก็สามารถรับสารจากวิทยุได้ ซึ่งต่างจากหนังสือพิมพ์ที่ผู้รับสารจะต้องมีความสามารถในการอ่านนอกจากนี้วิทยุกระจายเสียง ยังสามารถไปถึง (Reach) ผู้ฟังได้ เพราะเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงมีราคาไม่แพง อาจกล่าวได้ว่าทุกครัวเรือนต่างมีเครื่องรับวิทยุและบางบ้านอาจเป็นเจ้าของเครื่องรับวิทยุหลายเครื่อง ดังนั้น การส่งสารผ่านสื่อวิทยุจึงมีโอกาสเข้าถึงผู้ฟังได้มาก

2.2.4.1.4 ความสะดวกในการพกพา (Portable) เนื่องจากเทคโนโลยีการผลิตเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้นพบทรานซิสเตอร์ ทำให้สามารถผลิตเครื่องรับวิทยุที่มีประสิทธิภาพสูง แต่มีขนาดเล็กลง จึงสะดวกในการพกพาติดตัวไปในที่ต่าง ๆ ฟังพร้อมกับทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นไปเล่นกีฬา จ่ายตลาด หรือทำกิจกรรมใด ๆ

2.2.4.1.5 ความเป็นส่วนตัว (Personal) วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่ให้ความเป็นส่วนตัวแก่ผู้รับสารสูง ดังได้กล่าวแล้วว่าผู้คนส่วนใหญ่มักมีเครื่องรับวิทยุในครอบครองหลายเครื่อง อาจจะมีตั้งไว้ในห้องนอน ในครัว หรือที่อื่น ๆ ดังนั้น ขณะที่คุณแม่เลือกฟังสรุปข่าวขณะทำกับข้าว ลูกสาวอาจฟังเพลงของวัยรุ่นในห้องนอน เป็นต้น การฟังวิทยุ จึงกลายเป็นกิจกรรมส่วนตัวของแต่ละคนในการเลือกฟังสถานีที่สอดคล้องกับรสนิยมและความต้องการของตน

2.2.4.1.6 การให้อำนาจแก่ผู้ฟังในการเลือกฟัง (Selectivity) วิทยุกระจายเสียงมีลักษณะคล้ายกับนิตยสาร ในด้านการให้อำนาจแก่ผู้ฟัง ในการเลือกฟังรายการได้หลากหลาย เนื่องด้วยวิทยุเป็นสื่อที่เรียกว่า "Niche Medium" หรือสื่อเฉพาะกลุ่ม คือ แต่ละสถานีจะกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ไม่กว้างนัก และเลือกรูปแบบรายการที่ตั้งจุด ผู้ฟังกลุ่มนี้ไว้ให้ได้ ด้วยเหตุผลนี้ จึงมีสถานีหลายรูปแบบหลายสไตล์ให้เลือกฟัง เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อความบันเทิง สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อความรู้ สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการค้า และสถานีวิทยุกระจายเสียง มีได้มุ่งประโยชน์ทางการค้า เป็นต้น

2.2.4.1.7 การใช้เป็นสื่อเสริม (Supplementary Medium) สถานีวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อเสริมในความหมายของสื่อเสริมคือ การฟังวิทยุ ไม่ใช่กิจกรรมหลักที่ผู้ฟังนั่งล้อมวงฟังรายการวิทยุด้วยกันเหมือนในสมัยแรก ๆ แต่เป็นการเปิดวิทยุไว้ข้างตัวในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ขับรถ ทำงาน หรือฟังเพลง เป็นต้น

สรุปได้ว่า วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อเสียงที่น่าเสนอ ในลักษณะรายการต่าง ๆ ซึ่งได้มีการวางแผน กำหนดวิธีการนำเสนอด้วยรูปแบบรายการต่าง ๆ และมีการนำเสนอเนื้อหาได้

หลากหลายเช่น ข่าว ความรู้ ความบันเทิง ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง มีราคา ถูกวิทยุกระจายเสียง มีการดำเนินการด้านเทคนิคที่ยุ่งยากน้อยกว่าโทรทัศน์ การรับฟังรายการวิทยุ ผู้ฟังสามารถรับฟัง ได้ตลอดเวลาเพราะใช้แค่การได้ยินเท่านั้น ด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสมสื่อ วิทยุกระจายเสียงในด้านความสามารถในการชักจูงโน้มน้าวใจ ให้ผู้ฟังคล้อยตาม อีกทั้งยังสามารถซ้ำ ให้อุบัติในความทรงจำของผู้ฟังด้วยการออกอากาศซ้ำ ๆ ด้วยราคาที่ต่ำในการผลิตและการกระจาย เสียงซึ่งผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สามารถใช้เป็นสื่อเพื่อส่งเสริมการตลาดได้เป็น อย่างดี

วิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย จากอดีตเป็นไปในลักษณะของการ กระจายเสียงแบบสาธารณะผ่านสื่อมวลชน (Mass Media) เรียกว่า Public Broadcas หรือ Free Broadcast มีหน้าที่ในการให้ข่าวสาร (News) การชักจูงใจ (Persuasion) การให้ความบันเทิง (Entertainment) และให้สาระความรู้หรือการศึกษา (Education) เพื่อประชาชนส่วนใหญ่ ขอบข่าย ทางพื้นที่ในการกระจายเสียงครอบคลุมตามรัศมีของคลื่นวิทยุที่จะส่งไปถึง ประชาชนสามารถรับ ข้อมูลเหล่านี้ ได้โดยไม่จำกัดพื้นความรู้ พื้นการศึกษา (สุรินทร์ แปลงประสพโชค อ้างถึงใน ทรรตกลม พัททอง, 2548, หน้า 1) และรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา เป็นเทคโนโลยี การศึกษาประเภทหนึ่ง ที่มุ่งเสนอรายการอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง (Audience) ด้วยการให้ความรู้ใน ลักษณะของการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนทั้งในระบบโรงเรียน (Formal Education) นอกกระบบ โรงเรียน (Non Formal Education) และให้สาระความรู้สำหรับประชาชนทั่วไป (Informal Educaion) เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน (ณรงค์ สมทรงศ์ อ้างถึงใน ทรรตกลม พัททอง, 2548, หน้า 1 - 2)

2.2.5 ประเภทของรายการวิทยุกระจายเสียง

พรพิทักษ์ แม้นศิริ (2563, ออนไลน์, หน้า 2 - 5) กล่าวถึง ประเภทของรายการ วิทยุกระจายเสียง แบ่งออกได้ 4 ประเภท ได้แก่

2.2.5.1 รายการวิทยุกระจายเสียงประเภทข่าวสาร เป็นรายการที่มีวัตถุประสงค์ จะแจ้งข่าวสาร หรือรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ประชาชนรู้เรื่องราวข่าวสาร ที่เกิดขึ้นทั้งใกล้ ตัวและไกลตัว เพื่อติดตามให้ทันความเป็นไปต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ รูปแบบรายการเพื่อข่าวสาร จึงนิยมทำเป็นแบบการเสนอข่าว ด้วยการอ่านการรายงานข่าว การบรรยายถ่ายทอดเหตุการณ์ที่ เกิดขึ้น ณ จุดที่เกิดเหตุ ตลอดจนการวิเคราะห์ข่าว

2.2.5.2 รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อความรู้ มุ่งให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ สติปัญญา ความรู้ ให้เกิดความเข้าใจ เกิดความคิด และเพื่อนำความรู้ไปพัฒนาในทางที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์ รายการความรู้ จึงมักนิยมจัดทำรูปแบบบทความ หรือการบรรยายสารคดี สัมภาษณ์ สันทนา อภิปราย และถามตอบปัญหา

1. รายการบรรยาย เสนอเนื้อหาที่เป็นความรู้แก่ผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษา และเป็นเนื้อหาเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะรายวิชา ไม่มีประเด็นที่ซับซ้อน และมีความยาวที่ไม่มากนัก โดยทั่วไปสามารถจัดทำรายการรูปแบบการบรรยายได้ โดยมีผู้บรรยาย

เพียงคนเดียว บรรยายจากเนื้อหาที่เตรียมมาหรือจะบรรยายโดยไม่ต้องดูเอกสารใดได้ตามความสามารถของผู้บรรยาย รูปแบบรายการต้องไม่ซ้ำมากจนน่าเบื่อ หรือเร็วมากจนฟังไม่ทัน การบรรยายต้องมีลำดับชั้นคอนไม่วกวน คำพูดที่บรรยายไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ไม่ควรมีความยากมากนัก เพราะรูปแบบการบรรยายมักเป็นการพูดอยู่คนเดียว ถ้าผู้พูดไม่ใช่คนที่มีพรสวรรค์ในการพูดจริง ๆ แล้ว จะทำให้ผู้ฟังเบื่อหน่าย และหมดความสนใจ

2. รายการบทความ เป็นรายการที่นำเนื้อหา ซึ่งเขียนขึ้นโดยใช้เสียงของผู้เสนอเพียงคนเดียวและไม่นิยมเพลง หรือเสียงอ่านประกอบ หากจะใช้ก็ต่อเมื่อมีความยาวมาก ซึ่งเกรงว่าผู้ฟังจะเบื่อหน่าย แต่โดยทั่วไปแล้วจะเสนอบทความโดยผู้เสนอคนเดียว และความยาวของบทความนั้น ควรมีความยาวไม่เกิน 10 นาที เวลาที่นิยมก็คือ ความยาวประมาณ 7 นาที

3. รายการพูดคุยกับผู้ฟัง เป็นรายการที่มีผู้พูดคนเดียว พูดคุยกับผู้ฟังที่บ้าน ลักษณะการพูดจะเป็นการพูดโดยไม่ได้อ่านบท คือ พูดเป็นธรรมชาติเหมือนกำลังนั่งคุยกันอยู่และผู้ที่กำลังคุยด้วยคือ ผู้ฟังที่บ้านประเด็นที่พูดอาจมีประเด็นเดียว หรือมากกว่าหนึ่งประเด็น อาจเป็นการพูดเชิงเล่า เชิงอธิบาย เชิงเสนอความเห็น หรือเชิงวิจารณ์ก็ได้ รูปแบบการพูดคุยกับผู้ฟังนี้ ต่างจากรายการบรรยาย และรายการบทความ คือ รายการพูดคุยส่วนใหญ่เป็นการพูดโดย ไม่ได้ อ่านตามบทพูดเป็นธรรมชาติเหมือนลักษณะการคุยกับผู้ฟัง ประเด็นของเรื่องไม่เป็นเรื่องของการวิชาการมากนัก ไม่เหมือนการบรรยาย ซึ่งมุ่งวิชาการโดยตรง การพูดคุยกับผู้ฟัง จะได้รับความนิยมหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้พูด ถ้าพูดดีเป็นกันเอง แม้จะพูดยาวก็ไม่น่าเบื่อ

4. รายการสนทนา เป็นการสนทนาพูดคุย แต่มิใช่พูดคุยคนเดียว หรือพูดกับผู้ฟัง แต่เป็นการพูดระหว่างคน 2 คนขึ้นไป ปกติจะไม่เกิน 4 คน รายการสนทนาโดยทั่วไป จะมีผู้ดำเนินการสนทนาคนหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมให้การสนทนาเป็นไปตามแนวทางหรืออยู่ในขอบเขตของเรื่องที่กำหนดไว้ และคอยนำการสนทนา จากหัวข้อหนึ่งไปอีกหัวข้อหนึ่งอย่างมีระเบียบ มีขั้นตอนไม่สับสนวุ่นวาย ผู้ดำเนินการสนทนาอาจร่วมสนทนา ออกความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลได้ด้วย นอกจากนั้นยังทำหน้าที่เชื่อมโยงการสนทนาและอธิบายเพิ่มเติม ให้ผู้ฟังเข้าใจดีขึ้น ตลอดจนสรุปเนื้อหาสำคัญที่ได้สนทนากันแต่ละเรื่องด้วย

5. รายการสัมภาษณ์ จุดประสงค์ของรูปแบบการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ฟังได้รับฟังข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากตัวผู้ที่ให้สัมภาษณ์เอง เพื่อให้ผู้ฟังได้สรุปความจากคำพูด ซึ่งถือเป็นแหล่งต้นตอของเนื้อหาสาระ โดยไม่มีการถ่ายทอดความหมายต่อ ซึ่งอาจผิดเพี้ยนไปจากความหมายเดิมได้ ตามปกติรูปแบบการสัมภาษณ์นี้จะมีผู้สัมภาษณ์เป็นผู้ดำเนินการซักถามข้อข้องใจ ต่างๆ ซึ่งเสมือนหนึ่งว่าทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้ฟังในการซักถาม ผู้สัมภาษณ์นี้จะต่างกับผู้ทำหน้าที่ดำเนินการสนทนา กล่าวคือ ผู้ดำเนินการสนทนานอกจากจะควบคุมให้การสนทนาเป็นไปตามขอบเขต ที่วางไว้แล้ว ยังสามารถร่วมสนทนาด้วย แต่ผู้สัมภาษณ์นั้นไม่จำเป็นต้องรู้ในเรื่องที่สัมภาษณ์ จึงได้ทำหน้าที่ซักถามเพื่อให้เกิดความรอบรู้ หน้าที่ของผู้สัมภาษณ์จึงมักเป็นผู้ตั้งคำถามให้ดีที่สุด แล้วคอยฟังคำตอบจากผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อจะได้ติดตามคำตอบต่อไปให้

สอดคล้องกัน แต่ทั้งนี้ คำถามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นย่อมต้องอาศัยพื้นฐานความต้องการของผู้ฟังเป็นหลัก การสัมภาษณ์วิทยุกระจายเสียง แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ เป็นการเชิญบุคคลที่มีความรอบรู้ในเรื่องที่ต้องการซักถามมาคุยกันในห้องส่งหรือสถานที่ที่เหมาะสม โดยมีการนัดแนะสถานที่และหัวข้อที่สัมภาษณ์ให้ทราบล่วงหน้าอย่างเป็นทางการ มีการตั้งวัตถุประสงค์ที่แน่นอนว่าจะต้องการสัมภาษณ์เรื่องอะไร ลักษณะนี้ทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์มีโอกาสเตรียมตัวมาแล้วอย่างดี อีกอย่างหนึ่งคือการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นการสัมภาษณ์บุคคลซึ่งไม่ได้มีการเตรียมมาก่อน เมื่อถูกถามก็จะตอบออกมาจากความคิดเห็นหรือจากความรู้ในขณะนั้น ปัญหาที่ถามจึงมักไม่ใช่เรื่องทางวิชาการ แต่มักจะเป็นการถามความเห็น ความรู้สึก ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น สัมภาษณ์คนเดินถนน หรืออาจเป็นการสัมภาษณ์บุคคลผู้พบเห็นเหตุการณ์นำขึ้นต้น เช่น กรณีเกิดอุบัติเหตุหรือไฟไหม้บ้าน เป็นต้น

6. รายการอภิปราย เป็นรายการที่มีลักษณะการพูดคุยอีกแบบหนึ่ง โดยมีผู้ร่วมอภิปรายมาออกความคิดเห็นในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง ซึ่งผู้ร่วมอภิปรายต่างความคิดเห็นต่างทัศนะกัน หรือมีประสบการณ์มาคนละแนว จึงมาร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น บางครั้งความคิดเห็นอาจจะเป็นแนวเดียวกันต่างก็ให้ความเห็นเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนทัศนะของตน การแสดงความคิดเห็นจะเป็นไปทีละคนอย่างมีระเบียบ โดยมีผู้ดำเนินการอภิปรายเป็นผู้ควบคุมให้รายการดำเนินไปตามแนวทางและอยู่ในขอบเขตที่วางไว้ ผู้ร่วมอภิปรายย่อมไม่พูดแข่งกัน ผู้ดำเนินการอภิปราย จะทำหน้าที่เพียงนำการอภิปราย และกล่าวเน้นจุดสำคัญ หรือสรุปความคิดเห็นของผู้ร่วมอภิปรายในโอกาสของรายการอภิปรายต้องการจะฟังความคิดเห็นจากบุคคลต่าง ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านั้นอาจจะมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน หรืออาจเห็นพ้องต้องกันแต่ต่างคนต่างแสดงเหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นของตน รายการอภิปรายรายการทางวิทยุกระจายเสียง ไม่ควรเชิญผู้ร่วมอภิปรายมากกว่า 4 คน เพราะถ้าพูดเรื่องใดเรื่องหนึ่งนานเกินไป ผู้ฟังอาจเบื่อได้ การอภิปรายอาจทำได้หลายลักษณะและมักเรียกชื่อรายการตามลักษณะการอภิปราย คือ อภิปรายโต้เถียง อภิปรายเป็นคณะ หรืออภิปรายกลุ่ม อภิปรายข้ามสถานี และอภิปรายแบบนั่ง อภิปรายเป็นแผง

7. รายการสารคดี หมายถึง รายการที่ให้สาระเนื้อหาในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งหลายแง่มุม มีวิธีการนำเสนอได้หลายลักษณะ โดยมุ่งที่จะเสนอประเด็นสาระเนื้อหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพียงเรื่องเดียว รายการสารคดีที่มีทั้งเอกภาพและความหลากหลายอยู่ในตัวรายการ กล่าวคือ เอกภาพของรายการสารคดีอยู่ที่เรื่องเดียว และความหลากหลายอยู่ที่การเสนอรูปแบบหลายรูปแบบ ในแต่ละส่วนของรายการภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน รวมทั้งการใช้เพลงและเสียงประกอบที่เหมาะสม

8. รายการถาม - ตอบปัญหา เป็นรายการที่ให้ความรู้แก่ผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา โดยมีวิธีการเสนอได้หลายลักษณะ คือ อาจเชิญผู้ตอบมาร่วมรายการ โดยตอบปัญหาในห้องส่งในลักษณะแข่งขันกัน หรือเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้มีโอกาสร่วมรายการ โดยถามปัญหา แล้วให้ผู้ฟังตอบปัญหา กลับเข้ามาทางโทรศัพท์

2.2.5.3 รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อความบันเทิง รายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อเสนอความบันเทิง ไม่นิยมเรื่องราวเนื้อหาสาระมากนัก แต่จะเน้นให้เกิดความสนุกสนาน บันเทิง รูปแบบรายการเพื่อความบันเทิงจึงจัดทำในรูปแบบรายการเพลง ละคร รายการปกิณกะ และ นิตยสารทางอากาศ รายการบันเทิงวิทยุกระจายเสียง ประเภทรายการเพลง นับเป็นรายการที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นรายการที่มุ่งให้ความบันเทิงโดยตรง จะสังเกตได้ว่าสถานีวิทยุกระจายเสียง ส่วนมากจัดรายการเพลงในอัตราส่วนที่มากกว่ารายการประเภทอื่น รายการเพลง แบ่งกว้าง ๆ ได้ดังนี้

1. รายการสด เป็นการแสดงดนตรีจากวงดนตรีที่ยกมาบรรเลงในห้องส่ง และกระจายเสียงออกอากาศในขณะนั้น โดยไม่มีการบันทึกล่วงหน้า

2. รายการเพลงจากแผ่นเสียง เป็นการเสนอรายการเพลงจากแผ่นเสียง จึงอาจทำได้หลายลักษณะ คือ รายการเพลงตามคำขอ หมายถึง การเสนอเพลงตามที่คุณฟังเขียนจดหมายขอมา หรือโทรศัพท์ขอฟังมา แล้วผู้จัดก็หาแผ่นเสียงเพลงที่ขอ/ รายการเพลงสลับความรู้ เป็นรายการที่เสนอเพลงจากแผ่นเสียงสลับกับการบรรยายในหัวข้อต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นที่สนใจ เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยมีผู้บรรยายคนหนึ่ง มีเจ้าหน้าที่เทคนิค อย่างน้อย 1 คน เป็นผู้วางแผ่นเสียงและควบคุมเสียงให้/ รายการเพลงที่โฆษกเป็นผู้วางแผ่นเสียงและควบคุมเสียงเอง เรียกกันว่า "ดีเจ" รายการลักษณะนี้ผู้จัดต้องมีความรอบรู้ และเตรียมตัวอยู่เสมอ ทั้งพูดและควบคุมเสียงไปพร้อม ๆ กัน ต้องเตรียมตัวอย่างดี

3. รายการละคร โดยทั่วไปจะมีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิงเป็นสำคัญ แต่บางครั้งอาจสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นความรู้ไว้ด้วย ละครเป็นการแสดงบทบาทที่สมมุติขึ้น โดยใช้ศิลปะหลายอย่างผสมกัน เช่น ศิลปะการใช้เสียง การใช้ภาษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจ และเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้ายตามเรื่องราว

การเสนอรายการละครวิทยุในปัจจุบัน สามารถเสนอได้ 3 ลักษณะ คือ ละครตอนเดียว/ ละครชุด หมายถึง ละครที่แสดงจบในแต่ละตอน มีหลายตอน ใช้ผู้แสดงชุดเดียวกัน หรือหลายชุด หลายเรื่อง แต่มีแนวเรื่องเป็นแนวเดียวกัน และละครที่ไม่จบในตอนเดียวและไม่จำกัดไว้ว่ากี่ตอนจบ ดังที่เรียกกันทั่วไปว่า ละครยาว

5. รายการปกิณกะ เป็นรายการที่ประสมรายการหลายรูปแบบ รวมอยู่ในรายการเดียวกัน คล้ายรายการนิตยสาร แต่ส่วนใหญ่รายการปกิณกะจะไม่คำนึงถึงการเชื่อมโยงต่อเนื่องรายการ จึงมีแต่ความหลากหลายมากกว่าเอกภาพ แต่ละส่วนแต่ละรูปแบบของรายการปกิณกะเน้นที่ความบันเทิง จึงมีแต่ "สัพเพเหระ" หรือสิ่งละอันพันละน้อย ไม่เน้นที่เนื้อหา แต่จะคำนึงถึงเรื่องสนุกสนานเรื่องเบา ๆ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้ฟังมากกว่า นิยมจัดทำวิทยุโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่

6. รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อบริการสาธารณะ เป็นรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยถือเป็นหน้าที่ที่วิทยุกระจายเสียงจะต้องจัดขึ้น เพื่อเป็นบริการแก่ประชาชน การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อบริการสาธารณะ มักนิยมจัดในรูปแบบของการเสนอข่าวสารที่จำเป็นแก่ประชาชนทั่วไปที่ควรรู้ รูปแบบของรายการมักเป็นการประกาศข่าว ข่าวบริการต่าง ๆ หรือจัดในรูปแบบรายการความรู้ โดยสาระของรายการจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังโดยตรง และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองรายการที่ได้ฟังไปแล้วทันที ปฏิกิริยาตอบสนองนั้น อาจแสดงออกมาในการกระทำให้เห็นหรืออาจแสดงอยู่ภายในใจก็ได้ เช่น เมื่อฟังรายการบริการสาธารณะ ซึ่งเสนอข่าวสารเรื่องพายุดีเปรสชันที่จะเกิดขึ้นอย่างรุนแรง เป็นผลให้อาจเกิดน้ำท่วมตามมา ขอให้ประชาชนป้องกันอุทกภัยเมื่อผู้ฟัง ฟังรายการแล้วเกิดความหวັงกลัวว่าฝนตกหนัก น้ำจะท่วมและอาจจะเกิดความเสียหาย หรือเกิดอันตรายได้ จึงคิดป้องกันน้ำท่วมเสียแต่เนิ่น ๆ หรือข่าวการจราจร ซึ่งทางกองบังคับการตำรวจจราจรจะรายงานสภาพจราจรให้ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนทราบว่าการจราจรติดขัดที่ใด จะหลีกเลี่ยงได้อย่างไร เมื่อประชาชนได้ฟังรายการแล้วจะได้หลีกเลี่ยงไม่ไปในเส้นทางนั้น รูปแบบที่เสนออาจจะเป็นการรายงานข่าว เช่น การรายงานข่าวสภาพการจราจร ห้ามจอดรถเป็นช่วงเวลา ตลอดจนการแนะนำการใช้เส้นทางจราจรใหม่ เป็นต้น

นอกจากนี้รายการบริการสาธารณะในรูปแบบการประกาศแจ้งข่าวสารนี้อาจเป็นการประกาศเรื่องฉุกเฉิน หรือเตือนภัยอื่น ๆ ด้วย เช่น ประกาศแจ้งข่าวไฟไหม้ ประกาศเรื่องโจรสลัดร้าย หรือการเสนอปฏิทินประจำวัน ว่าวันนี้มีใคร ทำอะไร ที่ไหน เหล่านี้ล้วนเป็นการบริการสาธารณะที่สื่อบริการ ควรถือเป็นหน้าที่บริการให้แก่สาธารณชนทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ

2.3 วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา

2.3.1 คุณสมบัติเด่นของวิทยุกระจายเสียงที่จำเป็นต่อการศึกษา

คุณสมบัติเด่นของวิทยุกระจายเสียงที่จำเป็นต่อการศึกษา มีหลายประการ (ฐาปนีย์ ธรรมเมธา อ้างถึงใน ทรรคกมล พัดทอง, 2548, หน้า 2) ได้แก่

1. สามารถให้ความรู้ได้ถูกกาลละ ให้ข่าวสารได้รวดเร็วทันสมัย และกระจายข่าวสารไปได้ทุกแห่ง แม้ในที่ห่างไกล ทุกกันดาร
2. ให้ความรู้ลึกจริงจิ่ง เร้าอารมณ์ผู้ฟังได้ดี จากเสียงบรรยายและเสียงดนตรีประกอบ และการออกอากาศสดก็ให้ความรู้ลึกเป็นกันเองกับผู้ฟัง เสมือนผู้ฟังอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน
3. สามารถเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่ผู้ฟังอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง
4. ข่าวสารที่ได้รับผ่านการกลั่นกรองมาจากผู้เชี่ยวชาญ จึงก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ
5. สร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ฟัง จากการรณรงค์ให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ควรส่งเสริม

ซึ่งในปัจจุบัน ก็ได้มีการใช้ลักษณะเด่นของวิทยุกระจายเสียงที่สามารถให้ความรู้ความเข้าใจ แก่ผู้ฟัง ด้วยการสื่อสารด้วยเสียง และสามารถนำผู้ฟังไปสู่เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสมจริง สมจริง มาจัดรายการวิทยุที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพราะสามารถนำเสียงต่าง ๆ มาประกอบได้

อย่างเหมาะสม แต่สื่อวิทยุกระจายเสียงก็ไม่สามารถจะรับฟังย้อนหลังได้จึงทำให้การนำเสนอข้อมูลที่สำคัญ ๆ เป็นเพียงสื่อที่สลายไปตามเวลา หากไม่ตั้งใจฟังตั้งแต่แรก ก็ไม่สามารถทำความเข้าใจได้ทั้งหมด กลุ่มผู้ฟังก็มีความแตกต่างกันทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ อาชีพ เพศ วัยฐานะทางสังคม ศาสนา และอื่น ๆ จึงเป็นข้อจำกัดในการนำเสนอเนื้อหาของสาร (สุรินทร์ แปลงประสพโชค, 2536, หน้า 13 - 18)

นอกจากนี้ความนิยมในรายการวิทยุเพื่อการศึกษา ก็ยังมีไม่มากเท่ากับการจัดรายการที่นำเสนอเพื่อความบันเทิงเป็นหลักโดยรายการส่วนใหญ่ที่นำเสนอเป็นรูปแบบของรายการเพลง รองลงมาคือรายการข่าว (ณรงค์ สมพงษ์ อ้างถึงใน ทรรศกมล ทัดทอง, 2548 หน้า 2)

2.3.2 รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา

ได้จำแนกรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา ออกเป็น 8 รูปแบบ (กฤติมา เกียรติขจรพันธ์, กมลพร หงษ์สกุล และปัญญา พุทธสุภะ, 2557) ดังนี้

2.3.2.1 รายการพูดคุย (Talk program) ประกอบด้วยรายการรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่

2.3.2.1.1) รายการพูดคุยกับผู้ฟัง (Straight talk) เป็นรายการที่มีผู้พูดเพียงคนเดียวที่พูดกับ ผู้ฟังโดยตรง

2.3.2.1.2) รายการสนทนา (Conversational program) เป็นรายการพูดคุยหรือสนทนากัน ระหว่างผู้จัดและผู้ร่วมรายการ โดยเป็นการสนทนากันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีผู้จัดเป็นผู้ดำเนินการสนทนาให้อยู่ภายในขอบเขตของเรื่องหรือประเด็นที่กำหนดไว้

2.3.2.1.3) รายการสัมภาษณ์ (Interview program) เป็นรายการที่มีบุคคล 2 คนขึ้นไป มาซักถามเรื่องราว ปัญหา โดยมีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์และอีกฝ่ายเป็นผู้ให้สัมภาษณ์

2.3.2.1.4) รายการอภิปราย (Discussion program) เป็นการพูดคุยในลักษณะการอภิปราย ไม่ใช่การสนทนาทั่ว ๆ ไป และไม่ใช่ว่าการพูดคุยโดยตรงกับผู้ฟัง การอภิปรายเป็นการพูดแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผู้ร่วมอภิปรายจะแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีผู้ดำเนินการอภิปรายเป็นผู้ควบคุมให้รายการดำเนินไปในขอบเขตที่วางไว้ อย่างเป็นระบบและอาจเน้นหรือสรุปความคิดเห็น ของผู้ร่วมอภิปรายบ้างแต่จะไม่ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย

2.3.2.2 รายการข่าว (news program) หมายถึง รายการที่จัดทำขึ้นเพื่อรายงานเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นในวันหนึ่ง ๆ เช่น ข่าวประจำวัน (news bulletin) รายการวิเคราะห์ข่าว (news commentary) รายการบรรยายเหตุการณ์ (commentary) การรายงานข่าวจากจุดที่เกิดเหตุ (on spot news) รายการสารคดีเชิงข่าว (news documentary) ที่นำเสนอข่าวใด ข่าวหนึ่งอย่างเจาะลึก รอบด้าน และรายการนิตยสารข่าว (news magazine) ซึ่งเสนอเรื่องราวข่าวที่หลากหลายด้วย การผสมผสานรูปแบบที่หลากหลายเข้าด้วยกัน

2.3.2.3 รายการสารคดี ทั่วไป (Feature) และรายการสารคดี เชิงวิเคราะห์ (documentary Program) เป็นการเสนอรายการที่ให้สาระความรู้แก่ผู้ฟังเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

โดยใช้กลวิธีการนำเสนอที่ชวนฟัง รายการสารคดียังแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ได้แก่ สารคดีเชิงข่าว สารคดีท่องเที่ยว สารคดีเนื่องในโอกาสพิเศษ ฯลฯ

2.3.2.4 รายการนิตยสารทางอากาศ (Magazine Program) เป็นรายการที่ประกอบด้วยส่วนย่อยต่าง ๆ หลายเรื่อง รวมอยู่ในรายการเดียวกัน วิธีการเสนอมีหลายรูปแบบแต่ที่สำคัญ คือ ต้องสามารถเชื่อมโยงส่วนย่อยต่าง ๆ นั้น ให้เป็นรายการเดียวกัน ได้อย่างกลมกลืนซึ่งเอกภาพของรายการประเภทนี้จะเกิดจากการกำหนดแก่น และขอบเขตของแนวเนื้อหาที่กำหนดกลุ่มเป้าหมาย และบุคลิกเฉพาะตัวของรายการ

2.3.2.5 รายการสาระบันเทิงปิกนิช (variety show) เป็นรายการที่ประสมประสานรายการหลายรูปแบบ รวมอยู่ในรายการเดียวกัน มีความหลากหลาย แต่ไม่มีความเป็นเอกภาพ

2.3.2.6 รายการละครวิทยุ (drama program) เป็นการเสนอรายการในรูปแบบของการแสดง บทบาทที่สมมติขึ้น โดยใช้ศิลปะการแสดงและมีเสียงประกอบ เสียงดนตรีเพื่อสร้างอารมณ์ผู้ฟังให้คล้อยตามเนื้อเรื่อง และเกิดจินตนาการตามเรื่องราวที่แสดง ละครวิทยุจึงประกอบด้วย บทพูด (Dialogue) การบรรยาย (Narration) เสียงประกอบ (Sound Effect) และเสียงดนตรี (Music)

2.3.2.7 รายการดนตรี (Music Program) เป็นรายการที่มุ่งให้ความบันเทิงนิยมมากที่สุดรายการวิทยุกระจายเสียงทั้งหมด ส่วนประกอบส่วนใหญ่ของรายการประเภทนี้ ได้แก่ เพลง วิธีจัดอาจทำได้ 2 วิธี คือ ผู้จัดการหรือผู้ประกาศทำหน้าที่ประกาศนำรายการ ประกาศรายชื่อเพลง โดยอาจมีการบอกถึงเรื่องราว เนื้อหาอื่น ๆ บ้าง และมีผู้ควบคุมเสียงเป็นผู้เปิดเพลงและควบคุมเสียง อีกวิธีหนึ่งคือ ผู้จัดการรายการหรือผู้ประกาศทำหน้าที่เปิดเพลงและควบคุมเสียงเองที่เรียกว่า DJ หรือ Disc Jockey

2.3.2.8 Radio Spot และ Public Service Announcement หรือ PSA หมายถึงข้อความสั้นๆ ที่อาจใช้เพลงหรือเสียงประกอบร่วมด้วย เพื่อใช้ในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนหรือรณรงค์ให้เกิดความร่วมมือในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีความยาวประมาณ 15, 30 วินาที หรือบางครั้งอาจมีความยาวถึง 1 นาที

2.3.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากเครือข่ายวิทยุเพื่อการศึกษา

กุลกนิษฐ์ ทองเงา และคณะ (2553, ออนไลน์, หน้า 20 - 21) กล่าวถึง ประโยชน์ที่จะได้รับจากเครือข่ายวิทยุเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย

1. ขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ภูมิภาคได้อย่างทั่วถึง รวดเร็วและมีคุณภาพ ภายใต้การจัดการเนื้อหาความรู้ที่หลากหลาย จากหลายหน่วยงานสถาบันการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา รวมถึงการแก้ปัญหาสภาวะการขาดแคลนอาจารย์ และเป็นทางเลือกให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคม

2. ประหยัดงบประมาณในการผลิตรายการวิทยุ โดยมีการแชร์รายการร่วมกัน ส่งสัญญาณออกอากาศในเวลาเดียวกัน ไม่ต้องจัดตั้งสถานีวิทยุใหม่หรือรับพนักงานเพิ่มเป็นจำนวนมาก

3. ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการบริหาร และบริการข้อมูลระหว่างมหาวิทยาลัย โดยผ่านการเชื่อมต่อเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพสูง การติดต่อสื่อสารจะทำได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

4. ยกกระดับมาตรฐานและคุณภาพชีวิตของประชากรในชนบท และเกิดการจ้างงานอย่างถาวรในชนบท ลดปัญหาต่าง ๆ ในเขตเมืองหลวง

5. ลดช่องว่างความแตกต่างของเมืองหลวงกับภูมิภาค ลดช่องว่างความแตกต่างระหว่างคนปกติกับคนด้อยโอกาส เป็นการให้โอกาสแก่คนในประเทศ สามารถที่จะเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียม

การขับเคลื่อนบทบาทที่ทำทลายอีกก้าวหนึ่งของการศึกษาไทย ด้วยการผสมความร่วมมือเครือข่ายวิทยุเพื่อการศึกษาบนโลกแห่งเทคโนโลยี มีอาจไม่ใช่คำตอบของการก้าวข้ามปัญหาของการศึกษาได้ทั้งหมด หากแต่เป็นฟันเฟืองตัวหนึ่งที่ภาครัฐควรหันมาใส่ใจและหยิบใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ครอบคลุมได้ทุกพื้นที่ รวดเร็ว ลงทุนต่ำ เป็นทรัพยากรของชาติที่มีอยู่แล้ว โดยนำมาผนวกกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ก็จะได้ความหลากหลายสำหรับกลุ่มผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายในการรับฟัง สามารถเลือกรับฟังได้หลายช่องทาง ถ้าเป็นกลุ่มที่มีฐานะก็สามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ทั้งการรับฟังจากเครื่องรับวิทยุปกติ จากอินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ ส่วนกลุ่มคนด้อยโอกาส ไม่ว่าจะเป็นรายบุคคล หรือ กลุ่มที่อาศัยอยู่ตามมูลนิธิต่าง ๆ กลุ่มคนพิการ กลุ่มคนชรา ชาวเขา ชาวเกาะ ตลอดจนกลุ่มแรงงานพลัดถิ่น ก็สามารถรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาจากเครื่องรับแบบเดิมได้ โดยต้องอยู่ภายใต้ความคิดสร้างสรรค์ เนื้อหาที่มีความรู้และหลากหลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค โดยเฉพาะองค์ความรู้ที่อยู่ในองค์กรสถาบันการศึกษาที่ได้นำออกมาถ่ายทอดอย่างมีคุณภาพย่อมเรียกได้ว่าเป็นมวลความรู้ที่มีคุณค่ามหาศาล เป็นความรู้ที่จะทำให้เกิดเป็นความสร้างสรรค์ส่งถึงใครก็ได้ทั่วโลก ด้วยพลังอันพละกภาพแห่งเทคโนโลยี

3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิทยุโทรทัศน์

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของวิทยุโทรทัศน์ ไว้ดังนี้

3.1 ความหมายของวิทยุโทรทัศน์

เอกธิตา เสริมทอง (2553, หน้า 19 – 20) ได้ให้ความหมายของวิทยุโทรทัศน์ ไว้ว่า คือการส่งข้อมูลข่าวสารด้วยวิธีการนำเสนอรูปแบบต่าง ๆ ผ่านเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

สมสุข หินวิมาน (2554, หน้า 24) ได้ให้ความหมายของวิทยุโทรทัศน์ ไว้ว่า คือการอาศัยสัญญาณออกอากาศด้วยคลื่นวิทยุ ที่มีสัญญาณภาพและสัญญาณเสียงในรูปกระแสไฟฟ้าเป็นตัวนำพา ทำให้มนุษย์ได้เห็นและได้ยิน

เทพ เกื้อทวีกุล และคณะ (2562, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของวิทยุโทรทัศน์ ไว้ว่า คือกระบวนการถ่ายทอดเสียงและภาพ โดยวิธีเปลี่ยนคลื่นวิทยุ ซึ่งเป็นคลื่นเสียงและภาพ เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าออกสู่อากาศ หรือส่งเสียงและภาพทางสาย เพื่อส่งสารไปถึงมวลชนที่อยู่ในถิ่นต่าง ๆ โดยตรง เป็นการส่งสัญญาณไฟฟ้าของภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน ในสิ่งที่เกิดขึ้นจากพื้นที่อันไกล โดยผ่านคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นตัวกลาง ที่วางกั้นระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

จากความหมายของวิทยุกระจายเสียงของนักวิชาการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า วิทยุกระจายเสียงใช้คลื่นวิทยุในการกระจายเสียง ผู้รับสารสามารถรับสารได้โดยใช้การรับฟังเสียงได้เพียงอย่างเดียวผ่านเครื่องรับวิทยุ ส่วนวิทยุโทรทัศน์ เป็นการเปลี่ยนคลื่นวิทยุเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในการส่งสัญญาณในรูปแบบภาพและเสียง ผู้รับสารสามารถรับสารได้ โดยการรับฟังและรับชมผ่านเครื่องรับโทรทัศน์ ซึ่งในปัจจุบันก็มีช่องทางให้เข้าถึงสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ได้ง่ายขึ้น ทั้งทางอินเทอร์เน็ตโดยใช้ Smart Phone คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการเข้าถึงในรูปแบบของสื่อถ่ายทอดสดและการรับชม รับฟังย้อนหลัง ดังกล่าวได้ว่า สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นี้สามารถสื่อความหมายให้แก่ผู้รับ ถึงแม้ว่าผู้รับจะอ่านหนังสือไม่ออกหรือไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา ผู้รับก็สามารถรับข่าวสาร รับความรู้และความบันเทิงได้อย่างเต็มที่ ทั้งสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จึงมีบทบาทความสำคัญต่อมนุษย์ในโลกปัจจุบันนี้ เป็นอย่างยิ่ง (มาณฑิ ภัทธรเกียรติ, 2551, หน้า 8 – 12)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์

3.2.1 ความสำคัญของวิทยุโทรทัศน์ต่อสังคมและด้านการศึกษา

วิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อสารมวลชนประเภทหนึ่งที่พัฒนาอย่างรวดเร็วและได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างมากในทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับชนชั้น ทุกระดับการศึกษา เพราะเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียง ซึ่งสามารถกระทำได้หลากหลายรูปแบบและมีปัจจัยมากมายที่จะใช้ดึงดูดความสนใจของผู้ชมตลอดเวลา ทั้งยังทำให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวได้ดี พร้อมทั้งรู้สึกสนุกสนานขณะชมรายการ ด้วยเหตุนี้ วิทยุโทรทัศน์จึงเข้าถึงผู้ชมได้มากและส่งผลให้สื่อวิทยุโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อประชาชนในด้านความคิด ความรู้สึก และด้านพฤติกรรมอย่างมาก โดยเฉพาะประเทศไทยวิทยุ

โทรทัศน์เป็นสื่อกระแสหลักที่มีผู้ชม เป็นจำนวนมากและสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากกว่า 22 ล้านครัวเรือนทั่วประเทศ ทั้งนี้ เป็นเพราะคุณลักษณะเฉพาะของวิทยุโทรทัศน์ ที่มีทั้งภาพเสียงและเทคนิคพิเศษ สามารถสร้างความสนใจให้กับสิ่งที่จะนำเสนอเป็นอย่างดีและทำให้ผู้ชมเกิดแรงจูงใจในการรับชมตามมา ด้วยความโดดเด่นหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นความแปลกใหม่การควบคุมหรือการมีแบบแผน (สุนิสา สัตบุศย์, 2562, หน้า 13)

วิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงผู้รับได้ฉับพลันทันที และอย่างกว้างไกล ดังนั้น สื่อมวลชน จึงมีความสำคัญในการนำไปใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างสติปัญญา เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารความรู้ เกิดความเข้าใจ เกิดปัญญา ได้ความสำคัญของวิทยุโทรทัศน์ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน สามารถเสริมสร้างสติปัญญา ให้แก่มนุษย์ในสังคมได้หลายลักษณะ (มาณฑิ เกิดเจริญไกร, 2551) ดังนี้ คือ

1. การให้ข้อเท็จจริงแก่ประชาชน

วิทยุโทรทัศน์ ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน จะต้องให้ความสำคัญในการรวบรวม และติดตามเหตุการณ์สำคัญ ที่น่าสนใจและก่อให้เกิดการรอบรู้ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเที่ยงธรรม เพื่อนำมาเสนอแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยความบริสุทธิ์ใจและจริงใจ ไม่บิดเบือนหรือเอนเอียง อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคมขึ้น หรืออาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้

2. การให้การศึกษา

มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในฐานะสื่อมวลชนในการเสริมสร้างสติปัญญา คือจะต้องให้ความสำคัญในการเสริมสร้างการศึกษาแก่ประชาชน เพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและยกระดับการศึกษาและความรอบรู้ของประชาชนให้สูงขึ้น ให้เกิดความรู้ ในอันที่จะดำรงชีวิตประจำวันอยู่ได้ และยิ่งกว่านั้น คือให้สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ตามควรแก่อัธยาศัย การให้การศึกษาของสื่อมวลชนนั้น จะมุ่งให้ความรู้ เพื่อที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมให้ดีที่สุด และเกิดประโยชน์มากที่สุดตามความเหมาะสมกับสภาพ

3. การแสดงความคิดเห็น

มนุษย์รวมกันอยู่ในสังคม ย่อมมีความรู้สึกนึกคิด และความต้องการที่มีความแตกต่างกัน บางครั้งความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ในสังคมอาจเกิดเป็นความขัดแย้งและไม่ตรงกัน บางคนอาจมีความคิด มีอุดมการณ์แรงกล้า และต้องการถ่ายทอดอุดมการณ์ของตนให้ผู้อื่นยอมรับและเห็นดีเห็นชอบด้วยการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของมนุษย์ในสังคม

จากการศึกษาแนวคิด ความสำคัญของวิทยุโทรทัศน์ต่อสังคมและด้านการศึกษา ของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า วิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อสารมวลชนที่ได้รับความนิยมจากประชาชนในทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับชนชั้น ทุกระดับการศึกษา เพราะเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียง ทำให้สามารถผลิตรายการโทรทัศน์ได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อสร้างความสนใจให้กับรายการโทรทัศน์ โดยเพิ่มความแปลกใหม่ ความสนุกสนาน ความน่าค้นหา ให้กับรายการแต่ละประเภท เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม และ

เกิดความต้องการติดตามรับชมอย่างต่อเนื่อง เช่น รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ให้สาระความรู้เกี่ยวกับการศึกษา ก็สามารถสอดแทรกเรื่องราวตลกเบาสมองหรือละครสั้น เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากเนื้อหาได้

อิทธิพลของวิทยุโทรทัศน์ที่มีต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนที่เห็นได้ชัดแจ้ง ดังนี้

1. อิทธิพลทางการบันเทิง

รายการบันเทิงเป็นรายการที่มุ่งให้ประชาชนผู้ชมรายการมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นการพักผ่อนคลายความตึงเครียดไปในตัว ดังนั้น ผู้อุปถัมภ์รายการจึงมักจะลงทุนให้กับรายการบันเทิงมากกว่ารายการด้านอื่น และรายการนี้สามารถทำเงินรายได้ให้ กับสถานีวิทยุโทรทัศน์สูงกว่ารายการอื่น เพราะประชาชนให้ความสนใจมากกว่ารายการอื่น ปัจจุบันรายการประเภทละครทั้งที่ผลิตเองภายในประเทศและจากต่างประเทศเป็นที่นิยมมากที่สุด

2. อิทธิพลทางการเมือง

สถานีวิทยุโทรทัศน์ในปัจจุบันมีอิทธิพลอย่างมากในด้านการเมือง เป็นแหล่งข้อมูลทางการเมืองสำหรับประชาชน และในทางกลับกันวิทยุโทรทัศน์ก็เป็นสื่อกลาง ในการถ่ายทอดประชามติทางการเมือง ประชาชนสะท้อนกลับไปยังรัฐบาลในประเทศที่กำลังพัฒนา วิทยุโทรทัศน์เป็นเครื่องมือหรือสื่อกลางของรัฐบาลในการถ่ายทอดนโยบาย และการดำเนินงานของรัฐบาล

3. อิทธิพลทางการขายและโฆษณาสินค้า

วิทยุโทรทัศน์มีบทบาทที่สำคัญมากในการที่ช่วยให้นักธุรกิจ รวมทั้งเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมได้ขายสินค้าให้แก่คนเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนล้าน เพราะในการโฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์ผู้โฆษณาไม่เพียงพูดถึงสินค้าที่ต้องการขายเพียงอย่างเดียวแต่เขาสามารถ ที่จะแสดงสินค้าและสาธิตการใช้งานให้ผู้ชมได้เห็นจริงจังกอีกด้วย และเท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้ การโฆษณาสินค้าทางวิทยุโทรทัศน์ได้ผลดีเยี่ยมอันดับหนึ่ง เจ้าของผลิตภัณฑ์จึงยอมจ่ายเงินให้กับผู้จัดรายการในราคาที่สูง ซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้รายการวิทยุโทรทัศน์ถูกคั่นรายการด้วยการโฆษณาสินค้าอย่างมากมาย

4. อิทธิพลทางวัฒนธรรม

วิทยุโทรทัศน์ได้ช่วยในการถ่ายทอดมรดกทางสังคม คือทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิดเห็น ความเชื่อ และค่านิยมในช่วงยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่ง เพื่อให้สมาชิกใหม่พิจารณาถึงสถานภาพของตนเอง

นอกจากนี้ วิทยุโทรทัศน์ยังมีบทบาทเป็นสื่อในการแสวงหาเอกลักษณ์ในด้านวัฒนธรรมไทยอีกด้วย เพราะสังคมเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็ว จนกระทั่งประชาชนไม่แน่ใจว่าจะอะไร คือวัฒนธรรมของตนซึ่งอาจจะทำให้เกิดการสับสนได้

หากเราจะพิจารณาคุณค่าพิเศษของวิทยุโทรทัศน์ที่มีต่อการศึกษแล้ว เราจะเห็นว่ามียุหลายประการ อาทิเช่น

1. เป็นเครื่องมือที่จะเข้าถึงคนหมู่มากได้พร้อม ๆ กัน โดยสะดวก
2. เป็นการผสมผสานส่วนที่ดีที่สุดของวิทยุและภาพยนตร์
3. เป็นเครื่องมือที่สามารถเอาชนะอุปสรรคของการเรียนรู้ได้หลายประการ เพราะสามารถที่จะเสนอความคิดเห็นที่สำคัญ สร้างทัศนคติ ให้ข่าวสารที่สำคัญหลายประการ โดยไม่จำเป็นว่าผู้รับจะต้องมีความสามารถทางภาษาสูงหรือต้องอยู่ ณ สถานที่เหตุการณ์นั้นด้วย
4. เป็นการขยายความสัมพันธ์ส่วนตัวครูที่เก่ง ๆ หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านหนึ่ง โดยเฉพาะให้ถึงผู้รับมาก ๆ
5. วิทยุโทรทัศน์จะช่วยให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาทางสังคมที่สำคัญ
6. มีความปัจจุบันทันด่วนทำให้ผู้รับสนใจมาก และย่อมจะก่อให้เกิดการเรียนรู้
7. วิทยุโทรทัศน์ สามารถนำเอาอุปกรณ์การศึกษาอื่น ๆ เช่น ของจริง รูปภาพ ภาพยนตร์และอื่น ๆ เข้ามาใช้ร่วมกันด้วยความสะดวก ซึ่งการใช้อุปกรณ์หลายอย่างร่วมกันเช่นนี้ ย่อมทำให้ผู้เรียนเข้าใจดี

วิทยุโทรทัศน์ในฐานะเป็นสื่อมวลชนเพื่อการศึกษา จะมีบทบาทโดยตรงต่อการยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้นในด้านต่าง ๆ หลายด้าน เช่น

1. แพร่กระจายความรู้ต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันเป็นยุคของการทลายการผูกขาดความรู้เฉพาะกลุ่ม วิทยุโทรทัศน์จะเป็นเครื่องมือแพร่กระจายความรู้ไปสู่กลุ่มคนทุกกลุ่มและทุกระดับชั้น
2. การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง วิทยุโทรทัศน์จะช่วยให้ประชาชนคุ้นเคย และรู้เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับประเทศชาติ ตลอดจนกิจการต่างๆ นับเป็นการกระตุ้นให้คนในชาติ มีความสามัคคีกัน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะอย่างมีระเบียบ
3. ส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ดีกินดี โดยการเรียนรู้จากวิทยุโทรทัศน์ในเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี แล้วนำไปประยุกต์เข้ากับตนเองเพื่อเพิ่มพูนรายได้และให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การพิจารณาประสิทธิภาพ โดยทั่วไปของสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ใช้เกณฑ์เกี่ยวกับสื่อมวลชนด้านอื่น ดังนี้

1. ระยะเวลาของการออกอากาศ รายการวิทยุโทรทัศน์ที่มีความถี่ในส่วนของการออกอากาศเป็นประจำย่อมทรงประสิทธิภาพ นอกจากนั้นความยาวของรายการก็มีส่วนเสริมประสิทธิภาพอย่างมาก เวลาออกอากาศแต่ละวันมากน้อย ก็มีผลการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
2. ความทันต่อเหตุการณ์ วิทยุโทรทัศน์สามารถเสนอข่าวสารได้บ่อยครั้ง และสามารถถ่ายทอดสดรายการที่สำคัญ ๆ ให้ประชาชนได้ทันที ทำให้ประชาชนประทับใจและสนใจมาก
3. การมีส่วนร่วมรายการ โดยเฉพาะรายการวิทยุโทรทัศน์ที่ประสบผลสำเร็จ ส่วนใหญ่ จะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมของรายการ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

เช่น รายการแข่งขันตอบปัญหา รายการดนตรีที่ให้เข้าชมได้ รายการเกมโชว์ที่ให้คนทั่วไปสมัครเข้าร่วมรายการ ฯลฯ จะได้รับความนิยมสูง และประชาชนจะรู้สึกพอใจได้สาระและบันเทิงมากเป็นพิเศษ

4. การคงอยู่ของการรับรู้ เมื่อชมวิทยุโทรทัศน์ มีทั้งภาพและเสียงช่วยให้การรับรู้สูง ดังนั้น สื่อด้านนี้จึงสามารถถ่ายทอดข่าวสารได้มากเป็นพิเศษด้วย

3.2.2 คุณสมบัติของสื่อวิทยุโทรทัศน์

คุณสมบัติของสื่อ หมายถึง ลักษณะเฉพาะหรือความสามารถของสื่อที่พึงมีต่อผู้รับสารทางด้านกายภาพและด้านจิตวิทยา ซึ่งมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันออกไปตามสื่อแต่ละชนิด ทั้งจุดเด่น จุดด้อย และประสิทธิภาพในการเข้าถึงมวลชน สำหรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ จัดเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีคุณสมบัติทางด้านกายภาพ (สุนิลชา สัตบุศย์, 2562, หน้า 13) ได้แก่

1. มีภาพ เสียงและเทคนิคพิเศษที่สามารถสร้างความน่าสนใจในการรับชมได้เป็นอย่างดี
2. สามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสารได้เป็นจำนวนมาก ในระยะเวลาอันรวดเร็ว
3. สามารถจัดสรรเนื้อหารายการเพื่อรองรับกลุ่มผู้ชมเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

ผ่านตารางเวลาออกอากาศ

4. วิธีในการเปิดรับสื่อสามารถทำได้ง่ายไม่ซับซ้อน

จากการศึกษาคุณสมบัติของสื่อวิทยุโทรทัศน์ ของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า วิทยุโทรทัศน์มีคุณสมบัติโดดเด่นกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ โดยเข้าถึงได้ง่าย (Accessibility) นอกจากโทรทัศน์จะมีทั้งภาพและเสียงปรากฏให้ผู้ชมทุกรุ่นทุกวัยเข้าใจได้ง่ายแล้ว ในบางรายการของวิทยุโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นเพื่อคนพิการก็สามารถรับชมแค่ภาพแล้วเข้าใจเนื้อหาของรายการที่จะนำเสนอได้เช่นกัน รวมถึงรายการต่าง ๆ ที่ผลิตและออกอากาศผ่านทางช่องสาธารณะเป็นสื่อที่สามารถรับชมได้ฟรี และมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น รายการละคร รายการเพลง รายการข่าว หรือรายการเพื่อการศึกษาต่าง ๆ ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเรียนเสริมความรู้ สามารถรับชมได้ที่บ้านจึงสะดวกสบายกว่า

อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ ยังมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความรู้ การให้ความบันเทิง และการประสานส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน จึงทำให้วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบัน

3.2.3 บทบาทหน้าที่ของสื่อวิทยุโทรทัศน์ต่อสังคม

วิทยุโทรทัศน์ได้รับการยอมรับว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งในปัจจุบัน สื่อวิทยุโทรทัศน์ครอบคลุมทุกครัวเรือนกว่าร้อยละ 90 ของครัวเรือนทั่วประเทศ ผลงานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่าสื่อวิทยุโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อการอบรมบ่มนิสัยทางวัฒนธรรม (Cultivation Process) ไม่ว่าจะเป็นปรากฏในรูปแบบของรายการแบบใด รายการละคร รายการโฆษณา รายการข่าว หรือรายการอื่น ๆ วิทยุโทรทัศน์ได้นำมาซึ่งโลกที่มีข่าวสารและภาพลักษณ์ที่คุ้นเคยสู่ทุกบ้าน โดยการข้ามผ่านอุปสรรคแบบเดิม ๆ เช่น การอ่านออกเขียนได้ หรือการเดินทางใด ๆ วิทยุโทรทัศน์ได้กลายเป็นแหล่งอบรมบ่มนิสัยและแหล่งข้อมูลประจำวัน ซึ่งแสดงออกในรูปของความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่มุ่งสู่

ประชาชนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันด้วยแบบแผนที่เข้าไปเข้ามา ของข่าวสารที่มุ่งสู่มวลชนของวิทยุโทรทัศน์ก่อให้เกิดแนวคิดแบบกระแสหลัก (Mainstream) ของสิ่งแวดล้อมเชิงสัญลักษณ์โดยรวมของสังคม (McQuail อ้างถึงใน ประจัน วีลสิโก, 2545, หน้า 100)

ลาสเวลล์ และไรท์ (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2541, หน้า 212 - 213) ได้กล่าวว่าสื่อวิทยุโทรทัศน์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. **สอดส่องดูแล (Surveillance)** สื่อมวลชน ทำหน้าที่คอยตรวจตรา ติดตามเหตุการณ์ว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง เพื่อว่าจะได้มีปฏิกริยาตอบโต้อย่างถูกต้อง ตามความเป็นจริงแล้ว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น มีทั้งเหตุการณ์ที่ดีและร้ายซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่บ่อนทำลายเสถียรภาพของสังคมเป็นหลัก จากเบื้องหลังที่มีความคิด ดังกล่าวนี้อเอง ทำให้ชาวส่วนใหญ่จะเป็นข่าวเกี่ยวกับเรื่องร้ายอยู่เสมอ

2. **สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม (Correlation)** หน้าที่ข้อนี้นับว่าเป็นหน้าที่ ที่เพิ่มขึ้นมากกว่ารายงานข่าว โดยการเพิ่มการตีความ การให้คำอธิบายและชี้แนะ เพื่อให้ทุกส่วนเสี้ยวของสังคมที่สื่อมวลชนสามารถเข้าถึง มีความเข้าใจและมีการกระทำเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3. **สืบทอดวัฒนธรรมของสังคม (Cultural Transmission)** ในขณะที่หน้าที่ของสื่อมวลชนในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้น จะเน้นหนักในแง่พื้นที่ (Space) คือไม่ว่าคนทุกกลุ่ม ทุกพื้นที่ จะได้รับการชี้แนะให้มีความคิดเป็นเอกภาพ แต่สำหรับหน้าที่ประการที่ 3 นี้ จะเน้นในเรื่องของกาลเวลา (Time) เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสมบัติส่วนรวมของสังคมที่โทรทัศน์ได้นำมา ต้องสืบทอดให้เกิดความต่อเนื่องยาวนานจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ในการนี้ สื่อมวลชนจึงได้รับมอบหมายบทบาทให้ช่วยพิทักษ์รักษามรดกของสังคมให้มีความยั่งยืนต่อไปหลายชั่วอายุคน

4. **ให้ความบันเทิง (Entertainment)** หน้าที่ให้ความบันเทิงเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนประการที่ 1 ซึ่ง Wright ได้เพิ่มขึ้นมาจากบทบาทหน้าที่นี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่สืบทอดทางวัฒนธรรมทางสังคม แต่แท้ที่จริงแล้วมีมิติอื่น ๆ ที่ไม่ควรมองข้ามได้แก่หน้าที่ของการให้รางวัล (Individual Reward) การพักผ่อนหย่อนใจ (Relaxation) และการผ่อนคลายความเครียด (Reduction of Tension) เป็นต้น

เดนิส แม็คเคลล (1994, หน้า 79) ได้ประมวลบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของสื่อมวลชนในฐานะเป็นสถาบันหนึ่งไว้ 5 ประการดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร (Information) ได้แก่

- ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคมและของโลก
- ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของอำนาจต่างๆ
- ส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ ๆ การปรับตัวและความเจริญก้าวหน้าทางสังคม

2. การประสานส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน (Correlation) ได้แก่

- อธิบาย ตีความ และเสนอความเห็นที่เกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์และข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอออกไป
- ให้การสนับสนุนแก่สถาบันและบรรทัดฐานต่าง ๆ ของสังคม
- ประสานเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม
- สร้างฉันทามติในสังคม
- จัดลำดับความสำคัญของเรื่องราวต่างๆ หรือการกำหนดวาระ (Agenda setting) ทางสังคม

3. การสร้างความต่อเนื่องทางสังคม (Continuity) ได้แก่

- ถ่ายทอดวัฒนธรรม กระแสหลักของสังคม และตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม
- ย่อยและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ ๆ
- เสริมสร้างและธำรงรักษาค่านิยมพื้นฐานสังคม

4. การให้ความบันเทิง (Entertainment) ได้แก่

- ให้ความเพลิดเพลินบันเทิงใจซึ่งเป็นวิธีผ่อนคลายของสมาชิกของสังคม
- ลดระดับความเครียดและข้อขัดแย้งของสังคม

5. การรณรงค์ทางสังคม (Mobilization) ได้แก่

- รณรงค์เพื่อเป้าหมายทางสังคม ในภาวะการณ์ทางการเมือง สงคราม การพัฒนาเศรษฐกิจ งานอาชีพ และศาสนา

สุทธิ ขัตติยะ (อ้างถึงใน สุนิลชา สัตบุศย์, 2562, หน้า 15) ได้แบ่งบทบาทหน้าที่ของสื่อวิทยุโทรทัศน์ ไว้ดังนี้

1. สื่อเสริมสร้างสติปัญญา

การเสริมสร้างสติปัญญา มี 3 ลักษณะ คือ การให้ข้อเท็จจริงแก่ประชาชน การให้การศึกษาและการแสดงความคิดเห็น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- การให้ข้อเท็จจริงแก่ประชาชน สื่อโทรทัศน์ เป็นช่องทางที่สำคัญในการติดตามข่าวสารต่าง ๆ ของประชาชน ภาพและเสียงที่ปรากฏทางจอโทรทัศน์ทำให้เห็นภาพจากสถานที่จริงซึ่งถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือ และมีรายการโทรทัศน์หลายรายการที่ประชาชนนิยมติดตามรับชมเหตุการณ์ข้อเท็จจริง โดยเฉพาะรายการเสนอข่าวในตอนเช้า

- การให้ความรู้ตามอัธยาศัย เป็นอีกบทบาทที่สื่อโทรทัศน์ดำเนินการเพื่อให้ความรู้และยกระดับการศึกษาของประชาชนและที่มีความโดดเด่น เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) ของกรมประชาสัมพันธ์ สถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) และสถานีวิทยุเพื่อการศึกษา (MOE Radiothai) ที่ผลิตสื่อโดย

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงาน กศน. ภายใต้กำกับของกระทรวงศึกษาธิการ การให้ การศึกษาดังกล่าว เป็นการยกระดับความรู้คนในสังคมให้เกิดความเท่าเทียมกันเพียงพอที่จะอยู่ ร่วมกันในสังคมได้ มีสื่อที่เป็นทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการเรียนรู้ตาม อัจฉริยะ

- การแสดงความคิดเห็น หมายถึง การแสดงความคิดเห็นผ่านรายการ รวมทั้งการวิเคราะห์ วิเคราะห์หรือการสัมภาษณ์สด โดยมีการแพร่ภาพและเสียงหรือบันทึกเทปวิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งทางรายการอาจเชิญวิทยากรหรือผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์และความเกี่ยวข้องกับ ประเด็นที่เป็นปัญหาชี้แจง พูดคุย หรือร่วมกันคิดหาแนวทางต่าง ๆ ในรายการอันจะทำให้ผู้ฟัง หรือผู้ชมได้รับความรู้ในมุมมองที่หลากหลายจากคนในหลาย ๆ อาชีพ ซึ่งเป็นการเสริมสร้าง วิสัยทัศน์ ทักษะคิด และกระตุ้นให้เกิดความคิดเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์เป็นบทบาทขั้นพื้นฐาน ของทุกสื่อ รวมถึงสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการชี้แจง บอกกล่าวและนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

2. สื่อพัฒนาประเทศ

สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อพัฒนาประเทศต่าง ๆ (เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ อ้างถึงใน สุนิสา สัตบุศย์, 2562, หน้า 15 - 16) ดังนี้

- การพัฒนาทางการศึกษา การใช้สื่อเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียน ผ่านสื่อเป็นช่องทางที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถปรับพฤติกรรมการศึกษา และเป็นโอกาสที่จะยกระดับตนเองได้ ในสังคม อีกทั้งเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การแต่งกาย การเข้าสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ การศึกษาไม่ได้มุ่งเฉพาะการศึกษาที่ต้องปรับวุฒิ แต่อาจเป็นความรู้ทางวิชาชีพ เช่น การเกษตร การประมง วิทยาการ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ซึ่งเป็นความสนใจเฉพาะบุคคล และเป็นการ ยกระดับความรู้ได้อีกทางหนึ่งในรูปแบบของการศึกษาคอมพิวเตอร์

- การพัฒนาด้านการเมือง การติดตามข่าวสารการเมืองของประชาชนนับเป็น ความสำคัญที่ช่วยในการตัดสินใจเลือกผู้นำ ในทางกลับกันการรายงานข่าวสารของสื่อมวลชนก็เป็น การตรวจสอบติดตามการทำงานของภาครัฐ ฆารายงานต่อประชาชนด้วยเช่นกัน การนำเสนอข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองผ่านสื่อโทรทัศน์ที่มีผู้รับชมเป็นจำนวนมากนับเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการ เรียนรู้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย

- การพัฒนาด้านชนบท ในปัจจุบันสื่อโทรทัศน์ได้รับความนิยมจากประชาชน มากขึ้น ทั้งนี้ เพราะคุณลักษณะสำคัญของการส่งและรับที่มีทั้งภาพและเสียงรวมทั้งความสามารถใน การสื่อสารแบบสองทาง เป็นต้น

- การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม การนำเสนอรายการในลักษณะพูดคุยที่ เชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมมาให้ความรู้ ทำให้สื่อโทรทัศน์มีบทบาท ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยการรายงานข่าวสาร ราคาสินค้า หรือนโยบายของ ภาครัฐบาล ในการกระตุ้นสินค้าภาคการเกษตร เพื่อการส่งออก การกำหนดทิศทาง หรือ การพยากรณ์อนาคตทางการลงทุนให้กับประชาชน ขณะเดียวกันยังสามารถกระตุ้นการซื้อ หรือ

การบริการให้สังคมเกิดการหมุนเวียนเงินตราในประเทศอีกด้วย โทรทัศน์นับเป็นสื่อมวลชนที่ทรงอิทธิพลต่อประชาชนในสังคมตลอดจนความเคลื่อนไหวของประชาชนและประชากรโลก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ พาณิชยกรรม การเมืองการปกครอง การศึกษาและการทหาร เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศ

3. สื่อในการสื่อสารระหว่างประเทศ

การส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมเพื่อให้ทั่วโลกได้รับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้สามารถติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็วทันใจไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของโลก โดยเริ่มจากประเทศที่พัฒนาเรื่องข่าวสารแล้วไปยังประเทศที่ขาดแคลนทำให้เกิดการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ นับว่าเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง และวัฒนธรรมประเพณีซึ่งกันและกันระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกันทั่วโลกในลักษณะของการถ่ายโอนเทคโนโลยีการสื่อสาร

จากแนวคิดบทบาทหน้าที่สื่อวิทยุโทรทัศน์ต่อสังคม ของนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของสื่อวิทยุโทรทัศน์ต่อสังคมนั้น โทรทัศน์นับเป็นสื่อมวลชน ที่ทรงอิทธิพลต่อประชาชนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พาณิชยกรรม การเมืองการปกครอง งานอาชีพ ศาสนา บันเทิง และการศึกษา เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการเสริมสร้างสติปัญญา พัฒนาประเทศและช่วยในการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ วัฒนธรรมต่าง ๆ ระหว่างประเทศ

3.2.4 ประเภทของบทรายการวิทยุโทรทัศน์

การแบ่งประเภทของบทรายการวิทยุโทรทัศน์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ การแบ่งตามเนื้อหา การแบ่งตามหน้าที่ของสื่อมวลชน และแบ่งตามผู้รับสาร (ผศ. สุภาณี นิตย์เสมอ, 2561, หน้า 23 - 29)

3.2.4.1 ประเภทของบทรายการวิทยุโทรทัศน์แบ่งตามเนื้อหาที่น่าสนใจ

สื่อมวลชนในสังคมมีหน้าที่สำคัญ ในการเป็นตัวกลางเชื่อมโยงสังคมให้รับรู้เรื่องราวของกันและกัน เพื่อจรรโลงคนในสังคมให้มีความเข้าใจกัน วิธีการนั้น ทำได้ด้วยการเสนอข่าวสารทั้งในต้นของเหตุการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้น เรื่องราวที่น่าสนใจจากทุกหนทุกแห่ง สารและความรู้ต่าง ๆ นอกจากการเสนอข่าวสารแล้ว สื่อมวลชนยังมีบทบาทสำคัญในการเสนอความบันเทิงแก่ผู้รับสารในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยเสมอ ดังนั้น การแบ่งประเภทของบทรายการวิทยุโทรทัศน์ จึงสอดคล้องกับประเภทของรายการวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งในทุกยุคทุกสมัยสามารถแบ่งอย่างกว้าง ๆ ตามเนื้อหาของสารได้เป็น 2 ประเภท คือรายการที่ให้สาระข่าวสาร และรายการที่ให้ความบันเทิง

3.2.4.1.1 บทประเภทสาร (Documentary, Feature)

เป็นการนำเอาข่าวสารความรู้ต่าง ๆ ที่น่าสนใจหรืออาจจะไม่น่าสนใจ แต่ผู้รับสารควรจะรู้มาเสนอสื่อมวลชนที่ดีมีคุณภาพไม่ควรเสนอสารตามความต้องการของผู้รับสารอย่างใช้วิจารณญาณ แต่ควรจะสามารถในการพิจารณาว่าสารใดมีคุณค่า

มีประโยชน์ต่อสังคม และนำเสนอสารนั้น เพื่อให้ผู้ชมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ การแสดงให้เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง และเชิญชวนประชาชนไปใช้สิทธิ์ การเสนอรายการเพื่อให้ประชาชนประหยัดค่าใช้จ่าย เป็นต้น โดยที่สาระบางอย่างอาจจะเข้าใจยากหรือน่าเบื่อหน่าย แต่เป็นเรื่องที่ประชาชนควรรับทราบ ผู้เขียนบทหรือทีมงานผลิตรายการ จึงต้องพยายามทำให้รายการน่าสนใจด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การใช้รูปแบบของการสนทนาแทนการบรรยาย การผูกเรื่องสารคดีให้น่าติดตาม ฯลฯ

3.2.4.1.2 บทประเภทบันเทิง (Fiction, Non Feature)

คือ บทที่เขียนขึ้นเพื่อผลิตรายการที่มุ่งให้ผู้ชมได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด ดังนั้น จึงไม่เน้นการเสนอเนื้อหาที่ยุ่งยากซับซ้อน เข้าใจยาก แต่จะเสนอสิ่งที่ดูแล้วสนุก เข้าใจง่าย น่าติดตาม เช่น รายการเพลง รายการตลกขบขัน รายการละคร

3.2.4.2 ประเภทของบทรายการวิทยุโทรทัศน์แบ่งตามหน้าที่ของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการเสนอข่าวสาร (To Inform) เสนอความคิดเห็น (To Give Opinion) เสนอความรู้และสาระที่สังคมควรทราบ (To Educate) ทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์ (To Advertise And Public Relations) และให้ความบันเทิง (To Entertain) ดังนั้น จึงอาจจะแบ่งประเภทของบทรายการวิทยุโทรทัศน์ตามหน้าที่ของสื่อมวลชนออกเป็น

3.2.4.2.1 บทรายการที่มุ่งให้ข่าวสาร ได้แก่ รายการที่บอกกล่าวให้ประชาชนทราบถึงความเป็นไปของสังคมว่าใครทำอะไร มีอะไรเกิดขึ้น ที่ไหน เมื่อใด ทำไม และอย่างไร ส่วนใหญ่มักเป็นรายการที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด เป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของประชาชน การเสนอรายการมักอยู่ในรูปแบบของรายการข่าว

3.2.4.2.2 รายการเพื่อความรู้ ความเห็น และการศึกษา จัดเป็นประเภทของรายการที่จำเป็นสำหรับสังคม ข่าวสารในปัจจุบัน เนื่องจากสังคมมีความเจริญอย่างรวดเร็ว และมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ประชาชนจำเป็นต้องได้รับข่าวสารเพื่อเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต รายการประเภทนี้ ได้แก่ รายการเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ รายการเพื่อส่งเสริมอาชีพ รายการความก้าวหน้าทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นต้น

3.2.4.2.3 บทรายการเพื่อความบันเทิง เป็นรายการเพื่อผ่อนคลายความเครียด เน้นให้ผู้ชมมีความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน นับว่ามีความจำเป็นในสังคมมาทุกยุคสมัย

รายการบันเทิงที่ดี มักได้รับความนิยมสูงจากประชาชน ดังนั้น นอกจากวิทยุโทรทัศน์จะได้ทำหน้าที่ให้ความบันเทิงแล้ว รายการบันเทิงยังเป็นที่มาของรายได้จากผู้อุปถัมภ์รายการซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินงานกิจการของสถานีวิทยุโทรทัศน์เป็นอย่างมาก

3.2.4.2.4 รายการเพื่อการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา วัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของการสื่อสารมวลชน ก็คือ การให้บริการข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การประชาสัมพันธ์จะสามารถสื่อข้อมูลไปยังมวลชนได้ ส่วนการโฆษณานั้น โดยรูปศัพท์แล้ว ในพจนานุกรมโฆษณาแปลว่าการเผยแพร่ออกไปยังสาธารณชน การป่าวร้องคำว่าโฆษณาการ แปลว่า การป่าวร้องให้ทราบ

การแจ้งความให้ทราบ และเมื่อมีการนำคำนี้ไปใช้กับสินค้าซึ่งขายเพื่อหวังผลกำไร จึงเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่าเป็นการแจ้งข่าวสินค้าเพื่อหวังผลกำไร

ในด้านรายการวิทยุโทรทัศน์ การโฆษณามุ่งให้ข้อมูลของสินค้าเพื่อให้เกิดการขายซึ่งเป็นที่มาของกำไร ส่วนการประชาสัมพันธ์ มุ่งเน้นความหมายของการแจ้งให้ทราบถึงกิจการหรือบริการเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามการโฆษณา ก็ให้ประโยชน์เกี่ยวกับข้อมูลความรู้ในตัวสินค้า ทำให้เกิดการเปรียบเทียบคุณภาพและราคา ปัจจุบันโฆษณาเป็นสิ่งที่สื่อมวลชนหลีกเลี่ยงได้ยาก เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้หลัก

3.2.4.3 ประเภทของบทรายการวิทยุโทรทัศน์แบ่งตามผู้รับสาร

ผู้รับสารได้แก่ ผู้ชมรายการวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเป็นมวลชนที่มีขนาดใหญ่มีความหลากหลายในด้านอายุ อาชีพ เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ความสนใจ ฯลฯ ผู้รับสารที่แตกต่างกันย่อมมีความสนใจต่างกันด้วย ผู้ส่งสารจึงควรวิเคราะห์ผู้รับสาร เพื่อให้สามารถผลิตรายการที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้รับสารได้ ซึ่งจะทำให้รายการที่ผลิตขึ้นมีเอกลักษณ์ มีทิศทาง มีจุดเด่นเป็นที่มาของรายการที่มีคุณค่า มีผู้ชมมาก คุณภาพของรายการและจำนวนผู้ชม เป็นปัจจัยสำคัญต่อความอยู่รอดของรายการ เนื่องจากสื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีค่าใช้จ่ายสูง ทั้งในด้านการผลิตสื่อและการนำสื่อออกเผยแพร่ ดังนั้น ส่วนใหญ่รายการที่มีผู้ชมมาก มักจะมีผู้อุปถัมภ์รายการให้การสนับสนุนมาก

การเขียนบทรายการโทรทัศน์ โดยพิจารณาจากผู้รับสาร จึงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

3.2.4.3.1 ผู้รับสารทั่วไป รายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทที่ผลิตขึ้นสำหรับคนทุกเพศ ทุกวัย ส่วนใหญ่ได้แก่รายการข่าว รายการข่าวสาร รายการเกม รายการบันเทิงทั่วไป โดยปกติแล้ว รายการวิทยุโทรทัศน์เป็นรายการสำหรับมวลชน คือ คนทุกเพศ ทุกวัย จึงสามารถเลือกชมรายการได้เกือบทุกรายการ เมื่อสังคมมีความเจริญและซับซ้อนมากขึ้น มีกลุ่มคนหลากหลายอาชีพมากขึ้น กลุ่มคนมีความสนใจต่าง ๆ กัน ก็มีความต้องการรายการที่มีลักษณะเฉพาะ มีความเด่นเฉพาะตัวลักษณะเฉพาะของรายการมีหลายวิธี วิธีที่สำคัญประการหนึ่ง คือการสร้างรายการที่มีความลึกสำหรับผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม ถ้าเปรียบกับสิ่งตีพิมพ์ รายการสำหรับผู้รับสารทั่วไปอาจเปรียบเหมือนหนังสือพิมพ์ทั่วไป ส่วนรายการสำหรับผู้รับสารเฉพาะกลุ่มเปรียบเหมือนหนังสือพิมพ์ วารสารที่เจาะกลุ่มเป้าหมาย เช่น หนังสือพิมพ์สำหรับนักศึกษาหนังสือพิมพ์ที่เน้นแนวดวงกีฬา บันเทิง หรือวารสารสำหรับสตรี วารสารสำหรับผู้บริหาร เป็นต้น

3.2.4.3.2 ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม ในด้านของกลุ่มผู้รับสารเอง ยังสามารถแบ่งตามลักษณะกว้าง ๆ ได้คือ แบ่งตามวัยและแบ่งตามลักษณะอาชีพ

1. แบ่งตามวัย

- รายการเด็ก เป็นที่ถกเถียงกันมากในปัจจุบันว่า รายการวิทยุโทรทัศน์มีอิทธิพลอย่างไรต่อเด็ก เนื่องจากสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลาพอ สำหรับการ

เลี้ยงดูเด็ก ประกอบกับการขยายตัวอย่างกว้างขวาง ของสื่อวิทยุโทรทัศน์ เด็กในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกดูโทรทัศน์เพิ่มขึ้นอย่างมาก มีผู้ผลิตรายการโทรทัศน์พยายามคิดค้นว่ารายการประเภทใดที่จะเหมาะสำหรับเด็กและพยายามผลิตรายการนั้นๆ ออกมา ตัวอย่างของรายการประเภทนี้ได้แก่ รายการการ์ตูน รายการเล่านิทาน รายการที่เปิดโอกาสให้เด็กไปร่วมแข่งขันตอบปัญหาหรือเล่นเกม ฯลฯ

- รายการเพื่อวัยรุ่น วัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต วัยรุ่นเป็นวัยที่จะเปลี่ยนจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ การรับรู้และการให้คุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ของคนวัยนี้จึงมีความสำคัญมาก วัยรุ่นต้องการสิ่งที่รวดเร็วทันใจ ทันสมัย แปลกใหม่ รายการสำหรับวัยรุ่นที่ดีจึงควรต้องมีคุณค่า มีแง่คิด ทันสมัยและเข้าใจไม่ยาก

- รายการสำหรับผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นวัยที่มีกำลังซื้อมากที่สุด และมีภารกิจต่าง ๆ มากมาย รายการวิทยุโทรทัศน์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันมักเป็นรายการสำหรับผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นรายการความรู้ รายการข่าวสาร และรายการบันเทิงต่าง ๆ

- รายการสำหรับผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มักเป็นรายการเพื่อสุขภาพ หรือรายการที่เอื้อต่อการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2. แบ่งตามอาชีพ

นอกจากการใช้เกณฑ์ด้านอายุในการแบ่งกลุ่มผู้ชมแล้ว เกณฑ์ของอาชีพก็มีความสำคัญ และมีความเป็นรูปธรรมที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการเขียนบทและการผลิตรายการได้เป็นอย่างดี ลักษณะอาชีพที่มักจะนำไปสู่เนื้อหาของการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ ได้แก่

- รายการสำหรับแม่บ้าน สถานีวิทยุโทรทัศน์ มักมีรายการเกี่ยวกับการทำกับข้าว การเย็บปักถักร้อย การเลี้ยงดูเด็ก การจัดการบ้านเรือน

- รายการเพื่อเกษตรกร เนื่องจากประเทศไทยยังคงมีผู้ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นปริมาณสูงที่สุด และเกษตรกรเป็นกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยน้อยที่สุด เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนกลุ่มนี้มีความรู้และสามารถปรับตัวได้ในสังคม จึงมีการผลิตรายการประเภทนี้ออกมาแต่มีออกอากาศในช่วงเวลาที่คนดูไม่มากนักและมีผู้สนับสนุนรายการไม่มากเท่าที่ควร

- รายการสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา รายการเหล่านี้ ได้แก่ รายการเพื่อการศึกษาที่มักผลิตโดยสถาบันการศึกษาต่างๆ รายการส่งเสริมความรู้อาจอยู่ในรูปแบบของการเชิญนักเรียนไปร่วมรายการ

- รายการสำหรับคนกลุ่มอาชีพอื่น ๆ โดยทั่วไปรายการส่วนใหญ่ อาจจะมีแนวคิดที่จะผลิตเพื่อกลุ่มผู้ชมกลุ่มต่าง ๆ ที่คิดไว้ แต่ในด้านของการรับสาร เราไม่สามารถจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้รับสารได้ ผู้ชมทุกเพศ ทุกวัยสามารถเลือกรับสารได้ ตามความสนใจของเขา แต่อย่างไรก็ตาม การผลิตรายการโดยคำนึงถึงกลุ่มผู้ชมจะทำให้ รายการวิทยุโทรทัศน์มีทิศทางมาก

ขึ้น และสามารถสนองประโยชน์ต่อผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายได้ดีกว่าและเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มอื่น ๆ ที่สนใจได้ด้วย

จากแนวคิดประเภททฤษฎีการวิทยุโทรทัศน์ ของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่าการเขียนบทสำหรับผู้ชมกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ นี้ ผู้เขียนจะต้องวิเคราะห์คุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมายให้เข้าใจลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรมความสนใจ ลักษณะทางจิตวิทยา รวมถึงต้องมีการติดตามพฤติกรรมการรับชม (Feedback) หลังจากรายการได้เผยแพร่ หรือออกอากาศ เพื่อนำข้อมูลความพึงพอใจและความต้องการ มาประกอบการพิจารณาในด้านเนื้อหา รูปแบบ ความยาวของบท และเวลาการออกอากาศ เพื่อการเขียนบทและผลิตรายการ เป็นไปตามความต้องการรับชมที่เป็นปัจจุบัน

3.2.5 รูปแบบของรายการวิทยุโทรทัศน์

รูปแบบของรายการวิทยุโทรทัศน์ หมายถึง ลักษณะการดำเนินไปของรายการที่ปรากฏทางจอโทรทัศน์ ตัวอย่างรูปแบบของรายการที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น รูปแบบของรายการข่าว แต่เดิมมีเพียงการนั่งอ่านข่าวคนเดียว ต่อมานิยมให้มีผู้อ่านมากกว่า 1 คน มีภาพยนตร์ประกอบข่าวมากขึ้น ตลอดจนอาจมีการสัมภาษณ์สดทางรายการข่าว ถ้าข่าวนั้น มีความสำคัญมาก ในรายการประเภทอื่น ๆ ต่างก็มีรูปแบบที่น่าสนใจแตกต่างกันไป รูปแบบรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันที่น่าสนใจ (ผศ. สุภาณี นิตย์เสมอ, 2561, หน้า 28 - 30) มีดังนี้

1. รายการบรรยายหรือพูดคนเดียว ส่วนมากมักเป็นรายการที่เน้นเนื้อหาสาระ ลักษณะของรายการ คือมีผู้พูด มาบรรยาย ตัวอย่างของรายการประเภทนี้ เช่น รายการเพื่อการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ รายการรูปแบบบรรยายนี้ อาจทำให้น่าสนใจมากขึ้นได้โดยวิธีต่าง ๆ เช่น ใช้รูปแบบของการสนทนา การอภิปราย การบรรยายประกอบภาพวิดิทัศน์ เป็นต้น

2. รายการสนทนา เป็นการสนทนาระหว่าง ผู้ร่วมรายการตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีผู้ดำเนินรายการเป็นผู้ร่วมสนทนาหรือเชื่อมโยงเรื่องที่สนทนาซึ่งมีการกำหนดขอบเขตกันไว้ล่วงหน้าแล้ว คู่สนทนามีบทบาทเท่าเทียมกัน

3. รายการอภิปราย การอภิปรายต่างกับการสนทนาตรงที่มีผู้ร่วมรายการมากกว่าการอภิปรายจะมีการตั้งหัวข้อไว้แล้ว ผู้ร่วมอภิปรายจะพูดในเวลาที่กำหนดให้ (ยืดหยุ่นได้) โดยมีผู้ดำเนินการอภิปรายซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปราย ซึ่งจะดำเนินการอภิปราย ช่วยเชื่อมโยงรายการ ช่วยเน้นและสรุปประเด็น แต่ไม่ร่วมอภิปรายด้วย

4. รายการสัมภาษณ์ ได้แก่การที่ผู้ดำเนินรายการเชิญแขกมาร่วมรายการเพื่อให้สัมภาษณ์โดยผู้ดำเนินรายการเป็นผู้ถาม ไม่ใช่บทบาทในการร่วมสนทนา อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ต้องมีการเตรียมเนื้อหาและเตรียมบทไว้ล่วงหน้า

5. รายการเกมและตอบปัญหา มักจะมีผู้ร่วมรายการ ร่วมเล่นเกม ผู้ดำเนินรายการต้องมีความสามารถ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี จึงจะทำให้รายการสนุก น่าติดตาม เช่น รายการสาธิตทดลอง เป็นการแสดงให้เห็นจริงในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การทำให้ดู เช่นการทดลองทางวิทยาศาสตร์ รายการสาธิตทำกับข้าว ฯลฯ เป็นต้น

6. รายการเพลงและดนตรี วัตถุประสงค์คือทำให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม มีทั้งรูปแบบการแสดงเป็นวง อย่างเช่น ดนตรีคลาสสิก การแสดงคอนเสิร์ต การจัดฉาก และนำเสนอหนังร้องเป็นหลัก

7. รายการถ่ายทอดสด เป็นรายการที่มีจุดมุ่งหมาย ในการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ขณะเกิดเหตุมีการบรรยายหรือเล่าเรื่องพร้อมทั้งถ่ายทอด สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด

8. รายการสารคดี สารคดีหมายถึง รายการที่เสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยรายการนั้นให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน สารคดีมักเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจมีรายละเอียดแง่มุมเดียวหรือหลายแง่มุม และมีวิธีการนำเสนอได้หลายลักษณะ สารคดีที่ดีควรมีเอกภาพ

รายการสารคดี มีความยาวแตกต่างกันไป ตั้งแต่ไม่กี่นาทีจนเป็นชั่วโมง ถ้าใช้เวลาในการนำเสนอหน่อย เรียกว่าสารคดีสั้น เนื้อหาของสารคดี มีขอบเขตกว้างขวางมาก จนอาจกล่าวได้ว่า เรื่องทุกเรื่องที่เสนอความจริงสามารถจัดทำเป็นสารคดีได้ การนำเสนอสารคดี ทำได้หลายรูปแบบ ตั้งแต่การเสนอภาพประกอบ การบรรยาย การสัมภาษณ์ รูปแบบผสม ฯลฯ

9. รายการนิตยสารทางอากาศ เป็นรูปแบบรายการที่นำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ เหมือนนิตยสารของสื่อสิ่งพิมพ์ กล่าวคือนำเสนอเรื่องย่อย ๆ หลายเรื่องในรายการเดียว ถ้าเรื่องย่อยเหล่านี้ มีเนื้อหาแนวเดียวกันหรือกลมกลืนกันเรียกว่ารายการนิตยสารเฉพาะด้าน ถ้ามีเนื้อหาหลากหลายแตกต่างกันไป เรียกว่า นิตยสารทั่วไป ความสำคัญของรายการนิตยสารทางอากาศอยู่ที่ การเชื่อมโยงเรื่องย่อยแต่ละเรื่องให้เข้ากันได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน รูปแบบรายการนิตยสารทางอากาศคล้ายกับรายการสารคดีที่ต่าง ก็สามารถเสนอเนื้อหาต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง แต่แตกต่างกันที่รายการสารคดีมุ่งเสนอเพียงเรื่องเดียว ขณะที่นิตยสารทางอากาศมุ่งเสนอหลายเรื่องในรายการเดียว

10. รายการละคร เป็นรูปแบบของการผูกเรื่อง และมีการแสดงตามท้องเรื่องที่เราเตรียมไว้แล้ว โดยมุ่งเน้นให้ผู้ชมได้รับความบันเทิง รายการละคร มีทั้งละครเรื่องยาว ละครสั้นตอนเดียวจบ และละครสั้นหลายตอนจบ

11. รายการสาระละคร เป็นรูปแบบของการแสดงละคร และให้ความรู้ควบคู่กันไป วัตถุประสงค์ ของสาระละครคือทำให้ความรู้ โดยใช้ละครเป็นสื่อ เพื่อให้รายการน่าสนใจ น่าติดตาม ชวนมากกว่าการใช้รูปแบบอื่น

12. รายการรูปแบบอื่น ๆ เช่น รูปแบบผสมผสาน รูปแบบปกิณกะ ผู้เขียนบทวิทยุโทรทัศน์ สามารถสร้างสรรค์ รูปแบบต่าง ๆ ในการนำเสนอได้

สุปรیتی สุวรรณบุรณ์ (อ้างถึงใน สุนิลชา สัตบุศย์, 2562, หน้า 16 - 20)

การจัดแบ่ง รายการวิทยุโทรทัศน์ของประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้อิทธิพลมาจากสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ดังที่ได้เห็นจากรูปแบบรายการที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ของสถานีต่าง ๆ จะมีลักษณะการนำเสนอไม่แตกต่างจากรูปแบบหรือบางรายการอาจมีการลอกเลียนแบบมาเกือบทั้งหมดจากรูปแบบรายการที่ได้รับความนิยมหรือมีชื่อเสียงในประเทศดังกล่าว ซึ่งอาจมีการดัดแปลงในรายละเอียดและองค์ประกอบการผลิตบางอย่างเพื่อความเหมาะสมเป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับ

สังคมไทย สำหรับรูปแบบรายการโทรทัศน์ ที่เป็นที่รู้จักและนิยมใช้ในการจัดรายการโทรทัศน์กันอย่างแพร่หลาย มีหลายรูปแบบ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและมีวิธีการนำเสนอที่แตกต่างกันออกไป มีดังต่อไปนี้

1. พูดคุย รายการพูดคุย (Talk Program) เป็นรูปแบบรายการ ที่เป็นผู้มาปรากฏตัว เพื่อพูดคุยกับผู้ชม โดยการหยิบยกเอาประเด็นเกี่ยวกับข่าวสาร ความเคลื่อนไหว เหตุการณ์ สาระความรู้หรือความบันเทิง ที่กำลังอยู่ในความสนใจของผู้ชมรายการมานำเสนอ และพูดคุยกับผู้ชม โดยตรงในสหรัฐอเมริกา นิยมเรียกว่ารายการทอล์กโชว์ (Talk : Show) ลักษณะการนำเสนอรายการพูดคุย มีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมจะใช้การนำเสนอด้วยการพูดเป็นหลักและมีภาพประกอบเพื่อจะได้ไม่เห็นหน้าผู้พูดตลอดรายการ ในระยะหลังเริ่มใช้รูปแบบอื่นมาผสมผสาน เช่น การสัมภาษณ์ ฯ การสนทนา ฯลฯ การพูดคุยสามารถสอดแทรกความบันเทิง ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงดนตรี แสดงตลก หรือแสดงมายากล เพียงแต่การแสดงเหล่านี้ ถือเป็นส่วนประกอบของรายการเท่านั้น โดยที่ถือว่าการพูดคุยเป็นจุดเด่นกว่า รายการพูดคุยจะมีคุณภาพและน่าสนใจยิ่งขึ้นหากผู้ดำเนินรายการหรือผู้ที่ทำหน้าที่พูดคุยกับผู้ชมเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการพูด และการนำเสนอเนื้อหาของรายการ สามารถดำเนินรายการได้อย่างราบรื่นและเป็นธรรมชาติ

2. สนทนา รายการสนทนา (Conversational Program) เป็นรูปแบบรายการที่มีคนมาพูดคุยกัน 2 หรือ 3 คน โดยมีคนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินรายการหรือดำเนินการสนทนา ส่วนบุคคลที่เหลือจะเป็นผู้ร่วมสนทนา ผู้ดำเนินรายการจะทำหน้าที่นำการสนทนา และ คอยควบคุมการสนทนาให้เป็นไปตามขอบเขตและวัตถุประสงค์ของรายการคอยเชื่อมโยงประเด็นการสนทนา เพื่อไม่ให้ผู้ชมเกิดความสับสนกับประเด็นที่สนทนา ผู้ดำเนินการสนทนาอาจร่วมแสดงความคิดเห็นด้วยการพูดคุยกับผู้ร่วมรายการ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องคอยพูดคุยกับผู้ชมรายการด้วย โดยเฉพาะในช่วงต้นที่ต้องเปิดประเด็นการสนทนาและช่วงท้ายที่ต้องสรุปประเด็นการสนทนา รายการสนทนา แตกต่างกับรายการพูดคุยกล่าวคือ รายการพูดคุยเป็นการพูดคุยกับผู้ชมโดยตรง ในขณะที่รายการสนทนา มิใช่เป็นการพูดคุยกับผู้ชมโดยตรง แต่เป็นการสนทนากันระหว่างผู้ร่วมรายการ การนำเสนอรายการสนทนาที่ดี มิใช่เพียงการนำเสนองานผู้ร่วมสนทนาดีสลับกันไปมาเท่านั้น หากแต่ควรจะต้องมีภาพเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อหรือประเด็นที่กำลังสนทนาติดต่อประกอบกับรายการด้วย

3. อภิปราย รายการอภิปราย (Discussion Program) เป็นรูปแบบรายการพูดคุย ลักษณะหนึ่งแต่ไม่ใช่เป็นการพูดคุยกับผู้ชมโดยตรง หากแต่เป็นการพูดคุยระหว่างผู้ดำเนินการอภิปรายหรือผู้ดำเนินรายการกับผู้ร่วมรายการซึ่งอาจจะมิดั้งแต่ 2 - 4 คน ผู้ร่วมรายการมักจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญหรือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้ออภิปราย ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เชิญมาร่วมรายการแต่ละครั้ง ควรมีความหลากหลาย เพื่อให้ผู้ชมจะได้รับรู้ในทรรศนะหรือมุมมองที่แตกต่างกันไป โดยหัวข้อที่หยิบยกมาอภิปรายในรายการ ควรเป็นหัวข้อที่กำลังเป็นที่สนใจของสังคมในขณะนั้น ซึ่งผู้จัดรายการจะต้องเป็นผู้กำหนดขึ้นมา ผู้ดำเนินรายการจะเป็นผู้ทำหน้าที่พูดกล่าวนำถึงหัวข้อที่หยิบยกมาอภิปราย คอยป้อนประเด็นคำถามให้ผู้ร่วมรายการแต่ละคนได้ร่วมแสดงทรรศนะคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ละคน อย่างมีกติกาและมารยาทและต้อง

คอยควบคุมการอภิปรายให้อยู่ในขอบเขตของประเด็นที่กำหนดไว้ ผู้ดำเนินรายการ จะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้นำการอภิปรายและสรุปความคิดเห็นของผู้ร่วมอภิปรายในช่วงจังหวะที่เหมาะสมเท่านั้น จะไม่ร่วมแสดงทรรศนะและความคิดเห็นเหมือนรายการสนทนา วัตถุประสงค์ของรายการอภิปรายส่วนใหญ่ต้องการให้เป็นเวทีแสดงทรรศนะหรือความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนแนวความคิดระหว่างผู้ร่วมรายการ หากเป็นรายการอภิปรายที่ถ่ายทอดสด (Live) อาจเปิดโอกาสให้ผู้ชมทางบ้านร่วมแสดงความคิดเห็นด้วยหัวข้อหรือประเด็นที่อภิปราย มักเป็นเรื่องที่มีสาระทางวิชาการและเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ไม่เป็นเรื่องไร้สาระ

4. สัมภาษณ์ รายการสัมภาษณ์ (Interview Program) เป็นรูปแบบรายการที่มีบุคคล 2 คน หรือมากกว่ามาร่วมพูดคุยซักถามปัญหา ข้อสงสัยหรือชี้แจงข้อเท็จจริงตามหัวข้อที่กำหนดในแต่ละรายการโดยมีผู้ดำเนินรายการ 1 คน ทำหน้าที่สัมภาษณ์หรือซักถาม และผู้ร่วมรายการหรือผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ตอบหรือชี้แจงข้อเท็จจริงต่อข้อคำถาม ซึ่งอาจจะมีจำนวนมากกว่า 1 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเวลาและขอบข่ายเนื้อหาของหัวข้อที่สัมภาษณ์ว่ามีมากน้อยเพียงใด

5. สาธิตและทดลอง รายการสาธิตและทดลอง (Demonstration and Experimental Program) เป็นรูปแบบรายการที่นำเสนอด้วยการอธิบายกรรมวิธี เทคนิค วิธีการ กระบวนการและขั้นตอน หรือ รายละเอียดอื่น ๆ ของการกระทำหรือการประดิษฐ์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยการนำเสนอภาพและเสียงประกอบการสาธิตและทดลองในแต่ละเทคนิค แต่ละวิธีการหรือแต่ละขั้นตอนที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติหรือทำได้จริง เช่น การสาธิตการเสริมสวย การทำผม การแต่งหน้า การสาธิตการปรุงอาหาร การสาธิตการประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ เป็นต้น

6. ข่าว รายการข่าว (News Program) เป็นรูปแบบรายการที่นำเสนอเหตุการณ์เรื่องราวข้อเท็จจริงหรือข้อคิดเห็นที่น่าสนใจ มีความสดใหม่มีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่หรือมีองค์ประกอบข่าวอื่น ๆ โดยใช้วิธีการนำเสนอทั้งในลักษณะของการประกาศ การอ่านคำบรรยายข่าว ประกอบภาพ โดยผู้ประกาศข่าว การรายงานพิเศษหรือการสัมภาษณ์ โดยผู้สื่อข่าวหรือผู้รายงานข่าว ในสถานที่จริง หรือลักษณะอื่น ๆ

7. สารคดี รายการสารคดี (Documentary Program) เป็นรูปแบบรายการที่นำเสนอเรื่องราวที่เป็นจริงหรือมีพื้นฐานอยู่บนข้อเท็จจริง ไม่ใช่จากเรื่องที่แต่งขึ้นหรือจากนวนิยาย หรือจากจินตนาการ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่ผูกพันกับเหตุการณ์และบุคคลจริง เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับมนุษย์อย่างไรก็ตามแม้จะเป็นการนำเสนอเรื่องจริง แต่การนำเสนอจะต้องมีลักษณะสร้างสรรค์ ไม่ใช่ลอกเลียนแบบจากของจริงทั้งหมด โดยไม่มีการตกแต่งการนำเสนอเนื้อหาสาระในรายการสารคดีโดยทั่วไป อาจเสนอด้วยภาพและเสียงบรรยายตลอดรายการ โดยไม่มีผู้ดำเนินรายการปรากฏตัวเพื่อคอยพูดเกริ่นนำหรือเชื่อมโยงรายการ หรืออาจมีผู้ดำเนินรายการปรากฏตัวและทำหน้าที่พูดนำเข้าสู่รายการคอยพูดเชื่อมโยงรายการในแต่ละช่วงแต่ละตอน และคอยพูดสรุปในช่วงท้ายของรายการ

8. ละคร รายการละคร (Drama Program) เป็นรูปแบบรายการที่นำเสนอเรื่องราว โดยใช้การแสดงตามบทบาทในเรื่องราวที่แต่งขึ้นหรือดัดแปลงจากเรื่องจริง เพื่อสื่อความหมายเกี่ยวกับสาระข้อคิด คติเตือนใจ และความบันเทิงไปสู่ผู้ชมรายการ โดยอาศัยองค์ประกอบและเทคนิคทางการละครศิลปะการแสดง เทคนิคการถ่ายทำ การตัดต่อลำดับภาพและการให้เสียงดนตรีและเสียงประกอบเพื่อให้เรื่องราวมีความสมจริงสมจัง ผู้ชม ชมแล้วมีอารมณ์ร่วมและเกิดความรู้สึกคล้อยตาม

9. สารละคร รายการสารละคร (Docudrama Program) เป็นรูปแบบรายการที่นำเสนอ โดยอาศัยรูปแบบสารคดีผสมผสานกับรูปแบบละคร เป็นนำเอารูปแบบของละครมาใช้เพื่อสื่อความหมายถ่ายทอดสาระความรู้หรือสะท้อนปัญหาในด้านต่าง ๆ โดยการผูกเรื่องราวเป็นละครที่สะท้อนให้ผู้ชมตระหนักและรับรู้ถึงปัญหา สาเหตุของปัญหา และอาจรวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น ๆ และมีผู้ดำเนินรายการเป็นผู้ทำหน้าที่เกริ่นนำ อธิบายหรือขยายสาระและสรุปประเด็น

10. เพลงและดนตรี รายการเพลง (Music Program) เป็นรายการที่นำเสนอเพลงหรือการแสดงดนตรี ซึ่งสามารถจัดนำเสนอในลักษณะเป็นเพลงที่มีภาพประกอบเป็นเรื่องราวตามเนื้อหาของเพลงที่เรียกว่า มิวสิควิดีโอ (Music Video) หรือเป็นการจัดแสดงดนตรี ที่เรียกว่าการแสดงคอนเสิร์ตซึ่งอาจจะเป็นการบันทึกเทปโทรทัศน์ไว้ล่วงหน้าก่อนออกอากาศแพร่หลายหรือเป็นการถ่ายทอดสดโดยมีพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการเป็นผู้พูดเปิดนำรายการพูดเชื่อมโยงเข้าสู่เพลงหรือการแสดงดนตรีของนักร้องและพุดปิดรายการ

11. นิตยสาร รายการนิตยสาร (Magazine Program) เป็นรูปแบบรายการที่นำเสนอเนื้อหาสาระที่หลากหลายซึ่งอาจจัดแบ่งเป็นเรื่องย่อยต่างกันหลายๆ เรื่อง แต่ละเรื่องจะเป็นแนวเดียวกัน หรือต่างแนวกันก็ได้และใช้รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายในรายการเดียวกัน เช่น อาจเริ่มด้วยรายการเพลงสลับด้วยรายการสัมภาษณ์ รายการสารคดี รายการสนทนา หรือรายการละคร แต่สิ่งสำคัญของรูปแบบนิตยสารก็คือการเชื่อมโยงหรือการร้อยเรียงแต่ละเรื่องย่อยหรือแต่ละตอนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสอดคล้องและกลมกลืนกัน

12. ปกิณกะ รายการปกิณกะ (Variety Program) หรือที่นิยมเรียกว่า รายการวาไรตี้ (Variety) เป็นรูปแบบรายการที่มุ่งเน้น นำเสนอความบันเทิง หลายเรื่อง หลายรส โดยใช้รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายคล้าย ๆ กับรายการนิตยสารต่างกันเพียงรายการปกิณกะ ไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยง หรือร้อยเรียงแต่ละช่วงแต่ละตอนของรายการให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รายการปกิณกะจึงมีความหลากหลาย ทั้งใน เนื้อหารายการและรูปแบบรายการ นำเสนอด้วยความมุ่งหวังที่จะสร้างความพึงพอใจสร้างความสนุกสนานบันเทิงใจให้กับกลุ่มผู้ชมรายการ ที่มีความชอบแตกต่างกัน รูปแบบรายการที่มักปรากฏในรายการปกิณกะ ได้แก่ รายการแสดงดนตรีและร้องเพลง รายการแสดงตลกหรือละครตลกเบาสมอง รายการสัมภาษณ์นักร้องหรือนักแสดงที่มีชื่อเสียง พร้อมการแสดงความสามารถพิเศษ ฯลฯ และองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญในการสร้างสรรค์รายการปกิณกะก็คือพิธีกรประจำรายการผู้ทำหน้าที่เหมือนตัวแทนของผู้ชมรายการ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในด้านการนำเสนอ มีไหวพริบดี แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเก่ง และมีบุคลิกภาพเหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย

13. เกมโชว์ รายการเกมโชว์ (Game Show Program) เป็นรูปแบบรายการที่จัดให้มีการแข่งขันกันระหว่างผู้ร่วมรายการ ด้วยการเล่นเกมหรือตอบปัญหาที่ผู้จัดรายการกำหนดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของกฎและกติกา ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าหรือกิจกรรมที่จัดอาจเป็นการแข่งขันทางร่างกายหรือใช้สติปัญญาระหว่างผู้เข้าร่วมแข่งขัน ฝ่ายชนะ จะได้รับรางวัลเป็นเงินหรือของรางวัลที่มีมูลค่าจำนวนมาก ในขณะที่ผู้แพ้จะได้รับเงินหรือของรางวัลตอบแทน โดยมีพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการเป็นผู้อธิบายชี้แจงกติกา คอยดำเนินการและควบคุมการแข่งขันให้เกิดความสนุกสนานและยุติธรรมในกรณีที่เป็นการแข่งขันตอบปัญหาโดยตรง อาจเรียกว่า เป็นรายการตอบปัญหา (Quiz Program) ซึ่งมักเป็นการทดสอบความรู้หรือเชาวน์ปัญญาในเรื่องต่าง ๆ

จากแนวคิดรูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์ ของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า รายการวิทยุโทรทัศน์นั้น มีบทวิทยุโทรทัศน์ที่สอดคล้องกับประเภทของรายการวิทยุโทรทัศน์ แบ่งอย่างกว้าง ๆ ตามเนื้อหาของสาร ได้เป็น 2 ประเภท คือ รายการที่ให้สาระข่าวสาร และรายการที่ให้ความบันเทิง ซึ่งการนำเสนอของรายการโทรทัศน์นั้น จะช่วยให้ผู้ชมได้เห็นภาพของการดำเนินรายการที่ชัดเจน เข้าใจง่ายจากภาพประกอบรายการ และสนุกกว่ารายการวิทยุเนื่องจากได้เห็นสีหน้า แววตา ท่าทาง กริยาต่าง ๆ ของผู้แสดง ผู้ร่วมรายการ หรือผู้ดำเนินรายการ ต่างกับรายการวิทยุที่ได้ยินเพียงแค่เสียง โดยผู้ฟังต้องใช้จินตนาการภาพประกอบการรับฟังแทน

3.2.6 การจำแนกประเภทของวิทยุโทรทัศน์ตามเนื้อหาสาระ

กิติมา สุรสนธิ (อ้างถึงใน อธิระ ดวงทอม, 2559, หน้า 15) การจำแนกประเภทของสื่อโทรทัศน์ มักไม่นิยมจำแนกประเภทของสถานีแบบ Format Station เช่น การจำแนกประเภทของรายการสถานีวิทยุ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ แต่ละแห่งมักต้องให้บริการเนื้อหาสาระที่หลากหลายแก่ผู้ชมหลายกลุ่ม การจำแนกประเภทของรายการจึงเน้นที่ประเภทของเนื้อหาสาระ (Genre) ดังนี้

3.2.6.1 รายการประเภทสารคดี หรือรายการจากข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (News and Reality Programme หรือ Non-fiction) ได้แก่

3.2.6.1.1 รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว (News and Current Affairs)

3.2.6.1.2 รายการสารคดี (Feature and Documentary)

3.2.6.1.3 รายการการศึกษา (Education)

3.2.6.1.4 รายการสนทนา (Talk)

3.2.6.1.5 รายการบรรยายนอกสถานที่ในการถ่ายทอดต่าง ๆ (Commentary on Public Events)

3.2.6.2 รายการแนวจินตคดีหรือบันเทิง (Imaginative Fiction Programme or Entertainment Programme) ได้แก่

3.2.6.2.1 รายการละครโทรทัศน์ (Television Drama or Soap Opera)

3.2.6.2.2 รายการปิกนิกะบันเทิง (Light Entertainment)

3.2.6.2.3 รายการกีฬา (Sports)

3.2.6.2.4 รายการตลก (Situation Comedy)

3.2.6.2.5 รายการภาพยนตร์ (Movies)

3.2.6.2.6 รายการการ์ตูน (Cartoon)

3.2.6.2.7 รายการเกมส์และแข่งขันตอบปัญหา (Game and Quiz Show)

3.2.6.2.8 รายการดนตรีและเพลง (Music)

3.2.6.3 รายการแนวการมีส่วนร่วมของผู้ชมและวิทยากร (Audience Oriented Programme)

3.2.6.3.1 รายการเปิดสายจากผู้ฟัง (Phone-In)

3.2.6.3.2 รายการอภิปราย (Discussion)

3.2.6.4 รายการโฆษณา (Commercial Programme) ได้แก่

3.2.6.4.1 รายการโฆษณาสินค้า หรือ Home Shopping

3.2.6.4.2 รายการประกาศบริการ

ซึ่งการจำแนกประเภทรายการตามเนื้อหาสาระ สามารถแบ่งประเภทเนื้อหาและรูปแบบรายการอย่างเจาะลึก ได้อีก ตัวอย่างเช่น

3.2.6.1.1.1 ประเภทรายการข่าวโทรทัศน์

กุลทิพย์ ศาสตระรุจิ (อ้างถึงใน อธิระ ดวงหอม, 2559, หน้า 16) ประเภทของรายการข่าวมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความนิยมของผู้ชมรายการและขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละสถานี อย่างไรก็ตาม การแบ่งประเภทของข่าว ก็เช่นเดียวกับ ข่าวหนังสือพิมพ์ ที่แบ่งประเภทตามเนื้อหาสาระของข่าว ดังนี้

1. ข่าวหนัก (Hard News) หมายถึง ข่าวที่อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม เนื้อหาของข่าวมุ่งให้ความรู้และประโยชน์ต่อผู้ชมในการตัดสินใจต่อไป ข่าวที่ส่งผลกระทบในทางบวกและลบต่อผู้ชมการนำเสนอข่าวส่งผลกระทบต่อคนในวงกว้าง อาทิ การขึ้นราคาน้ำมัน การเลือกตั้ง การลดอัตราภาษี ข่าวประเภทนี้ ได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวภัยพิบัติ

2. ข่าวเบา (Soft News) หมายถึง เป็นข่าวที่เน้นให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการนำเสนอ ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกรัก เกลียดชังกับเรื่อง หรือบุคคลที่ตกเป็นข่าว แต่เนื้อหาข่าวไม่มีผลต่อการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนแต่อย่างใด การนำเสนอข่าวประเภทนี้ก็เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ และอาจจะเป็นเหตุผลทางธุรกิจขององค์กรสื่อ เช่น ข่าวดารานักแสดง ข่าวเกี่ยวกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ คนแต่งงานกับงู การทำนาย หมอดู เป็นต้น ซึ่งข่าวประเภทนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อคนบางคนและเพียงบางกลุ่ม แต่ไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับมหภาค

3. ข่าวภูมิภาคหรือข่าวท้องถิ่น หมายถึง ข่าวภายในประเทศที่ไม่ได้เกิดขึ้นในเมืองหลวงหรือปริมณฑล และเป็นข่าวที่มีความสำคัญหรือผลกระทบต่อประชาชนในภูมิภาคหนึ่งเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งบุคคลที่เป็นข่าว เนื้อหาของข่าวเกี่ยวข้องกับความเป็นไปในท้องถิ่นนั้น ๆ

4. ชาวต่างประเทศ หมายถึง ชาวรายงานเหตุการณ์ สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกประเทศ โดยได้รับสัญญาณข่าวดาวเทียมและทางเครื่องโทรพิมพ์ เจ้าหน้าที่แปลข่าวเป็นภาษาไทย และคัดเลือกข่าวที่เป็นที่สนใจของผู้ชมนำมาออกอากาศ ซึ่งรวมไปถึงการวิเคราะห์ข่าวต่างประเทศด้วย

3.2.6.1.1.2 รูปแบบรายการข่าวโทรทัศน์

กุลทิพย์ ศาสตร์ระจิว (อ้างถึงใน อธิระ ดวงหอม, 2559, หน้า 17 - 19) รูปแบบการเสนอรายงานข่าวโทรทัศน์เป็นลักษณะรูปแบบรายการที่กระตุ้นและดึงดูดความน่าสนใจของผู้รับข่าวสารเป็นอย่างดี ลักษณะการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ สามารถสร้างความประทับใจ สนองความอยากรู้และมีผลกระทบต่อผู้ชม รูปแบบของรายการข่าวโทรทัศน์ที่สำคัญ ได้แก่

1. รายการข่าว (News Program) เป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ได้แก่ ข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวกีฬา เป็นต้น รายการข่าวดังกล่าวเป็นรายการหลักของสถานีที่มีการนำเสนอทั้งในช่วงเช้า กลางวัน และช่วงเย็น รายการข่าวของทางสถานีในช่วงเวลาไพรม์ไทม์นั้น หากสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้ชมให้ติดตามรับชมอย่างต่อเนื่องได้ จะทำรายได้ให้แก่สถานีอย่างมาก ทั้งนี้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ วิธีการนำเสนอและช่วงเวลาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในรายการข่าวนั้น ตัวผู้ประกาศข่าว คือ ผู้สร้างจุดสนใจให้แก่รายการข่าว

2. รายการวิเคราะห์ข่าว (News Analysis) เป็นการเสนอข่าวเรื่องใด เรื่องหนึ่งอย่างละเอียด โดยเสนอเบื้องหลังของปัญหาที่เกิดขึ้น ความเป็นมาของปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยวิเคราะห์แนวโน้มเหตุการณ์ ผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นต้น รายการประเภทนี้ เน้นการนำเสนอความคิดเห็น การวิเคราะห์เหตุการณ์ ที่เป็นข่าวเพื่อผู้ชมได้รับทราบที่คนมองที่ หลากหลายนอกเหนือไปจากข้อเท็จจริงที่เป็นข่าว การทำรายการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจรณ์ โดยไม่มีความเป็นกลาง หรือขาดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ก็อาจจะกระทบต่อบุคคลหรือองค์กรให้เกิดความเสียหายได้ อย่างไรก็ตามรายการวิเคราะห์ข่าว เป็นเพียงการนำเสนอความคิดเห็นบางส่วนเท่านั้น ไม่ใช่ข้อเท็จจริงทั้งหมด และเป็นการใช้ทัศนคติที่แตกต่าง หากผู้ดำเนินรายการมีทักษะการสื่อสารเพื่อนำมาใจก็อาจจะชี้นำประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะได้ ส่วนใหญ่แล้วรายการวิเคราะห์ข่าวจะจัดเป็นรายการสด ทั้งระลึกว่า รายการวิเคราะห์ข่าวจะไม่ได้ให้ข้อสรุป หรือข้อสรุปที่ชัดเจนนัก แต่เป็นการนำเสนอข้อมูล ข้อคิดเห็นที่ถือเป็นการให้รายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อขยายความได้ชัดเจนในประเด็นที่เป็นข่าวมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของผู้ชมที่จะตัดสิน เป็นการให้ข้อมูลผู้ชมได้เปรียบเทียบข้อมูลความเห็นมุมมองจากกลุ่มบุคคลต่างสาขาอาชีพ

3. รายการสารคดีเชิงข่าว (News Documentary) รายการประเภทนี้เป็นรายการที่นำข้อเท็จจริงที่เกิดจากรายการข่าวที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ปัจจุบัน มานำเสนอในเชิงลึกอย่างละเอียด เป็นรายการที่นำเสนอเบื้องหลังข่าวตามข้อเท็จจริง ความเป็นมาของสาเหตุ ความสืบหน้าของเหตุการณ์ รายการสารคดีเชิงข่าวมุ่งตอบคำถามในใจผู้ชมว่าใคร อะไร ที่ไหน เมื่อใด ทำไม อย่างไร โดยมุ่งเสนอข่าวให้สมดุลทั้งสองด้าน

การผลิตรายการสารคดีเชิงข่าวจำเป็นต้องค้นคว้าข้อมูลและประเด็นการศึกษาที่ให้มิติ โนเชิงลึกเกี่ยวกับข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อคนในวงกว้างที่เป็นประเด็นสาธารณะ มีลักษณะการนำเสนอเหมือนหนังสือพิมพ์ เป็นการรายงานการวิจัยของเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นประเด็นทางสังคม การเมืองเศรษฐกิจ เนื่องจากรายการข่าวถูกจำกัดด้วยเวลา ในการนำเสนอแต่ละวันเพียง 2 - 3 นาทีต่อชิ้นข่าว ทำให้ไม่สามารถนำเสนอข้อมูลได้ครบทุกด้าน รายการสารคดีเชิงข่าวจึงเป็นรายการที่มาตอบสนองเนื้อหาข่าวเชิงลึกเพื่อให้รายละเอียดของข่าวที่เกิดขึ้นให้ข้อเท็จจริงครบทุกด้าน ตัวอย่าง รายการสารคดีเชิงข่าวในสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ได้แก่ รายการเรื่องจริงผ่านจอ รายการเปิดปม รายการย้อนรอย เป็นต้น

4. รายการวิจารณ์ข่าว (News Commentary) เป็นรายการข่าว แบบเสนอความคิดเห็นประกอบ เพื่อเป็นการให้ความคิดเห็น เป็นการตีความของเรื่องที่เป็นข่าวอยู่ในขณะนั้น รายการประเภทนี้สามารถชักจูงให้ผู้ฟัง เกิดความคิดเห็นคล้ายตามความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ข่าวได้

สำหรับประเภทของรูปแบบรายการข่าวโทรทัศน์ได้มีการพัฒนาจากรายการ ข่าว ปกติที่ถูกผสมผสานไปกับรายการสนทนา ซึ่งในวงการข่าวโทรทัศน์ มีการปรับปรุงรูปแบบรายการ นำเสนอข่าว จากเดิมที่มีการอ่านตามบทรายการโทรทัศน์ (script) มาเป็นการนำเสนอแบบเล่าข่าว โดยเพิ่มลีลาและลักษณะจากเดิมที่ผู้ดำเนินรายการดูจริงจัง เคร่งขรึม มาเป็นรูปแบบที่ผู้ประกาศ ข่าว ทำหน้าที่เชื่อมต่อข่าวและช่วงต่าง ๆ มีการพูดคุยสั้น ๆ ก่อนนำเข้าสู่เนื้อหา การวิพากษ์วิจารณ์ การสัมภาษณ์สดผู้ใกล้ชิดเหตุการณ์ที่เป็นข่าวเพื่อให้ข่าวมีความสมจริง ใกล้ชิด ทันเหตุการณ์ เป็นกันเอง กับผู้ชมให้ได้มากที่สุด

3.2.6.1.1.3 การนำเสนอรายการข่าวโทรทัศน์

กุลทิพย์ ศาสตร์ระจิว (อ้างถึงโน อธิระ ดวงหอม, 2559, หน้า 19 - 20) การนำเสนอข่าวโทรทัศน์ประกอบไปด้วย ผู้ประกาศ รูปแบบของการรายงานข่าว และภาพประกอบข่าว การนำเสนอข่าวโทรทัศน์จะต้องถูกต้องเป็นกลางและมีความสมดุลในการนำเสนอข่าว การแบ่งประเภทตามลักษณะการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน สามารถแบ่งได้ 3 วิธี ดังนี้

1. การนำเสนอรายการจากทางสถานี (Straight Newscast) เป็นวิธีการนำเสนอ รายการข่าวตามปกติของการนำเสนอรายการข่าวโทรทัศน์ทั่วไปจะต้องมีผู้ประกาศข่าว อ่านข่าว โดยตรงจากทางสถานี อาจจะเป็นผู้ประกาศข่าวคนเดียว หรือ แบบผู้ประกาศข่าวร่วม ผู้ประกาศข่าวหลักและผู้ประกาศข่าวร่วมมีหน้าที่ประกาศและเชื่อมโยงชิ้นข่าวต่าง ๆ ให้เป็นไปตามบทโทรทัศน์ของการรายงานข่าว เพื่อทำให้ข่าวชิ้นนั้นนำเสนออย่างราบรื่น บางสถานีมีทีมผู้ประกาศข่าว ที่นอกจากจะมีผู้ประกาศข่าวร่วมแล้ว ก็จะมีผู้ประกาศข่าวกีฬา และผู้ประกาศข่าวต่างประเทศ ประกอบการนำเสนอข่าวแบบนี้ ผู้ประกาศข่าวนอกจากจะอ่านข่าวจากหน้ากล้องโทรทัศน์ (On Camera) หรือ อ่านข่าวหลังกล้องประกอบภาพ (Off Camera) แล้วก็จะต้องนำเสนอ โดยการอ่านข่าวประกอบภาพ (Illustrated Newscast) ด้วย

2. การนำเสนอรายการข่าวถ่ายทอดสด (Live Program) เป็นวิธีการนำเสนอรายการข่าวที่ออกอากาศสด หรือการถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น เช่น การถ่ายทอดสดข่าวพระราชพิธีสำคัญ การถ่ายทอดสดข่าวกีฬา การถ่ายทอดสดการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การถ่ายทอดสดเหตุการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ โดยผู้บรรยายถ่ายทอดเรื่องราวตลอดรายการ และมีการพูดเชื่อมโยงเหตุการณ์กับผู้เกี่ยวข้องตลอดจนการนำเสนอความเป็นมาของเรื่องประกอบกับการนำเสนอภาพ การนำเสนอข่าวด้วย การถ่ายทอดสด ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความสามารถสูง มีปฏิภาณไหวพริบและการตัดสินใจที่รวดเร็ว ถูกต้อง ตลอดจนการแก้ปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการนำเสนอข่าวโดยตรงจากทางสถานี

การนำเสนอข่าวถ่ายทอดสดนั้น มุ่งให้ผู้ฟังมองเห็นภาพเหตุการณ์เสมือนได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง ๆ ความยากของวิธีการนำเสนอรายการประเภทนี้ นอกจากเทคนิคการถ่ายทอดที่ต้องประสานขั้นตอนกับฝ่ายเทคนิคและช่างภาพแล้ว การบรรยายเหตุการณ์จากสถานีที่เกิดข่าวจึงมีส่วนสำคัญ เพราะจะช่วยสร้างให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจและจินตนาการตามได้ ดังนั้น ผู้สื่อข่าวที่ทำหน้าที่รายงานสดต้องกำหนดจุดที่เห็นเหตุการณ์ได้ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกในการบรรยาย มีการเตรียมข้อมูลให้พร้อมอย่างเพียงพอ มีเทคนิคการบรรยาย การใช้ภาษาให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย รายการถ่ายทอดสดมักเป็นรายการในโอกาสพิเศษ หรือเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น การถ่ายทอดพิธีสำคัญ ๆ การเลือกตั้ง หรือในเหตุการณ์วิกฤต เช่น การชิงตัวประกัน การก่อการร้าย การปฏิวัติ การเกิดภัยพิบัติ ไฟไหม้ การเกิดระเบิด

3. การแถลงการณ์หรือข่าวด่วน (Bulletin/ News Flash) ข่าวสำคัญที่ออกอากาศสั้นรายการที่กำลังแพร่ภาพตามปกติ เช่น การเกิดอุบัติเหตุ เครื่องบินตก ข่าวการปฏิวัติ ข่าวเกี่ยวกับการเสียชีวิตของบุคคลสาธารณะที่อยู่ในความสนใจของผู้ชม

3.2.6.1.1.4 การรายงานข่าวโทรทัศน์

ศาสตร์ของการรายงานข่าวโทรทัศน์ คือ การรายงานเรื่องสำคัญที่เป็นข่าวและเป็น การนำเสนอข่าวความจริงต่อผู้ชม ผู้รายงานข่าวจะต้องนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมานำเสนอและนำเรื่องราวที่เป็นข่าวนั้นจะต้องเชื่อมโยงความสนใจของผู้ชมรายการได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้รายงานข่าวสามารถสร้างจุดเด่นของข่าว ให้มีความน่าสนใจ มีเอกลักษณ์ในการนำเสนอข่าวเพื่อให้ผู้ชมสนใจจดจำและติดตามรายการ การรายงานข่าวโทรทัศน์ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายเมื่อได้มีการวางแผนและรวบรวม เรียบเรียงข่าว ลักษณะการรายงานข่าวโทรทัศน์โดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ประเภท (กุลทิพย์ ศาสตร์ระรุจิ อ้างถึงใน อธิระ ดวงหอม, 2559, หน้า 21 - 22) ดังนี้

1. การรายงานสดในสตูดิโอ/ ห้องส่ง (Live Program in Studio) การนำเสนอรายการสดถือเป็นรายการข่าวที่ผู้ประกาศข่าวนำเสนอสดในห้องส่ง และออกอากาศพร้อมกันไปที่ ทั้งนี้ มีผู้ประกาศข่าว ผู้รายงานข่าวจะต้องมีการซ้อมการออกอากาศล่วงหน้า และมีการนัดหมายกันระหว่างผู้ผลิต ผู้กำกับรายการ และช่างกล้อง เพื่อทราบลำดับในการนำเสนอ ซึ่งในการรายงานข่าวโทรทัศน์จะมีการตัดต่อภาพไปยังแถบข่าว รวมทั้งการนำเสนอรายงานข่าวจากพื้นที่ในระหว่างการออกอากาศ

2. การรายงานสดจากสถานที่เป็นข่าว เป็นรายการที่นำเสนอด้านข่าวจากสถานที่เกิดเหตุการณ์ ที่เป็นการถ่ายทอดจากพื้นที่ โดยเฉพาะข่าวอุบัติเหตุ ข่าวอาชญากรรม ข่าวภัยพิบัติต่าง ๆ ที่ผู้สื่อข่าวจะต้องนำเสนอภาพและเสียงในเหตุการณ์เพื่อให้ผู้ชมเกิดความใกล้ชิดกับเรื่องที่เป็นข่าว การรายงานสดเป็นรูปแบบการรายงานข่าว ที่นำเสนอในเหตุการณ์จริง บันทึกเวลาจริงในการออกอากาศสดจากสถานที่เกิดเหตุ ถือเป็นจุดแข็งของรายการข่าวโทรทัศน์ ทักษะของการรายงานสดมีความสำคัญอยู่ที่ตัวนักข่าว กล่าวคือ นักข่าวที่รายงานสดจะต้องมีความสามารถในการรายงานสดด้วยสมุดบันทึกเล็ก ๆ มีความมั่นใจและมีความสามารถในการจัดเรียงเรียงข้อมูลในสถานการณ์ซับซ้อนได้เป็นอย่างดี โดยไม่มีการเรียบเรียงล่วงหน้า นักข่าวโทรทัศน์ที่ดำเนินรายการถ่ายทอดสดจะต้องมีประสบการณ์ในงานข่าว ทราบว่าจุดเด่นของเรื่องที่เป็นข่าวนั้นอยู่ที่ใด ก็จะสามารถที่จะเรียบเรียงข่าวเพื่อออกอากาศในเวลากระชั้นชิดได้ การนำเสนอรายงานสดทางโทรทัศน์ นักข่าวยังต้องทำโครงร่างบทโทรทัศน์เพื่อเตรียมสำหรับการออกอากาศบทในส่วนของการตัดภาพไปถ่ายทอดสด โดยมีการเชื่อมโยงเนื้อหาจากห้องส่งจากทางสถานี กระบวนการรายงานสดจะประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การนำเสนอรายงานข่าวจากสถานที่เกิดเหตุการณ์จริง
2. การส่งคำถามและคำตอบที่ผู้สื่อข่าวสัมภาษณ์สดในเหตุการณ์ให้กับผู้ประกาศข่าว
3. การดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลที่จะนำเสนอบนจอโทรทัศน์
4. การรายงานข่าวแบบบันทึกล่วงหน้า (Video Tape Recording) หรือรายการ

ข่าวแห้ง เป็นรายการข่าวที่ได้จัดทำไว้ล่วงหน้าโดยบันทึกการลงในเทปโทรทัศน์ แล้วนำเทปข่าวโทรทัศน์ที่บันทึกการลงไว้แล้ว มาแพร่ภาพออกอากาศจริง ๆ อีกทีหนึ่ง รายการข่าวแบบนี้นับว่าเป็นรายการที่ทีมข่าวผลิตได้ตรงตามแนวคิดของเรื่องได้ถูกต้อง สามารถแทรกภาพและเสียงได้ตรงตามบทโทรทัศน์ ทีมข่าวสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดได้ด้วยการบันทึก และตัดต่อเทป

3.2.6.2.1.1 ประเภทของละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์จัดเป็นตระกูล (Genre) ชนิดหนึ่งของรายการโทรทัศน์ แต่มีการแบ่งย่อยเป็นตระกูลย่อย (Subgenre) ในความเป็นตัวละคร อีกหลายประเภท และตระกูลย่อย ๆ (สมสุข หินวิมาน, 2557) โดยสรุปได้ ดังนี้

1. การจำแนกประเภทตัวละครด้วยเกณฑ์ “รูปแบบการนำเสนอ” สามารถจำแนกประเภทของละครโทรทัศน์ได้เป็น 7 กลุ่มย่อย ๆ ดังนี้

- ละครประเภทจบในหนึ่งตอน (Single Play หรือ Teleplay) เป็นละครโทรทัศน์ประเภทที่มีมานานตั้งแต่ยุคยังไม่มีเทคนิคการบันทึกเทป การตัดต่อ และการถ่ายทำนอกสถานที่ เนื้อหาจะนำเสนอเป็นประเด็น ๆ ไปในแต่ละครั้ง (Topical Issues) และบ่อยครั้งที่เนื้อเรื่อง ก็มักจะนำมาจากละครเวทีคลาสสิกต่าง ๆ และนำมาแสดงสดในห้องส่งเพื่อแพร่ภาพให้จบในตอน

- ละครกันจบเป็นตอน ๆ หรือซีรีส์ (TV Series) ละครโทรทัศน์ประเภทนี้จะเป็นละครสั้น ๆ ที่ออกอากาศเป็นประจำในลักษณะเป็นตอนๆ (Episodes) และแพร่ภาพแต่ละครั้งก็จะ

จบภายในระยะเวลาประมาณ 30 - 60 นาที เนื้อหาในแต่ละตอนจะเป็นแนวเดียวกัน และใช้ผู้แสดงชุดเดียวกัน เพียงเรื่องราวในแต่ละตอนก็จะเปลี่ยนไป

- ละครเรื่องยาวที่เล่นหลายตอนจบ (TV Serials) เป็นละครที่แบ่งซอยเนื้อหาเป็นหลาย ๆ ตอน อาจจะมีประมาณ 12 - 14 ตอนจบ จนถึง 20 - 30 ตอน หรือในบางครั้งอาจมีความยาวมากกว่านั้นละครสั้น 2 - 3 ตอนจบ หรือมินิซีรีส์ (Miniseries) เป็นละครที่ออกอากาศขนาดสั้น 2 - 3 ตอน ผู้แสดงเป็นชุดเดียวกันจนจบเรื่อง และเนื้อเรื่องหลังจบชุด แต่ละครั้งจะไม่เกี่ยวข้องกับละครเรื่องต่อไป

- ละครวาระพิเศษ (Drama Special) ได้แก่ ละครประเภทที่ออกอากาศในวาระโอกาสพิเศษต่างๆ เช่นวันแม่ วันที่ระลึกหน่วยราชการต่าง ๆ หรือละครแนวกุศล ละครแนวนี้มักจะ เป็นละครสั้นจบในตอนเดียว มักใช้เวลา 1 - 2 ชั่วโมง

- ละครตลกสถานการณ์ หรือซิทคอม (Situation Comedy หรือ Sitcom) เป็นละครที่ผูกเรื่องในลักษณะล้อเลียนสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน เป็นละครจบในแต่ละตอน และใช้นักแสดงชุดเดียวกัน เพื่อเล่นบทบาทเดิมในตอนถัดไป

- รายการกึ่งละครกึ่งสารคดี (Drama Documentary) เป็นการผสมของรายการระหว่างสารคดีกับเรื่องแต่งหรือละคร ที่ถูกจำลองเหตุการณ์ เพื่อนำผู้ชมเข้าไปสำรวจเรื่องจริงดังกล่าว เช่น เรื่องจริงผ่านจอ นาทีฉุกเฉิน เป็นต้น

2. จำแนกประเภทของละครโทรทัศน์ด้วยเกณฑ์ "เนื้อหาที่นำเสนอ" การจำแนกละครโทรทัศน์ตามเกณฑ์ของเนื้อหา อ้างจำแนกประเภทย่อย ๆ ออกเป็นหลายกลุ่ม ซึ่งประเภทเด่น ๆ (สมสุข หินวิมาน, 2557) มีดังต่อไปนี้

- ละครโรมานซ์/ รักโรแมนติก (Romance) เป็นละครแนวที่พัฒนาต่อมาจากวรรณกรรมโรมานซ์ในยุคคลาสสิก เป็นการนำเสนอความสัมพันธ์ของชายหญิง ผิดหวังบ้าง สุขบ้าง โศกบ้าง แต่ก็พยายามรักษาโครงหลักของความรักเป็นนิรันดร์ หรือพยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ

- ละครแนวตลก (Comedy) เป็นละครที่ได้ไว้ความนิยมค่อนข้างสูงในหมู่ผู้ชม ทั้งนี้ ละครแนวนี้มักจะเป็นคำถามกับบรรทัดฐานต่าง ๆ ของสังคม รวมถึงการเปิดโอกาสให้พูดหรือสื่อสารในสิ่งที่สังคมไม่ให้พูดหรือสื่อสารได้

- ละครแนวย้อนยุค (Costume Drama) ละครแนวนี้โดยหลักๆ มักเป็นละครที่สร้างขึ้นจากนวนิยายที่ย้อนยุคของบรรดานักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ และละครอิงประวัติศาสตร์ เช่น ทวิภพ เรือนมยุรา เป็นต้น

- ละครแนวตะวันตก (The Western) เนื้อหาของละครเกี่ยวข้องกับคาวบอยตะวันตก การขี่ม้า โรงเหล้า และการตวลปืนต่อสู้กัน

- ละครแนวบู๊หรือละครแนวต่อสู้ (Action) ละครแนวนี้จะเน้นการต่อสู้มากกว่าเน้นที่ตัวละคร ตัวอย่างเช่น ละครที่ผลิตโดยค่ายยูมา หรือค่ายของฉลองภักดีวิจิตร อาทิ เรื่องอังกอร์ เป็นต้น

- ละครแนวตำรวจสืบสวนสอบสวน (The Police Serie) เนื้อหาของละครจะเป็นแนวที่เกี่ยวกับตำรวจและนักสืบ และเหตุการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรม ซึ่งมักมีบทสรุปของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์กฎหมายและการจัดระเบียบควบคุมทางสังคม
- ละครชีวิตในโรงพยาบาล (Hospital Drama) เป็นละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับปัญหาในวงการแพทย์และการรักษาคนไข้ในโรงพยาบาล โดยเน้นไปที่ชีวิตการทำงานแบบวิชาชีพของตัวละครหมอและพยาบาล
- ละครแนววิทยาศาสตร์ (Science Fiction หรือ Sci-F) เป็นละครที่ถูกผูกเรื่องกับสิ่งมีชีวิตจากต่างดาว และถ่ายทำโดยใช้เทคนิคพิเศษทางด้านภาพและเสียงเป็นพื้นฐาน
- ละครซีรีส์วัยรุ่น (Teen Serie) ละครแนวนี้จะผูกเนื้อหาให้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของวัยรุ่น ตัวอย่าง ซีรีส์ฮอโรโมน วัยว้าวุ่น
- ละครแนวหลังสมัยใหม่ (Postmodern Drama) เป็นละครที่มีการผูกเรื่องเล่าที่ต่างไปจากขนบเดิม ๆ ของละครโทรทัศน์ทั่วไป และอาจมีการลบเส้นแบ่งของการนำเสนอให้มีลักษณะกึ่งจริงกึ่งดวง เช่น ละครที่เกี่ยวกับการมีพลังในการต่อสู้ ละครที่ใช้เทคนิคพิเศษต่าง ๆ เป็นต้น

3.2.6.2.2.1 ประเภทรายการปกิณกะบันเทิง

รายการปกิณกะบันเทิง หรือในภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า “ไลต์เอ็นเตอร์เทนเมนต์” (Light entertainment) และ “อินโฟเทนเมนท์” (Infotainment) ถือเป็นความพยายามในการจัดประเภทรายการที่อยู่ระหว่างรายการสาระ เช่น ข่าว สารคดี และรายการบันเทิง เช่น ละคร และกีฬา โดยถือเป็นรายการที่มีทั้งสาระและบันเทิงปะปนกันไป หรือรายการที่อยู่ระหว่างสาระและบันเทิงโดยใช้สาระความจริงมานำเสนอ เพื่อความบันเทิง (Crisell อ้างถึงใน กำจร หลุยยะพงศ์, 2556) แยกเช่น รายการเกมโชว์ (Game Show) รายการสนทนา (Talk Show) รายการเรียลลิตี้ทีวี (Reality TV) รายการวิถีชีวิต (Lifestyle Programme) เป็นต้น ดังนั้น ผู้ผลิตรายการจึงต้องผสมสัดส่วนระหว่างสาระกับบันเทิง เพื่อที่จะได้ทำให้ผู้ชมได้รับความรู้คู่กับความสนุกสนานไปพร้อม ๆ กัน

3.2.6.2.3.1 ประเภทของรายการกีฬาทางโทรทัศน์

รายการกีฬาทางโทรทัศน์ มีลักษณะที่คลุมเครือไม่ต่างจากรายการเกมโชว์ และมีกอยู่ในขอบข่ายของการออกเสียงในทางนิเทศศาสตร์อยู่เสมอว่า รายการกีฬาเป็นรายการลักษณะใดกันแน่ ระหว่าง 3 ขุดชนบ (Conventions) ทางนิเทศศาสตร์ (กิติมา สุรสนธิ, อนุรักษ์พงศ์ สุขโต และพิสัมพันธ์ เอี่ยมเรไร, 2557) ที่ประกอบไปด้วย

1. รายการบันเทิงประเภทเบา (Light Entertainment)
2. ประเภทข่าวสาร (Journalism)
3. ประเภทละครเล่าเรื่อง (Drama)

ภาพที่ 2.1 ภาพแสดงการจัดแบ่งประเภทของรายการกีฬา

ในประเด็นนี้ (Gary Whannel อ้างถึงใน กิติมา สุรสุนธิ และคณะ, 2557) ได้วิเคราะห์ตารางสามเหลี่ยมข้างต้น พบว่า รายการกีฬานั้นมีความหลากหลาย และอยู่ตรงกลางระหว่างคุณลักษณะของทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมา เพราะเป็นรายการที่มีคุณลักษณะคาบเกี่ยวกับทั้ง 3 ประเภท กล่าวคือ มีรูปแบบที่เป็นข้อมูลข่าวสาร (Journalism) ที่เน้นการรายงานสถานการณ์ ผลการแข่งขัน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง รายงานตรงไปตรงมา เช่น ในช่วงข่าวกีฬา ของข่าวภาคปกติ ตามสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ เพราะเป็นการนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง มีผู้แข่งขันจริง และแสดงความสามารถได้จริงจากสนามแข่งขัน ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่แต่งขึ้นแต่อย่างใดส่วนในลักษณะของมิติที่ให้ความบันเทิงเบา ๆ (Light Entertainment) อยู่ในรูปแบบ

รายการต่าง ๆ เช่น แฟนซอกกีฬามันส์ ทางช่อง 7 ที่เน้นความมีสีสัน ตื่นเต้น รัวใจ ทั้งที่เกิดจากเนื้อหาที่น่าสนใจอยู่แล้ว หรือเกิดจากสีสันของนักกีฬา รวมถึงการวิพากษ์ วิจารณ์เกม การแข่งขันเมื่อมีการกล่าวพาดพิงยั่วล้อกันอย่างสนุกสนานออกกรสผ่านรายการต่างๆ โดยผู้ประกาศอาจเสนอในรูปแบบละคร (Drama) หรือการแสดง เช่น มวยปล้ำ รวมทั้ง เรื่องเล่าได้ด้วย เช่น การเล่าถึงเกมการแข่งขันบางคู่ที่เร้าใจ มีตัวละคร โครงเรื่อง มีเหตุการณ์ที่น่าสนใจ มีจุดขัดแย้งของเกมรวมถึงจุดคลี่คลายก่อนจะทราบผลการแข่งขัน จากกรอบการวางตำแหน่งรายการกีฬาโทรทัศน์ ข้างต้น สามารถนำมาจัดแบ่งเป็นประเภทของรายการกีฬาโทรทัศน์ ที่ปรากฏในผังรายการกีฬาในประเทศไทย ได้เป็น 5 ประเภท (กิติมา สุรสุนธิ และคณะ, 2557) ได้แก่

1. รายการข่าว เป็นการนำเสนอข่าว และเรื่องราวในวงการกีฬาทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ในรูปแบบเดียวกับรายการข่าวทั่วไปเพียงแต่ข่าวกีฬาจะมีคุณค่าข่าวในแบบของตัวเอง
2. รายการถ่ายทอดสด รายการถ่ายทอดกีฬา สามารถแยกได้เป็นรายการถ่ายทอดสด (Live) และรายการที่นำเทปบันทึกการแข่งขัน (Recorded) มานำเสนอ แต่ส่วนใหญ่กีฬาสำคัญ ๆ มักจะมีการถ่ายทอดสด มีทั้ง การถ่ายทอดสดในประเทศไทย เช่น การถ่ายทอดฟุตบอล

ซูซูกีฬา ที่แข่งในประเทศไทย และต่างประเทศ เช่น การแข่งขันฟุตบอลชิงแชมป์แห่งชาติยุโรป เป็นต้น โดยรายการสด เป็นจุดเด่นของรายการประเภทนี้ เพราะมีความตื่นเต้น โดยไม่ทราบว่าจะจะเป็นเช่นไร เพราะการแข่งขันกีฬาเปรียบได้ดังรายการที่ไร้สคริปต์ ที่สามารถเล่นกับอารมณ์ของผู้ชมได้ตลอดเวลา

3. รายการให้ความรู้ รายการให้ความรู้เกี่ยวกับกีฬาในประเทศไทยนั้น เพิ่งได้รับความนิยมในช่วงทศวรรษหลัง โดยรายการที่พบเห็นเป็นประจำ ก็คือ รายการสอนเทคนิคพิเศษในการเล่นกอล์ฟ ซึ่งเป็นรายการสั้น ๆ ให้เทคนิคสำคัญ ๆ หรือในช่วงที่จะมีการแข่งขันกีฬาใหญ่ ๆ เช่น โอลิมปิกเกมส์ ฟุตบอลโลก ก็จะมีรายการพิเศษในช่วงนั้น ๆ มาให้ความรู้เพิ่มเติมกับประชาชน

4. รายการวาไรตี้ รายการกีฬาที่มีลักษณะเป็นรูปแบบวาไรตี้ทั้งในรายการจะมีเนื้อหา และรูปแบบที่หลากหลาย รายการประเภทนี้ส่วนใหญ่แล้วจะอัดแน่นไว้ด้วยข่าวสาร ความเคลื่อนไหวในวงการกีฬา และสารคดีที่น่าสนใจ รายการส่วนใหญ่ผลิตเทปที่ผลิตไว้แล้วก่อนหน้า หรืออาจเป็นส่วนหนึ่งของการจัดรายการสดโดยมีพิธีกรทำหน้าที่เสนอช่วงต่าง ๆ ของรายการ และอาจจะให้ข้อมูลข่าวสารล่าสุดที่เกิดขึ้นในวันนั้น เช่น รายชื่อผู้เล่น รายการผลการแข่งขันล่าสุด นอกจากนี้ยังรวมเอารูปแบบการสนทนากีฬาเข้ามาบรรจุไว้เป็นช่วงหนึ่งของรายการกีฬาด้วย เช่น การสัมภาษณ์บุคลากรวงการกีฬาคนสำคัญ ๆ ในรายการ แฟนซอกกีฬามินัส ทางช่อง 7 รวมไปถึงการวิพากษ์ วิเคราะห์เกมการแข่งขันกีฬาด้วย

5. รายการผสมรูปแบบใหม่ เป็นรูปแบบการผสมผสานจากหลายประเภทรายการเข้าด้วยกัน เช่น ละคร เกมโชว์ มิวสิควิดีโอ เป็นต้น เช่น รายการมวยไทยทางทีวีสิตีจีที และรายการเรียลลิตี้ทีวีทางไทยรัฐทีวี ที่มีคนนำมาเสนอนักกีฬาฟุตบอลไทย

จากการศึกษาแนวคิด การจำแนกประเภทของวิทยุโทรทัศน์ตามเนื้อหาสาระของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า การจำแนกประเภทของวิทยุโทรทัศน์ตามเนื้อหาสาระ ทำให้สะดวกสำหรับผู้ผลิต ผู้จัดรายการ และผู้ชมจะเข้าใจง่าย ว่ารายการแต่ละประเภทมีลักษณะอย่างไร มีความยาวเท่าไร มีแนวการผลิตแบบไหน เป็นต้น เช่น จะผลิตรายการวิจารณ์ข่าว ก็ต้องนำประเด็นที่เป็นกระแส และอยู่ในความสนใจของผู้ชมขณะนั้น มานำเสนอให้ทันต่อความต้องการของผู้รับชม และหากจะผลิตรายการประเภทละคร ก็ต้องทราบความต้องการของผู้ชม ว่าต้องการละครแนวใด เช่น ละครผสมกับความตลก สนุกสนาน คือ Comedy Drama หรือสารคดีผสมละคร คือ Docudrama เป็นต้น

3.3 วิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ ไทยพานิช (ออนไลน์) ได้กล่าวถึงวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ไว้ดังนี้

3.3.1 ประเภทของวิทยุโทรทัศน์และวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

1. โทรทัศน์เพื่อการค้า (CTV : Commercial Television) หมายถึง สถานีโทรทัศน์ที่มีจุดมุ่งหมายผลิตรายการเพื่อตอบสนองธุรกิจการค้าและการโฆษณา สถานีโทรทัศน์ส่งออกอากาศภาคปกติเกือบทุกสถานีเป็นสถานีโทรทัศน์เพื่อการค้า ต้องอาศัยรายได้สนับสนุนจากการโฆษณา จึงมุ่งผลิตรายการเพื่อความบันเทิงเกือบทั้งหมด อาทิเช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี สถานีโทรทัศน์ไทยทีบีเอส สถานีโทรทัศน์จีเอ็มเอ็ม 25 และสถานีโทรทัศน์ช่องวัน 31

2. โทรทัศน์การศึกษา (ETV : Educational Television) เป็นสถานีที่ออกอากาศเพื่อการศึกษาเพื่อให้ความรู้ทั่วๆ ไป ในด้านต่าง ๆ อย่างกว้าง ๆ ให้คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับความรู้สามารถชมได้ อาทิเช่น สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ของกรมประชาสัมพันธ์ และสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ดร.กิริพันธ์ มลิตทอง, 2555, ออนไลน์)

3. โทรทัศน์การสอน (ITV : Instructional Television) เป็นสถานีโทรทัศน์ที่มุ่งส่งเสริมรายการตรงตามเนื้อหาที่เรียน ในหลักสูตรของโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยโดยตรง เป็นรายการที่จัดขึ้นตามหลักสูตรทั้งในระบบ และนอกระบบโรงเรียน เพื่อเสนอบทเรียนแก่ผู้เรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในประเทศไทยเพิ่งเริ่มดำเนินการก่อตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ก่อตั้ง โดยใช้ชื่อสถานีโทรทัศน์ว่า **โทรทัศน์ครู** (Thai Teacher TV) (ดร.กิริพันธ์ มลิตทอง, 2555, ออนไลน์)

4. โทรทัศน์วงจรปิด (CCTV : Closed Circuit Television) เป็นโทรทัศน์ที่ติดตั้งตามสถานศึกษาต่างๆ ตลอดจนหน่วยงานบางหน่วย โดยมากจะทำการผลิตรายการทางการสอนแล้วส่งภาพทางสาย (microteaching) เพื่อตรวจเช็ค (preview) หรือวิจารณ์การฝึกหัดสอนของครู การติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิดในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น การจัดอบรมหรือสัมมนา ซึ่งมีคนฟังมาก ๆ จำเป็นต้องส่งสัญญาณภาพและเสียงตามสายไปยังห้องอื่น ๆ

5. โทรทัศน์ชุมชน (CATV : Community Antenna Television) เป็นสถานีโทรทัศน์ที่ก่อตั้งขึ้นเป็นพิเศษ ซึ่งมีลูกค้าเป็นผู้รับโดยเฉพาะสถานีจะส่งออกอากาศไปยังบ้านของผู้รับที่มีเสารับสัญญาณพิเศษเข้าเครื่องรับแต่ละบ้าน หรือมีเสารับสัญญาณรวมแล้วต่อสายเคเบิลไปตามบ้านแต่ละหลัง จึงเรียกระบบโทรทัศน์แบบนี้ว่า โทรทัศน์ชุมชน สำหรับการส่งรายการโทรทัศน์ไปตามสายเคเบิลจากสถานีต้นทางไปยังบ้านที่บอกรับสมาชิกนั้นมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เคเบิลทีวี (Cable Television) ในประเทศไทยองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท.) เป็นหน่วยงานแรกที่เริ่มให้บริการโทรทัศน์ตามสาย โดยใช้ระบบบอกรับสมาชิกตั้งแต่ พ.ศ. 2522 โดยรับสัญญาณภาพและเสียงด้วยระบบ MMDS (Multipoint Multichannels Distribution System) และต้องเสียค่าบริการในการรับชมภาพ ปัจจุบันมีผู้รับสัมปทานไปดำเนินการธุรกิจคือ บริษัท ยูทีวี (UTV) บางจุด

ไม่สามารถส่งสัญญาณไปตามสายได้ ใช้วิธีติดตั้งจานรับสัญญาณจากดาวเทียมมาแทน นอกจากช่องรายการบันเทิงที่สมาชิกสามารถรับชมได้แล้ว ยังมีช่องสัญญาณของโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมอีก 6 ช่องสัญญาณด้วย

เห็นได้ว่าประเภทของสถานีวิทยุโทรทัศน์แบ่งได้ตามวัตถุประสงค์ของสถานีและจุดมุ่งหมายของการผลิตรายการ ออกเป็น 5 ประเภท ซึ่งสถานีวิทยุโทรทัศน์ก็ได้ผ่านวิวัฒนาการของการเป็นวิทยุโทรทัศน์เริ่มต้น จนกระทั่ง เป็นโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมและโทรทัศน์ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เช่นปัจจุบันและได้มีการนำโทรทัศน์มาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาอย่างแพร่หลาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.3.2 การใช้วิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

3.3.2.1 ใช้ในระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ใช้การผสมผสานระหว่างสื่อทางไกลประเภทต่างๆ และการผลิตรายการโทรทัศน์ ถ่ายทอดผ่านดาวเทียมไทยคม ไปยังโรงเรียนต่างๆ ในสังกัด ทั้งระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย การผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา นอกโรงเรียน และรายการการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีการแนะแนวการศึกษา อาชีพ วิชากฎหมาย วิชาเสริมความรู้ และรายการข่าวสารคดี เพลงและรายการภาพยนตร์ เป็นต้น

3.3.2.2 การใช้วิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน (Informal Education) เป็นการนำรายการโทรทัศน์ให้ความรู้และอาชีพแก่ผู้ชมรายการที่อยู่ในที่ต่างๆ โดยไม่มีการกำหนด เป็นนักเรียนหรือชั้นเรียน การใช้วิทยุโทรทัศน์ในลักษณะนี้จะไม่เป็นหลักสูตรตายตัว และไม่มีใบรับรอง คุณวุฒิ เหมือนเช่นการศึกษาในระบบ เช่น รายการทางการศึกษาที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ถือเป็นการให้การศึกษาในระบบ

3.3.2.3 การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal education) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ ข่าวสารข้อมูลความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไป โดยที่ไม่มีหลักสูตรชัดเจนเหมือนสองประเภทแรก แต่จะกำหนดเนื้อหาในการออกอากาศทางโทรทัศน์ให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาปัจจุบัน และสามารถเน้นเนื้อหาเฉพาะกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพผู้ใช้แรงงานกลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

3.3.3 ประเภทของวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

วิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สามารถจำแนกออกตามการใช้งานได้ 3 ประเภท (อำนาจ สุนทร,พิเชษฐ เพียรเจริญ,วิษณุ เพชรประวัติ, คณิตกร รักจิตกร, 2554, หน้า 6 - 10) คือ

3.3.3.1 การศึกษาในระบบ (Formal Education) เป็นการจัดรายการโทรทัศน์เพื่อ การสอน เป็นอุปกรณ์การศึกษาในระบบโรงเรียน มหาวิทยาลัย วิทยาลัย โดยจัดผลลัพท์ให้สอดคล้อง กับหลักสูตรประมวลการสอนและวิธีสอน เป็นบริการการศึกษาที่จัดส่งถึงผู้ใช้คือ ครูและผู้เรียน

3.3.3.2 การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) เป็นการจัดรายการ สำหรับกลุ่มผู้ชมที่อยู่นอกระบบโรงเรียน มหาวิทยาลัย วิทยาลัย ผู้เรียนจะเรียนด้วยความสมัครใจ

ส่วนใหญ่ มุ่งผลิตเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้การศึกษาทั้งที่เป็นไปตามหลักสูตร การศึกษาในระบบ และการศึกษาแบบกลุ่ม สนใจเฉพาะเรื่องส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรด้านอาชีพ การพัฒนาชีวิตและสภาพแวดล้อม เช่น รายการเพื่อเกษตรกร เป็นต้น

3.3.3.3 การศึกษาเพื่อประชาชน (Informal Education) เป็นการจัดรายการที่มุ่งให้ข่าวสารความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน โดยให้คำแนะนำและกระตุ้นให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ในเรื่องของการอนามัยการทำมาหากิน การปกครอง และการเป็นพลเมืองดี

3.3.4 ประโยชน์ของวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

วิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา มีจุดเด่นในการศึกษา การเรียนการสอน และการฝึกอบรม คือ

1. สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในห้องบรรยายขนาดใหญ่ ได้เป็นอย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน
2. สามารถนำเอาสื่อการเรียนการสอนชนิดอื่น ๆ มาใช้ร่วมกันได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นแผนภูมิแผ่นภาพ ภาพถ่าย สไลด์ภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ตลอดจนวัสดุสามมิติต่าง ๆ
3. สามารถนำเอาสิ่งไกลตัวผู้เรียนมาสู่ผู้เรียนได้
4. ขจัดอุปสรรคด้านเวลาและระยะทางออกไป ด้วยระบบออกอากาศ ระบบสายเคเบิล หรือการบันทึกลงเทปโทรทัศน์ทำให้ผู้รับในสถานที่ต่างๆ สามารถรับได้ง่ายขึ้น
5. เป็นสื่อที่เข้าถึงมวลชนจำนวนมาก ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลง
6. สามารถทำเทคนิคพิเศษทางภาพ ช่วยให้สามารถผลิตรายการส่งเสริมการเรียนรู้ได้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
7. การบันทึกภาพที่สามารถนำมาดูย้อนกลับได้ทันที ทำให้เหมาะแก่การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในการฝึกอบรมต่างๆ ได้ดีเช่น การฝึกพูด การฝึกสอนหน้าชั้นเรียน
8. การที่มีอิทธิพลทางจิตใจต่อผู้ชม ทำให้เหมาะแก่การใช้เป็นเครื่องมือสร้างค่านิยมต่าง ๆ แก่ผู้ชม
9. การใช้ผสมผสานกับสื่อชนิดอื่นได้ ย่อมสร้างคุณค่าการเรียนรู้ที่สูง

3.3.5 รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

รูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์ (Program Format) หมายถึง เทคนิควิธีและลีลาการนำเสนอเนื้อหาสาระ ข่าวสาร บุคคล ตลอดจนถึงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในรายการโทรทัศน์ ให้ผู้ชมสามารถรับทราบได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ชัดเจนและน่าสนใจ ซึ่งรูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์มีมากมายหลายรูปแบบ และจากการศึกษารูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์ สามารถสรุปถึงรูปแบบรายการต่าง ๆ ได้ดังนี้

3.3.5.1 รูปแบบรายการพูดหรือบรรยายคนเดียว (Monologue Program Format) รูปแบบนี้เป็นรายการที่มีผู้มาปรากฏตัวบนจอโทรทัศน์เพียงคนเดียว และพูดคุยกับผู้ชมส่วนมากจะมี ภาพประกอบ เพื่อมิให้เห็นหน้าผู้พูดตลอดเวลา รูปแบบของรายการนี้ จะนำเสนอใจ

เมื่อผู้ดำเนินรายการหรือผู้พูดมีความรู้ความสามารถในการพูดและนำเสนอเนื้อหาสาระได้ดี พร้อมกับมีภาพหรือ ภาพยนตร์ประกอบ

3.3.5.2 รูปแบบรายการสัมภาษณ์ (Interview Program Format) รูปแบบนี้เป็นรายการที่มีผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์หรือวิทยากรมาสนทนากัน โดยมีการดำเนินรายการสัมภาษณ์ในเรื่องที่ ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มาเล่าให้ฟัง ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกระบวนการหน่วยงาน หรือผลงานบางอย่าง รวมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมคำถามเป็นชุด ๆ เพื่อให้สามารถป้อนคำถามได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสามารถปรับคำถามให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ รายการลักษณะนี้ อาจจะเป็นขนาดยาว 30 นาทีหรือเป็นสัมภาษณ์สั้น ๆ ที่จะนำไปเป็นส่วนหนึ่งของรายการสารคดีหรือรายการบรรยายคนเดียวได้

3.3.5.3 รูปแบบรายการสนทนา (Dialogue Program Format) รูปแบบนี้เป็นรายการที่มีคนมาพูดคุยกัน 2 คน มีผู้ถามและผู้สนทนาแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่น่าเสนอ ผู้สนทนา อาจจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันก็ได้รายการสนทนาแบบนี้ อาจมี 2 - 3 คน เข้าร่วมสนทนากัน โดยผู้ดำเนินรายการเป็นผู้นำสนทนา เชื่อมโยงประเด็นควบคุมการสนทนาให้เป็นไปด้วยดี รูปแบบนี้จะต่างกับรายการสัมภาษณ์ตรงที่ รายการสัมภาษณ์เน้นการถามและตอบมากกว่า ในขณะที่รายการนี้จะเน้นการแสดงความคิดเห็น อาจจะเห็นด้วยหรือต่างทัศนคติกันออกมา หรือเป็นการรวมกันวิเคราะห์ เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เช่น การเลือกตั้ง สถานการณ์ของโลก หรือแม้แต่เรื่องวิชาการโดยตรง เป็นรายการที่ทำให้ผู้ชมได้รับความคิดที่หลากหลาย บางครั้งรายการประเภทนี้ จัดให้มีผู้ชมเข้าร่วมรายการด้วย และอาจเปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาต่าง ๆ หรือร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย

3.3.5.4 รูปแบบรายการเกมส์หรือตอบปัญหา (Game Show or Quiz Program Format) รายการเกมส์หรือตอบปัญหา โดยปกติแบ่งออกเป็นการแข่งขันระหว่างบุคคลหรือผู้ทายปัญหาอยู่ตรงกลาง ผู้เข้าร่วมรายการอาจจะผลัดกันตอบคำถาม หรือสำหรับคำถามที่ไม่มีผู้ใดตอบได้ก็อาจเปิดโอกาสให้แก่ใครก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวิธีการดำเนินการของพิธีกร อาจจะมีรางวัลสำหรับฝ่ายชนะ ส่วนฝ่ายแพ้ได้รางวัลสลับใจ รายการแบบนี้ อาจจะจัดอยู่ในลักษณะที่ให้ผู้ชมมีส่วนร่วมด้วย จึงต้องมีการควบคุม มิให้ผู้ร่วมรายการส่งเสียงดังจนเกินไป เพราะอาจรบกวนสมาธิของผู้ตอบปัญหาหรือผู้ชม อาจส่งเสียงบอกคำตอบจนผู้ตอบไม่สามารถตัดสินใจได้ ผู้ดำเนินรายการนั้นต้องมีความสำรวม และไม่ยุ่งผู้ชมด้วยการตั้งคำถามที่ตื้นจนเกินไป

3.3.5.5 รูปแบบรายการสารคดี (Documentary Program Format) รายการสารคดี เป็นรายการโทรทัศน์ที่เล่าเรื่องราว ที่น่าสนใจให้ผู้ชมเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สารคดีนั้นควรจะให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน เจริญอารมณ์และการโน้มน้าวใจใจ สารคดีทางโทรทัศน์สามารถเสนอได้หลายรูปแบบ เช่น ภาพสไลด์ภาพยนตร์ เป็นต้น รายการสารคดีจะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

3.3.5.5.1 สารคดีเต็มรูปแบบ สารคดีเต็มรูปแบบ ลักษณะของรายการจะดำเนินเรื่องด้วยภาพตลอด อาจมีการถามความเห็นของผู้เกี่ยวข้องบ้างแต่ในช่วงสั้นๆ ไม่เกินครึ่งละ

1 นาที อาจจะเสนอคนเดียวกันได้หลายครั้งและรายการเดียว อาจมีผู้ให้ความคิดเห็นหลาย ๆ ทักษะในหลาย ๆ บุคคล แต่รายการส่วนใหญ่ จะเสนอภาพที่เป็นกระบวนการหรือเรื่องราวตามธรรมชาติ โดยไม่มีผู้ดำเนินรายการ

3.3.5.5.2 รายการกิ่งสารคดีถึงทุกคนเดียว เป็นรายการโทรทัศน์ที่มีผู้ดำเนินกร ทำหน้าที่ เดินเรื่องพูดคุยกับผู้ชม และให้เสียงบรรยายตลอดรายการ โดยมีผู้ดำเนินรายการปรากฏตัวคอนตัน รายการ และตอนกลางเท่าที่จำเป็น และตอนสรุปรายการ นอกนั้นเป็นภาพแสดงเรื่องหรือกระบวนการ ตามธรรมชาติ อาจมีตัวบุคคลไปสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาแทรกเพื่อเสริมความคิดเห็นได้ ผู้ดำเนินรายการ อาจพูดในสตูดิโอหรือพูดในสถานที่ ถ่ายทำ เช่น ภาพยนตร์เกี่ยวกับธรรมชาติ ก็ไปพูดในป่าบริเวณที่มีสัตว์ประเภทนั้นอาศัยอยู่ รายการสารคดีเป็นรายการที่ให้ความรู้และการศึกษาได้ดีมาก แต่ต้องเสียเวลา ในการเก็บภาพที่ดีและตรงกับความต้องการ จึงเป็นรายการที่ต้องใช้งบประมาณและเวลาสูง

3.3.5.6 รูปแบบรายการละคร (Drama Program Format) รายการละครเป็นรายการที่เสนอเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยการจำลองเหตุการณ์ เป็นละครมีการกำหนดผู้แสดง จัดสร้างฉากแต่งตัว แต่งหน้าตัวแสดง ให้สมจริงสมจัง และใช้เทคนิคทางการละครเสนอเรื่องราวให้เหมือนจริงมากที่สุด ใช้ได้ทั้งเป็นรายการบันเทิงและรายการเพื่อการศึกษา ในด้านการศึกษาละครโทรทัศน์จำลองสถานการณ์ชีวิตของคนในสังคม เพื่อสนองความรู้ในเชิงจิตวิทยา สังคมวิทยา อาชญากรรม ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง ฯลฯ โดยให้ตัวละครนำเรื่องพูดคุยและให้ข้อคิด ผู้ชมจะเรียนรู้จากคำพูดหรือเรื่องราวที่ตัวละครเสนอ ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความบันเทิงไปด้วย เช่น ละครโทรทัศน์ที่ให้ความรู้เชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ สี่แผ่นดิน ทหารเสือพระเจ้าตาก สงครามเก้าทัพ ชูสีไธเฮา ฯลฯ ผู้ชมส่วนมากจะไม่รู้สึกรู้ว่าได้รับความรู้จากแง่มุม ที่ได้รับจากรายการเหล่านี้ เพราะคิดว่าเป็นรายการบันเทิงแต่เพียงอย่างเดียว

3.3.5.7 รูปแบบรายการสาระละคร (Docudrama Program Format) เป็นรูปแบบรายการที่ผสมผสานรูปแบบสารคดี เข้ากับรูปแบบละครหรือการนำละครมาประกอบรายการที่เสนอสาระบางส่วน มีใช้เสนอเป็นละครทั้งรายการ จุดมุ่งหมายเพื่อให้การศึกษา ความรู้ และแนวคิดในเรื่องที่เสนอ เช่น ด้านนิเทศศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เป็นต้น ทั้งนี้ จะต้องมิผู้ดำเนินรายการสรุปอธิบายหรือขยายสาระที่ดูจากส่วนที่เป็นละครเสมอ

3.3.5.8 รูปแบบรายการสาธิตทดลอง (Demonstration Program Format) เป็นรายการที่ เสนอ “วิธีทำ” หรือ “กระบวนการ” เพื่อให้ผู้ชมได้แนวทางที่จะนำไปใช้ทำจริง เช่น รายการปรุงอาหาร รายการเลี้ยงสัตว์รายการประดิษฐ์งานฝีมือ รายการทางการสอน เป็นต้น

3.3.5.9 รูปแบบรายการเพลงและดนตรี (Song and Music Program Format) รายการเพลงและดนตรีเป็นรายการที่เสนอการบรรเลงดนตรี และการใช้เพลงมี 4 รูปแบบ คือ

1. แบบมีวงดนตรีและนักร้องมาแสดงในสตูดิโอ
2. แบบมีนักร้องมาร้องในสตูดิโอควบคู่ไปกับเสียงดนตรีที่บันทึกเสียงไว้แล้ว

3. แบบที่ให้นักร้องและคนตรีมาเล่นและร้องในสตูดิโอ แต่ใช้เสียงที่ได้จากการเปิดเทปทั้งหมด

4. แบบมีภาพประกอบเพลง ภาพที่ใช้ประกอบจะเป็นเรื่องราวสั้น ๆ และสอดคล้องกับเนื้อเพลง ทำให้เห็นจุดมุ่งหมายหรือเข้าใจในเนื้อเพลงมากขึ้น

3.3.5.10 รูปแบบรายการนิตยสาร (Magazine Program Format) รายการนิตยสาร หรือมักนิยมเรียกกันทับศัพท์ว่า “รายการแม็กกาซีน” เป็นรายการที่ใช้รูปแบบในการนำเสนอแบบเดียวกับนิตยสาร คือในรายการเดียวกันประกอบไปด้วยส่วนย่อยหลาย ๆ เหตุการณ์ โดยทั่วไปมักจะเป็นเรื่องในแนวเดียวกัน จุดเด่นของรายการประเภทนี้ คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงให้ส่วนต่าง ๆ เข้ามาเป็นรายการเดียวกันอย่างสอดคล้องกลมกลืน รายการประเภทนี้ก็มี Variety Show ศิลปิน เป็นต้น ซึ่งเป็นรายการที่มีการแสดงหลาย ๆ อย่างสลับกันไป เช่น ร้องเพลง เล่นตลก แข่งขัน สัมภาษณ์โชว์ในสิ่งแปลก ๆ ฯลฯ รายการประเภทนี้มักจะหนักไปทางด้านความบันเทิง

3.3.5.11 รูปแบบรายการข่าว (NEWS Program Format) เป็นรายการที่เสนอรายงานเหตุการณ์ที่สำคัญ ซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน ข่าวเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนหันโลกอยู่เสมอ ลักษณะของ รายการจะใช้ผู้บรรยาย 2 - 3 คน และจัดฉากด้านหลังให้ดูสวยงาม น่าสนใจ การบรรยายจะสลับกัน บรรยาย เพื่อมิให้เกิดความเบื่อหน่าย พร้อมกับมีภาพเหตุการณ์ที่กำลังรายงาน ประกอบอย่างชัดเจน รายการข่าวจึงจัดได้ว่าเป็นการให้การศึกษาต่อผู้ชมด้วย

3.3.5.12 รูปแบบรายการถ่ายทอดสด (Live Program Format) เป็นรายการที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น กีฬา กรีฑา งานมหกรรม หรืองานพระราชพิธีต่าง ๆ รายการถ่ายทอดสดมักจะเริ่มรายการก่อนเริ่มพิธีหรือเหตุการณ์โดยมีผู้บรรยายเหตุการณ์เสนอเรื่องราวต่าง ๆ เมื่อเริ่ม เหตุการณ์แล้วก็เสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามลำดับก่อนหลังทั้งภาพและเสียง โดยมีผู้บรรยายคอยพูดเชื่อม เหตุการณ์ให้ผู้ชมได้ทราบความเป็นไป โดยเฉพาะการพูดบรรยายเชื่อมในขณะที่ภาพที่ปรากฏไม่มีเสียงออกมา เพื่อมิให้เกิดความเงียบขึ้นในโทรทัศน์

3.3.5.13 รูปแบบรายการสอนแบบจุลภาค (Micro - Teaching Program Format) ลักษณะเป็นการสอนในสถานการณ์แบบย่อส่วนในห้องเรียนแบบง่าย ๆ ที่สามารถจะควบคุมได้ ทุกกระบวนการ โดยใช้นักเรียน 5 - 6 คน ใช้เวลาสอนประมาณ 10 - 15 นาที เป็นการสอนที่มุ่งฝึกทักษะเฉพาะในการสอน เช่น ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะในการสรุป เป็นต้น จุดมุ่งหมายเพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ นำไปใช้ในสถานการณ์จริงต่อไป การสอนแบบจุลภาคนี้ มุ่งให้ออกมาทดลองสอน และประเมินผลจากข้อมูลย้อนกลับโดยใช้โทรทัศน์

3.3.5.14 รูปแบบรายการสถานการณ์จำลอง (Constrived Program Format) รูปแบบนี้ส่วนใหญ่จะใช้ในการศึกษาเฉพาะกรณี ลักษณะจะสร้างสถานการณ์ขึ้นมา เพื่อใช้เป็นกรณีตัวอย่างในการศึกษา เช่น สถานการณ์จำลองการแนะนำ สถานการณ์จำลองการบริหารงาน สถานการณ์จำลองการควบคุมชั้นเรียน สถานการณ์จำลองการสอน เป็นต้น โดยทั่วไป เพื่อให้เห็นแนวทางในการปฏิบัติและการแก้ปัญหา

3.3.5.15 รูปแบบรายการสอนโดยตรง (Direct -Teaching Program Format)

เป็นรายการที่เสนอการเรียนการสอนของครูในแต่ละเนื้อหาวิชา โดยมีผู้เรียนเป็นกลุ่ม เป้าหมายหลักของรายการ รายการในลักษณะการสอนโดยตรง อาจแบ่งวิธีการนำเสนอได้ 3 วิธีคือ

1. ถ่ายทอดรายการสดด้วยระบบวงจรปิด อาจจะใช้ในห้องเรียนขนาดใหญ่ หรือทำการถ่ายทอดไปยังห้องเรียนต่าง ๆ ในบริเวณใกล้เคียง ทำให้สอนได้เป็นจำนวนมาก ๆ และผู้เรียนสามารถเห็นเหตุการณ์การสอนได้ชัดเจนเหมือนในห้องเรียนขนาดเล็กปกติ
2. ถ่ายทอดสดออกอากาศไปยังโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
3. บันทึกเทปโทรทัศน์ ซึ่งจะลดความบกพร่องต่าง ๆ ได้อย่างดีก่อนที่จะนำไปสู่ผู้ชมหรือผู้เรียนอาจนำไปเผยแพร่ในระบบวงจรปิดหรือวงจรเปิดก็ได้

3.3.5.16 รูปแบบรายการโต้วาที (Debate Program Format) เป็นการนำเอา

การพูดแบบโต้วาทีมาเสนอในทางโทรทัศน์ซึ่งส่วนมากจะไม่ค่อยได้พบ แต่รายการลักษณะนี้ก็สามารถนำมาจับทางโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี แต่ควรเลือกผู้ดี หรือหัวข้อที่มีประโยชน์และน่าสนใจ รายการจะน่าสนใจหรือไม่ขึ้นอยู่กับศิลปะการพูด ความรู้ของผู้พูด และประธานผู้ดำเนินการอภิปราย จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศ และค่อยพูดประสานระหว่างผู้เสนอหรือฝ่ายเสนอกับฝ่ายค้านให้ เรื่องราวต่าง ๆ กลมกลืนไปในทิศทางเดียวกัน ลักษณะของรายการประเภทนี้ เช่น เวทีวาที เป็นต้น

3.3.5.17 รูปแบบรายการบทความ (Straight Talk Program Format) เป็น

รายการที่มีลักษณะค่อนข้างนามธรรม หากผู้จัดรายการไม่มีศิลปะในการพูด และการจูงใจผู้ชมผู้ฟังก็อาจจะประสบกับความล้มเหลวได้ง่าย ความสำเร็จในการจัดทำรายการประเภทนี้ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ

1. ความสามารถในการใช้ศิลปะการพูดต่อชุมชน
2. ความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการ

4. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

ในการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการสื่อสารเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่มนุษย์ทุกคนจะต้องมีความเกี่ยวข้อง เนื่องจากว่าการสื่อสารเป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยให้มนุษย์บรรลุวัตถุประสงค์ตามความตั้งใจของตนเองในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมประจำวันได้ โดยได้มีผู้ที่ให้ความหมายเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร ดังนี้

4.1 ความหมายของพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร

ณัฐณี ไชยภักดี (2552) กล่าวว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง กระบวนการเลือกสรรข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ของบุคคล

รัญญา นาคนุ่น (2556) กล่าวว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง การกระทำรูปแบบ ด้วยอิริยาบถต่าง ๆ ด้วยความบ่อยครั้ง ไม่ว่าจะป็นทั้งการฟัง การพูด และการอ่านเนื้อหา

ของข่าวสาร จากหนังสือพิมพ์ การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุ และการพูดคุยกับสื่อบุคคลที่เป็นทั้งสื่อทางบุคคลและสื่อทางออนไลน์

นันทินี พิศวิสัย (2558) กล่าวว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง ความถี่ในการเปิดรับ ข้อมูลผ่านทางสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่อง ๆ หนึ่ง

อสาธา รัตนมุงเมฆา (2558) กล่าวว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง กระบวนการ ติดต่อสื่อสารอย่างหนึ่ง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันเป็นแบบเฉพาะของแต่ละคน

กัญหาลีส ทองบุญมา (2559) กล่าวว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง ปริมาณ หรือ ความบ่อยครั้งที่บุคคลได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ จากบุคคลผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ

ณัฐวิโรจน์ มหายศ (2563) กล่าวว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง การเข้าถึง และการติดตามข่าวสารของบุคคล ด้วยวิธีการรับชม รับฟัง และการอ่านในเรื่องที่สนใจ

กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย (ม.ป.ป.) กล่าวว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง การค้นหาข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่สนใจของบุคคล

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง กระบวนการในการค้นหา กลับกรอง และเลือกเปิดรับข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านทางช่องทางสื่อต่าง ๆ ด้วยวิธีการดู การฟัง และการอ่าน ซึ่งบุคคล มักเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามความต้องการหรือความสนใจของตน (วรารัช พงษ์พงษ์, 2564, หน้า 10)

4.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

แฮมมวล เบคเกอร์ (Becker 1972 อ้างถึงใน นันทินี พิศวิสัย, 2558, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของการเปิดรับข่าวสาร โดยจำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร คือ

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) กล่าวคือ บุคคลจะแสวงหาข้อมูลเมื่อต้องการให้มีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่น ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเรื่องทั่ว ๆ ไป

2. การเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) กล่าวคือ บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพื่อทราบข้อมูลที่ตนเองสนใจ อยากรู้ หากมีข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนเองก็จะให้ความสนใจในการอ่าน ดูหรือฟังเป็นพิเศษ

3. การเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) กล่าวคือ บุคคลที่จะเปิดรับข่าวสาร เพราะต้องการกระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์

โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Klapper J.T. 1960 อ้างถึงใน สุภวิวัฒน์ สงวนงาม, 2557, หน้า 11 - 12) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสาร เปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยการกลั่นกรอง 4 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสาร บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสาร จากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง ตามความสนใจและความต้องการของตน อีกทั้ง ทักษะและความชำนาญในการรับรู้ข่าวสารของคนนั้นก็ต่างกัน

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวจากแหล่งใด แหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตนเพื่อสนับสนุน ทัศนคติ เดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยง สิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจ หรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้วเพื่อไม่ให้ เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุล หรือมีความไม่สบายใจ ที่เรียกว่า ความไม่สอดคล้องทางด้านความ เข้าใจ (Cognitive Dissonance)

3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้ว มักเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาพทางร่างกาย หรือ สภาพทางอารมณ์และจิตใจ ฉะนั้นแต่ละคนอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคล นอกจากนี้จะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไป ยังมีการบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่น่า พ้อใจของ แต่ละบุคคลด้วย

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับ ความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่ นำ ไปถ่ายทอดต่อในส่วนที่ ตนเองไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย หรือเรื่องที่ขัดแย้ง คำนกับความคิดของตนเอง ข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำ ไว้นั้น มักมีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริม หรือสนับสนุนความรู้สึกรักนิกคิต ทัศนคติ ค่านิยม หรือความเชื่อของ แต่ละคนที่มีอยู่เดิม ให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในโอกาสต่อไป ส่วนหนึ่งอาจนำไปใช้เมื่อเกิดความรู้สึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ทำให้ไม่สบายใจขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร สามารถสรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสาร เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เพราะในการดำเนินชีวิตปัจจุบัน มีความจำเป็นต้องพึ่งพาข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ในการประกอบการตัดสินใจในการทำกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง

4.3 ปัจจัยและวัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสาร

ขวัญเรือน กิติวัฒน์ (อ้างถึงใน ณัฐธริสสา ทรัพย์คงเจริญ, 2557, หน้า 43 - 44) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน คือ

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล มีแนวคิดที่ว่าคนเราแต่ละคน มีความแตกต่างเฉพาะตัวบุคคลอย่างมากด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง ไม่เหมือนกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับสติปัญญา ความคิด ทัศนคติ ตลอดจนกระบวนการของการรับรู้ การจูงใจ

2. ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากคนเรามักจะยึดติดกับกลุ่มสังคม ที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามนั่นคือ มักจะคล้อยตามกลุ่มในแง่ความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร เชื่อว่าลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ทำให้เกิดความคล้ายคลึงของการเปิดรับเนื้อหาของการสื่อสาร รวมถึง การตอบสนองต่อเนื้อหาดังกล่าว ไม่แตกต่างกันด้วย

ฮันด์ และ รูเบน (อ้างถึงใน ครันด์ ฮีลันสุวรรณ, 2558, หน้า 19 - 20) ได้กล่าวถึง ปัจจัยหลัก ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลไว้ดังนี้

1. ความต้องการ (Need) ปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งในกระบวนการเลือกของมนุษย์ คือความต้องการ ความต้องการทุกอย่างของมนุษย์ ทั้งความต้องการทางกายและทางใจ ความต้องการระดับสูงและความต้องการระดับต่ำ ย่อมเป็นตัวกำหนดการเลือกของเรา เราเลือกตอบสนองความต้องการของเรา เพื่อให้ได้ข่าวสารที่ต้องการ เพื่อแสดงรสนิยม เพื่อการยอมรับในสังคม เพื่อความพอใจ

2. ทัศนคติและค่านิยม (Attitude and Values) ทัศนคติ คือ ความชอบและมีใจโน้มเอียง (Preference and Predisposition) ต่อเรื่องต่าง ๆ ส่วนค่านิยม คือ หลักพื้นฐานที่เรายึดถือเป็นความรู้สึกรู้สึกที่ว่า เราควรจะทำหรือไม่ควรทำอะไรในการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและคน ซึ่งทัศนคติและค่านิยม มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมายและการเลือกจดจำ

3. เป้าหมาย (Goal) มนุษย์ทุกคนมีเป้าหมาย มนุษย์ทุกคนกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสมาคม การพักผ่อน เป้าหมายของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เรากำหนดขึ้นนี้จะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมาย และการเลือกจดจำเพื่อสนองเป้าหมายของตน

4. ความสามารถ (Capability) ความสามารถของเราเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งความสามารถด้านภาษา มีอิทธิพลต่อเราในการที่จะเลือกรับข่าวสาร เลือกตีความหมาย และเลือกเก็บเนื้อหาของข่าวนั้นไว้

5. การใช้ประโยชน์ (Utility) กล่าวโดยทั่วไปแล้ว เราจะให้ความสนใจและใช้ความพยายามในการที่จะเข้าใจ และจดจำข่าวสารที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

6. สไตล์ในการสื่อสาร (Communication Style) การเป็นผู้รับสารของเรานั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสไตล์ในการสื่อสารของเรา คือ ความชอบหรือไม่ชอบสื่อบางประเภท ดังนั้น บางคนจึงชอบฟังวิทยุบางคนชอบดูโทรทัศน์ บางคนชอบอ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ

7. สภาพ (Context) สภาพในที่นี้หมายถึง สถานที่ บุคคล และเวลาที่อยู่ในสถานการณ์การสื่อสาร สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกของผู้รับสาร การมีคนอื่นอยู่ด้วยมีอิทธิพลตรงต่อการเลือกใช้สื่อและข่าวสาร การเลือกตีความหมายและเลือกจดจำข่าวสาร การที่เราต้องถูกมองว่าเป็นอย่างไร การที่เราคิดว่าคนอื่นมองเราอย่างไร เราเชื่อว่าคนอื่นคาดหวังอะไรจากเรา และการที่คิดว่าคนอื่นคิดว่าเราอยู่ในสถานการณ์อะไร ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการเลือกของเรา

B. ประสบการณ์และนิสัย (Experience and Habit) ในฐานะของผู้รับสาร ผู้รับสารแต่ละคนพัฒนานิสัยการรับสารอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการรับข่าวสารของเรา เราพัฒนาความชอบสื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง รายการประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้น เราจึงเลือกใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และเลือกจดจำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการเลือกเปิดรับสารหรือการบริโภคข่าวสารของผู้รับสาร

แม็คคอมบ์และเบคเกอร์ (อ้างถึงใน สุภวัฒน์ สงวนงาม, 2557, หน้า 16) ได้ให้แนวคิดที่ว่า โดยทั่วไปบุคคลแต่ละคน มีการเปิดรับข่าวสารหรือการเปิดรับสื่อ เพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการ คือ

1. เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Surveillance) บุคคลสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัวจากการเปิดรับข่าวสาร ทำให้เป็นคนที่ยืนเหตุการณ์ทันสมัย
2. เพื่อการตัดสินใจ (Decision) การเปิดรับข่าวสาร ทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสภาวะ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว เพื่อการตัดสินใจโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
3. เพื่อพูดคุยสนทนา (Discussion) บุคคลสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้
4. เพื่อการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อรับรู้และมีส่วนร่วม ในเหตุการณ์ความเป็นไปต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมรอบ ๆ ตัว

สุรพงษ์ โสธนเสถียร (อ้างถึงใน ศิริกุล ชัยงาน, 2559, หน้า 4) นั้นอาจจำแนกได้ 4 ประการ คือ

1. เพื่อการรับรู้ (Cognition) คือ ผู้รับสารต้องการสารสนเทศ (Information) เพื่อสนองต่อความต้องการและความอยากรู้
2. เพื่อความหลากหลาย (Diversions) เช่น การเปิดรับสื่อเพื่อแสวงหาความเร้าใจ ตื่นเต้น สนุกสนาน รวมทั้งการพักผ่อน
3. เพื่ออรรถประโยชน์ทางสังคม (Social Utility) หมายถึง การต้องการสร้างความคุ้นเคยหรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น การใช้ภาษาร่วมสมัย
4. การหลบเลี่ยงสังคม (Withdrawal) เป็นการเปิดรับสื่อหรือเข้าหาสื่อ เพื่อหลีกเลี่ยงงานประจำหรือหลีกเลี่ยงคนรอบข้าง

สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสาร เป็นพฤติกรรมที่บุคคลค้นหา และกลั่นกรองข้อมูลที่ได้รับมา ผ่านขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งบุคคลมักเปิดรับข้อมูลแตกต่างกันไป ตามความสนใจ และปัจจัยหลายๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นความต้องการ หัสนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ รวมไปถึงการนำไปใช้ประโยชน์

และบุคคลจะมีวัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารแต่ละครั้ง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความบันเทิง และด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

4.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ถูกคิดขึ้นโดย อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) ซึ่งแบนดูราเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ที่ต่างก็มีอิทธิพลต่อกันและกัน วิธีการที่คนเราใช้ในการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม คือ การสังเกตหรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Model) การสังเกตการกระทำของผู้อื่น ก็เพื่อดูว่าผู้อื่นทำพฤติกรรมอย่างไร และได้รับผลตอบแทนเช่นไร ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการกระทำพฤติกรรมของผู้อื่น ถือเป็นต้นแบบที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจทำพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งตัวแบบนั้นสามารถเป็นได้ทั้งตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ และตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์คือ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ (นุชสี อุภักย์ อ่างถึงโน กลัญญู เพชรารณณ์, 2563 หน้า 16)

กระบวนการของการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือเลียนแบบ

การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือเลียนแบบจะเกิดขึ้นได้ ต้องประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (ณัฐพรหม อินทยศ อ่างถึงโน กลัญญู เพชรารณณ์, 2563 หน้า 17 - 18) ดังนี้

1. การตั้งใจหรือความใส่ใจ (Attention) หมายถึง กระบวนการตั้งใจของผู้เรียน ได้แก่ ความสนใจ ความตื่นตัวที่จะรับรู้และเรียนรู้ ลักษณะท่าทางจากตัวแบบ ทักษะในการควบคุมตนเองของผู้เรียน ฯลฯ ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการรับรู้พฤติกรรมของตัวแบบได้อย่างแม่นยำ โดยปัจจัยที่จะทำให้ผู้เรียนใส่ใจและสนใจรับรู้พฤติกรรมของตัวแบบมีหลายอย่าง เช่น ความเด่น ความซับซ้อนของเหตุการณ์ความสนใจ ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ฯลฯ โดยความตั้งใจจะมีสูง ถ้าหากตัวแบบเป็นผู้มีชื่อเสียง มีลักษณะดึงดูดใจ หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกต และยังขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้สังเกตเกี่ยวกับความสามารถในการรับรู้ สถิติปัญญา ระดับการตื่นตัวและเจตคติอีกด้วย

2. การจดจำ (Retention) เป็นการบันทึกสิ่งที่ตนสังเกตได้จากตัวแบบไว้ในความทรงจำในขั้นนี้จะเกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษาและการสร้างจินตภาพในสมอง และคนที่จำได้นาน ก็จะสามารถถ่ายทอดความจำ หรือแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้ แม้ว่าจะผ่านไปนานแล้วก็ตาม ทั้งนี้พบว่า การสังเกตตัวแบบซ้ำ ๆ จะทำให้จำได้ดีขึ้น

3. การกระทำเหมือนตัวแบบ (Reproduction) เป็นการนำสิ่งที่จดจำไว้มากระทำ โดยปัจจัยสำคัญในการนำสิ่งที่จดจำมาถ่ายทอด ออกมาเป็นการกระทำ คือ ความพร้อมทางร่างกาย วุฒิภาวะ และทักษะที่ต้องใช้ในการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบของผู้สังเกต กระบวนการทางสติปัญญาที่จะทำให้สามารถกระทำตามตัวแบบได้ โอกาสที่ได้กระทำตามตัวแบบซ้ำ ๆ เพื่อจำได้ดีขึ้น ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ ทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้ต่างกัน โดยบางคนเลียนแบบได้เหมือนมาก บางคนเหมือนน้อย บางคนเลียนแบบได้ไม่เหมือนเลย แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ลองทำบ่อย ๆ ก็จะทำให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้น และอาจสามารถพัฒนาการเลียนแบบให้ก้าวหน้าไป โดยจินตนาการของตนเองได้อีกด้วย

4. การจูงใจ (Motivation) หมายถึง กระบวนการที่กระตุ้นหรือส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจ หรือ พลังที่ผลักดันให้กระทำพฤติกรรมเลียนแบบ ซึ่งมักเกิดขึ้นเมื่อเขาเชื่อว่า การกระทำนั้นจะให้ผลคุ้มค่า เช่น การคาดหวังว่าเมื่อทำพฤติกรรมเหมือนตัวแบบแล้วจะได้รับรางวัล การเห็นคนอื่น ๆ ได้รับสิ่งที่พอใจเมื่อทำตามตัวแบบได้ เป็นต้น นอกจากนั้น ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยแบบต่าง ๆ ภายนอกอีกด้วย นอกจากนั้น การเลียนแบบพฤติกรรมตามแนวคิดของแบนดูรา (Bandura) นี้ เน้นด้วยว่า ไม่ใช่เป็นการลอกแบบไม่คิด แต่ผู้เรียนจะเลือกสังเกตหรือเลียนแบบในสิ่งที่ต้องการเท่านั้น ดังนั้น แบนดูรา (Bandura) จึงสรุปว่าการเรียนรู้โดยการเลียนแบบนี้ เป็นกระบวนการทางการรู้คิด (Cognitive Processes) แต่อย่างไรก็ตาม การเลียนแบบอาจไม่ได้รับผลเหมือนกับตัวแบบเสมอไป

สรุปได้ว่า บุคคลจะเรียนรู้จากการสังเกตการกระทำของบุคคลอื่น ว่าบุคคลอื่นกระทำพฤติกรรมอย่างไร และได้รับผลตอบแทนจากพฤติกรรมนั้นอย่างไร จากตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ และตัวแบบที่น่าเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการกระทำ ถือเป็นต้นแบบที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล เช่นเดียวกับ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารออนไลน์อย่างเหมาะสมของนักศึกษา ที่ นักศึกษาจะมีการสังเกตการกระทำของบุคคลต้นแบบ ที่นำเสนอผ่านทางสื่อออนไลน์อย่างมากมายว่าการกระทำของบุคคลต้นแบบแต่ละบุคคล ได้รับผลจากการกระทำนั้นอย่างไร และเลือกปฏิบัติตามการกระทำของบุคคลต้นแบบที่แสดงพฤติกรรมไม่ผิดต่อศีลธรรมและแบบแผนที่ดีของสังคม และได้รับผลจากการกระทำที่ตรงกับความต้องการของนักศึกษา นำไปสู่การปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป (วราวิช หงษ์พงษ์, 2564, หน้า 17)

5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่สามารถแสดงออกมาให้เห็น อาจจะเป็นกริยาท่าทางหรือการแสดงออกทางสีหน้าเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองอย่างที่ตนเองคาดหวังไว้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้นำ เสนอแนวคิด หลักการไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

Davis (1967, p. 61) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคล เมื่อความต้องการพื้นฐาน ทั้งร่างกายและจิตใจได้รับการตอบสนอง พฤติกรรมเกี่ยวกับความพึงพอใจของมนุษย์เป็นความพยายามที่จะขจัดความตึงเครียด หรือความกระวนกระวายหรือสภาวะไม่สมดุลในร่างกาย เมื่อสามารถขจัดสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวออกไปได้ มนุษย์ย่อมจะได้รับความพึงพอใจในสิ่งที่ต้องการ

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow, 1970, p. 35 - 47) ได้เรียงลำดับสิ่งจูงใจ หรือความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ระดับ โดยเรียงลำดับขั้นของความต้องการไว้ ตามความสำคัญ ดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐานทางสรีระ
2. ความต้องการความปลอดภัยรอดพ้นอันตรายและมั่นคง
3. ความต้องการความรัก ความเมตตา ความอบอุ่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง การยกย่อง และความเคารพตัวเอง

5. ความต้องการความสำเร็จด้วยตนเอง

ความพอใจในขั้นต่าง ๆ ของความต้องการของมนุษย์นี้ ความต้องการขั้นสูงกว่าบางครั้งได้ปรากฏออกมาให้เห็นแล้วก่อนที่ความต้องการขั้นแรกจะให้เห็นผลเป็นที่พอใจเสียด้วยซ้ำ อย่างไรก็ตาม บุคคลแต่ละคน ส่วนมากแสดงให้เห็นว่า คนมีความพอใจอย่างสูงสุด ในลำดับขั้นความต้องการขั้นต่ำ ๆ มากกว่าขั้นสูง จากการสำรวจ พบว่า คนธรรมดาทั่วไปจะมีความพอใจในลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ความต้องการทางด้านกายภาพ 85%

ความต้องการความปลอดภัย 70%

ความต้องการทางด้านสังคม 50%

ความต้องการเด่นในสังคม 40%

ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในสิ่งที่ตนปรารถนา 10%

Aday & Anderson, (1975, p. 4) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึก ความนึกคิดเห็นที่ เกี่ยวข้องกับทัศนคติของคนที่เกิดจากประสบการณ์ที่ผู้รับบริการเข้าไปในสถานที่ที่ให้บริการนั้นและ ประสบการณ์เป็นไปตามความคาดหวังของผู้รับบริการและความพึงพอใจมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัย ที่แตกต่างกัน

หลุยส์ จัมปาเทศ (2533, หน้า 8) อธิบายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความต้องการ ให้บรรลุ เป้าหมาย สังเกตได้จากสายตา คำพูด และการแสดงออก

Shelly (1995, p. 9) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ สรุปได้ว่าเป็นความรู้สึกสอง แบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวกและ ความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึก ในทางบวกเป็น ความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้ความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับและความสุขนี้ สามารถทำให้เกิด ความสุขหรือความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความสุขเป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อน และความสุขนี้จะส่งผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกในทางบวกอื่น ๆ ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึก ทางบวกและความสุขมีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและ ระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้ง สามนี้เรียกว่าระบบความพึงพอใจ โดยความพึงพอใจ จะเกิดขึ้นเมื่อระบบความพึงพอใจ มีความรู้สึก ทางบวกมากกว่าความรู้สึกทางลบ

ศิริพงษ์ เทพพิพันธุ์ และ พยัต วุฒิรงค์ (2547, หน้า 57 - 58) สรุปประเด็นเกี่ยวกับความพึงพอใจ ดังนี้

1. ความพึงพอใจเป็นการเปรียบเทียบความรู้สึกกับความคาดหวัง
2. ความพึงพอใจเป็นการเปรียบเทียบความรู้สึกกับสิ่งเร้า
3. ความพึงพอใจเป็นการเปรียบเทียบความรู้สึกหรือทัศนคติกับสิ่งที่ได้รับ
4. ความพึงพอใจเป็นการเปรียบเทียบประสบการณ์กับการคาดหวัง

สรชัย พิศาลบุตร (2551, หน้า 98 - 99) ได้กล่าวถึง การวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้า หรือผู้ให้บริการว่าสามารถทำได้ 2 วิธี คือ

1. วัดจากการสอบถามความคิดเห็นของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ เป็นการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ จากการสอบถามความคิดเห็นของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการโดยตรงทำได้ โดยกำหนดมาตรวัดระดับความพึงพอใจที่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ และกำหนดเกณฑ์ชี้วัดระดับความพึงพอใจจากผลการวัดระดับความพึงพอใจเฉลี่ยที่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

2. วัดจากตัวชี้วัดคุณภาพการให้บริการที่กำหนดขึ้น โดยการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการจากเกณฑ์ชี้วัดระดับคุณภาพสินค้าหรือบริการที่กำหนดขึ้นนี้อาจใช้เกณฑ์คุณภาพระดับต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นโดยผู้ให้บริการ ผู้ประเมินผลการให้บริการ และมาตรฐานกลาง หรือมาตรฐานสากลของการให้บริการนั้น

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึก อารมณ์ กิริยาท่าทาง หรือการแสดงออก เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองอย่างที่ตนคาดหวังไว้ เมื่อได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ตนเองต้องการแล้ว ก็เกิดความต้องการขึ้นไปไม่มีที่สิ้นสุด โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นระดับใดขึ้นอยู่กับปริมาณการตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้นได้ครบถ้วนเพียงใด

5.1 ลักษณะความพึงพอใจ

ลักษณะความพึงพอใจผู้วิจัย ได้ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำมาเสนอ ลักษณะของความพึงพอใจของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

สุรศักดิ์ นาถวิล (2544, หน้า 10) ได้กล่าวว่า ลักษณะความพึงพอใจไว้ ดังนี้

1. ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกทางบวกของบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจะรับรู้ความพึงพอใจ จำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบตัว การตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ส่วนบุคคลด้วยการโต้ตอบกับบุคคลอื่นและสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ทำให้แต่ละคนมีประสบการณ์รับรู้ เรียนรู้ สิ่งที่ได้รับการตอบสนองแตกต่างกันไป และหากสิ่งที่ได้รับเป็นไปตามความต้องการ ก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ

2. ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่าง ระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริง ในสถานการณ์บริการ ก่อนที่ลูกค้าจะมาใช้บริการใดก็ตาม มักจะมีมาตรฐานของการบริการนั้นไว้ในใจ อยู่ก่อนเสมอแล้ว ซึ่งมีแหล่งอ้างอิงมาจากคุณค่าหรือเจตคติที่ยึดถือต่อบริการ ประสบการณ์ดั้งเดิมที่เคยใช้บริการ การบอกเล่าของผู้อื่น การรับทราบข้อมูล การรับประกันบริการจากโฆษณา การให้คำมั่นสัญญาของผู้ให้บริการเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ผู้รับบริการใช้เปรียบเทียบกับบริการที่ได้รับในวงจรของการให้บริการตลอดช่วงเวลาของความจริง สิ่งที่ผู้บริการได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริการที่ได้รับ การบริการ คือ ความคาดหวังในสิ่งที่คิดว่าได้รับ (Expectations) นี้มีอิทธิพลต่อช่วงเวลาของการเผชิญความจริงหรือการพบปะระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการเป็นอย่างมาก เพราะผู้รับบริการจะประเมินเปรียบเทียบสิ่งที่ได้รับจริงในกระบวนการบริการที่เกิดขึ้น (Performance) กับความหวังเอาไว้หากสิ่งที่ได้รับเป็นไปตามความคาดหวังถือว่าเป็นการยืนยันที่ถูกต้อง (Confirmation) กับความคาดหวังที่มีผู้รับบริการย่อมเกิดความพึงพอใจต่อการบริการดังกล่าว แต่ถ้าไม่เป็นไปตาม

คาดหวังอาจจะสูงหรือต่ำกว่านับว่าเป็นการยืนยันที่คลาดเคลื่อน (Disconfirmation) ความคาดหวังดังกล่าว ทั้งนี้ช่วงความแตกต่าง (Discrimination) ที่เกิดขึ้นจะชี้ให้เห็นระดับความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจมากน้อยได้ ถ้ายืนยันเบี่ยงเบนไปในทางบวกแสดงถึงความพึงพอใจ ถ้าไปในทางลบแสดงถึงความไม่พอใจ

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะของความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกทางบวกและทางลบของบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจะรับรู้ความพึงพอใจที่รู้สึกได้ในขั้นสุดท้ายที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

5.2 การใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจ

ผู้รับสารมีความสำคัญ โดยเป็นผู้เลือกใช้สื่อประเภทต่าง ๆ และเลือกรับเนื้อหาของข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของตนเอง โดย (พีระ จิตรโสภณ อ่างถึงโน วรรณศิริ สิริวรรณ, 2559, หน้า 13 - 14) ได้ให้คำอธิบายในแบบแผนในเรื่องการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชนของบุคคลผู้รับสารว่าเป็นแนวทางการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจคือ การศึกษาผู้รับสารเกี่ยวกับ (1) สภาพทางสังคมและจิตใจซึ่งก่อให้เกิด (2) ความต้องการจำเป็นของบุคคล และเกิดมี (3) ความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือข่าวสารอื่นๆ แล้วนำไปสู่ (4) การเปิดรับสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ กัน อันก่อให้เกิดผล (5) การได้รับความพึงพอใจที่ต้องการ และ (6) ผลอื่น ๆ ที่ตามมาซึ่งอาจจะไม่ใช่ผลตามที่ตั้งไว้ โดยแสดงให้เห็นในรูปแบบจำลองได้ ดังนี้

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของการใช้ประโยชน์ของการได้รับความพึงพอใจ

จากแบบจำลองอาจอธิบายให้เข้าใจได้โดยยกตัวอย่างเช่น บุคคล ๆ หนึ่งที่ต้องการที่เป็นคนรอบรู้ทันสมัย เพื่อเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น และมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนโดยเลือกดู รายการข่าวโทรทัศน์ ให้เขาได้รับความพึงพอใจตามที่เขาต้องการได้ คือเป็นคนรอบรู้ทันสมัยขณะเดียวกันผลจากการบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชนทุก ๆ วัน ก็อาจมีผลอื่นๆ ตามมา นอกเหนือจากการเป็นผู้รอบรู้ทันสมัย เช่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเปลี่ยน ลักษณะนิสัยพฤติกรรมบางอย่างได้เช่นกัน การบริโภคสื่อมวลชนนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง บุคคลแต่ละคนย่อมมี

วัตถุประสงค์มีความตั้งใจ ซึ่งมีความต้องการในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน เพื่อสนองความพึงพอใจของตนเองด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน

นอกจากแบบจำลองดังกล่าวแล้ว ยังมีแบบจำลองการใช้ประโยชน์และผลของการสื่อสาร (สวานิต ยมาภัย และรวีวรรณ ประกอบผล อ้างถึงใน อชิระ ดวงหอม, 2559, หน้า 29 - 30) ซึ่งแบบจำลองนี้ให้ความสำคัญกับ การใช้ประโยชน์ เป็นหัวใจของแบบจำลองความรู้ว่าด้วยการใช้สื่อ และต้นกำเนิดของการใช้ การใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน อาจมีความหมาย เช่นเดียวกับ การเปิดรับสารหรือการรับรู้ และอาจหมายถึงขบวนการที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนบุคคลบริโภคข่าวสาร ภายใต้สภาพเงื่อนไข เป็นกระบวนการที่ผูกพันกับความคาดหวังบางประการในอันที่จะได้รับความพึงพอใจ ซึ่งแบบจำลองให้ความสำคัญกับประเด็นมากกว่าการเปิดรับข่าวสาร ซึ่งครอบคลุมถึงปริมาณของเนื้อหาที่ใช้ประเภทของเนื้อหาที่ใช้ประโยชน์ความสัมพันธ์กับสื่อที่ใช้และวิธีการใช้สื่อนั้น โดยสรุปเป็นความคิดรวบยอดการใช้สื่อและกำหนดต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจของ (ดวงพร ชูพันธ์ อ้างถึงใน อชิระ ดวงหอม, 2559, หน้า 30) ได้สรุปแบบความพึงพอใจจากการใช้สื่อออกเป็นกลุ่ม

1. การใช้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ทางด้านข้อมูล (Orientational Gratification) เพื่อให้อ้างอิงและเป็นแรงเสริมในความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับ สังคม รูปแบบของความต้องการที่แสดงออกมา ได้แก่ การติดตามข่าวสาร (Surveillance) การได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจ (Decisional Utility)

2. การใช้ข่าวสารเพื่อเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเกี่ยวกับสังคม (Social Gratification) ซึ่งรับรู้จากข่าวสาร เข้ากับเครือข่ายส่วนบุคคลของปัจเจกชน เช่น การนำข้อมูลไปใช้ในการสนทนากับผู้อื่นเพื่อการชักจูงใจ เป็นต้น

3. กระบวนการใช้ข่าวสาร เพื่อประโยชน์ในการลดหรือผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ (Para - Orientation Gratifications) เพื่อปกป้องตนเอง เช่น เป็นการใช้เวลาให้หมดไปเพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ความบันเทิง เพื่อหลีกเลี่ยงหนีจากสิ่งที่ไม่พึงพอใจอย่างอื่น เป็นต้น

4. กระบวนการใช้ประโยชน์จากข่าวสาร เพื่อดำรงเอกลักษณ์ของบุคคล (Para-Social Gratification) เพื่อการอ้างอิงผ่านตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสื่อ หรือปรากฏในเนื้อหาของสื่อ การยึดถือหรือความชื่นชมผู้อ่านข่าวเป็นแบบอย่างในทางพฤติกรรม

5.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

บุคคลแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งผลของการแตกต่างกันออกไปนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากบุคคลมีพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน บุคคลจึงมีความแตกต่างกัน ตั้งแต่เล็กน้อยไปจนกระทั่งแตกต่างกันมาก การทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นเมื่ออยู่ร่วมกับบุคคลอื่น (วิไลวรรณ ศรีสงคราม, สุชัยญา รัตนสัญญา, โรจน์รวี พจน์พัฒนพล และพิรพล เทพประสิทธิ์ อ้างถึงใน อชิระ ดวงหอม, 2559, หน้า 31) โดยสามารถจำแนกใหญ่ได้เป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ

5.3.1 ความแตกต่างด้านรูปร่างกาย บุคคลแต่ละบุคคลมีลักษณะรูปร่างภายนอกไม่เหมือนกัน บางคนสูง บางคนเตี้ย ความแตกต่างดังกล่าวจะปรากฏให้เห็นชัดได้ในลักษณะบุคลิกภาพภายนอก ซึ่งรวมไปถึงท่าทางในการเดิน น้ำเสียง การหัวเราะ ลักษณะใบหน้า การแต่งกาย เป็นต้น

5.3.2 ความแตกต่างทางด้านอารมณ์ คนแต่ละคนจะมีลักษณะนิสัยหรืออารมณ์แตกต่างกันแม้ว่าคนแต่ละชาติแต่ละภาษาจะมีการแสดงออกของอารมณ์ในแบบเดียวกันก็ตาม เช่น เวลาเสียใจ อาจแสดงสีหน้าที่มีลักษณะเศร้า หรือร้องไห้ ซึ่งทุกชาติทุกภาษาจะเหมือนกัน อย่างไรก็ตามแต่ละคนมักจะมีรูปแบบของอารมณ์ที่สังเกตเห็นได้ในบุคลิก เช่น บางคนหงุดหงิดง่าย ใจร้อน ใจเย็น มีการควบคุมอารมณ์ได้ดีหรือไม่ดีแตกต่างกัน ซึ่งส่วนหนึ่งของอารมณ์เป็นผลมาจากการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน และอีกส่วนหนึ่งเชื่อว่ามีติดตัวบุคคลมาตั้งแต่เกิด

5.3.3 ความแตกต่างทางด้านสังคม บุคคลแต่ละคนมีสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งมีผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้นว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ย่อมมีลักษณะสังคม ตัวอย่างเช่น โรงเรียน เพื่อนบ้าน ตลอดจนอาชีพการงาน และเพื่อนร่วมงานที่แตกต่างกัน ลักษณะเหล่านี้ย่อมเป็นตัวกำหนดสังคมของบุคคลให้มีความแตกต่างกันออกไป

5.3.4 ความแตกต่างด้านสติปัญญา บุคคลแต่ละคนมีระดับสติปัญญาแตกต่างกัน บางคนโง่ บางคนฉลาด ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีผลต่อการปรับตัวและแก้ปัญหาที่ไปเหมือนกันทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences Theory) อธิบายหลักการสื่อสารไว้ว่า ผู้รับสารที่มีคุณลักษณะแตกต่างกัน จะมีความสนใจต่อข่าวสารแตกต่างกัน ซึ่ง (ประทุม ฤกษ์กลาง อ้างถึงใน อชิระ ดวงหอม, 2559, หน้า 32) ได้เสนอหลักเกณฑ์พื้นฐานทฤษฎีนี้ ได้ดังนี้

1. บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพและสภาพทางจิตวิทยา
2. ความแตกต่างกัน ดังกล่าวนี เป็นเพราะบุคคลมีการเรียนรู้จากสังคมที่แตกต่างกันบุคคลที่อยู่ต่างสภาพแวดล้อมกัน จะได้รับการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน
3. การเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันทำให้บุคคลมีทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อและบุคลิกภาพแตกต่างกัน
4. สภาพเงื่อนไขเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพของบุคคล ข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมเปรียบเสมือนสิ่งเร้าที่ทำให้ผู้รับสารแต่ละคนมีการตอบสนองต่างกันรวมทั้งสร้างลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคลอีกด้วยทฤษฎีนี้ได้รับการพัฒนามาจากแนวความคิดเรื่องสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimulus Response) หรือทฤษฎี เอส-อาร์ (S-R Theory) และนำมาประยุกต์ใช้อธิบายว่า บุคคล มีความแตกต่างกันหลายประการ เช่น บุคลิกภาพ ทัศนคติ สติปัญญา และความสนใจ เป็นต้น และความแตกต่างนี้ยังขึ้นอยู่กับสภาพทาง สังคมและวัฒนธรรมทำให้มีพฤติกรรม การสื่อสารและการเลือกเปิดรับสารที่แตกต่างกันการรับรู้ของบุคคลอาจมีความแตกต่างกัน และไม่ตรงกับความเป็นจริงเสมอไป ขึ้นอยู่กับการตีความ อันเป็นผลมาจาก ความรู้ ความเข้าใจ หรือความรู้สึกที่เกิดจากประสบการณ์ในอดีต ระดับสติปัญญา การสังเกต พิจารณา ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม การคาดหวัง สภาวะจิตใจของบุคคล ตลอดจนชนิดและธรรมชาติของสิ่งเร้าที่เข้ามา

กระตุ้นอวัยวะสัมผัสในขณะนั้น มีปัจจัย 3 ประการ (ภัสวาลี นิติเกษตรสุนทร อ้างถึงใน อธิระ ดวงหอม, 2559, หน้า 32 - 33) ได้แก่

1) ธรรมชาติของชนิดและสิ่งเร้า คือสิ่งต่างๆ ที่เข้ามาเร้า หรือกระตุ้นอวัยวะสัมผัส แบ่งออกเป็น (1) สิ่งเร้าภายใน คือความต้องการทางร่างกาย ความคิด ความจำ ประสบการณ์ ความเชื่อทัศนคติ เป็นต้น เช่น ความหิวกระตุ้นให้เกิดการรับรู้กลิ่นอาหารได้ไวกว่าปกติความสุขกระตุ้นให้เกิดการมองโลก หรือรับรู้โลกในแง่ดี เป็นต้น (2) สิ่งเร้าภายนอก เป็นสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ได้แก่ วัตถุ บุคคล และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและส่งผลต่อการรับรู้ของบุคคล เช่น รู้สึกตื่นเต้นสนุกจนไม่สนใจสิ่งอื่น เมื่อดูรายการฟุตบอลสำคัญจากการถ่ายทอดสด

2) ลักษณะของผู้สื่อสาร คือลักษณะของผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ที่จำแนกได้เป็นระดับสติปัญญา สภาพร่างกาย และสภาพจิตใจ (1) ระดับสติปัญญา คือความสามารถในการคิดและปัญหา ในการแก้ปัญหา นั้น ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม (2) สภาพร่างกายการรับรู้จะเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์ ถ้าสภาพร่างกายของผู้รับสาร และผู้รับสารพร้อม ในการรับรู้ (3) สภาพจิตใจ นอกจากสภาพร่างกายแล้ว สภาพจิตใจขณะทำการสื่อสารก็มีผลต่อการรับรู้โดยตรง ผู้สื่อสารที่มีความตั้งใจ ความสนใจ และมีความคาดหวังต่อผลที่จะเกิดการสื่อสารย่อมมีการรับรู้ที่ดีกว่าผู้ที่ไม่ตั้งใจ รวมถึงสภาวะอารมณ์ขณะทำการสื่อสารอีกด้วย

3) การตีความของผู้สื่อสาร การตีความที่แตกต่างกันของผู้รับสาร ส่งผลให้การรับรู้แตกต่างกัน สิ่งสำคัญที่มีผลต่อการตีความ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสังคม อาทิ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม) วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ล้วนแต่หล่อหลอมทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีทางในการดำเนินชีวิตของบุคคล

นอกจากนี้ การตีความยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้รับสารเป็นสำคัญ เช่น บุคคลที่มีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ หรืออินเทอร์เน็ต เวลาชมช่องทีวีดิจิทัลที่เกี่ยวกับนวัตกรรม ก็จะทำให้ความสนใจ ชื่นชอบ และเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย

6. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

6.1 ความเป็นมาของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา เดิมชื่อ กองเผยแพร่การศึกษา สังกัดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2495 ทำหน้าที่โฆษณาเผยแพร่ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการศึกษาและอาชีพ ต่อมารัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการใช้วิทยุเพื่อการศึกษา จึงมีมติอนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงขึ้น โดยใช้ชื่อว่า "สถานีวิทยุศึกษา" สังกัดกองเผยแพร่การศึกษา เริ่มออกอากาศเพื่อให้นักศึกษาแม่ประชาชนในสาขาต่าง ๆ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2497 และในปีเดียวกันนั้นเอง รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกา จัดวางระเบียบราชการใหม่ โดยโอนกองเผยแพร่การศึกษาไปขึ้นกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หลังจากที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนแล้ว กองเผยแพร่การศึกษาได้เริ่มทดลองใช้วิทยุ เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน เรียกว่า “วิทยุโรงเรียน” เริ่มดำเนินการออกอากาศรายการในปี พ.ศ. 2501 เป็นต้นมา และในเดือนตุลาคม 2502 ได้เริ่มจัดรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นครั้งแรก โดยออกอากาศรายการส่งเสริมเผยแพร่ ศิลปะ การเพื่อนรำและการดนตรีของไทย ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ช่อง 5)

พ.ศ. 2515 รัฐบาลได้รวมงานการกระจายเสียงทั้งวิทยุ โทรทัศน์ งานผลิตเอกสาร วารสารของกองเผยแพร่การศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ งานผลิตสื่อทัศนูปกรณ์ของ กรมวิชาการ และแผนกโสตทัศนศึกษาของกรมสามัญศึกษา ตั้งเป็น “ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา” สังกัดกรมวิชาการตามพระราชกฤษฎีกา เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ต่อมาได้โอนเข้าสังกัด กรมการศึกษานอกโรงเรียน เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2522 ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประกาศ ของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ที่ได้มีการตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้น และรัฐบาลได้อนุมัติ โครงการพัฒนาวิทยุกระจายเสียง ตามโครงการพัฒนาการศึกษา ครั้งที่ 5 ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่ พ.ศ. 2522 - 2527 ในส่วนหนึ่งของโครงการนี้ รัฐบาลได้อนุมัติให้สร้างอาคารศูนย์เทคโนโลยี ทางการศึกษาขึ้นใหม่ พร้อมห้องบันทึกเสียงและห้องผลิตรายการวิทยุ และได้ย้ายที่ทำการจากเดิม ซึ่งอยู่ภายในบริเวณกระทรวงศึกษาธิการ มาอยู่ ณ อาคารใหม่ ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 และอนุมัติให้ต่อเติมอาคารด้านทิศตะวันตกของศูนย์เทคโนโลยี ทางการศึกษา พร้อมติดตั้งอุปกรณ์การผลิตรายการโทรทัศน์และวิดีโอเทปตามโครงการจัดตั้ง ศูนย์ผลิตรายการโทรทัศน์และวิดีโอเทปเพื่อการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 22 มิถุนายน 2527

พ.ศ. 2536 คณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบให้ดำเนินโครงการพัฒนาศูนย์ผลิตรายการ โทรทัศน์และวิดีโอเทปเพื่อการศึกษา โดยเล็งเห็นว่ารายการโทรทัศน์เป็นสื่อเทคโนโลยีอีกสื่อหนึ่ง ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาทางไกล ซึ่งจะช่วยเสริมเติมและอธิบายข้อมูลความรู้แก่ กลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจนและน่าสนใจยิ่งขึ้น จึงอนุมัติงบประมาณให้ก่อสร้างอาคาร ศูนย์ผลิต รายการโทรทัศน์และวิดีโอเทปเพื่อการศึกษา โดยใช้พื้นที่ จำนวน 30 ไร่ บริเวณคลอง 6 ถนนรังสิต - นครนายก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เพื่อผลิตรายการโทรทัศน์และวิดีโอเทป ออกอากาศสัปดาห์ ละ 19 ชั่วโมง

พ.ศ. 2537 รัฐบาลได้อนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินโครงการจัดการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียมไทยคม โดยใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อจัดการศึกษาทางไกล ให้กับประชาชน ผู้ด้อยโอกาสทาง การศึกษาและเพื่อยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนในระบบโรงเรียน กลุ่มนักเรียนนอกโรงเรียน และกลุ่มประชาชนทั่วไป โดยเริ่มทดลอง ออกอากาศครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2537 ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ETV) และได้ดำเนินการผลิตและเผยแพร่รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาต่อมา จนถึงปัจจุบัน

6.2 บทบาท ภารกิจด้านการผลิต พัฒนาและเผยแพร่เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ปัจจุบันศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาท สำคัญในการดำเนินการผลิต พัฒนาและเผยแพร่เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการ ดำเนินงานในการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้ง ส่งเสริมการศึกษาเพื่อ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อมุ่งหวังในการพัฒนาคุณภาพของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อีกทั้งมุ่งพัฒนาการให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รายการวิทยุเพื่อการศึกษา รายการโทรทัศน์เพื่อ การศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ สื่อการศึกษา Online โดยให้บริการผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น ทางสถานีวิทยุศึกษา ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) และเคเบิลทีวีท้องถิ่น ทางเครือข่าย สากลตามเว็บไซต์ที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบ ทางโทรศัพท์มือถือ Smartphone ทั้ง ระบบปฏิบัติการ Android และ IOS ทางสังคมออนไลน์ (Social Network) เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทาง การศึกษาให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกันสามารถสนองตอบเจตนาารมณ์ ในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มีบทบาท ภารกิจ ดังนี้ (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, มปป, หน้า 5 – 28)

6.2.1 วิทยุเพื่อการศึกษา

สถานีวิทยุศึกษา โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งมีการปฏิบัติงานสำคัญในการ ส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพื่อสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน ปรับตัว รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สมัยใหม่ รวมทั้ง มีค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสม และอนุรักษ์สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม จึงเน้นการพัฒนาคุณภาพรายการและการออกอากาศ โดยเฉพาะการขยายช่องทาง การรับฟัง ทั้งการรับฟัง ผ่านดาวเทียม และระบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้ฟังสามารถเลือกรับฟังรายการได้ตามความต้องการ และใน เวลาที่สะดวก ปัจจุบันสถานีวิทยุศึกษานอกจากกระจายเสียงด้วยระบบ FM ความถี่ 92 MHz และยังสามารถรับฟังผ่านดาวเทียมได้ทาง ช่อง R 32 และทางอินเทอร์เน็ตที่ www.moeradiothai.net ซึ่งผู้ฟัง สามารถรับฟังได้ทั้งรายการสด (Live Radio) และเลือกรับฟังรายการตามความต้องการ (Radio on Demand) รายการที่สถานีวิทยุศึกษา ดำเนินการผลิตและออกอากาศ เพื่อตอบสนองนโยบายการ พัฒนาการศึกษ เพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ซึ่งมีเนื้อหาสาระครอบคลุมทุกช่วงวัย มีตัวอย่าง รายการดังนี้

- รายการโลมา...ลันลา นำเสนอนิทานแสนสนุกและเพลงที่เหมาะสมกับเด็กโดย เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้โทรศัพท์เข้ามาถามหรือแสดงความสามารถพิเศษออกอากาศทุกวันจันทร์ - ศุกร์ เวลา 17.00 – 18.00 น.
- รายการรอบรู้วิเศษ : รายงานข่าวสารความก้าวหน้าและการพัฒนาการศึกษาของทุก ภาคส่วน สร้างการมีส่วนร่วมในการรักการอ่าน กิจกรรมสร้างสรรค์และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอด

ชีวิตออกอากาศทุกวันจันทร์ - ศุกร์ เวลา 08.00 – 09.00 น. รายการสรวล...สนุก : เป็นรายการสำหรับเด็กและเยาวชน นำมาวัดความรู้ด้านต่าง ๆ มากให้น้อง ๆ ได้รู้จักกัน พูดคุยกับกูรูในสาขาต่าง ๆ และเกาะติดกิจกรรมเยาวชนทั่วไทย พร้อมฟังเพลงสนุกสนานออกอากาศ ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 16.00 – 17.00 น.

- รายการสร้างเสริมเต็มความรู้ภาษาไทย : เป็นรายการสร้างสรรค์ตามหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาและผู้ฟัง ได้ทบทวนเนื้อหาภาษาไทย ผึกคิดวิเคราะห์ข้อสอบทุกระดับ ออกอากาศทุกวันเสาร์ - อาทิตย์ เวลา 13.00 – 14.00 น.

- รายการภาษาต่างประเทศ : เรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ทั้งภาษาสากลและภาษาของประเทศประชาคมอาเซียน พร้อมรู้จักศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของประชาชน ในแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน เหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย ออกอากาศทุกวัน เวลา 07.30 – 08.00 น.

6.2.2 โทรทัศน์เพื่อการศึกษา

สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว และได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างมาก ในทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับชนชั้น ทุกระดับการศึกษา เพราะเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียง กระทรวงศึกษาธิการ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำสื่อโทรทัศน์มาใช้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยผลิตรายการที่ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เสริมพลังสมองให้แก่เด็กและเยาวชน สร้างครอบครัวไทยให้เข้มแข็งและพร้อมจะก้าวไปสู่สังคมแห่งสุขภาวะได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งผลิตรายการที่มีเนื้อหาความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนผลิตรายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้บุคลากรได้รับความรู้และได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน ประกอบกับผลิตรายการที่ให้ข่าวสารข้อมูลความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไป ได้ผลิตและพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้เชื่อมโยงและตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพต่อเนื่องตลอดชีวิตเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เช่น รายการพัฒนาอาชีพเพื่อการมีงานทำ รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ ข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการศึกษา ฯลฯ ผ่านทางสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ETV) และทางอินเทอร์เน็ตที่ www.etvthai.tv

บริหารจัดการสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ETV) ดำเนินการบริหารจัดการ ออกอากาศรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายผู้รับชมรายการ ตั้งแต่เวลา 06.00 – 24.00 น. ทุกวัน วันละ 18 ชั่วโมง จัดทำประกาศแจ้งรายการประจำวัน จัดทำผังรายการ ตารางออกอากาศและคู่มือรับชมรายการ ควบคุมดำเนินการออกอากาศสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ETV) ตรวจสอบคุณภาพรายการเพื่อให้มีเนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการ และถูกต้องตามระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

จัดการประชุมผู้บริหาร ผู้ใช้ ETV พัฒนาการประชาสัมพันธ์ จัดนิทรรศการ เพื่อเพิ่มผู้ชมและพัฒนาบริการ ETV รวบรวมข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับการออกอากาศ ควบคุม/ ตรวจสอบ/ พัฒนาระบบการเผยแพร่ข้อมูลของสถานีโทรทัศน์ ETV ให้บริการรายการโทรทัศน์ผ่านทางเครือข่ายสากล (Internet) ที่ www.etvthai.tv ในรูปแบบ Live TV และ TV on demand รวมทั้งการให้บริการรายการโทรทัศน์ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ (Smartphone)

จัดผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาตามหลักสูตร พร้อมสื่อประกอบเพื่อส่งเสริมการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ทุกระดับการศึกษา ทุกกลุ่มสาระสำหรับนักเรียนในระบบโรงเรียน นักศึกษานอกระบบโรงเรียน ผลิตและพัฒนารายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการสอนการศึกษาตามหลักสูตร เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตร สำหรับครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่เผยแพร่ออกอากาศ ได้แก่ ดิวเข้มเตรียมสอบ O-NET และ TGAT, TPAT2 รายการครูจ้อแก้ว กคน. ดิวเข้มวิชาต่าง ๆ เป็นต้น

จัดผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย เผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป ทุกกลุ่มเป้าหมาย ให้ได้มีโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพ ของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน โดยมีรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่เผยแพร่ออกอากาศ เช่น ช่องทางการประกอบอาชีพ รายการภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยค้นทางชีวิต ชุมชนมีอาชีพ ร้อยบุปผา สอนภาษาต่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ยังผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อตอบสนองนโยบายการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยผลิตรายการท่องเที่ยวโลก 10+1 ภาษาเพื่ออาชีพ เรียนแบบอาเซียน แจ่มประตูลู่ลา เป็นต้น

จัดผลิตและเผยแพร่ข่าวโทรทัศน์เพื่อการศึกษา นำเสนอสาระข่าวสารเพื่อการศึกษา รายงานข่าวความเคลื่อนไหวทางการศึกษา การเผยแพร่สาระความรู้ ความก้าวหน้าของการศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา ได้รับความรู้ข่าวสาร ข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษายังให้บริการสื่อการศึกษา Online ในรูปแบบของบทเรียน E-Learning ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านอินเทอร์เน็ต www.cet.go.th ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่ง ที่ให้บริการกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ โดยมีเนื้อหาบทเรียน E-Learning ดังนี้ วิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องการดู การฟัง การอ่าน การเขียน และหลักการใช้ภาษา กลเม็ดเคล็ดลับกับภาษาไทย ภาษากับเหตุผล อ่านแล้วคิดพินิจความ วิชาวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่อง วิทยาศาสตร์น่ารู้ โลกและดาราศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง เศษส่วน ทศนิยม เลขยกกำลัง อัตราส่วน สัดส่วน

การบวกเลขและลบจำนวนเต็ม รูปเรขาคณิต การแปลงทางเรขาคณิต วิชาภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่อง Job Interview, Buying and Selling, Talking on the Phone และ Location/ Direction วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่อง แผนที่ วิฤตการณ์สิ่งแวดล้อม อารยธรรม ตะวันตก ตัวชี้วัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง การทำโครงการ โดยใช้ ICT เป็นฐาน การใช้ ICT ในการเสนอผลงาน การทำบัญชีอย่างง่าย การคิดต้นทุนขาย การประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุ การขยายพันธุ์พืช การซ่อมแซมบำรุงเครื่องใช้ไฟฟ้าอัดโมเมนต์ภายในบ้าน

6.2.3 สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายคนพิการ จึงมุ่งเน้นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป โดยผลิต พัฒนาและเผยแพร่สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้เกี่ยวข้องกับคนพิการทุกประเภท เช่น บุคคลที่มีความบกพร่องทางสายตา บกพร่องทางการได้ยิน บุคคลออทิสติก รวมทั้งบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นต้น

ปัจจุบันได้พัฒนาเว็บไซต์ศูนย์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.braille-cet.in.th ในรูปแบบ Accessible Web ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ เช่น หนังสือเสียง หนังสืออักษรเบรลล์ วีดิทัศน์ บทความ รายงานวิจัยและจดหมายข่าวที่เกี่ยวข้องกับคนพิการได้อย่างง่ายดาย ตามหลักขององค์การ World Wide Web Consortium (W3C) ซึ่งหมายถึง มีการออกแบบจัดทำเนื้อหาเว็บไซต์ให้ผู้พิการทุกประเภทเข้าถึงได้ นักศึกษา กคน. ที่เป็นผู้พิการด้านการมองเห็น สามารถดาวน์โหลดหนังสือเสียงที่เป็นแบบเรียนของ กคน. หรือหนังสือเสียงตามอัธยาศัยที่ส่งเสริมการอ่าน เช่น นวนิยาย ประวัติศาสตร์ สารคดี ธรรมะ ฯลฯ ซึ่งหนังสือเสียงนี้ยังเหมาะสำหรับท่านที่สายตาไม่ดี บกพร่องทางการอ่านก็สามารถฟังออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์ได้เช่นกัน และสามารถดาวน์โหลดแบบเรียน กคน. หรือหนังสืออักษรเบรลล์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ที่เป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์เบรลล์ได้ โดยสามารถขอใช้บริการเครื่องพิมพ์อักษรเบรลล์ที่มีไว้ให้บริการได้ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตทั้ง 13 เขตทั่วประเทศ คือ กรุงเทพฯ นครปฐม ยะลา สงขลา ตรัง สุพรรณบุรี ลพบุรี พิษณุโลก เชียงใหม่ ขอนแก่น อุบลราชธานี นครราชสีมา และชลบุรี

สำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยินโดยทั่วไปอาจจะกำลังมองหาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและต้องการหาสื่อที่เรียนรู้ได้ ทั้งสื่อที่สอนภาษามือและสื่อวีดิทัศน์สอนอาชีพที่มีภาษามือประกอบก็มีให้เลือกมากมาย เช่น ภาษามือนำรู้ เคล็ดลับทำรับไทย สร้างงานสร้างอาชีพ น้ำพริกน้ำแรง เป็นต้น ที่สำคัญเราไม่ได้มีเพียงภาษามือประกอบเท่านั้น แต่ยังมีคำบรรยายได้ภาพประกอบอีกด้วย (Sub Title) เพื่อให้เหมาะสำหรับบางท่านที่ถนัดภาษาเขียนมากกว่าภาษามือ

6.2.4 ส่งเสริมการวิจัย การสำรวจ ติดตามผลด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ดำเนินการวิจัย สำรวจ ติดตามผลการผลิตและเผยแพร่เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน ผลิต พัฒนา และเผยแพร่รายการวิทยุเพื่อการศึกษา รายการโทรทัศน์

เพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ให้มีคุณภาพตอบสนองกับยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6.2.5 พัฒนาบุคลากรทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ดำเนินการพัฒนาบุคลากร ภายในองค์กรและหน่วยงานเครือข่ายให้มีความรู้ความสามารถและทักษะที่สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีสมรรถนะที่พร้อมสำหรับการปฏิบัติงาน ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาบุคลากร เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร สื่อประกอบการฝึกอบรม และพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาบุคลากร ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการพัฒนาบุคลากรให้ทันสมัย

7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปราณี บุรณะโสภณ (2551) ได้ศึกษาปัจจัยสนับสนุนการบริหารงานเพื่อพัฒนาองค์กรสื่อสารมวลชนของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย พบว่า ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารงานเพื่อพัฒนาองค์กรสื่อสารมวลชนของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย คือ ความสามารถของบุคลากร เทคโนโลยี และนโยบายการบริหารจัดการ ซึ่งในแต่ละด้านล้วนมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันในการสนับสนุนการบริหารงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย เพื่อพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการบริหารงานเพื่อพัฒนาองค์กรสื่อสารมวลชนของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ให้มีคุณภาพ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหลักคือการดำเนินงานภายใต้ระบบราชการ งบประมาณ และแรงกดดันทางการเมือง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรครองคือ วัฒนธรรมองค์กร แรงกดดันทางด้านเศรษฐกิจ และโครงสร้างองค์กร

ฉัตรฉวี คงดี (2552) ได้ศึกษาประสิทธิผลสื่อประชาสัมพันธ์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) พบว่า พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของสถานี (ETV) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับชมรายการจำนวน 1 – 2 วัน/ สัปดาห์ จาก True Vision ช่อง 96 ซึ่งเป็นประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ในช่วงเย็นและกลางคืน คือ เวลา 15.01 – 24.00 น. และรับชมรายการของสถานี (ETV) แต่ละครั้งเป็นเวลานาน 15 – 30 นาที โดยมักจะรับชมจากที่บ้านของตนเอง มีการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ที่สถานี (ETV) ในระดับต่ำ โดยมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสถานี (ETV) จากสื่อประชาสัมพันธ์ที่สถานี (ETV) ผลิตขึ้น มากกว่าจากสื่อประชาสัมพันธ์ที่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน โดยสื่อใหม่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่สถานี (ETV) ผลิตขึ้น มีการเปิดรับมากที่สุด ในขณะที่เปิดรับข่าวสารจากสื่ออื่น ๆ อันได้แก่ สื่อบุคคลและสื่อกิจกรรมนั้น มีการเปิดรับน้อยที่สุด โดยเหตุผลในการเปิดรับด้านคุณสมบัติของสื่อมีความสำคัญในระดับสูงกว่าเหตุผลด้านเนื้อหา

วิไลวรรณ เรืองอุไร (2556) ได้ศึกษาแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สำหรับสาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สู่ประชาคมอาเซียน พบว่า ด้านสื่อสารมวลชน ด้านเทคโนโลยีการศึกษาและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุดในแต่ละด้านประกอบด้วย 1) ด้านสื่อสารมวลชน คือ การนำรูปแบบทีวีดิจิทัล และระบบวีดิทัศน์ตามประสงค์ มาใช้เพื่อจัดการเรียนการสอน 2) ด้านเทคโนโลยีการศึกษา คือ การใช้หลักสูตรการเรียนออนไลน์แบบเปิด (MOOC) การเรียนการสอนแบบร่วมมือ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สังคม และวัฒนธรรมประชาคมอาเซียน การใช้เทคโนโลยีก่อให้เกิดทักษะและการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และการจัดการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ 3) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายเพื่อการศึกษาแห่งชาติ (NEIS) การเรียนทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การใช้สมาร์ทโฟน ดาวเทียมเพื่อการศึกษา ระบบการเรียนการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ตและเว็บเพจห้องเรียนเสมือนจริง เทคโนโลยีในรูปแบบคลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud computing) และการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

เพชรรัตน์ เวสนิไพบูลย์ (2556) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของโรงเรียนราชบัณฑิตยสถานสามแสนวิทยาลัย 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการสร้างกำลังคนให้มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตามลำดับ ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารงานศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันไป มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ปาริชาติ ใต้เอี่ยม (2556) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 พบว่า โดยรวมมีสภาพการบริหารอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่มีสภาพการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลาง ปัญหาการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยสถานศึกษาขนาดเล็กมีปัญหา การบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการบริหารโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดบุคลากร และด้านงบประมาณ ของสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลางมีสภาพการบริหารแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบปัญหา การบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการบริหารโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัด

บุคลากรและด้านงบประมาณเท่านั้น ที่พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดกลางมีปัญหาการบริหารแตกต่างกัน

พรภิมล สาคร (2557) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า ในมาตรา 63 ด้านการจัดสรรค่านิยมดี มาตรา 64 ด้านการส่งเสริมการผลิตและการพัฒนาแบบเรียน อยู่ในระดับไม่แน่ใจ ส่วนมาตรา 65 ด้านการพัฒนาบุคลากรในด้านการผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีการศึกษา มาตรา 66 ด้านการพัฒนาผู้เรียน มาตรา 67 ด้านการติดตามตรวจสอบประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 68 ด้านการจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 69 ด้านการจัดให้มีหน่วยงานกลางเพื่อเสนอนโยบายส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับเห็นด้วย ในการจัดนโยบาย แผนงาน และโครงการ ของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า มีนโยบายเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษามากที่สุด มีการวางแผนเตรียมความพร้อมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรทั่วไป ครู ผู้บริหาร ชุมชน คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมา คือ การส่งเสริม และสนับสนุนในด้านงบประมาณ ให้ได้รับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ๆ เพื่อใช้ 1 ในกระบวนการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษา และสนับสนุนให้บุคลากรทั่วไปนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เกิดประโยชน์สูงสุดในเวลาอันรวดเร็ว สุดท้ายเกี่ยวกับผู้เรียน คือ การส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยกำหนดให้จัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียน เกิดทักษะสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ ศึกษาต่อและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต

พนิตา โคตา (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา กศน. ตำบลลอมคอมที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม (ETV) พบว่า นักศึกษา กศน.ตำบลลอมคอม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ETV โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านหลักสูตร/ เนื้อหา อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้สอน และด้านสื่อการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ETV อยู่ในระดับมากเท่ากัน ตามลำดับ

อรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์ (2558) ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่อชุมชนของนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาประชาคมติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนของกลุ่มผู้เรียน ที่ได้รับการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และสื่อชุมชน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนทุกเรื่อง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนระหว่างกลุ่มผู้เรียน ที่ได้รับการสอนผ่านสื่อสังคม

ออนไลน์ และสื่อชุมชนไม่มีความแตกต่างระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้รับการสอนผ่านสื่อระหว่างสื่อสังคมออนไลน์และสื่อชุมชน อยู่ในระดับมากถึง 2 กลุ่ม

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561) ได้ศึกษาการมีอุปกรณ์รับชมรายการโทรทัศน์ในครัวเรือนพบว่า มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ประมาณ 21.4 ล้านครัวเรือน ในจำนวนนี้มีครัวเรือนที่มีอุปกรณ์ในการรับชมรายการโทรทัศน์ 20.40 ล้านครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 95.30 โดยในเขตเทศบาล มีครัวเรือนที่มีอุปกรณ์ในการรับชมรายการโทรทัศน์ร้อยละ 94.90 และนอกเขตเทศบาล ร้อยละ 95.60 สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการรับชมรายการโทรทัศน์ พบว่า ส่วนใหญ่รับชมรายการโทรทัศน์ ผ่านเครื่องรับโทรทัศน์แบบจอแบนมากที่สุด ร้อยละ 57.80 รองลงมาคือ เครื่องรับโทรทัศน์แบบจอแก้วหรือจอตู้ปลา ร้อยละ 50.60 โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน ร้อยละ 38.90 และคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 10.80 เมื่อพิจารณาโครงข่ายในการรับชมรายการโทรทัศน์ พบว่า ส่วนใหญ่รับชมรายการโทรทัศน์ผ่านโครงข่ายภาคพื้นดินมากที่สุด ร้อยละ 55.30 รองลงมาคือโครงข่ายดาวเทียมร้อยละ 53.2 โครงข่ายเคเบิล ร้อยละ 5.50 และโครงข่าย ไอพีทีวี (IPTV) ร้อยละ 0.80 เมื่อสอบถามถึงความนิยมในการรับชมรายการโทรทัศน์ในแต่ละช่องที่ออกอากาศในปัจจุบัน ระหว่างการรับชมโทรทัศน์ช่องเดิมหรือช่องดิจิทัลใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่รับชมพอ ๆ กัน ทั้งโทรทัศน์ช่องเดิมและช่องดิจิทัลใหม่ ร้อยละ 49.10 รองลงมาคือ รับชมโทรทัศน์ช่องเดิม ร้อยละ 30.20 รับชมโทรทัศน์ช่องดิจิทัลใหม่ ร้อยละ 19.9 และไม่ทราบ ร้อยละ 0.80

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (2562) รายงานการติดตามผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ผลการวิจัยพบว่า กศน.ตำบล มีชุดรับสัญญาณโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมระบบ KU-Band ร้อยละ 86.75 กศน.ตำบล ส่วนใหญ่มีเครื่องรับโทรทัศน์ที่สามารถใช้งานได้ 1 เครื่อง ร้อยละ 86.75 กศน.ตำบล ส่วนใหญ่มีความพร้อมด้านโครงข่ายเพื่อให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ กศน.ตำบล ร้อยละ 98.29 กศน.ตำบล มีเครื่องเล่น VCD/ DVD ไว้ให้บริการจำนวน 1 เครื่อง ร้อยละ 39.74 กศน.ตำบลมีแผ่น VCD/ DVD ให้บริการจำนวน 1 – 50 แผ่น ร้อยละ 70.94 กลุ่มเป้าหมาย มีความพร้อมด้านเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับให้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ให้บริการไม่พอเพียง ร้อยละ 47.01 ความพร้อมของครูผู้ให้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะเพียงพอในการให้บริการสื่อออนไลน์ ร้อยละ 69.66 การใช้สื่อออนไลน์ของนักศึกษาประชาชน ส่วนใหญ่ใช้ศึกษาจากโทรศัพท์มือถือสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตของนักศึกษาและประชาชนเอง ร้อยละ 86.32

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (2563) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านโทรทัศน์ระบบดิจิทัล ของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านโทรทัศน์ระบบดิจิทัลของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า

1) ด้านบริหารจัดการ การพัฒนาการออกอากาศจากเดิมที่สามารถให้บริการผ่านโทรทัศน์ระบบดาวเทียม KU-Band เท่านั้น จนมาสู่การออกอากาศผ่านโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลช่อง 52 นี้ ถือเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ดีของผู้รับชม ที่ผู้รับชมรายการสามารถรับชมผ่านเครื่องรับโทรทัศน์ปกติ แบบช่องทีวีสาธารณะทั่วไปที่แต่ละครัวเรือนมีอยู่แล้วได้อย่างง่ายดาย สะดวกมากขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย และเห็นควรให้มีการเผยแพร่ในการให้บริการผ่านโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลแบบช่องทีวีสาธารณะทั่วไป ต่อไปอย่างต่อเนื่อง และควรมุ่งพัฒนากิจกรรมประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้บริการรับทราบผังออกอากาศรายการ เพื่อให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทั้งรายการและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ในนามสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ และควรเพิ่มช่องทางในการติดต่อสอบถามของสถานีที่มีความหลากหลาย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายผู้รับชมที่อยากมีส่วนร่วม สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อมูลตอบกลับ Feed Back ต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารายการ พัฒนาสถานี และการพัฒนาการให้บริการให้ดียิ่งขึ้นได้นอกจากนี้ยังควรมีช่องทางการร่วมสนุกในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานี และช่องแต่ละรายการ เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้รับชมรายการกับทางสถานี อันเป็นการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้รับชมรายการควรพัฒนาช่องทางการให้บริการผ่านเว็บไซต์ ควบคู่ไปกับการออกอากาศผ่านโทรทัศน์ด้วย และพัฒนาช่องทางการให้บริการดาวน์โหลดไฟล์สื่อ ไฟล์เอกสารประกอบการรับชมต่าง ๆ เพื่อให้สะดวกต่อการรับชมย้อนหลัง หรือรับชมซ้ำในยามว่างได้ รวมทั้งภาครัฐควรมีการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ชุดรับสัญญาณโทรทัศน์ให้ทันสมัย สามารถรองรับความต้องการใช้งานและทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

2) ด้านคุณภาพรายการ รายการของสถานีมีเนื้อหาที่หลากหลาย ครอบคลุมการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมความรู้และทักษะจำเป็นที่ควรรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งรูปแบบและการนำเสนอเข้าใจได้ง่าย แต่ควรสอดแทรกรายการประเภทบันเทิงด้วย และรายการของสถานีที่มีเนื้อหาวิชาหลักส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน มีครู วิทยากรผู้สอนที่เก่ง สามารถสอนให้เข้าใจได้ง่าย ใช้ภาษาที่เป็นกันเอง และรายการของสถานีที่มีเนื้อหาส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรมีการผลิตรายการอย่างต่อเนื่องให้ครบทุกเนื้อหาสาระตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กศน.

3) ด้านคุณภาพการออกอากาศ ควรปรับปรุงเพิ่มความคมชัดของภาพในรายการ และสัญญาณการออกอากาศ

8. กรอบแนวคิดในการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.3 แสดงกรอบแนวคิดในการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ผลิตพัฒนาและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงาน กศน. ซึ่งเผยแพร่ให้บริการกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เพื่อศึกษาสภาพการใช้บริการ ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา เพื่อสอบถามความต้องการด้านเนื้อหา เพื่อใช้ในการผลิตและเผยแพร่เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ได้ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

การติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการติดตามผลเฉพาะสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กรมส่งเสริมการเรียนรู้ในปัจจุบัน) ในรูปแบบสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักศึกษา กศน. ตำบล และครู กศน. ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของ กศน. ตำบล จำนวน 7,424 ตำบล

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sample) ได้แก่ นักศึกษา กศน. ตำบล และครู กศน. ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา คัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 ภาค คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3 จังหวัด 8 อำเภอ ภาคเหนือ จำนวน 3 จังหวัด 8 อำเภอ ภาคใต้ จำนวน 4 จังหวัด 8 อำเภอ ภาคกลาง จำนวน 4 จังหวัด 9 อำเภอ และภาคตะวันออก จำนวน 4 จังหวัด 9 อำเภอ รวมทั้งสิ้น จำนวน 18 จังหวัด 42 อำเภอ โดยให้ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอ ที่ลงพื้นที่ติดตามผล ฯ เป็นผู้พิจารณา คัดเลือกนักศึกษา กศน. ตำบล จากทุกตำบล อย่างน้อยตำบลละ 1 คน และครู กศน. ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาจาก

ทุกตำบล อย่างน้อยตำบลละ 1 คน แบ่งเป็น นักศึกษา กศน. จำนวน 245 คน ครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา จำนวน 248 คน รวมทั้งสิ้น 493 คน ดังรายละเอียดในตาราง 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

ภาค	จังหวัด	อำเภอ	กศน.ตำบล	นักศึกษา กศน.	ครู กศน.
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3	8	38	35	38
เหนือ	3	8	42	42	42
ใต้	4	8	59	59	59
กลาง	4	9	64	64	64
ตะวันออก	4	9	45	45	45
รวม	18	42	245	245	248

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล อยู่ในระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2565 ถึงเดือน สิงหาคม 2566

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเรื่อง การติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล และนักศึกษา กศน. เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการและเติมคำลงในช่องว่าง มีจำนวนทั้งหมด 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ เติมคำลงในช่องว่างและความเรียง ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาแต่ละประเภท ได้แก่ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน นอกจากนี้แล้วยังมีคำถามปลายเปิดที่ถามเกี่ยวกับรายการต่าง ๆ ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ท่านเคยรับฟัง ปัญหาอุปสรรคในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) ปัญหาอุปสรรคในการรับชมรายการวิทยุเพื่อการศึกษา ข้อคิดเห็น

และข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทย์เพื่อการศึกษา ปัจจัยที่ทำให้การศึกษาออนไลน์ ประสบผลสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคในการใช้บริการสื่อออนไลน์ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการ พัฒนาการให้บริการสื่อออนไลน์ ปัญหาอุปสรรคที่พบในการใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการที่ผลิตโดยศูนย์เทคโนโลยีทาง การศึกษา ปัญหาอุปสรรคที่พบในการใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคม อาเซียน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคม อาเซียน มีจำนวนทั้งหมด 36 ข้อ ในส่วนของการประเมินความพึงพอใจในการรับชมรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ทที่มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีจำนวนทั้งหมด 6 ข้อ มีเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจในการรับชม รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของครู กศน.ตำบล และนักศึกษา กศน.ตำบล แบบมาตราส่วน ประมาณค่า วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ซึ่งกำหนดค่าเฉลี่ยและแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยอาศัยการปรับปรุงเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2560 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึงระดับพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึงระดับพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึงระดับพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึงระดับพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึงระดับพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการแต่ละประเภทของสื่อ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อการศึกษาเป็นแบบสอบถามชนิด เต็มค่างในช่องว่าง สอบถามเนื้อหาที่ต้องการให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาดำเนินการผลิต โดยแบ่งเป็นเนื้อหาตามกลุ่มผู้บริการ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาอาชีพ การศึกษา ตามอัธยาศัย และสอบถามเกี่ยวกับความต้องการด้านรูปแบบรายการประเภทต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทาง ในการผลิต เผยแพร่ และพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดความเรียง สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทาง ในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อนำทฤษฎีและแนวคิด มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการที่จะศึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ที่เชี่ยวชาญ ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ดังนี้

1. การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

- 1.1 นายสรารัฐ กองสุทธิใจ ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเผยแพร่ทางการศึกษา
- 1.2 นายธนทัต ชูเทพ ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านด้านการผลิตสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 1.3 นางวรรณ ประสมศรี ตำแหน่ง วิชาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$\text{โดยใช้สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of congruence)

R หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยที่ ค่า +1 หมายถึง ข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้ และ -1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วเห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้านและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ส่วนข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยได้นำมาปรับแก้ไขต่อไปตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโดยข้อคำถามในเครื่องมือมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7 – 1.0

2. เนื่องจากการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นงานประจำต่อเนื่อง ซึ่งได้นำแบบสอบถามของปีที่ผ่านมาแก้ไขและปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน จึงไม่ได้ทำการหาค่าความเชื่อมั่น

3. ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สร้างแบบสอบถามในรูปแบบของชุดคำถามในกระดาษ A 4 จำนวน 9 หน้า
2. ทำหนังสือประสานงานขอความอนุเคราะห์ ให้ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัด ตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือกไว้ทั้ง 5 ภาค คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออก มอบหมายให้ ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอ แจงให้นักศึกษา กศน.ตำบล ครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล และในกำกับร่วมรับฟังการประชาสัมพันธ์สื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา และขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามพร้อมกันที่ กศน.อำเภอ ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ตามแผนการลงพื้นที่ติดตามผล ฯ
3. ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของการตอบแบบสอบถามและนำมาบันทึกข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปแล้วจึงนำข้อมูลมารวบรวมวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

นำข้อมูลที่ได้อามาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกรายการ และนำมาจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์สถิติ หลังจากนั้นนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ประจำอยู่ กศน.ตำบล อำเภอ จังหวัด เพศ สถานะ ระดับการศึกษา และสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่นิยมใช้ในการจัดส่งเสริมการศึกษามากที่สุด จะนำมาประมวลผลและรายงานในรูปแบบค่าเฉลี่ยเลขคณิตศาสตร์ โดยคำนวณเป็นการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหา และรูปแบบรายการเพื่อการผลิต พัฒนา และเผยแพร่สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และร้อยละ (Percentage)
4. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาสื่อฯ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และร้อยละ (Percentage)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อศึกษาสภาพการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ปัญหา ข้อเสนอแนะในการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาในรูปแบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ศึกษาความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อใช้ในการผลิต พัฒนา และเผยแพร่สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณในรูปแบบวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 การใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของ กชน.ตำบล
- ตอนที่ 3 ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(N = 493)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
☐ ชาย	134	27.18
☐ หญิง	346	70.18
☐ เพศทางเลือก	13	2.64
รวม	493	100.00
สถานะ		
☐ ครู หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านเทคโนโลยี	248	50.30
☐ นักศึกษา กศน.	245	49.70
รวม	493	100.00
ระดับการศึกษา		
☐ ประถมศึกษา	7	1.42
☐ มัธยมศึกษาตอนต้น	77	15.62
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย	116	23.53
☐ ปริญญาตรี	269	54.56
☐ ปริญญาโท	24	4.87
รวม	493	100.00

จากตารางที่ 4.1 แสดงว่าข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 493 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.18 รองลงมา เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 27.18 และ เพศทางเลือก คิดเป็นร้อยละ 2.64 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีสถานะเป็นครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.30 รองลงมา เป็นนักศึกษา กศน. คิดเป็นร้อยละ 49.70 ตามลำดับ และระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว คิดเป็นร้อยละ 54.56 รองลงมา ได้แก่ กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 23.53 กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 15.62 และมีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทแล้ว คิดเป็นร้อยละ 4.87 นอกนั้นเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.42 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล

2.1 การใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล

ตารางที่ 4.2 แสดงการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

(N = 493)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ท่านนิยมใช้มากที่สุด		
☐ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	187	37.93
☐ สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา	7	1.42
☐ สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา	293	59.43
☐ สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ	6	1.22
รวม	493	100.00

จากตารางที่ 4.2 แสดงว่า สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนใหญ่ คือ สื่อออนไลน์เพื่อศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.43 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.93 สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.42 และสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 1.22 ตามลำดับ

2.2 การใช้บริการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ตารางที่ 4.3 แสดงช่องทางการใช้บริการสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้บริการสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษาผ่านช่องทางใด (ตอบได้หลายข้อ)		
รับชมทางอุปกรณ์รับโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ระบบ KU BAND		
☐ ผ่าน KU BAND ทาง GMMZ ช่อง 332 (HD)	18	2.05
☐ ผ่าน KU BAND ทาง PSI ช่อง 201	88	10.00
☐ ผ่าน KU BAND ทาง TRUE Visions ช่อง 371 (HD)	27	3.07
☐ ผ่าน KU BAND ทาง DTV ช่อง 201	41	4.66

ตารางที่ 4.3 (ต่อ) แสดงช่องทางการใช้บริการสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รับชมทาง ระบบ IPTV		
☐ ผ่านระบบ IPTV ทาง 3BB IPTV ช่อง 99	42	4.77
☐ ผ่านระบบ IPTV ทาง TOT IPTV ช่อง 551	44	5.00
รับชมทางอินเทอร์เน็ต ทาง www. Etvthai.tv		
☐ รายการสด	187	21.25
☐ รายการย้อนหลัง	417	47.39
รับชมทางเคเบิลทีวีส่วนท้องถิ่น		
☐ รับชมทางเคเบิลทีวีส่วนท้องถิ่น	16	1.82
รวม	880	100.00

จากตารางที่ 4.3 แสดงว่า ช่องทางการใช้บริการสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้ในการรับชม ส่วนใหญ่ คือ รับชมทางอินเทอร์เน็ต ทาง www. Etvthai.tv มากที่สุด โดยเป็นการรับชมแบบรายการย้อนหลัง คิดเป็นร้อยละ 47.39 และเป็นการรับชมแบบรายการสด คิดเป็นร้อยละ 21.25 รองลงมา เป็นการรับชมทางอุปกรณ์รับโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมระบบ KU BAND ทาง PSI ช่อง 201 คิดเป็นร้อยละ 10.00 รับชมผ่านระบบ IPTV ทาง TOT IPTV ช่อง 551 คิดเป็นร้อยละ 5.00 และทาง 3BB IPTV ช่อง 99 คิดเป็นร้อยละ 4.77 ถัดมา มีการรับชมทางอุปกรณ์รับโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมระบบ KU BAND ทาง DTV ช่อง 201 คิดเป็นร้อยละ 4.66 ทาง TRUE Visions ช่อง 371 (HD) คิดเป็นร้อยละ 3.07 ทาง GMMZ ช่อง 332 (HD) คิดเป็นร้อยละ 2.05 และรับชมทางเคเบิลทีวีส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 1.82 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่รับชม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่รับชม (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ รายการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน	278	26.23
☐ รายการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย	315	29.72
☐ รายการอาเซียน	53	5.00
☐ รายการส่งเสริมการศึกษาอาชีพ	228	21.51
☐ รายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	186	17.55
รวม	1,060	100.00

จากตารางที่ 4.4 แสดงว่า ประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่รับชมมากที่สุด คือ รายการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย คิดเป็นร้อยละ 29.72 รองลงมา ได้แก่ รายการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 26.23 รายการส่งเสริมการศึกษาอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 21.51 รายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 17.55 และรายการอาเซียน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่เคยรับชม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายการที่เคยรับชม (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ รายการติวเข้มเติมเต็มความรู้ ชุดติวสอบ N-Net	128	17.49
☐ รายการสายใย กศน.	127	17.35
☐ รายการเรียนนอกรั้ว	29	3.96
☐ รายการพัฒนาครู กศน.	28	3.83
☐ รายการประวัติศาสตร์ชาติไทย	23	3.14
☐ รายการกลุ่มอาชีพ/ รายการพัฒนาทักษะอาชีพ	22	3.01
☐ รายการติวเข้มเติมเต็มความรู้ วิชาคณิตศาสตร์ กศน. ม.ปลาย	19	2.60
☐ รายการติวเข้มเติมเต็มความรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ปลาย	18	2.46
☐ รายการทำกินก็ได้ ทำขายก็ดี	17	2.32
☐ รายการเพลินภาษาไทย กศน. ม.ปลาย	15	2.05
☐ รายการส่งเสริมการศึกษาในระบบ	14	1.91
☐ รายการ กศน. ออนไลน์	14	1.91

ตารางที่ 4.5 (ต่อ) แสดงรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่เคยรับชม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการเตรียมสอบ กศน. ม.ต้น และ ม.ปลาย	13	1.78
☐ รายการข่าวการศึกษา	13	1.78
☐ รายการตัวเข้มเติมเต็มความรู้ วิชาภาษาอังกฤษ กศน. ม.ปลาย	12	1.64
☐ รายการตัวเข้มเติมเต็มความรู้ วิชาภาษาอังกฤษ กศน. ม.ต้น	11	1.50
☐ รายการสนุกคิดคณิตศาสตร์	11	1.50
☐ รายการภาษาไทยใครก็ได้	10	1.37
☐ รายการตัวเข้มเติมเต็มความรู้ วิชาภาษาไทย กศน. ม.ปลาย	9	1.23
☐ รายการตัวเข้มเติมเต็มความรู้ วิชาคณิตศาสตร์ กศน. ม.ต้น	9	1.23
☐ รายการตัวเข้มเติมเต็มความรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ต้น	8	1.09
☐ รายการกลมเม็ด เคล็ดอาชีพ	8	1.09
☐ รายการเพลินภาษาไทย กศน. ม.ต้น	8	1.09
☐ รายการภาษาอังกฤษ กศน. ม.ต้น	6	0.82
☐ รายการวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ต้น	6	0.82
☐ รายการวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ปลาย	6	0.82
☐ รายการตัวเข้ม N-Net	5	0.68
☐ รายการ Let's go English	5	0.68
☐ รายการวาดวิทย์	5	0.68
☐ รายการสื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน กศน.	5	0.68
☐ รายการคิดเป็น ทำเป็น เกษตรศิลป์	4	0.55
☐ รายการดนตรีบำบัด	4	0.55
☐ รายการค้าขายไอเทค	4	0.55
☐ รายการทำได้ใช้เอง	4	0.55
☐ รายการสุขภาพดี ชีวิตเป็นสุข	4	0.55
☐ รายการตัวเข้มเติมเต็มความรู้ วิชาภาษาไทย กศน. ม.ต้น	3	0.41
☐ รายการ D.I.Y. Club	3	0.41
☐ รายการ ENGLISH PLAZA	3	0.41
☐ รายการเมืองหุ่นยนต์	3	0.41
☐ รายการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย	3	0.41

ตารางที่ 4.5 (ต่อ) แสดงรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่เคยรับชม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการสอนคิด คณิตศาสตร์	3	0.41
☐ รายการสปาไทยไทย	3	0.41
☐ สื่อการสอน ETV เพื่อการศึกษา	3	0.41
☐ รายการรู้ไว้ได้อาชีพ	3	0.41
☐ รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาสังคมศึกษา ม.ปลาย	2	0.27
☐ รายการ Japan maruma มารูมิะ มารูโหม	2	0.27
☐ รายการเตรียมสอบวิชาคณิตศาสตร์ กศน. ม.ต้น	2	0.27
☐ รายการ สีส่า สีสาส	2	0.27
☐ รายการ Easy English	2	0.27
☐ รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาทักษะการเรียนรู้ ม.ต้น	2	0.27
☐ รายการสังคมศึกษา ม.ปลาย	2	0.27
☐ รายการคิดบวก คิดใหม่ เพื่อครูไทย	2	0.27
☐ รายการกฎหมายคลายเครียด	2	0.27
☐ รายการอุคูเลเล่ พาเพลิน	2	0.27
☐ รายการ Math World	2	0.27
☐ รายการ English Social Life	2	0.27
☐ รายการต้นกล้าอาเซียน	2	0.27
☐ รายการวัยเก๋าเล่าอาชีพ	2	0.27
☐ รายการรุ่นใหญ่ไกลโรค	2	0.27
☐ รายการมวยไทย Exercise	2	0.27
☐ รายการเดือนก้อยไซเบอร์	2	0.27
☐ รายการกฎหมายเพื่อประชาชน	2	0.27
☐ รายการ Checklist สุขภาพจิต	2	0.27
☐ รายการสี่ส้นภาษาจีน	2	0.27
☐ รายการขนมไทยใสใจเดียว	2	0.27
☐ รายการภาษาอังกฤษ 4 ทักษะ	2	0.27
☐ รายการสุขภาพดี วิถีสมุนไพร	2	0.27

ตารางที่ 4.5 (ต่อ) แสดงรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่เคยรับชม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการทีวีเพิ่มเติมความรู้ ม.ปลาย ทุกรายวิชา	1	0.14
☐ รายการ IDOL CLUB	1	0.14
☐ รายการครูจอกแก้ว	1	0.14
☐ รายการ English Battle	1	0.14
☐ รายการ ีเลาศ วัยแก้ว	1	0.14
☐ รายการกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม	1	0.14
☐ รายการกลุ่มอาชีพคหกรรม	1	0.14
☐ รายการพิพิธภัณฑ์วันหยุด	1	0.14
☐ รายการเก๋ไก๋สไตล์เรา	1	0.14
☐ รายการสุขศึกษา	1	0.14
☐ รายการพลศึกษา	1	0.14
☐ รายการตลาดออนไลน์	1	0.14
☐ รายการ Exercise Time	1	0.14
☐ รายการนิทานอาเซียน	1	0.14
☐ รายการการปฐมพยาบาล	1	0.14
☐ รายการดนตรีไทยโอตอล	1	0.14
☐ รายการกีตาร์คลาสสิก	1	0.14
☐ รายการห้องเรียนของหนู	1	0.14
☐ รายการฟังรู้ดู Wow	1	0.14
☐ รายการ Kids จะเล่น	1	0.14
☐ รายการฟีนฟู ดูเฟิร์ม	1	0.14
☐ รายการสวัสดีเวียดนาม	1	0.14
☐ รายการสุขใจไปกับธรรม	1	0.14
☐ รายการปล่อยใจไปกับธรรม	1	0.14
☐ รายการกลยุทธ์ออนไลน์ชายดี	1	0.14
☐ รายการโหราศาสตร์	1	0.14
☐ รายการคิดส์ตีแฟมิลี่	1	0.14
☐ รายการผจญภัยไร้พรมแดน	1	0.14

ตารางที่ 4.5 (ต่อ) แสดงรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่เคยรับชม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการ EASY TCAS	1	0.14
☐ รายการคณิตศาสตร์ กศน. ม.ปลาย	1	0.14
☐ รายการอาเซียน	1	0.14
☐ รายการส่งเสริมการศึกษาอาชีพ	1	0.14
☐ รายการ Hello English	1	0.14
☐ รายการเกาหลีมีศัพท์	1	0.14
☐ รายการไฟภาพพยากรณ์สร้างอาชีพ	1	0.14
รวม	732	100.00

จากตารางที่ 4.5 แสดงว่า รายการที่เคยรับชม ส่วนใหญ่ คือ รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ ชุดติวสอบ N-Net คิดเป็นร้อยละ 17.49 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายการสายใย กศน. คิดเป็นร้อยละ 17.35 รายการเขียนนอกรั้ว คิดเป็นร้อยละ 3.96 รายการพัฒนาครู กศน. คิดเป็นร้อยละ 3.83 รายการประวัติศาสตร์ชาติไทย คิดเป็นร้อยละ 3.14 รายการกลุ่มอาชีพ/ รายการพัฒนาทักษะอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 3.01 รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาคณิตศาสตร์ กศน. ม.ปลาย คิดเป็นร้อยละ 2.60 รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ปลาย คิดเป็นร้อยละ 2.46 รายการทำกินก็ได้ ทำขายก็ได้ คิดเป็นร้อยละ 2.32 รายการเปลี่ยนภาษาไทย กศน. ม.ปลาย คิดเป็นร้อยละ 2.05 รายการส่งเสริมการศึกษาในระบบ และรายการ กศน. ออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 1.91 เท่ากัน รายการเตรียมสอบ กศน. ม.ต้น และ ม.ปลาย รายการข่าวการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.78 เท่ากัน รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาภาษาอังกฤษ กศน. ม.ปลาย คิดเป็นร้อยละ 1.64 รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาภาษาอังกฤษ กศน. ม.ต้น และรายการสนุกคิดคณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 1.50 เท่ากัน รายการภาษาไทยใครก็ได้ คิดเป็นร้อยละ 1.37 รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้วิชาภาษาไทย กศน. ม.ปลาย และรายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาคณิตศาสตร์ กศน. ม.ต้น คิดเป็นร้อยละ 1.23 เท่ากัน รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ต้น รายการกลเม็ด เคล็ดลับอาชีพ และรายการเปลี่ยนภาษาไทย ม.ต้น คิดเป็นร้อยละ 1.09 เท่ากัน รายการภาษาอังกฤษ กศน. ม.ต้น รายการวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ต้น และรายการวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ปลาย คิดเป็นร้อยละ 0.82 เท่ากัน รายการติวเข้ม N-Net รายการ Let's go English รายการวาดวิทย์ และรายการสื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน กศน. คิดเป็นร้อยละ 0.68 เท่ากัน รายการคิดเป็น ทำเป็น เกษตรศิลป์ รายการดนตรีบำบัด รายการค้าขายไอเทค รายการทำได้ใช้เอง และรายการสุขภาพดี ชีวิตเป็นสุข คิดเป็นร้อยละ 0.55 เท่ากัน รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาภาษาไทย กศน. ม.ต้น

รายการ D.I.Y. Club รายการ ENGLISH PLAZA รายการเมืองหุ่นยนต์ รายการส่งเสริมการศึกษาตาม
 อรรถาศัย รายการสอนคิด คณิตศาสตร์ รายการสปาไทยไทย สื่อการสอน ETV เพื่อการศึกษา และ
 รายการรู้ไว้ได้อาชีพ คิดเป็นร้อยละ 0.41 เท่ากัน รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาสังคมศึกษา
 ม.ปลาย รายการ Japan maruma มารูมีะ มารูโหม รายการเตรียมสอบวิชาคณิตศาสตร์ กศน.
 ม.ต้น รายการ สีลา สีลาศ รายการ Easy English รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาทักษะ
 การเรียนรู้ ม.ต้น รายการสังคมศึกษา ม.ปลาย รายการคิดบวก คิดใหม่ เพื่อครูไทย รายการกฎหมาย
 คลายเครียด รายการอุคูเลเล่ พาเพลิน รายการ Math World รายการ English Social Life
 รายการต้นกล้าอาเซียน รายการวัยเก๋าเล่าอาชีพ รายการรุ่นใหญ่ไกลโรค รายการมวยไทย Exercise
 รายการเตือนภัยไซเบอร์ รายการกฎหมายเพื่อประชาชน รายการ Checklist สุขภาพจิต
 รายการสีสันภาษาจีน รายการขนมไทยใส่ไอเดีย และรายการภาษาอังกฤษ 4 ทักษะ
 รายการสุขภาพดี วิธีสมุนไพร คิดเป็นร้อยละ 0.27 เท่ากัน รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ ม.ปลาย
 ทุกรายวิชา รายการ IDOL CLUB รายการครูจอกแก้ว รายการ English Battle รายการ สีลาศ วัยเก๋า
 รายการกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม รายการกลุ่มอาชีพคหกรรม รายการพิธีถือน้ำวันหยุด รายการเก๋ไก๋
 สไตส์เรา รายการสุขศึกษา รายการพลศึกษา รายการตลาดออนไลน์ รายการ Exercise Time รายการ
 นิทานอาเซียน รายการการปฐมพยาบาล รายการดนตรีไทยไอคอลล รายการกีตาร์คลาสสิก
 รายการห้องเรียนของหนู รายการฟังรู้ ดู Wow รายการ Kids จะเล่น รายการฟื้นฟู ดูเฟิร์ม
 รายการสวัสดีเวียดนาม รายการสุขใจไปกับธรรม รายการปล่อยใจไปกับธรรม รายการกลยุทธ์ออนไลน์
 ขายดี รายการโหราศาสตร์ รายการคิดส์ดี แฟมมีลี รายการผจญภัยไร้พรมแดน รายการ EASY TCAS
 รายการคณิตศาสตร์ กศน. ม.ปลาย รายการอาเซียน รายการส่งเสริมการศึกษาอาชีพ
 รายการ Hello English รายการเกาหลีมีศัพท์ รายการไฟภาพพยากรณ์สร้างอาชีพ คิดเป็น
 ร้อยละ 0.14 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงความถี่ในการรับชม จำนวนผู้ใช้บริการรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
ที่ กศน.ตำบล เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์

(N = 493)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ครั้ง/สัปดาห์)		
☐ 1 ครั้ง	176	35.70
☐ 2 ครั้ง	227	46.04
☐ 3 ครั้ง	78	15.82
☐ รับชมทุกวัน	12	2.43
จำนวนผู้ใช้บริการรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ กศน. ตำบล เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์		
☐ 1 - 20 คน	308	62.47
☐ 21 - 40 คน	138	28.00
☐ 41 - 60 คน	37	7.50
☐ 61 - 80 คน	10	2.03
รวม	493	100.00

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่าใน 1 สัปดาห์ มีผู้รับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
ส่วนใหญ่ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.04 มากที่สุด รองลงมา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง คิดเป็น
ร้อยละ 35.70 สัปดาห์ละ 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 15.82 และรับชมทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 2.43
ซึ่งผู้ใช้บริการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาผ่านระบบโทรทัศน์ เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์
ส่วนใหญ่ มีผู้ใช้บริการ จำนวน 1 – 20 คน คิดเป็นร้อยละ 62.47 รองลงมา ได้แก่ จำนวน 21 – 40 คน
คิดเป็นร้อยละ 27.99 จำนวน 41 – 60 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 และจำนวน 61 – 80 คน คิดเป็น
ร้อยละ 2.03 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงความพึงพอใจในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ความพึงพอใจในการรับชมรายการ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ความเหมาะสมของเนื้อหาของรายการ	4.60	0.53	มากที่สุด
2. ระยะเวลายาวของรายการ (นาที)	4.19	0.65	มาก
3. รูปแบบรายการ	4.43	0.61	มาก
4. วิทยากรและผู้ดำเนินรายการ	4.52	0.59	มากที่สุด
5. วิธีการนำเสนอรายการ	4.47	0.61	มาก
6. สารประโยชน์ที่ได้รับจากรายการ	4.71	0.54	มากที่สุด
ภาพรวม	4.49	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.59) และหากพิจารณาเป็นรายข้อจากความพึงพอใจมากที่สุด ลำดับแรก คือ สารประโยชน์ที่ได้รับจากรายการ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.54) รองลงมา ได้แก่ ความเหมาะสมของเนื้อหาของรายการ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.53) และวิทยากรและผู้ดำเนินรายการ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.59) ส่วนวิธีการนำเสนอรายการ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.61) รูปแบบรายการ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.61) และระยะเวลายาวของรายการ (นาที) ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.65) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงปัญหาอุปสรรคในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาอุปสรรคในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา		
☐ พบปัญหา	221	44.83
☐ ไม่พบปัญหา	272	55.17
รวม	493	100.00
ประเด็นปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาที่พบ (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ อุปกรณ์ชุดรับสัญญาณจานดาวเทียมเก่า เสีย	75	23.29
☐ บริเวณพื้นที่ไม่มีสัญญาณจานดาวเทียม	33	10.25
☐ ภาพและเสียงกระตุกหรือสะดุด ไม่คมชัดบางช่วง เนื่องจากสัญญาณดาวเทียมขาดหาย	84	26.09
☐ เวลาในตารางออกอากาศไม่ตรงกับวันพบกลุ่มนักศึกษา	106	32.92
☐ ปัญหาอื่น ๆ (เช่น ผู้สูงวัย ไม่มีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ ฯ เป็นต้น)	24	7.45
รวม	322	100.00

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา พบว่า ส่วนมาก มีผู้ใช้บริการแล้วไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 55.17 และมีผู้ใช้บริการแล้วพบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 44.83 โดยปัญหาที่พบ ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือเวลาในตารางออกอากาศไม่ตรงกับวันพบกลุ่มนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.92 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ภาพและเสียงกระตุกหรือสะดุด ไม่คมชัดบางช่วง เนื่องจากสัญญาณดาวเทียมขาดหาย คิดเป็นร้อยละ 26.09 อุปกรณ์ชุดรับสัญญาณจานดาวเทียมเก่า เสีย คิดเป็นร้อยละ 23.29 บริเวณพื้นที่ไม่มีสัญญาณจานดาวเทียม คิดเป็นร้อยละ 10.25 ปัญหาอื่น ๆ ในการรับชม เช่น นักศึกษา กศน. ที่เป็นผู้สูงวัย ไม่มีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์และไม่สะดวกในการใช้งาน อุปกรณ์เสริมอุปกรณ์ต่อพ่วง เสื่อมสภาพและไม่มีโทรทัศน์สำหรับรับชม คิดเป็นร้อยละ 7.45 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุโทรทัศน์
เพื่อการศึกษา (ETV)

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้ปรับเวลาของรายการการศึกษาให้กระชับขึ้น	24	4.87
- ต้องการสนับสนุนให้สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) เป็นช่องฟรีทีวี	22	4.46
- ต้องการให้สนับสนุนอุปกรณ์การรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา มายัง กศน. ตำบล และอำเภอทุกแห่ง	20	4.06
- ต้องการให้เนื้อหาและการนำเสนอรายการมีความน่าสนใจขึ้น	19	3.85
- ต้องการให้มีรูปแบบและเนื้อหารายการที่หลากหลาย ครอบคลุม สื่อการศึกษาทุกประเภท ทันสมัย ทันสถานการณ์ปัจจุบัน	13	2.64
- ต้องการให้เน้นผลิตรายการดีข้อสอบ เฉลยข้อสอบ N-Net ย้อนหลัง ในแต่ละปี	11	2.23
- ต้องการให้เพิ่มเวลาการออกอากาศ รายการอาชีพ รายการอาเซียน และรายการตามอัธยาศัย	10	2.03
- รายการดีอยู่แล้วเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย	9	1.83
- ควรเพิ่มรายการที่มีความบันเทิง นันทนาการ ไม่นับเนื้อหาวิชาการมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้รับชมเบื่อ	9	1.83
- เนื้อหาและรูปแบบรายการเหมาะสมและดีมาอยู่แล้ว	9	1.83
- ต้องการให้เนื้อหาของบทเรียนมีความเข้าใจง่ายขึ้น	8	1.62
- ต้องการให้พิธีกรเป็นบุคคลที่ดึงดูดความสนใจในหมู่วัยรุ่น	8	1.62
- ควรมีการประชาสัมพันธ์ช่องทางการเข้าถึงรายการต่าง ๆ ให้มากขึ้น และสอนวิธีการเข้าชมรายการต่าง ๆ ในทุกช่องทาง	8	1.62
- ต้องการให้นำรายการไปออกอากาศในช่องฟรีทีวี	6	1.22
- ควรแบ่งรายการออกเป็นหลาย ๆ ตอน เพื่อความไม่น่าเบื่อ	5	1.01
- ต้องการให้เพิ่มรายการให้ครอบคลุมทุกรายวิชาของการศึกษาในระบบ	5	1.01
- ต้องการให้ภาพมีความคมชัดมากขึ้น	4	0.81
- ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์รายการในสื่อ Social Media	4	0.81
- ควรปรับปรุงสัญญาณดาวเทียมให้มีความเสถียรขึ้น	4	0.81
- ต้องการให้มีแบบทดสอบก่อนเรียน/ หลังเรียนหรือใบงานให้ดาวน์โหลด	4	0.81
- ต้องการให้เพิ่มรายการเพลง รายการวาไรตี้ต่าง ๆ ให้มากขึ้น	4	0.81
- คุณภาพของเสียงเบาและมีปัญหาเสียงรบกวนเสียงแทรกในบางรายการ	4	0.81

ตารางที่ 4.9 (ต่อ) แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV)

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้เพิ่มรายการเกี่ยวกับภาษาให้มากขึ้น	3	0.60
- ต้องการให้เพิ่มรายการธรรมะ สอนใจให้มากขึ้น	3	0.60
- ต้องการรายการที่มีเนื้อหาสาระใกล้ตัว สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	2	0.41
- ต้องการให้จัดส่งเอกสารประชาสัมพันธ์สื่อรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และตารางออกอากาศ ให้สถานศึกษาทุกแห่งได้ทราบ	2	0.41
- ต้องการให้เพิ่มรายการแนะนำอาชีพ/ ส่งเสริมการประกอบอาชีพให้มากขึ้น	2	0.41
- ต้องการให้มีรายการวิชาบังคับใหม่ตามหลักสูตรของ กศน.	2	0.41
- ต้องการให้มีรายการประเภทการ์ตูนช่วงเวลาก่อนนอน	1	0.20
- รายการโทรทัศน์รับชมย้อนหลังดาวนโหลดซ้ำ	1	0.20
- ควรมีการจัดกิจกรรมแจกของรางวัลให้ผู้เข้าชมเพื่อเป็นการจูงใจให้คนสนใจรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามากขึ้น	1	0.20
- ต้องการให้เชิญวิทยากรจากแบรนด์ซัมเมอร์แคมป์มาติวข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของ กศน.	1	0.20
- ต้องการให้มีรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสาธารณสุข อนามัยชุมชนสำหรับพื้นที่ห่างไกล	1	0.20
- ครูและนักศึกษาจะสนใจรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ก็ต่อเมื่อมีหนังสือสั่งการมาให้รับชมเท่านั้น	1	0.20
- ต้องการให้สังคม/ ชุมชน มีส่วนร่วมในรายการด้วย เช่น การลงพื้นที่ไปถ่ายทำและนำเสนอวิถีชีวิตของคนในชุมชนห่างไกล	1	0.20
- ช่องทางการเข้าถึงสื่อทุกช่องทาง	1	0.20
- ต้องการให้มีรายการสำหรับเด็กเล็ก	1	0.20
- ต้องการให้ผลิตรายการสั้น ๆ ลงในช่องทาง Facebook	1	0.20
- ต้องการให้มีรายการติวสอบเข้ามหาวิทยาลัยทุกรายวิชา	1	0.20
- ต้องการให้ปรับรูปแบบรายการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย	1	0.20

ตารางที่ 4.9 (ต่อ) แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV)

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการเนื้อหาความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยี Artificial Intelligence (AI)	1	0.20
- ต้องการให้นำเทคโนโลยี Augmented reality (AR), Virtual reality (VR), Mixed Reality (MR) เพื่อใช้ในการนำเสนอรายการ	1	0.20
- ต้องการให้มีสื่อโฆษณารายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาทางช่องทางฟรีทีวี เพื่อเพิ่มการรู้จักมากยิ่งขึ้น	1	0.20
รวม	239	100.00

จากตารางที่ 4.9 ผลวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) พบว่า ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ต้องการให้ปรับเวลาของรายการการศึกษาให้กระชับขึ้น คิดเป็นร้อยละ 4.87 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ต้องการสนับสนุนให้สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) เป็นช่องทางฟรีทีวี คิดเป็นร้อยละ 4.46 ต้องการให้สนับสนุนอุปกรณ์การรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามายัง กศน. ตำบล และอำเภอทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.06 ต้องการให้เนื้อหาและการนำเสนอรายการมีความน่าสนใจขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.85 ต้องการให้มีรูปแบบและเนื้อหารายการให้ หลากหลาย ครอบคลุมสื่อการศึกษาทุกประเภท ทันสมัย ทันสถานการณ์ปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 2.64 ต้องการให้เน้นผลิตรายการดีว้อสอบ เฉลยข้อสอบ N-Net ย้อนหลังในแต่ละปี คิดเป็นร้อยละ 2.23 ต้องการให้เพิ่มเวลาการออกอากาศ รายการอาชีพ รายการอาเซียน และรายการตามอัธยาศัย คิดเป็นร้อยละ 2.03 รายการดีอยู่แล้วเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย ควรเพิ่มรายการที่มีความบันเทิง นันทนาการ ไม่เน้นเนื้อหาวิชาการมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้รับชมเบื่อ เนื้อหาและรูปแบบรายการเหมาะสมและดีมาอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 1.83 เท่ากัน ต้องการให้เนื้อหาของบทเรียนมีความเข้าใจง่ายขึ้น ต้องการให้พิธีกรเป็นบุคคลที่ดึงดูดความสนใจในหมู่วัยรุ่น ควรมีการประชาสัมพันธ์ช่องทาง การเข้าถึงรายการต่าง ๆ ให้มากขึ้น และสอนวิธีการเข้าชมรายการต่าง ๆ ในทุกช่องทาง คิดเป็นร้อยละ 1.62 เท่ากัน ต้องการให้นำรายการไปออกอากาศในช่องทางฟรีทีวี และต้องการให้ปรับตารางรายการดีว้อเพิ่มเติมความรู้ทุกรายวิชาไปอยู่วันอาทิตย์หรือวันพบลูกเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาที่ทำงานไปด้วย เรียนไปด้วย คิดเป็นร้อยละ 1.22 เท่ากัน ควรแบ่งรายการออกเป็นหลาย ๆ ตอน เพื่อความไม่น่าเบื่อ ต้องการให้เพิ่มรายการให้ครอบคลุมทุกรายวิชาของการศึกษาในระบบ คิดเป็นร้อยละ 1.01 เท่ากัน ต้องการให้ภาพมีความคมชัดมากขึ้น ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์รายการในสื่อ Social Media ควรปรับปรุงสัญญาณดาวเทียมให้มีความเสถียรขึ้น ต้องการให้มีแบบทดสอบก่อนเรียน/ หลังเรียน หรือใบงานให้ดาวน์โหลด ต้องการให้เพิ่มรายการเพลง รายการวาไรตี้ต่าง ๆ ให้มากขึ้น และคุณภาพของเสียงเบา มีปัญหาเสียงรบกวน เสียงแทรกในบางรายการ คิดเป็นร้อยละ 0.81 เท่ากัน

ต้องการให้เพิ่มรายการเกี่ยวกับภาษาให้มากขึ้น ต้องการให้เพิ่มรายการธรรมะ สอนใจให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 0.60 เท่ากัน ต้องการให้มีรายการผี เรื่องหลอน เพราะกำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน ต้องการรายการที่มีเนื้อหาสาระใกล้ตัว สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ต้องการให้จัดส่งเอกสารประชาสัมพันธ์สื่อรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และตารางออกอากาศให้สถานศึกษาทุกแห่ง ได้ทราบ ต้องการให้เพิ่มรายการแนะนำอาชีพ/ ส่งเสริมการประกอบอาชีพให้มากขึ้น และต้องการให้มีรายการวิชาบังคับใหม่ตามหลักสูตรของ กศน. คิดเป็นร้อยละ 0.41 เท่ากัน ต้องการให้มีรายการประเภทการ์ตูนช่วงเวลาก่อนนอน รายการโทรทัศน์รับชมย้อนหลังดาวนโหลดซ้ำ ควรมีการจัดกิจกรรมแจกของรางวัลให้ผู้เข้าชมเพื่อเป็นการจูงใจให้คนสนใจรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา มากขึ้น ต้องการให้เชิญวิทยากรจากแบรนด์ซัมเมอร์แคมป์มาติวข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และ คณิตศาสตร์ของ กศน. ต้องการให้มีรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสาธารณสุข อนามัยชุมชน สำหรับพื้นที่ ท่างไกล ครูและนักศึกษาจะสนใจรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษาก็อต่อเมื่อมีหนังสือสั่งการมาให้ รับชมเท่านั้น ต้องการให้สังคม/ ชุมชน มีส่วนร่วมในรายการด้วย เช่น การลงพื้นที่ไปถ่ายทำและ นำเสนอวิถีชีวิตของคนในชุมชนห่างไกล ช่องทางการเข้าถึงสื่อทุกช่องทาง ต้องการให้มีรายการ สำหรับเด็กเล็ก ต้องการให้ผลิตรายการสั้น ๆ ลงในช่องทาง Facebook ต้องการให้มีรายการติวสอบ เข้ามหาวิทยาลัยทุกรายวิชา ต้องการให้ปรับรูปแบบรายการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่ที่ไม่มีสัญญาณรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ต้องการเนื้อหาความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยี Artificial Intelligence (AI) ต้องการให้นำเทคโนโลยี Augmented reality (AR), Virtual reality (VR), Mixed Reality (MR) เข้ามาใช้ในการนำเสนอรายการ ต้องการให้มีสื่อโฆษณารายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาทางช่องทางทีวีเพื่อเพิ่มการรู้จักมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 0.20 เท่ากัน ตามลำดับ

2.2 การใช้บริการสื่อวิทยุเพื่อการศึกษา

ตารางที่ 4.10 แสดงการใช้บริการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดย ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

(N = 493)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดย ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา		
☐ เคยรับฟัง	203	41.18
☐ ไม่เคยรับฟัง	290	58.82
รวม	493	100.00

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์แสดงการใช้บริการวิทยุเพื่อการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า การรับฟังรายการวิทยุศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ส่วนมากเป็นผู้ไม่เคยรับฟัง คิดเป็นร้อยละ 58.82 และผู้เคยรับฟัง คิดเป็นร้อยละ 41.18

ตารางที่ 4.11 แสดงช่องทางที่ใช้บริการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดย ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
มีการใช้บริการวิทยุเพื่อการศึกษาผ่านช่องทางใด (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ ฟังจากเครื่องรับวิทยุที่คลื่น FM 92	22	9.57
☐ ทางอินเทอร์เน็ต www.moeradiothal.net	48	20.87
☐ Facebook : วิทยุศึกษา FM 92	101	43.91
☐ แอปพลิเคชัน ฟังเพลิน	45	19.57
☐ ทางดาวเทียม ช่องวิทยุศึกษา	14	6.09
รวม	230	100.00

จากตารางที่ 4.11 แสดงการรับฟังวิทยุเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ ผ่านช่องทาง Facebook : วิทยุศึกษา FM 92 คิดเป็นร้อยละ 43.91 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทางอินเทอร์เน็ต www.moeradiothal.net คิดเป็นร้อยละ 20.87 ทางแอปพลิเคชัน ฟังเพลิน คิดเป็นร้อยละ 19.57 ฟังจากเครื่องรับวิทยุที่คลื่น FM 92 คิดเป็นร้อยละ 9.57 และทางดาวเทียมช่องวิทยุศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6.09 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดงอุปกรณ์ที่ใช้บริการรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
มีการรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาผ่านทางอุปกรณ์ (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ เครื่องรับวิทยุ	6	2.40
☐ คอมพิวเตอร์ PC, โน้ตบุ๊ก	72	28.80
☐ โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน	162	64.80
☐ แท็บเล็ต	10	4.00
รวม	250	100.00

จากตารางที่ 4.12 แสดงการรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ ผ่านทางอุปกรณ์ โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน คิดเป็นร้อยละ 64.80 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์ PC, โน้ตบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 28.80 แท็บเล็ต คิดเป็นร้อยละ 4.00 และเครื่องรับวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 2.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 แสดงรูปแบบการใช้บริการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
มีการรับฟังวิทยุเพื่อการศึกษาในรูปแบบใด (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ รับฟังรายการสด	66	28.57
☐ รับฟังรายการย้อนหลัง	165	71.43
รวม	231	100.00

จากตารางที่ 4.13 แสดงรูปแบบการใช้บริการวิทยุเพื่อการศึกษา มีผู้ใช้บริการรับฟังวิทยุเพื่อการศึกษาในรูปแบบรายการย้อนหลังมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.43 รองลงมา คือ รายการสด คิดเป็นร้อยละ 28.57

ตารางที่ 4.14 แสดงประเภทรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ใช้บริการ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ใช้บริการ (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ ข่าว	59	14.53
☐ สารคดี	38	9.36
☐ สารบันเทิง	48	11.82
☐ ความรู้ทั่วไป	127	31.28
☐ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	16	3.94
☐ อาชีพ	78	19.21
☐ ภาษา	40	9.85
รวม	406	100.00

จากตารางที่ 4.14 แสดงประเภทรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่รับชม ส่วนใหญ่ คือ ความรู้ทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 31.28 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ อาชีพ คิดเป็นร้อยละ 19.21 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 14.53 สารบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 11.82 ภาษา คิดเป็นร้อยละ 9.85 สารคดี คิดเป็นร้อยละ 9.36 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 3.94 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 แสดงสาเหตุที่ไม่ใช้งานวิทยุเพื่อการศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สาเหตุที่ไม่ใช้รายการวิทยุเพื่อการศึกษา (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ ไม่มีเครื่องรับวิทยุ	100	23.98
☐ รับฟังไม่ได้ ไม่มีสัญญาณ	31	7.43
☐ ไม่ทราบว่า มีรายการวิทยุส่งเสริมการศึกษาของ กศน. ให้บริการ	79	18.94
☐ ไม่ทราบรายละเอียดคลื่นความถี่และช่องทางการรับฟัง	50	11.99
☐ ไม่นิยมใช้วิทยุเป็นเครื่องมือในการรับฟังสื่อส่งเสริมการศึกษา เพราะมีสื่อเทคโนโลยีอื่น ๆ	157	37.65
รวม	417	100.00

จากตารางที่ 4.15 แสดงสาเหตุที่ไม่ใช้งานวิทยุเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจาก ไม่นิยมใช้วิทยุเป็นเครื่องมือในการรับฟังสื่อส่งเสริมการศึกษา เพราะมีสื่อเทคโนโลยีอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 37.65 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ไม่มีเครื่องรับวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 23.98 ไม่ทราบว่า มีรายการวิทยุส่งเสริมการศึกษาของ กศน. ให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 18.94 ไม่ทราบรายละเอียดคลื่นความถี่และช่องทางการรับฟัง คิดเป็นร้อยละ 11.99 รับฟังไม่ได้ไม่มีสัญญาณ คิดเป็นร้อยละ 7.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 แสดงช่องทางการใช้บริการของวิทยุทั่วไป

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ปัจจุบันมีการรับฟังรายการวิทยุทั่วไป ผ่านช่องทางใด		
☐ คลื่นวิทยุ	73	10.10
☐ เว็บไซต์ของสถานี	21	2.90
☐ เว็บไซต์แหล่งรวมวิทยุออนไลน์	38	5.26
☐ แอปพลิเคชัน	102	14.11
☐ YouTube	231	31.95
☐ Facebook	140	19.36
☐ สัญญาณดาวเทียม	11	1.52
☐ ปัจจุบันไม่ได้รับฟัง รายการวิทยุทั่วไป	107	14.80
รวม	723	100.00

จากตารางที่ 4.16 แสดงช่องทางการใช้บริการของวิทยุทั่วไป โดยปัจจุบัน มีผู้รับฟังรายการวิทยุทั่วไปผ่านช่องทาง YouTube คิดเป็นร้อยละ 31.95 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ผ่านทาง Facebook คิดเป็นร้อยละ 19.36 ผ่านทางแอปพลิเคชัน คิดเป็นร้อยละ 14.11 ผ่านทางคลื่นวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 10.10 ผ่านทางเว็บไซต์แหล่งรวมวิทยุออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 5.26 ผ่านทางเว็บไซต์ของสถานี คิดเป็นร้อยละ 2.90 ผ่านทางสัญญาณดาวเทียม คิดเป็นร้อยละ 1.52 ตามลำดับ และปัจจุบันไม่ได้รับฟังรายการวิทยุทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 14.80

ตารางที่ 4.17 แสดงรายการวิทยุทั่วไปที่เคยรับฟัง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายการวิทยุทั่วไปที่เคยรับฟัง		
☐ รายการเพลง	78	15.95
☐ รายการข่าว	54	11.04
☐ รายการวิทยุคุยข่าว (สวท.พัทลุง)	24	4.91
☐ รายการ The ghost radio	15	3.07
☐ รายการรวมความสุข	14	2.86
☐ รายการเรื่องเล่าเช้านี้	13	2.66
☐ รายการเพลงเพื่อชีวิต	12	2.45
☐ รายการความรู้ทั่วไป	11	2.25
☐ รายการคลื่นวิทยุท้องถิ่น	10	2.04
☐ รายการเตรียมสอบ/ การศึกษา	10	2.04
☐ รายการงานอาชีพ/ แนะนำอาชีพ	9	1.84
☐ รายการธรรมะ	9	1.84
☐ รายการ Club Friday พี่อ้อย พี่ลอค	9	1.84
☐ รายการเรื่องเล่าอาจารย์ยอด	8	1.64
☐ รายการข่าวการศึกษา	8	1.64
☐ รายการ The shock	7	1.43
☐ คลื่น Cool Fahrenheit 93.0 FM	7	1.43
☐ รายการบันเทิงทั่วไป	6	1.23
☐ รายการเส้นทางทำกิน	6	1.23
☐ รายการคลินิกรักษ์สุขภาพ	6	1.23
☐ รายการภาษาต่างประเทศ	6	1.23
☐ รายการละคร	5	1.02
☐ รายการพุทธทอล์คพุทธโธ	5	1.02
☐ รายการนิทานนานาชาติ	4	0.82
☐ รายการนำรู้ไอที	4	0.82
☐ รายการก้าวไปกับการศึกษาไทย	4	0.82
☐ รายการ EFM ออนไลน์	4	0.82
☐ รายการถ่ายทอดข่าวจาก สวท.	4	0.82
☐ รายการเพลง คลื่น FM 86.5	4	0.82

ตารางที่ 4.17 (ต่อ) แสดงรายการวิทยุทั่วไปที่เคยรับฟัง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการสารคดี	4	0.82
☐ รายการเพลงลูกทุ่ง	3	0.61
☐ รายการข่าวกรมอุตุนิยมวิทยา/ รายการข่าวสภาพอากาศ/ รายการพยากรณ์อากาศ	3	0.61
☐ รายการธรรมะเพื่อชีวิต	3	0.61
☐ รายการแนะนำร้านอาหาร	3	0.61
☐ แอปพลิเคชัน JOOX	3	0.61
☐ รายการหลอนไดอารี่	3	0.61
☐ รายการรักษ์ลูกทุ่ง	3	0.61
☐ คลื่น FM 91.25 Mhz. ตรัง	3	0.61
☐ รายการเพลงหมอลำ	2	0.41
☐ รายการเพลงสตริง	2	0.41
☐ รายการข่าวกีฬา	2	0.41
☐ รายการนิยาย	2	0.41
☐ รายการตลก	2	0.41
☐ รายการนิทาน	2	0.41
☐ รายการแนะนำผู้ประสบความสำเร็จในการทำงานและอาชีพ	2	0.41
☐ รายการย้อนรอยประวัติศาสตร์	2	0.41
☐ รายการสยามหลากหลายมิติ	2	0.41
☐ รายการดนตรีไทย	2	0.41
☐ รายการเพลินวรรณกรรม	2	0.41
☐ รายการแดนข่าวเช้า	2	0.41
☐ รายการ Tofupop Radio	2	0.41
☐ รายการอ่านไปด้วยกัน	2	0.41
☐ รายการ Youngjae's Best Friend Radio	2	0.41
☐ รายการดีเจหลานยายปริก Geertz 102.5 MHz	2	0.41
☐ รายการป้าจอยฝอยข่าว ทาง อสมท. 104.5 MHz	2	0.41
☐ MCOT Radio	2	0.41
☐ คลื่น 106.75 FM Radio	2	0.41

ตารางที่ 4.17 (ต่อ) แสดงรายการวิทยุทั่วไปที่เคยรับฟัง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการสุขภาพดีวิถีไทย	2	0.41
☐ รายการตามตะวัน	2	0.41
☐ รายการการ์ตูน	2	0.41
☐ รายการบันเทิง	2	0.41
☐ รายการอังคารคลุมโปง	2	0.41
☐ รายการธรรมะจากตาลปัตร	2	0.41
☐ รายการสุขใจไปกับธรรม	2	0.41
☐ คลื่น FM 105.5	2	0.41
☐ รายการสุขภาพ	2	0.41
☐ รายการการศึกษา	2	0.41
☐ รายการเสียงจากวิทยุทหารเรือ ส.พร. 10 ตราด	2	0.41
☐ รายการข่าวเศรษฐกิจ	1	0.20
☐ รายการทายผลฟุตบอล	1	0.20
☐ รายการเกษตรกรรม	1	0.20
☐ คลื่น 95 FM ลูกทุ่งมหานคร	1	0.20
☐ รายการการศึกษา ม.ปลาย	1	0.20
☐ รายการนิทานเสริมสร้างสติปัญญา	1	0.20
☐ รายการธรรมะหลวงพ่อบุญญาวัดปากน้ำ	1	0.20
☐ รายการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็ก	1	0.20
☐ รายการวิทยุทั่วไป	1	0.20
☐ รายการสื่อการสอน	1	0.20
☐ รายการคินพูธ มุดผ้าห่ม	1	0.20
☐ รายการวิทยุครอบครัวข่าว	1	0.20
☐ คลื่นฮิตซ์ 955	1	0.20
☐ รายการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย	1	0.20
☐ รายการสอนภาษาไทย	1	0.20
☐ รายการเรื่องเล่า เสาร์ อาทิตย์	1	0.20
☐ รายการวิทยุครอบครัวข่าว	1	0.20
☐ คลื่นฮิตซ์ 955	1	0.20
☐ รายการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย	1	0.20

ตารางที่ 4.17 (ต่อ) แสดงรายการวิทยุทั่วไปที่เคยรับฟัง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการสอนภาษาไทย	1	0.20
☐ รายการเรื่องเล่า เสาร์ อาทิตย์	1	0.20
☐ รายการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์	1	0.20
☐ คลื่น Green Wave	1	0.20
☐ รายการข่าวขจร	1	0.20
☐ รายการข่าวท้องถิ่น กรมประชาสัมพันธ์	1	0.20
☐ รายการชีวิตกับสังคมไทย	1	0.20
☐ รายการจิตแจ่มใส ความเป็นสุข	1	0.20
☐ รายการ Podcast	1	0.20
☐ รายการข่าว อสมท.	1	0.20
☐ รายการแบ่งปันเรื่องดีดี	1	0.20
☐ รายการ Podcast ประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญ	1	0.20
☐ วิทยุชุมชน	1	0.20
☐ รายการคนกรุงเก่าเล่าเรื่อง	1	0.20
☐ รายการข่าวในพระราชสำนัก	1	0.20
☐ คลื่น 107 FM Radio	1	0.20
☐ รายการสบายดี Radio	1	0.20
☐ รายการสังคีตสราญรมย์	1	0.20
☐ รายการภาษาอังกฤษ	1	0.20
☐ คลื่น 98.25 FM	1	0.20
☐ ช่องแม็กซ์สันนิย์	1	0.20
☐ คลื่น 95 FM	1	0.20
☐ คลื่น 97.5 FM	1	0.20
☐ คลื่น 95.5 FM	1	0.20
☐ รายการอย่าพาวาน้ำสอน	1	0.20
☐ รายการเพลง K-POP	1	0.20
รวม	489	100.00

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์แสดงรายการวิทยุที่นิยมรับฟัง ส่วนใหญ่ คือ รายการเพลง คิดเป็นร้อยละ 15.95 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายการข่าว คิดเป็นร้อยละ 11.04 รายการทอล์กโชว์ (สวท.พัทลุง) คิดเป็นร้อยละ 4.91 รายการ The ghost radio คิดเป็นร้อยละ 3.07 รายการ มุมความสุข คิดเป็นร้อยละ 2.86 รายการเรื่องเล่าเช้านี้ คิดเป็นร้อยละ 2.66 รายการเพลงเพื่อชีวิต คิดเป็นร้อยละ 2.45 รายการความรู้ทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 2.25 รายการคลื่นวิทยุท้องถิ่น รายการเตรียมสอน/ รายการการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 2.04 เท่ากัน รายการงานอาชีพ/ รายการแนะแนวอาชีพ รายการธรรมะทั่วไป รายการ Club Friday คิดเป็นร้อยละ 1.84 รายการเรื่องเล่าอาจารย์ ยอด รายการข่าวการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.64 รายการ The shock คลื่น Cool Fahrenheit 93.0 FM คิดเป็นร้อยละ 1.43 รายการบันเทิงทั่วไป รายการเส้นทางทำกิน รายการคลินิกรักษาสุภาพ รายการภาษาต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 1.23 รายการละคร รายการพุทธอสังกัศุโขโร คิดเป็นร้อยละ 1.02 เท่ากัน รายการนิทานนานาชาติ รายการนำรู้โอที รายการก้าวไปกับการศึกษาไทย รายการ EFM ออนไลน์ รายการถ่ายทอดข่าวจาก สวท. รายการเพลง คลื่น FM 86.5 รายการสารคดี คิดเป็นร้อยละ 0.82 เท่ากัน รายการเพลงลูกทุ่ง รายการข่าวกรมอุตุนิยมวิทยา/ รายการข่าวสภาพอากาศ/ รายการพยากรณ์อากาศ รายการธรรมะเพื่อชีวิต รายการแนะนำร้านอาหาร แอปพลิเคชัน JOOX รายการหลอนไดอารี่ รายการรักษาลูกทุ่งคลื่น FM 91.25 Mhz. ตรัง คิดเป็นร้อยละ 0.61 รายการ เพลงหมอลำ รายการเพลงสตริง รายการข่าวกีฬา รายการนิยาย รายการตลก รายการนิทาน รายการ แนะนำผู้ประสบความสำเร็จในการทำงานและอาชีพ รายการย้อนรอยประวัติศาสตร์ รายการสยาม หลากมิติรายการดนตรีไทย รายการเพลินวรรณกรรม รายการแฉข่าวเช้า รายการ Tofupop Radio รายการอ่านไปด้วยกัน รายการ Youngjae's Best Friend Radio รายการดีเจหลานยายปริก Geertz 102.5 MHz รายการป้าจอยฝอยข่าวทาง อสมท. 104.5 MHz MCOT Radio คลื่น 106.75 FM Radio รายการสุขภาพดีวิถีไทย รายการตามตะวัน รายการการ์ตูน รายการบันเทิง รายการอังคาร คลุมโป่ง รายการธรรมะจากตาลปัตร. รายการสุขใจไปกับธรรม คลื่น FM 105.5 รายการสุขภาพ รายการ การศึกษา รายการเสียงจากวิทยุทหารเรือ ส.พร.10 คราต รายการข่าวเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 0.41 เท่ากัน รายการทายผลฟุตบอล รายการเกษตรกรรม คลื่น 95 FM ลูกทุ่งมหานคร รายการการศึกษา ม.ปลาย รายการนิทานเสริมสร้างสติปัญญา รายการธรรมะหลวงพ่อบุญญาวัดปากน้ำ รายการส่งเสริม การเรียนรู้สำหรับเด็ก รายการวิทยุทั่วไป รายการสื่อการสอน รายการสินทุมุคผ้าห่ม รายการวิทยุ ครอบครัวข่าว คลื่นฮิตซ์ 955 รายการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย รายการสอนภาษาไทย รายการเรื่องเล่า เสาร์ อาทิตย์ รายการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ คลื่น Green Wave รายการข่าวจจร รายการข่าวท้องถิ่นกรมประชาสัมพันธ์ รายการชีวิตกับสังคมไทย รายการจิตแจ่มใส ความเป็นสุข รายการ Podcast รายการข่าว อสมท. รายการแบ่งปันเรื่องดีดี รายการ Podcast ประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญ วิทยุชุมชน รายการคนกรุงเก่าเล่าเรื่อง รายการข่าวในพระราชสำนัก คลื่น 107 FM Radio รายการสบายดี Radio รายการสังคีตสราญรมย์ รายการภาษาอังกฤษ คลื่น 98.25 FM ช่องแม่ชีต้นสนีย์ คลื่น 95 FM คลื่น 97.5 FM คลื่น 95.5 FM รายการอร่อยว่าน่าสอน รายการเพลง K-POP คิดเป็นร้อยละ 0.20 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 แสดงปัญหาอุปสรรคในการรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษา

ประเด็นปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
- สัญญาณขาดหายเป็นช่วงๆ/ ควรปรับปรุงสัญญาณคลื่นความถี่	11	78.57
- น้ำเสียงที่ใช้ในการจัดรายการไม่ค่อยน่าฟัง	3	21.43
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 4.18 พบว่า การรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ ประสบปัญหา สัญญาณขาดหายเป็นช่วงๆ/ ควรปรับปรุงสัญญาณคลื่นความถี่ คิดเป็นร้อยละ 78.57 มากที่สุด และรองลงมาคือ น้ำเสียงที่ใช้ในการจัดรายการไม่ค่อยน่าฟัง คิดเป็นร้อยละ 21.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานวิทยุศึกษา

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์รายการวิทยุเพิ่มมากขึ้น	15	10.00
- รายการวิทยุที่อยู่แล้ว ต้องการให้มีรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่มีประโยชน์แบบนี้ต่อไป	11	7.33
- ควรมีเพลงต้นรายการ หรือเพลงที่มีเนื้อหาวิชาการ เพื่อเพิ่มเทคนิคในการจำ	10	6.67
- ต้องการให้เนื้อหารายการมีความน่าสนใจขึ้น	9	6.00
- ต้องการให้รายการวิทยุจัดรูปแบบออนไลน์ ได้เห็นหน้าตาผู้จัดรายการและแขกรับเชิญ	7	4.67
- ต้องการให้ปรับเนื้อหารายการวิทยุให้ตรงกับความต้องการของวัยรุ่น มีรายการวิทยุตามกระแส ทันสมัย ทันสถานการณ์ปัจจุบัน	7	4.67
- ต้องการให้มีรายการที่ใช้สำหรับสื่อการสอนมากขึ้น	6	4.00
- ต้องการให้มีรายการที่สนับสนุนการประกอบอาชีพ	6	4.00
- ควรมีรายการบันเทิงที่ช่วยคลายเครียด สอดแทรกอารมณ์ขัน	6	4.00
- ให้แก่ผู้รับฟัง ไม่นั่นเนื้อหาด้านวิชาการมากเกินไป		
- ต้องการให้มีรายการสอนภาษาเพิ่มขึ้น	6	4.00
- ต้องการให้จัดรายการแบบสนทนาพูดคุย เชิญแขกรับเชิญ ที่มีชื่อเสียงมาเป็นแขกรับเชิญในรายการวิทยุ	6	4.00
- ต้องการให้นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรและสอนการทำเกษตรเพื่อการยังชีพและอาชีพ	5	3.33

ตารางที่ 4.19 (ต่อ) แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุศึกษา

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้มีรายการเล่าเรื่องผี ประสบการณ์หลอน	5	3.33
- ต้องการให้เพิ่มรายการแนะนำแนวการศึกษาเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่มหาวิทยาลัยหรือระดับชั้นที่สูงขึ้น	5	3.33
- ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook และ Line หรือช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ	5	3.33
- ต้องการให้เวลาและเนื้อหามีความกระชับ เข้าใจง่าย	4	2.67
- แอปพลิเคชันรวมรายการวิทยุเพื่อการศึกษาต่าง ๆ ดีมาก	3	2.00
- ต้องการให้เข้าถึงชุมชนมากขึ้น บางพื้นที่อุปกรณ์รับสัญญาณชำรุดบ่อยครั้ง	3	2.00
- ต้องการให้มีรายการวิทยุต่าง ๆ เพิ่มขึ้น	2	1.33
- ต้องการให้มีรายการข่าวด่วน ทันเหตุการณ์	2	1.33
- ต้องการให้เพิ่มการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและผู้ฟัง เช่น มีการให้ร่วมสนุกหรือโทรศัพท์เข้ามาในรายการ	2	1.33
- ต้องการให้ลดช่วงโฆษณาสปรอยรายการให้สั้นลง	2	1.33
- ต้องการให้มีสาระบันเทิงมากขึ้น	2	1.33
- ต้องการให้มีข่าวสารชุมชน	2	1.33
- ต้องการให้จัดรายการเกี่ยวกับการศึกษาตามหลักสูตร	2	1.33
- ต้องการให้มีละครวิทยุ	1	0.67
- ต้องการให้ใช้น้ำเสียงนำฟัง ไม่เร่ง ไม่หนักเบื้อ	1	0.67
- ต้องการให้มีรายการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว	1	0.67
- ต้องการให้มีรายการเกี่ยวกับกีฬา	1	0.67
- ปัจจุบันประชาชนทั่วไปไม่นิยมใช้วิทยุแล้ว อยากให้เปลี่ยนมาจัดรายการแบบออนไลน์	1	0.67
- ต้องการให้มีรายการวิทยุที่มีเนื้อหาการเรียนการสอนระดับปฐมวัย	1	0.67
- ต้องการให้มีรายการพัฒนาผู้สูงวัย	1	0.67
- ต้องการให้เพิ่มความสนุกสนาน เพื่อความน่าสนใจขึ้น	1	0.67
- ปัจจุบันประชาชนทั่วไปไม่นิยมใช้วิทยุแล้ว อยากให้เปลี่ยนมาจัดรายการแบบออนไลน์	1	0.67

ตารางที่ 4.19 (ต่อ) แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุศึกษา

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้มีรายการวิทยุที่มีเนื้อหาการเรียนการสอนระดับปทุมวีย์	1	0.67
- ต้องการให้มีรายการพัฒนาผู้สูงวัย	1	0.67
- ต้องการให้เพิ่มความสนุกสนาน เพื่อความน่าสนใจขึ้น	1	0.67
- ต้องการให้จัดกิจกรรมวิทยุพบประชาชน เล่นเกมแจกของรางวัล	1	0.67
- ต้องการให้ผู้ที่มีชื่อเสียงมาเป็นแขกรับเชิญในรายการวิทยุ	1	0.67
- ต้องการให้มีรายการสารคดีเพิ่มขึ้น	1	0.67
- ต้องการให้มีรายการเกี่ยวกับดนตรีไทย ให้เด็กรุ่นหลังได้รับฟัง	1	0.67
- ต้องการให้มีการติดตามผลการใช้สื่อวิทยุศึกษาและประเมินความพึงพอใจของผู้ฟัง	1	0.67
รวม	150	100.00

จากตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุศึกษา พบว่า ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์รายการวิทยุเพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 10.00 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายการวิทยุคืออยู่แล้ว ต้องการให้มีรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่มีประโยชน์แบบนี้ต่อไป คิดเป็นร้อยละ 7.33 ควรมีเพลงค่านรายการ หรือเพลงที่มีเนื้อหาวิชาการเพื่อเพิ่มเทคนิคในการจำ คิดเป็นร้อยละ 6.67 ต้องการให้เนื้อหารายการมีความน่าสนใจขึ้น คิดเป็นร้อยละ 6.00 ต้องการให้รายการวิทยุจัดรูปแบบออนไลน์ ได้เห็นหน้าตาผู้จัดรายการและแขกรับเชิญ ต้องการให้ปรับเนื้อหารายการวิทยุให้ตรงกับความต้องการของวัยรุ่น มีรายการวิทยุตามกระแส ทันสมัย ทันสถานการณ์ปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 4.67 เท่ากัน ต้องการให้มีรายการที่ใช้สำหรับสื่อการสอนมากขึ้น ต้องการให้มีรายการที่สนับสนุนการประกอบอาชีพ ควรมีรายการบันเทิงที่ช่วยคลายเครียดสอดแทรกอารมณ์ขันให้แก่ผู้รับฟัง ไม่น่าเบื่อหาด้านวิชาการมากเกินไป ต้องการให้มีรายการสอนภาษาเพิ่มขึ้น ต้องการให้จัดรายการแบบสนทนาพูดคุย เชิญแขกรับเชิญที่มีชื่อเสียงมาเป็นแขกรับเชิญในรายการวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 4.00 เท่ากัน ต้องการให้นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรและสอนการทำเกษตรเพื่อการยังชีพและอาชีพ ต้องการให้มีรายการเล่าเรื่องผี ประสบการณ์หลอน ต้องการให้เพิ่มรายการแนะแนวการศึกษาเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่มหาวิทยาลัยหรือระดับชั้นที่สูงขึ้น ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook และ Line หรือช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 3.33 เท่ากัน ต้องการให้เวลาและเนื้อหามีความกระชับ เข้าใจง่าย คิดเป็นร้อยละ 2.67 แอปพลิเคชันรวมรายการวิทยุเพื่อการศึกษาต่าง ๆ ตีมาก ต้องการให้เข้าถึงชุมชนมากขึ้นบางพื้นที่ อุปกรณ์รับสัญญาณชำรุดบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.00 ต้องการให้มีรายการวิทยุต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ต้องการให้มีรายการข่าวด่วน ทันเหตุการณ์ ต้องการให้เพิ่มการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและผู้ฟัง เช่น มีการให้ร่วมสนุกหรือโทรศัพท์เข้ามาในรายการ ต้องการให้ลดช่วงโฆษณาสัปดาห์รายการให้สั้นลง

ต้องการให้มีสาระบันเทิงมากขึ้น ต้องการให้มีข่าวสารชุมชน ต้องการให้จัดรายการเกี่ยวกับการศึกษา ตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 1.33 เท่ากัน ต้องการให้มีละครวิทยุ ต้องการให้ใช้น้ำเสียง นำฟัง ไม่่วง ไม่น่าเบื่อ ต้องการให้มีรายการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ต้องการให้มีรายการเกี่ยวกับกีฬา ปัจจุบันประชาชนทั่วไปไม่นิยมใช้วิทยุแล้ว อยากให้เปลี่ยนมาจัดรายการแบบออนไลน์ ต้องการให้มีรายการวิทยุที่มีเนื้อหาการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ต้องการให้มีรายการพัฒนาผู้สูงอายุ ต้องการให้เพิ่มความสุขสนทนา เพื่อความน่าสนใจขึ้น ต้องการให้จัดกิจกรรมวิทยุพบประชาชน เล่นเกมแจกอของรางวัล ต้องการให้มีรายการสารคดีเพิ่มขึ้น ต้องการให้มีรายการเกี่ยวกับดนตรีไทย ให้เด็กรุ่นใหม่ได้รับฟัง ต้องการให้มีการติดตามผลการใช้สื่อวิทยุศึกษาและประเมินความพึงพอใจของผู้ฟัง คิดเป็นร้อยละ 0.67 เท่ากัน ตามลำดับ

2.3 การใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา

ตารางที่ 4.20 แสดงอุปกรณ์ในการใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา จำนวนผู้ใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาที่ กคน. ตำบล/สัปดาห์

(N = 493)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาผ่านทางอุปกรณ์ใด (ตอบเพียงข้อเดียว)		
☐ โทรศัพท์มือถือสมาร์ตโฟน	406	82.40
☐ แท็บเล็ต	4	0.80
☐ คอมพิวเตอร์ PC,โน้ตบุ๊ก	76	15.40
☐ SMART TV	7	1.40
รวม	493	100.00
จำนวนผู้ใช้บริการสื่อออนไลน์ที่ กคน.ตำบล เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์		
☐ 1 – 20 คน	306	62.07
☐ 21 – 40 คน	142	28.80
☐ 41 – 60 คน	36	7.30
☐ 61 – 80 คน	5	1.01
☐ 81 – 100 คน	2	0.41
☐ 100 คนขึ้นไป	2	0.41
รวม	493	100.00

จากตาราง 4.20 ผลการวิเคราะห์แสดงอุปกรณ์ในการใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า อุปกรณ์ในการใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ ใช้งานผ่านทาง โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน คิดเป็นร้อยละ 82.40 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์ PC, โน้ตบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 15.40 SMART TV คิดเป็นร้อยละ 1.40 และแท็บเล็ต คิดเป็นร้อยละ 0.80 ตามลำดับ และมีผู้ใช้บริการสื่อออนไลน์ที่ กศน. ตำบล เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์ ส่วนใหญ่ คือ จำนวน 1 – 20 คน คิดเป็นร้อยละ 62.07 รองลงมา ได้แก่ จำนวน 21 – 40 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 จำนวน 41 – 60 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 จำนวน 61 – 80 คน คิดเป็นร้อยละ 1.01 จำนวน 81 – 100 คน และจำนวน 100 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.41 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 แสดงช่องทางในการติดตามรับชมสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่ โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ช่องทางในการติดตามรับชมสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา (ตอบได้หลายข้อ)		
เว็บไซต์		
☐ www.cet.go.th	117	5.31
☐ www.etvthai.tv	316	14.33
☐ www.moeradiothai.net	29	1.32
☐ www.braille-cet.in.th	8	0.36
YouTube		
☐ ETV สื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษา	283	12.83
☐ กศน. สื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้	187	8.48
☐ ETV ดิวเข้มออนไลน์	292	13.24
Facebook		
☐ ETV สื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษา	248	11.25
☐ ETV ดิวเข้มออนไลน์	193	8.75
☐ ส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ	17	0.77
☐ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา	86	3.90
Line		
☐ ETV สื่อดิจิทัล	86	3.90
☐ พี่ดิวเข้ม ETV	208	9.43
TikTok ทาง Cet Etv	111	5.03
Twitter ทาง สื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาออนไลน์	24	1.09
รวม	2,205	100.00

จากตาราง 4.21 แสดงช่องทางในการติดตามรับชมสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา รับชมผ่านเว็บไซต์ ส่วนใหญ่ผ่านทาง www.etvthai.tv คิดเป็นร้อยละ 14.33 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทาง www.cet.go.th คิดเป็นร้อยละ 5.31 ทาง www.moeradiothai.net คิดเป็นร้อยละ 1.32 และ www.braille-cet.in.th คิดเป็นร้อยละ 0.36 ตามลำดับ ในส่วนของ YouTube ช่องที่มีผู้ใช้บริการคือ ทางช่อง ETV ดิวเข้มออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 13.24 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทางช่อง ETV สื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.83 และทางช่อง กคน. สื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ คิดเป็นร้อยละ 8.48 ตามลำดับ ในส่วนของ Facebook มีผู้ใช้บริการ คือ ผ่านทางเพจ ETV สื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 11.25 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทางเพจ ETV ดิวเข้มออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 8.75 ทางเพจศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.90 และทางเพจส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 0.77 ตามลำดับ ถัดมาทาง Line มีผู้ใช้บริการมากที่สุด คือ ทางไลน์ที่ดิวเข้ม ETV คิดเป็นร้อยละ 9.43 และทางไลน์ ETV สื่อดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 3.90 ตามลำดับ ทาง TikTok ผ่านทางช่อง Cet Etv คิดเป็นร้อยละ 5.03 มากที่สุด และ Twitter ผ่านทางสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 1.09 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 แสดงวัตถุประสงค์การใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ใด (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านการศึกษา	424	34.14
☐ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านอาชีพ	263	21.18
☐ เลือกชม/ ติดต่อซื้อสินค้าออนไลน์ของ กคน	60	4.83
☐ ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร	117	9.42
☐ แชรข่าวสาร ความรู้ หรือสิ่งที่ตนสนใจ	177	14.25
☐ ดูโพสต์หรือวิดีโอเกร็ดความรู้	201	16.18
รวม	1,242	100.00

จากตาราง 4.22 แสดงการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 34.14 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 21.18 ดูโพสต์หรือวิดีโอเกร็ดความรู้ คิดเป็นร้อยละ 16.18 แชรข่าวสาร ความรู้หรือสิ่งที่ตนสนใจ คิดเป็นร้อยละ 14.25 ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 9.42 เลือกชม/ ติดต่อซื้อสินค้าออนไลน์ของ กคน. คิดเป็นร้อยละ 4.83 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.23 แสดงปัญหาที่พบในการใช้บริการสื่อออนไลน์

ประเด็นปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาที่พบในการใช้บริการสื่อออนไลน์ (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ สัญญาณอินเทอร์เน็ต WIFI ในพื้นที่ล่าช้าไม่เสถียร	299	38.98
☐ สัญญาณอินเทอร์เน็ตค่ายมือถือในพื้นที่ล่าช้าไม่เสถียร	261	34.03
☐ ไม่ทราบช่องทางการรับชม	55	7.17
☐ สื่อออนไลน์ไม่รองรับกับแท็บเล็ตหรือโทรศัพท์บางรุ่น	50	6.52
☐ สื่อออนไลน์ล่มขณะมีผู้ใช้งานพร้อมกันจำนวนมาก	26	3.39
☐ ขนาดตัวอักษรในสื่อออนไลน์มีขนาดเล็ก ทำให้อ่านยาก	29	3.78
☐ ขนาดของภาพหรือวิดีโอมีขนาดไม่เต็มจอ	24	3.13
☐ อื่น ๆ เช่น มือถือระบบแอนดรอยด์มีความช้า เป็นต้น	23	3.00
รวม	767	100.00

จากตารางที่ 4.23 แสดงปัญหาที่พบในการใช้บริการสื่อออนไลน์ พบว่า ปัญหาที่พบในการใช้บริการสื่อออนไลน์ ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ต WIFI ในพื้นที่ล่าช้าไม่เสถียร คิดเป็นร้อยละ 38.98 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตค่ายมือถือในพื้นที่ล่าช้าไม่เสถียร คิดเป็นร้อยละ 34.03 ปัญหาไม่ทราบช่องทางการรับชม คิดเป็นร้อยละ 7.17 ปัญหาสื่อออนไลน์ไม่รองรับกับแท็บเล็ตหรือโทรศัพท์บางรุ่น คิดเป็นร้อยละ 6.52 โดยพบปัญหา ได้แก่ โทรศัพท์มือถือยี่ห้อ Vivo, Huawei ไม่สามารถเข้ารับการชมรายการสดได้ และโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ตบางรุ่นไม่สามารถเข้าชมรายการสดและดาวน์โหลดตารางออกอากาศได้ ปัญหาขนาดตัวอักษรในสื่อออนไลน์มีขนาดเล็ก ทำให้อ่านยาก คิดเป็นร้อยละ 3.78 ปัญหาสื่อออนไลน์ล่มขณะมีผู้ใช้งานพร้อมกันจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 3.39 ปัญหาขนาดของภาพหรือวิดีโอมีขนาดไม่เต็มจอ คิดเป็นร้อยละ 3.13 ทั้งนี้ยังพบ ปัญหาอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือระบบแอนดรอยด์มักจะมีปัญหาความล่าช้า ความไม่เสถียรในการเข้าใช้งานแอปพลิเคชัน สีของตัวอักษรกลมกลืนกับภาพมากเกินไป ทำให้อ่านยาก และในพื้นที่ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.24 แสดงปัจจัยที่ทำให้การศึกษารออนไลน์ประสบผลสำเร็จ

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
- สื่อต้องค้นหาได้ง่าย เข้าถึงได้หลากหลายช่องทาง ใช้งานได้ทุกที่ ทุกเวลา	121	19.36
- มีอินเทอร์เน็ตที่เสถียร	112	17.92
- เนื้อหาน่าสนใจและมีความถูกต้อง เชื่อถือได้	63	10.08
- ความพร้อมของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	62	9.92
- ความพร้อมของผู้เรียนในการเข้าถึงสื่อ	39	6.24
- ผู้สอนมีทักษะการถ่ายทอดที่ดี เข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ และเป็น ผู้มีความเชี่ยวชาญ หรือมีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชานั้น ๆ	38	6.08
- มีการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย	31	4.96
- ความตั้งใจของผู้เรียน/ ความสนใจของผู้เรียน	30	4.80
- มีเนื้อหาความรู้ที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกช่วงวัย	20	3.20
- การมี WIFI ให้บริการฟรีในพื้นที่ กศน. ตำบล	18	2.88
- สื่อต้องสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย	18	2.88
- รายการและผู้ดำเนินรายการต้องมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก	15	2.40
- ครู กศน. นำสื่อไปใช้กับนักศึกษา กศน.	14	2.24
- เนื้อหาสื่อต้องมีความทันสมัย ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน	12	1.92
- สื่อต้องเหมาะสมกับความต้องการผู้เรียนที่ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย หรือไม่สามารถมาเข้าเรียนได้	12	1.92
- มีแอปพลิเคชันที่เข้าถึงง่าย	5	0.80
- ต้องตอบโจทย์และช่วยสนับสนุนด้านการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน	4	0.64
- ระบบการใช้งานสื่อออนไลน์มีความเสถียร	4	0.64
- เนื้อหาของสื่อจะต้องเป็นเรื่องที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	3	0.48
- ความต่อเนื่องของบทเรียนแต่ละตอนในช่อง YouTube หรือ แอปพลิเคชัน	2	0.32
- ต้องเป็นสื่อเพื่อการศึกษาที่ถูกลิขสิทธิ์ ไม่มีโฆษณา และไม่มีค่าใช้จ่าย	2	0.32
รวม	625	100.00

จากตารางที่ 4.24 แสดงปัจจัยที่ทำให้การศึกษารออนไลน์ประสบผลสำเร็จ ส่วนใหญ่ คือ สื่อต้องค้นหาได้ง่าย เข้าถึงได้หลากหลายช่องทาง ใช้งานได้ทุกที่ ทุกเวลา คิดเป็นร้อยละ 19.36 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ มีอินเทอร์เน็ตที่เสถียร คิดเป็นร้อยละ 17.92 เนื้อหาน่าสนใจและมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ คิดเป็นร้อยละ 10.08 ความพร้อมของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นร้อยละ 9.92 ความพร้อมของผู้เรียนในการเข้าถึงสื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.24 ผู้สอนมีทักษะการถ่ายทอดที่ดี เข้าใจง่าย

ไม่น่าเบื่อ และเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ หรือมีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชานั้น ๆ คิดเป็นร้อยละ 6.08 มีการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย คิดเป็นร้อยละ 4.96 ความตั้งใจของผู้เรียน/ความสนใจของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 4.80 มีเนื้อหาความรู้ที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกช่วงวัย คิดเป็นร้อยละ 3.20 การมี WIFI ให้บริการฟรีในพื้นที่ กศน. ตำบล และสื่อต้องสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.88 เท่ากัน รายการและผู้ดำเนินรายการต้องมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก คิดเป็นร้อยละ 2.40 ครู กศน. นำสื่อไปใช้กับนักศึกษา กศน. คิดเป็นร้อยละ 2.24 เนื้อหาสื่อต้องมีความทันสมัย ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน และสื่อต้องเหมาะสมกับความต้องการผู้เรียนที่ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วยหรือไม่สามารถมาเข้าเรียนได้ คิดเป็นร้อยละ 1.92 เท่ากัน มีแอปพลิเคชันที่เข้าถึงง่าย คิดเป็นร้อยละ 0.80 ต้องตอบโต้และช่วยสนับสนุนด้านการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน และระบบการใช้งานสื่อออนไลน์มีความเสถียร คิดเป็นร้อยละ 0.64 เท่ากัน เนื้อหาของสื่อจะต้องเป็นเรื่องที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน คิดเป็นร้อยละ 0.48 ความต่อเนื่องของบทเรียนแต่ละตอนในช่อง YouTube หรือ แอปพลิเคชัน ต้องเป็นสื่อเพื่อการศึกษาที่ถูกลิขสิทธิ์ ไม่มีโฆษณา และไม่มีค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 0.32 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.25 แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อออนไลน์

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- สื่อออนไลน์ดีอยู่แล้ว อยากให้คงอยู่ตลอดไปและพัฒนาเนื้อหาใหม่ ๆ ให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง	18	9.47
- เนื้อหาควรมีความน่าสนใจและทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ เน้นเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่น วัยนักศึกษา	15	7.89
- ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ในสื่อ Social Media ให้มากขึ้นทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย	13	6.84
- ต้องการให้มีการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์การเข้าใช้งานและช่องทางการใช้งานเพิ่มขึ้นให้ทั่วถึงทุกพื้นที่	13	6.84
- ต้องการให้มีการสนับสนุนอินเทอร์เน็ตที่เร็วและแรงครอบคลุมทุกพื้นที่	10	5.26
- แอปพลิเคชันดีอยู่แล้ว เข้าถึงง่าย	10	5.26
- ต้องการให้ผลิตสื่อตามกระแสนิยมใหม่ ๆ	8	4.21
- ต้องการให้เนื้อหา มีความสนุกขึ้น	7	3.68
- ต้องการให้พัฒนาการดาวน์โหลดแอปพลิเคชันให้รองรับกับโทรศัพท์ทุกยี่ห้อ	7	3.68

ตารางที่ 4.25 (ต่อ) แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อออนไลน์

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้สนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้มีความพร้อมและรองรับการใช้งานสื่อเพื่อการศึกษาได้	6	3.16
- ต้องการให้ในช่องทาง YouTube มีรายการมากขึ้นและค้นหาง่ายขึ้น	5	2.63
- ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง TikTok	5	2.63
- ควรเพิ่มสื่อที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายและปรับปรุงเนื้อหาสื่อให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย	5	2.63
- ต้องการทำรายการในรูปแบบคลิปวิดีโอสั้น ๆ ลงในช่องทาง YouTube	4	2.11
- ต้องการให้มีเกมประกอบการเรียนการสอน	4	2.11
- แอปพลิเคชันสะดวกใช้งานง่าย และรวดเร็ว	4	2.11
- ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์และมีการอบรมเกี่ยวกับสื่อออนไลน์ ให้แก่ครู กศน. เพื่อถ่ายทอดให้นักศึกษาต่อไป	4	2.11
- ควรเพิ่มจำนวนสื่อแต่ละประเภทให้มากขึ้นและหลากหลายขึ้น	4	2.11
- ต้องการให้ในแอปพลิเคชันมีฟังก์ชันดาวน์โหลดสื่อออนไลน์มาเก็บไว้ในโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้สามารถใช้งานแบบออฟไลน์ได้	4	2.11
- ต้องการให้สื่อมีความเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีเนื้อหาที่กระชับ ไม่ยาวเกินไป	4	2.11
- ควรเพิ่มเนื้อหาที่กำลังเป็นกระแสในปัจจุบัน	3	1.58
- ต้องการให้มีสรุปเนื้อหาในบทเรียน แต่ละคลิปเป็นไฟล์ PDF/ Word ให้ดาวน์โหลด	3	1.58
- ต้องการให้นำวิทยากรที่มีชื่อเสียงและเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ มาบรรยาย	3	1.58
- ต้องการให้เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทางรายการออนไลน์	3	1.58
- ต้องการให้ทำเป็นคลิปสั้นๆ ใน TikTok, Facebook, IG	3	1.58
- ต้องการให้ครู กศน. มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อด้วย	2	1.05
- ต้องการให้รายการสดสามารถเข้าชมพร้อมกันได้หลายคนเนื่องจากพบปัญหาสะดุดของภาพและเสียงขณะรับชม	2	1.05
- ต้องการให้เพิ่มสื่อรายวิชาเลือกของ กศน. ให้มากขึ้น	2	1.05
- ต้องการให้มีแบบทดสอบหลังเรียน ที่วัดความเข้าใจหลังเรียนออกมาเป็นคะแนนทันที	2	1.05

ตารางที่ 4.25 (ต่อ) แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อออนไลน์

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้รายการสดสามารถเข้าชมพร้อมกันได้หลายคนเนื่องจากพบปัญหาเสถียรภาพและเสียงขณะรับชม	2	1.05
- ต้องการให้เพิ่มสื่อรายวิชาเลือกของ กศน. ให้มากขึ้น	2	1.05
- ต้องการให้มีแบบทดสอบหลังเรียน ที่วัดความเข้าใจหลังเรียนออกมาเป็นคะแนนทันที	2	1.05
- ต้องการให้มีสื่อการสอนรูปแบบ 3 มิติ หรือจำลองห้องเรียนรูเสมือนจริง	2	1.05
- ต้องการให้แจกสติกเกอร์ไลน์ฟรี สำหรับผู้ที่เพิ่มเพื่อนใน Line ของ ETV	1	0.53
- ต้องการให้สอนการทำเกษตรด้วยคลิปวิดีโอสั้น ๆ ง่าย ๆ ในแอปพลิเคชัน TikTok	1	0.53
- ต้องการให้ประชาสัมพันธ์รายการตอนใหม่ ๆ ลงใน Facebook เพิ่มขึ้น	1	0.53
- ต้องการให้มีคลิปวิดีโอสอนวิธีการติดตั้งแอปพลิเคชัน CET Media App สำหรับผู้ใช้สมาร์ทโฟนไม่เก่ง	1	0.53
- ต้องการให้มีรายการการ์ตูนตามสมัย	1	0.53
- ต้องการให้มี คารา นักแสดง มาร่วมรายการด้วย	1	0.53
- ต้องการให้รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้มีเอกสารข้อสอบรายวิชาต่าง ๆ ให้ดาวน์โหลด	1	0.53
- ต้องการให้นำเสนอสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบสไลด์	1	0.53
- ต้องการให้ตัวหนังสือหน้าเว็บไซต์มีขนาดใหญ่ขึ้น	1	0.53
รวม	190	100.00

จากตารางที่ 4.25 ผลวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อออนไลน์ ในภาพรวมส่วนใหญ่ ได้แก่ สื่อออนไลน์คืออยู่แล้ว อยากให้คงอยู่ตลอดไปและพัฒนาเนื้อหาใหม่ ๆ ให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.47 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อหาควรมีความน่าสนใจและทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่เสมอเน้นเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่น วัยนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 7.89 ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ในสื่อ Social Media ให้มากขึ้นทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย ต้องการให้มีการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์การเข้าใช้งานและช่องทางการใช้งานเพิ่มขึ้นให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 6.84 เท่ากัน ต้องการให้มีการสนับสนุนอินเทอร์เน็ตที่เร็วและแรงครอบคลุมทุกพื้นที่ และแอปพลิเคชันคืออยู่แล้ว เข้าถึงง่าย คิดเป็นร้อยละ 5.26 เท่ากัน ต้องการให้ผลิตสื่อตามกระแสนิยมใหม่ ๆ คิดเป็นร้อยละ 4.21 ต้องการให้เนื้อหา มีความสนุกสนาน และต้องการให้พัฒนาการดาวน์โหลดแอปพลิเคชันให้รองรับกับโทรศัพท์ทุกยี่ห้อ คิดเป็นร้อยละ 3.68 เท่ากัน

ต้องการให้สนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้มีความพร้อมและรองรับการใช้งานสื่อเพื่อการศึกษา ได้ คิดเป็นร้อยละ 3.16 ต้องการให้ในช่องทาง YouTube มีรายการมากขึ้นและค้นหาง่ายขึ้น ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง TikTok ควรเพิ่มสื่อที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายและปรับปรุงเนื้อหาสื่อให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย คิดเป็นร้อยละ 2.63 เท่ากัน ต้องการทำรายการในรูปแบบคลิปวิดีโอสั้นๆ ลงในช่องทาง YouTube ต้องการให้มีเกมประกอบการเรียนการสอน แอปพลิเคชันสะดวกใช้งานง่าย และรวดเร็ว ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์และมีการอบรมเกี่ยวกับสื่อออนไลน์ให้แก่ครู กศน. เพื่อถ่ายทอดให้นักศึกษาต่อไป ควรเพิ่มจำนวนสื่อแต่ละประเภทให้มากขึ้น และหลากหลายขึ้น ต้องการให้ในแอปพลิเคชันมีฟังก์ชันดาวน์โหลดสื่อออนไลน์มาเก็บไว้ในโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้สามารถใช้งานแบบออฟไลน์ได้ และต้องการให้สื่อมีความเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีเนื้อหาที่กระชับไม่ยาวเกินไป คิดเป็นร้อยละ 2.11 เท่ากัน ควรเพิ่มเนื้อหาที่กำลังเป็นกระแสในปัจจุบัน ต้องการให้มีสรุปเนื้อหาในบทเรียน แต่ละคลิปเป็นไฟล์ PDF/ Word ให้ดาวน์โหลด ต้องการให้นำวิทยากรที่มีชื่อเสียงและเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ มาบรรยาย ต้องการให้เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทางรายการออนไลน์ และต้องการให้ทำเป็นคลิปสั้นๆ ใน TikTok, Facebook, IG คิดเป็นร้อยละ 1.58 เท่ากัน ต้องการให้ครู กศน. มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อด้วย ต้องการให้รายการสดสามารถเข้าชมพร้อมกันได้หลายคน เนื่องจากพบปัญหาเสถียรภาพและเสียงขณะรับชม ต้องการให้เพิ่มสื่อรายวิชาเลือกของ กศน. ให้มากขึ้น ต้องการให้มีแบบทดสอบหลังเรียนที่วัดความเข้าใจหลังเรียนออกมาเป็นคะแนนทันที และต้องการให้มีสื่อการสอนรูปแบบ 3 มิติ หรือจำลองห้องเรียนรูเสมือนจริง คิดเป็นร้อยละ 1.05 เท่ากัน ต้องการให้แจกสติ๊กเกอร์ไลน์ฟรี สำหรับผู้ที่เพิ่มเพื่อนใน Line ของ ETV ต้องการให้สอนการทำเกษตรด้วยคลิปวิดีโอสั้น ๆ ง่าย ๆ ในแอปพลิเคชัน TikTok ต้องการให้ประชาสัมพันธ์รายการตอนใหม่ ๆ ลงใน Facebook เพิ่มขึ้น ต้องการให้มีคลิปวิดีโอสอนวิธีการติดตั้งแอปพลิเคชัน CET Media App สำหรับผู้ใช้สมาร์ตโฟนไม่เก่ง ต้องการให้มีรายการการ์ตูนสามสมัย ต้องการให้มี ดารา นักแสดง มาร่วมรายการด้วย ต้องการให้รายการตีวงเข้มเติมเต็มความรู้มีเอกสารข้อสอบรายวิชาต่าง ๆ ให้ดาวน์โหลด ต้องการให้นำเสนอสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบสไลด์ และต้องการให้ตัวหนังสือหน้าเว็บไซต์มีขนาดใหญ่ขึ้น คิดเป็นร้อยละ 0.53 เท่ากัน ตามลำดับ

2.4 การใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

ตารางที่ 4.26 แสดงการใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

(N = 493)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ		
☐ เคยใช้	53	10.75
☐ ไม่เคยใช้ เพราะ (ไม่มีนักศึกษาพิการ/ ไม่ได้สอนนักศึกษาพิการ, ไม่ใช่คนพิการ, ไม่ทราบมาก่อนว่ามีสื่อสำหรับคนพิการ, ไม่ได้ใช้สื่อคนพิการ และไม่ได้ระบุเหตุผล)	440	89.25
รวม	493	100.00

จากตารางที่ 4.26 แสดงการใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ไม่เคยใช้บริการ เพราะ ไม่มีนักศึกษาพิการ/ ไม่ได้สอนนักศึกษาพิการ, ไม่ใช่คนพิการ, ไม่ทราบมาก่อนว่ามีสื่อสำหรับคนพิการ, ไม่ได้ใช้สื่อคนพิการ และไม่ได้ระบุเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 89.25 รองลงมา คือ มีผู้เคยใช้บริการ คิดเป็นร้อยละ 10.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.27 แสดงช่องทางการใช้บริการและการรับรู้ข้อมูลสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ช่องทางการใช้บริการและรับข้อมูลสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ เว็บไซต์ศูนย์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.braille-cet.in.th	39	32.77
☐ เฟซบุ๊กส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.facebook.com/cetbraille	23	19.33
☐ แฟนเพจส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.facebook.com/braille.cet	11	9.24
☐ YouTube ช่อง ส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ	46	38.66
รวม	119	100.00

จากตารางที่ 4.27 แสดงช่องทางการใช้บริการและรับข้อมูลสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยส่วนใหญ่ ผ่านทาง YouTube ช่องส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 38.66 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ผ่านทางเว็บไซต์ศูนย์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.braille-cet.in.th คิดเป็นร้อยละ 32.77 ผ่านทางเฟซบุ๊กส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.facebook.com/cetbraille คิดเป็นร้อยละ 19.33 และผ่านทางแฟนเพจส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.facebook.com/braille.cet คิดเป็นร้อยละ 9.24 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.28 แสดงประเภทของสื่อคนพิการที่เคยใช้บริการหรือสนใจจะใช้บริการ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการที่เคยใช้บริการหรือสนใจจะใช้บริการ (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ หนังสือเสียงตามหลักสูตร	208	20.70
☐ หนังสือเสียงตามอัธยาศัย	199	19.80
☐ หนังสือเบรลล์ตามหลักสูตร	73	7.26
☐ หนังสือเบรลล์ตามอัธยาศัย	66	6.57
☐ รายการวีดิทัศน์ตามหลักสูตร	74	7.36
☐ รายการวีดิทัศน์ตามอัธยาศัย	84	8.36
☐ บทความหน้าต่าง LD	30	2.99
☐ บทความออลิสติก	55	5.47
☐ บทความวิชาการ	46	4.58
☐ รายการวิทยุรวมใจเป็นหนึ่ง	20	1.99
☐ รายการวิทยุผู้ด้วยใจ ไปด้วยกัน	60	5.97
☐ รายการข่าวการศึกษา	90	8.96
รวม	1,005	100.00

จากตารางที่ 4.28 แสดงประเภทของสื่อคนพิการที่เคยใช้บริการหรือสนใจ ส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือเสียงตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 20.70 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ หนังสือเสียงตามอัธยาศัย คิดเป็นร้อยละ 19.80 รายการข่าวการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 8.96 รายการวีดิทัศน์ตามอัธยาศัย คิดเป็นร้อยละ 8.36 รายการวีดิทัศน์ตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 7.36 หนังสือเบรลล์ตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 7.26 หนังสือเบรลล์ตามอัธยาศัย คิดเป็นร้อยละ 6.57 รายการวิทยุผู้ด้วยใจ ไปด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 5.97 บทความออลิสติก คิดเป็นร้อยละ 5.47 บทความวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 4.58 บทความหน้าต่าง LD คิดเป็นร้อยละ 2.99 และรายการวิทยุรวมใจเป็นหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 1.99 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.29 แสดงเหตุผลที่ท่านสนใจใช้สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลที่ท่านสนใจสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ เพื่อการศึกษาเรื่องที่ตนสนใจ	181	20.85
☐ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ	155	17.86
☐ เพื่อแนะนำแก่คนพิการที่ตนรู้จัก	214	24.65
☐ เพื่อเรียนรู้วิธีสื่อสารกับคนพิการ	146	16.82
☐ เพื่อประโยชน์ต่องานวิจัย	20	2.30
☐ เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนแก่คนพิการ	109	12.56
☐ เพื่อประโยชน์ต่อสาขาวิชาที่ศึกษา	36	4.15
☐ อื่น ๆ เช่น เพื่อติดตามสถานการณ์ประจำวัน เป็นต้น	7	0.81
รวม	868	100.00

จากตารางที่ 4.29 เหตุผลที่สนใจใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ส่วนใหญ่ คือ เพื่อแนะนำแก่คนพิการที่ตนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 24.65 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เพื่อการศึกษาเรื่องที่ตนสนใจ คิดเป็นร้อยละ 20.85 เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ คิดเป็นร้อยละ 17.86 เพื่อเรียนรู้วิธีสื่อสารกับคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 16.82 เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนแก่คนพิการ คิดเป็นร้อยละ 12.56 เพื่อประโยชน์ต่อสาขาวิชาที่ศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.15 เพื่อประโยชน์ต่องานวิจัย คิดเป็นร้อยละ 2.30 และเพื่อประโยชน์อื่น ๆ ได้แก่ เพื่อติดตามสถานการณ์ประจำวัน เพื่อการประชาสัมพันธ์และแนะนำสื่อให้คนพิการที่รู้จัก เพื่อใช้สำหรับเป็นสื่อการสอนให้แก่นักศึกษาที่ยังอ่านหนังสือไม่คล่อง หรือใช้การฟังแทนการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 0.81 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.30 แสดงปัญหาที่พบในการใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

ประเด็นปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
- คนปกติและคนพิการส่วนใหญ่ยังไม่ทราบช่องทางการเข้าถึงสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ	10	45.45
- คนพิการส่วนใหญ่ ไม่มีสมาร์โฟนใช้ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้	6	27.27
- เว็บไซต์สื่อคนพิการล้า	2	9.09
- อินเทอร์เน็ตไม่เสถียร	2	9.09
- สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการในแอปพลิเคชันเข้าใช้งานยากและซับซ้อน	1	4.55
- ตัวหนังสือบนเว็บไซต์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการมีขนาดเล็กเกินไป	1	4.55
รวม	22	100.00

จากตารางที่ 4.30 ผลวิเคราะห์ปัญหาที่พบในการใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ คือ คนปกติและคนพิการส่วนใหญ่ยังไม่ทราบช่องทางการเข้าถึงสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 45.45 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คนพิการส่วนใหญ่ ไม่มีสมาร์โฟนใช้ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ คิดเป็นร้อยละ 27.27 เว็บไซต์สื่อคนพิการล้า และอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร คิดเป็นร้อยละ 9.09 เท่ากัน สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการในแอปพลิเคชันเข้าใช้งานยากและซับซ้อน และตัวหนังสือบนเว็บไซต์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการมีขนาดเล็กเกินไป คิดเป็นร้อยละ 4.55 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.31 แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้มีการสอนวิธีสื่อสารกับคนพิการให้แก่คนปกติ เช่น ภาษามือ วิธีการอ่านหนังสือเบรลล์	12	9.60
- ต้องการให้เพิ่มจำนวนสื่อคนพิการและเพิ่มความหลากหลายมากขึ้น เพราะปัจจุบันสื่อประเภทนี้มีจำนวนน้อย	12	9.60
- สื่อคนพิการที่มีอยู่ในปัจจุบัน เนื้อหาดีมากแล้ว	11	8.80
- ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้แก่คนพิการ	9	7.20
- ต้องการให้ลงพื้นที่สอนฝึกอาชีพให้แก่คนพิการ/ ผู้ป่วยติดเตียง	6	4.80
- ต้องการให้ใส่ภาษามือลงในรายการอื่น ๆ ของ ETV ด้วย เพื่อที่คนพิการจะได้รับชมได้	5	4.00

ตารางที่ 4.31 (ต่อ) แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้เพิ่มนิทานในรูปแบบเสียงและภาพสำหรับเด็กสมาธิสั้น/ ออทิสติก/ บกพร่องทางการเรียนรู้	5	4.00
- ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์สื่อคนพิการเพิ่มมากขึ้น	4	3.20
- ควรแยกรูปแบบ เนื้อหา สี สัน ขนาดภาพ ของสื่อให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท เพื่อง่ายต่อการเข้าถึงสื่อ	4	3.20
- ต้องการให้เพิ่มสื่ออักษรเบรลล์สำหรับคนพิการทางสายตา	4	3.20
- ต้องการให้เพิ่มสื่อประเภทหนังสือเสียง	4	3.20
- ต้องการให้มีศูนย์บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการเคลื่อนที่	4	3.20
- ต้องการให้สื่อคนพิการมีเนื้อหาที่กระชับ เข้าใจง่าย	3	2.40
- ต้องการให้สอนวิธีการอยู่ร่วมกับคนพิการ	3	2.40
- ต้องการอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้แก่นักศึกษาคนพิการ	3	2.40
- ควรมีรายการที่ให้กำลังใจ สร้างแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตให้กับคนพิการ	3	2.40
- สอนวิธีการใช้งานสื่อคนพิการให้แก่บุคคลธรรมดาทั่วไปที่สนใจ	3	2.40
- ต้องการเนื้อหาด้านอาชีพสำหรับคนพิการ	3	2.40
- ต้องการให้ผลิตรายการสำหรับคนพิการ โดยสอนวิธีการดำเนินชีวิตประจำวันต่าง ๆ	3	2.40
- ต้องการสื่อความรู้พื้นฐานในการสื่อสารกับคนพิการ	2	1.60
- ต้องการสื่อวีดิทัศน์เพื่อคนพิการสำหรับจัดการศึกษาในพื้นที่	2	1.60
- ต้องการให้เพิ่มไอคอนเสียง/ ปุ่มทางลัด ให้คนพิการทางสายตา	2	1.60
- ต้องการให้เพิ่มสื่อตัวเข้ม/ ตัวข้อสอบ/ ใบงานหลังเรียนสำหรับคนพิการ	2	1.60
- น้ำเสียงที่ใช้ในการอ่านนำฟัง	1	0.80
- สำหรับคนพิการเด็กเล็ก มีความต้องการน้ำเสียงที่ตื่นเต้นและดังตูด ความสนใจในการเล่านิทานหรือการนำเสนอเรื่องราวและการสอนต่าง ๆ	1	0.80
- ต้องการให้สอนเรื่องการปฐมพยาบาลผู้ป่วยติดเตียง	1	0.80
- ควรจัดสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการไว้ในห้องสมุดชุมชนด้วย	1	0.80
- ต้องการให้เพิ่มสื่อวิชาภาษาไทย	1	0.80
- ต้องการให้เพิ่มสื่อเกี่ยวกับจิตวิทยาการสอนเด็กสมาธิสั้น/ ออทิสติก/ บกพร่องทางการเรียนรู้	1	0.80

ตารางที่ 4.31 (ต่อ) แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้เพิ่มเอกสารแนะนำแนวสำหรับครูผู้สอนคนพิการ/ เพิ่มแบบทดสอบและเฉลยสำหรับครูผู้สอนคนพิการ	1	0.80
- ต้องการให้ส่งเสริมและจัดการเรียนรู้แก่คนพิการ โดยบูรณาการกับ ท้องถิ่น/ ชุมชนมากขึ้น	1	0.80
- ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาภาษาอังกฤษที่ควรรู้และจำเป็นสำหรับคนพิการ	1	0.80
- การนำเสนอสื่อเพื่อคนพิการในรูปแบบแอปพลิเคชัน มีความน่าสนใจ และดีอยู่แล้ว	1	0.80
- ต้องการให้มีสื่อการ์ตูนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการคนพิการออทิสติก	1	0.80
- ต้องการให้สื่อคนพิการมีภาพประกอบเพื่อดึงดูดใจ	1	0.80
- ต้องการให้มีเนื้อหาข่าวสารหรือบทความที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน	1	0.80
- ต้องการให้มีผู้บรรยายภาษามือ	1	0.80
- ต้องการให้มีเนื้อหาในรูปแบบคลิป์วิดีโอสั้น ๆ	1	0.80
- ต้องการให้ใส่คำบรรยายภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	1	0.80
รวม	125	100.00

จากตารางที่ 4.31 ผลวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ต้องการให้มีการสอนวิธีสื่อสารกับคนพิการ ให้แก่คนปกติ เช่น ภาษามือ วิธีการอ่านหนังสือเบรลล์ และต้องการให้เพิ่มจำนวนสื่อคนพิการและเพิ่มความหลากหลายมากขึ้น เพราะปัจจุบันสื่อประเภทนี้มีจำนวนน้อย คิดเป็นร้อยละ 9.60 มากที่สุด รองลงมาได้แก่ สื่อคนพิการที่มีอยู่ในปัจจุบัน เนื้อหาดีมากแล้ว คิดเป็นร้อยละ 8.80 ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้แก่คนพิการ คิดเป็นร้อยละ 7.20 ต้องการให้ลงพื้นที่สอนฝึกอาชีพให้แก่คนพิการ/ผู้ป่วยติดเตียง คิดเป็นร้อยละ 4.80 ต้องการให้ใส่ภาษามือลงในรายการอื่น ๆ ของ ETV ด้วย เพื่อที่คนพิการจะได้รับชมได้ และต้องการให้เพิ่มนิทานในรูปแบบเสียงและภาพสำหรับเด็กสมาธิสั้น/ ออทิสติก/บกพร่องทางการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 4.00 เท่ากัน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น ควรแยกรูปแบบ เนื้อหา สี สัน ขนาดภาพ ของสื่อให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท เพื่ออำนวยความสะดวกเข้าถึงสื่อ ต้องการให้เพิ่มสื่ออักษรเบรลล์สำหรับคนพิการทางสายตา ต้องการให้เพิ่มสื่อประเภทหนังสือเสียง และต้องการให้มีศูนย์บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการเคลื่อนที่ คิดเป็นร้อยละ 3.20 เท่ากัน ต้องการให้สื่อคนพิการมีเนื้อหาที่กระชับ เข้าใจง่าย ต้องการให้สอนวิธีการอยู่ร่วมกับคนพิการ ต้องการอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้แก่นักศึกษาคนพิการ ควรมียุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญสร้างแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตให้กับคนพิการ สอนวิธีการใช้งานสื่อคนพิการให้แก่บุคคลธรรมดาทั่วไปที่สนใจ ต้องการเนื้อหาด้านอาชีพสำหรับคนพิการ และต้องการให้ผลิตรายการสำหรับคนพิการ โดยสอนวิธีการดำเนินชีวิตประจำวันต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.40 เท่ากัน ต้องการสื่อความรู้พื้นฐานในการ

สื่อสารกับคนพิการ ต้องการสื่อวีดิทัศน์เพื่อคนพิการสำหรับจัดการศึกษาในพื้นที่ต้องการให้เพิ่มไอคอนเสียง/ ปุ่มทางลัด ให้คนพิการทางสายตา ต้องการให้เพิ่มสื่อตัวเข้ม/ ตัวข้อสอบ/ ใบงานหลังเรียนสำหรับคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 1.60 เท่ากัน น้ำเสียงที่ใช้ในการอ่านนำฟัง สำหรับคนพิการเด็กเล็กมีความต้องการน้ำเสียงที่ตื่นเต้นและดึงดูดความสนใจในการเล่านิทานหรือการนำเสนอเรื่องราว และการสอนต่าง ๆ ต้องการให้สอนเรื่องการปฐมพยาบาลผู้ป่วยติดเตียง ควรจัดสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการไว้ในห้องสมุดชุมชนด้วย ต้องการให้เพิ่มสื่อวิชาภาษาไทย ต้องการให้เพิ่มสื่อเกี่ยวกับจิตวิทยาการสอนเด็กสมาธิสั้น/ ออทิสติก/ บกพร่องทางการเรียนรู้ต้องการให้เพิ่มเอกสารแนบแนวสำหรับครูผู้สอนคนพิการ/ เพิ่มแบบทดสอบและเฉลยสำหรับครูผู้สอนคนพิการ ต้องการให้ส่งเสริมและจัดการเรียนรู้แก่คนพิการ โดยบูรณาการกับท้องถิ่น/ ชุมชนมากขึ้นต้องการให้เพิ่มเนื้อหาภาษาอังกฤษที่ควรรู้และจำเป็นสำหรับคนพิการ การนำเสนอสื่อเพื่อคนพิการในรูปแบบแอปพลิเคชัน มีความน่าสนใจและดีอยู่แล้ว ต้องการให้มีสื่อการ์ตูนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการคนพิการออทิสติก ต้องการให้สื่อคนพิการมีภาพประกอบเพื่อดึงดูดใจ ต้องการให้มีเนื้อหาข่าวสารหรือบทความที่ทันสมัยสถานการณ์ปัจจุบัน ต้องการให้มีผู้บรรยายภาษามือ ต้องการให้มีเนื้อหาในรูปแบบคลิบวิดีโอสั้น ๆ และต้องการให้ใส่คำบรรยายภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 0.80 เท่ากัน ตามลำดับ

2.5 การใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ตาราง 4.32 แสดงประเภทการใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ที่ใช้บริการ (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	186	27.03
☐ สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา	24	3.49
☐ สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา	434	63.08
☐ สื่อ Offline ประเภท VCD/ DVD	44	6.40
รวม	688	100.00

จากตารางที่ 4.32 แสดงประเภทสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่ใช้บริการ ส่วนใหญ่ คือ สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 63.08 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.03 สื่อ Offline ประเภท VCD/ DVD คิดเป็นร้อยละ 6.40 สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.49 ตามลำดับ

ตาราง 4.33 แสดงจำนวนผู้รับบริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์

(N = 493)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนผู้รับบริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคม อาเซียน เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์		
☐ 1 – 20 คน	357	72.41
☐ 21 – 40 คน	119	24.14
☐ 41 – 60 คน	16	3.25
☐ 100 คนขึ้นไป	1	0.20
รวม	493	100.00

จากตารางที่ 4.33 แสดงจำนวนผู้รับบริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์ ส่วนใหญ่ จำนวน 1 – 20 คน คิดเป็นร้อยละ 72.41 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จำนวน 21 – 40 คน คิดเป็นร้อยละ 24.14 จำนวน 41 – 60 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 จำนวน 100 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.20 ตามลำดับ

ตาราง 4.34 แสดงความต้องการสื่อส่งเสริมเกี่ยวกับประเทศกลุ่มอาเซียน +6

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการให้มีสื่อส่งเสริมเกี่ยวกับประเทศกลุ่มอาเซียน +6 (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ ประเทศมาเลเซีย	72	4.24
☐ ประเทศพม่า	76	4.47
☐ ประเทศกัมพูชา	65	3.82
☐ ประเทศลาว	107	6.29
☐ ประเทศไทย	125	7.35
☐ ประเทศสิงคโปร์	65	3.82
☐ ประเทศเวียดนาม	43	2.53
☐ ประเทศบรูไน	18	1.06
☐ ประเทศฟิลิปปินส์	33	1.94
☐ ประเทศอินโดนีเซีย	25	1.47
☐ ประเทศจีน	346	20.35
☐ ประเทศออสเตรเลีย	100	5.88
☐ ประเทศญี่ปุ่น	286	16.82
☐ ประเทศนิวซีแลนด์	67	3.94
☐ ประเทศเกาหลีใต้	238	14.00
☐ ประเทศอินเดีย	34	2.00
รวม	1,700	100.00

จากตารางที่ 4.34 แสดงประเทศในกลุ่มอาเซียน +6 ที่สนใจต้องการให้มีสื่อส่งเสริมความรู้เพิ่มมากขึ้น ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ประเทศจีน คิดเป็นร้อยละ 20.35 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 16.82 ประเทศเกาหลีใต้ คิดเป็นร้อยละ 14.00 ประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 7.35 ประเทศลาว คิดเป็นร้อยละ 6.29 ประเทศออสเตรเลีย คิดเป็นร้อยละ 5.88 ประเทศพม่า คิดเป็นร้อยละ 4.47 ประเทศมาเลเซีย คิดเป็นร้อยละ 4.24 ประเทศนิวซีแลนด์ คิดเป็นร้อยละ 3.94 ประเทศกัมพูชาและประเทศสิงคโปร์ คิดเป็นร้อยละ 3.82 เท่ากัน ประเทศเวียดนาม คิดเป็นร้อยละ 2.53 ประเทศอินเดีย คิดเป็นร้อยละ 2.00 ประเทศฟิลิปปินส์ คิดเป็นร้อยละ 1.94 ประเทศอินโดนีเซีย คิดเป็นร้อยละ 1.47 และประเทศบรูไน คิดเป็นร้อยละ 1.06 ตามลำดับ

ตาราง 4.35 แสดงปัจจัยที่ทำให้เกิดความต้องการรับชมรายการส่งเสริมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากขึ้น

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ปัจจัยที่ทำให้เกิดความต้องการรับชมรายการส่งเสริมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากขึ้น (ตอบได้หลายข้อ)		
☐ รายการมีรูปแบบที่น่าสนใจ และทันสมัย	418	41.84
☐ วิทยากรหรืออาจารย์เป็นผู้มีชื่อเสียง มีเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ที่ดี	185	18.52
☐ องค์ประกอบฉาก ภาพ สี สดใส คุณภาพของภาพคมชัด	211	21.12
☐ รายการอาเซียนมีการผลิตจำนวนมากขึ้นและมีหลายภาษามากขึ้น	174	17.42
☐ อื่นๆ เช่น สื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีภาพ/ เสียง คมชัด มีคุณภาพ เป็นต้น	11	1.10
รวม	999	100.00

จากตารางที่ 4.35 แสดงปัจจัยที่ทำให้มีความต้องการรับชมรายการส่งเสริมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากขึ้น ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ รายการมีรูปแบบที่น่าสนใจ และทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 41.84 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบฉาก ภาพ สี สดใส คุณภาพของภาพคมชัด คิดเป็นร้อยละ 21.12 วิทยากรหรืออาจารย์เป็นผู้มีชื่อเสียง มีเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ที่ดี คิดเป็นร้อยละ 18.52 รายการอาเซียนมีการผลิตจำนวนมากขึ้นและมีหลายภาษามากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 17.42 และปัจจัยอื่น ๆ เช่น สื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีภาพ/ เสียง คมชัด มีคุณภาพ ไม่สะดุด และต้องการให้มีดาราทหรือนักแสดงที่มีชื่อเสียงมาเป็นพิธีกร คิดเป็นร้อยละ 1.10 เท่ากัน ตามลำดับ

ตาราง 4.36 แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้มีรายการภาษาอาเซียนที่หลากหลายภาษามากขึ้น	25	11.90
- ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนเพื่อการท่องเที่ยว	14	6.67
- ต้องการให้ผลิตสื่ออาเซียนในรูปแบบละคร/ ละครสั้นเป็นตอน ๆ	12	5.71
- ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนในชีวิตประจำวัน	11	5.24
- ต้องการให้สื่ออาเซียนมีรูปแบบที่น่าสนใจและมีความทันสมัย	11	5.24
- ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนเพื่อการทำงาน	11	5.24
- ต้องการให้มีรายการที่น่าเสนอเกี่ยวกับ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต อาหาร ของกลุ่มประเทศอาเซียน	9	29.00
- สื่ออาเซียนในปัจจุบันมีเนื้อหาที่น่าสนใจดีมากอยู่แล้ว	8	3.81
- ต้องการให้ทำเกมส์คำศัพท์ในแอปพลิเคชัน	8	3.81
- ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนเกี่ยวกับการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ	7	3.33
- ต้องการให้สอนภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสารและการออกเสียงภาษาเกาหลี	7	3.33
- ต้องการให้มีสื่ออาเซียนในรูปแบบของเกมส์ในแอปพลิเคชัน	7	3.33
- ต้องการให้ทำรายการเกี่ยวกับอาเซียนในรูปแบบคลิปสั้น ๆ	6	2.86
- ต้องการให้เพิ่มสื่อภาษาญี่ปุ่น	5	2.38
- ต้องการให้สอนภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน	5	2.38
- ต้องการให้เพิ่มกิจกรรมร่วมสนุกแจกของรางวัลท้ายคลิป	5	2.38
- ต้องการให้เพิ่มมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น ให้ร่วมตอบคำถาม	5	2.38
- ต้องการให้เพิ่มสื่อการสอนภาษาประเทศเพื่อนบ้าน	5	2.38
- ต้องการให้ปรับรูปแบบรายการให้มีความสนุกสนานมากขึ้น	4	1.90
- ต้องการให้ทำรายการในรูปแบบแข่งขันตอบปัญหาอาเซียนชิงรางวัล	4	1.90
- ต้องการให้มีรายการรวมหลาย ๆ ภาษา ใน 1 ตอน	3	1.43
- ต้องการให้รายการมีฉากใหม่ ๆ และภาพมีสีสัน สดใส	3	1.43
- ควรเพิ่มรายการภาษาอาเซียนสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อเป็นการส่งเสริมและปลูกฝังการเรียนการสอนภาษาอาเซียนให้กับเด็ก	3	1.43
- ต้องการให้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว	2	0.95
- ต้องการให้มีรายการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสิ่งที่ห้ามทำเมื่อไปประเทศต่าง ๆ	2	0.95

ตาราง 4.36 (ต่อ) แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้ใส่คำบรรยายภาษาต่างประเทศในสื่ออาเซียนด้วย	2	0.95
- ต้องการให้สอนภาษาฝรั่งเศสเพื่อการทำงานหรือภาษาฝรั่งเศสพื้นฐาน	2	0.95
- ต้องการให้นำเสนอเนื้อหากระแสดวงความนิยมของต่างประเทศ	2	0.95
- วิทยากรหรือผู้ผลิตสื่อควรเป็นเจ้าของภาษาหรือผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับภาษานั้น ๆ โดยตรง	2	0.95
- ต้องการให้มีรายการเพลงภาษาอาเซียน	2	0.95
- ต้องการให้เพิ่มเนื้อหารายการให้มากขึ้น	2	0.95
- ต้องการให้รายการมีความน่าสนใจขึ้น	2	0.95
- ต้องการให้จัดหมวดหมู่รายการให้ดูน่าสนใจขึ้น	2	0.95
- ต้องการให้มีรายการท่องเที่ยวต่างประเทศด้วยเทคโนโลยี VR	2	0.95
- ต้องการให้นำสื่อต่างประเทศมาแปลเป็นภาษาไทย	1	0.48
- ต้องการให้สอนภาษาเกาหลีที่ใช้ในโรงงาน	1	0.48
- ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์สื่ออาเซียนเพิ่มมากขึ้น	1	0.48
- ต้องการให้มีดารามาเป็นพิธีกรรายการ	1	0.48
- ต้องการให้พัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับแปลภาษาอาเซียน	1	0.48
- ต้องการให้ผู้บรรยายหรือผู้สอนมีเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ที่เข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ แต่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกสาระ	1	0.48
- ควรปรับปรุงความเสถียรของเว็บไซต์ ETV เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการรับชมสื่ออาเซียน	1	0.48
- ต้องการให้มีสื่ออาเซียนที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย	1	0.48
- ต้องการให้เพิ่มเวลาออกอากาศ	1	0.48
- ต้องการให้จัดนิทรรศการ	1	0.48
- ต้องการให้จัดทัศนศึกษาพานักเรียนเยี่ยมชมประเทศอาเซียน	1	0.48
- ต้องการให้สอนภาษาพม่า	1	0.48
- ต้องการรายการการ์ตูนสอดแทรกความรู้	1	0.48
- ต้องการสื่อในรูปแบบ 3 มิติ	1	0.48
- ต้องการรายการรูปแบบห้องเรียนเสมือนจริง	1	0.48
รวม	210	100.00

จากตารางที่ 4.36 ผลวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการศึกษา เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ต้องการให้มีรายการภาษาอาเซียนที่หลากหลายภาษามากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 11.90 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนเพื่อการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 6.67 ต้องการให้ผลิตสื่ออาเซียนในรูปแบบละคร/ ละครสั้นเป็นตอน ๆ คิดเป็นร้อยละ 5.71 ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนในชีวิตประจำวัน ต้องการให้สื่ออาเซียนมีรูปแบบที่น่าสนใจและมีความทันสมัย ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนเพื่อการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 5.24 เท่ากัน ต้องการให้มีรายการที่นำเสนอเกี่ยวกับ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต อาหารของกลุ่มประเทศอาเซียน คิดเป็นร้อยละ 4.29 สื่ออาเซียนในปัจจุบันมีเนื้อหาดีมาอยู่แล้ว ต้องการให้ทำเกมส์คำศัพท์ในแอปพลิเคชัน คิดเป็นร้อยละ 3.81 เท่ากัน ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนเกี่ยวกับการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ต้องการให้สอนภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสารและการออกเสียงภาษาเกาหลี ต้องการให้มีสื่ออาเซียนในรูปแบบของเกมส์ในแอปพลิเคชัน คิดเป็นร้อยละ 3.33 เท่ากัน ต้องการให้ทำรายการเกี่ยวกับอาเซียนในรูปแบบคลิปสั้น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.86 ต้องการให้เพิ่มสื่อภาษาญี่ปุ่น ต้องการให้สอนภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ต้องการให้เพิ่มกิจกรรมร่วมสนุกแจกของรางวัลท้ายคลิปเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น ให้ร่วมตอบคำถาม ต้องการให้เพิ่มสื่อการสอนภาษาประเทศเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.38 เท่ากัน ต้องการให้ปรับรูปแบบรายการให้มีความสนุกสนานมากขึ้น ต้องการให้ทำรายการในรูปแบบแข่งขันตอบปัญหาอาเซียนชิงรางวัล คิดเป็นร้อยละ 1.90 เท่ากัน ต้องการให้มีรายการรวมหลาย ๆ ภาษาใน 1 ตอน ต้องการให้รายการมีฉากใหม่ ๆ และภาพมีสีสัน สดใส ควรเพิ่มรายการภาษาอาเซียนสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อเป็นการส่งเสริมและปลูกฝังการเรียนการสอนภาษาอาเซียนให้กับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 1.43 ต้องการให้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว ต้องการให้มีรายการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสิ่งที่ห้ามทำเมื่อไปประเทศต่าง ๆ ต้องการให้ใส่คำบรรยายภาษาต่างประเทศในสื่ออาเซียนด้วย ต้องการให้สอนภาษาฝรั่งเศสเพื่อการทำงานหรือภาษาฝรั่งเศสพื้นฐาน ต้องการให้นำเสนอเนื้อหากระแสด้านความนิยมของต่างประเทศ วิทยากรหรือผู้ผลิตสื่อควรเป็นเจ้าของภาษาหรือผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับภาษานั้น ๆ โดยตรง ต้องการให้มีรายการเพลงภาษาอาเซียน ต้องการให้เพิ่มเนื้อหารายการให้มากขึ้น ต้องการให้รายการมีความน่าสนใจขึ้น ต้องการให้จัดหมวดหมู่รายการให้ดูน่าสนใจขึ้น ต้องการให้มีรายการท่องเที่ยวต่างประเทศด้วยเทคโนโลยี VR คิดเป็นร้อยละ 0.95 เท่ากัน และต้องการให้นำสื่อต่างประเทศมาแปลเป็นภาษาไทย ต้องการให้สอนภาษาเกาหลีที่ใช้ในโรงงาน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์สื่ออาเซียนเพิ่มมากขึ้น ต้องการให้มีดารามาเป็นพิธีกรรายการ ต้องการให้พัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับแปลภาษาอาเซียน ต้องการให้ผู้บรรยายหรือผู้สอนมีเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ที่เข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ แต่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกสาระ ควรปรับปรุงความเสถียรของเว็บไซต์ ETV เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการรับชมสื่ออาเซียน ต้องการให้มีสื่ออาเซียนที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย ต้องการให้เพิ่มเวลาออกอากาศ ต้องการให้จัดนิทรรศการ ต้องการให้จัดทัศนศึกษาพานักเรียนเยี่ยมชมประเทศอาเซียน

ต้องการให้สอนภาษาพม่า ต้องการรายการการ์ตูนสอดแทรกความรู้ ต้องการสื่อในรูปแบบ 3 มิติ และต้องการรายการรูปแบบห้องเรียนเสมือนจริง คิดเป็นร้อยละ 0.48 เท่ากัน ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

3.1 ความต้องการด้านเนื้อหารายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

3.1.1 ความต้องการด้านเนื้อหาสาระความรู้พื้นฐาน

ตารางที่ 4.37 แสดงความต้องการด้านเนื้อหาภาษาต่างประเทศ

ความต้องการด้านเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
• วิชาภาษาอังกฤษ		
- วิชาภาษาอังกฤษ กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง	69	47.26
- เรื่องวิธีการสื่อสารในชีวิตประจำวัน	52	35.62
- เรื่อง Tense	9	6.16
- เรื่องภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว	5	3.42
- เรื่อง Grammar	3	2.05
- เรื่องภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ	3	2.05
- เรื่องคำแสดง/ ส่วนต่าง ๆ	2	1.37
- เรื่อง Pronunciation	1	0.68
- เรื่อง Vocabulary	1	0.68
- เรื่องการพูด การอ่าน การเขียน	1	0.68
รวม	146	100.00

จากตารางที่ 4.37 ผลวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหาภาษาต่างประเทศ จากทั้ง 5 ภาค มีความต้องการ วิชาภาษาอังกฤษ กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 47.26 และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องวิธีการสื่อสารในชีวิตประจำวัน คิดเป็นร้อยละ 35.62 เรื่อง Tense คิดเป็นร้อยละ 6.16 เรื่องภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 3.42 เรื่อง Grammar และเรื่องภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.05 เรื่องคำแสดง/ ส่วนต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.37 เรื่อง Pronunciation เรื่อง Vocabulary เรื่องการพูด การอ่าน การเขียน คิดเป็นร้อยละ 0.68 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.38 แสดงความต้องการด้านเนื้อหาภาคคณิตศาสตร์

ความต้องการด้านเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
• วิชาคณิตศาสตร์		
- วิชาคณิตศาสตร์ กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง	59	41.26
- เรื่องสมการ	12	8.39
- เรื่องเซต	11	7.69
- เรื่องการคำนวณ	9	6.29
- เรื่องสถิติ	9	6.29
- เรื่องตรีโกณมิติ	8	5.59
- เรื่องเศษส่วน	7	4.90
- เรื่องอนุกรม/เงื่อนไข/ลำดับ	5	3.50
- เรื่องเปอร์เซ็นต์	4	2.80
- เรื่องความน่าจะเป็น	3	2.10
- เรื่องเลขยกกำลัง	3	2.10
- เรื่องอัตราส่วน	2	1.40
- เรื่องแคลคูลัส	2	1.40
- เรื่องพื้นที่และปริมาตร	2	1.40
- เรื่องการคำนวณต้นทุน/ รายได้/ บัญชี	2	1.40
- เรื่องการหาร	1	0.70
- เรื่องกราฟ ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน	1	0.70
- เรื่องทฤษฎีพีทาโกรัส	1	0.70
- เรื่องทศนิยม	1	0.70
- เรื่องจำนวนจริง	1	0.70
รวม	143	100.00

จากตารางที่ 4.38 ผลวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหาภาคคณิตศาสตร์ จากทั้ง 5 ภาค มีความต้องการ วิชาคณิตศาสตร์ กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 41.26 และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องสมการ คิดเป็นร้อยละ 8.39 เรื่องเซต คิดเป็นร้อยละ 7.69 เรื่องการคำนวณ และเรื่องสถิติ คิดเป็นร้อยละ 6.29 เท่ากัน เรื่องตรีโกณมิติ คิดเป็นร้อยละ 5.59 เรื่องเศษส่วน คิดเป็นร้อยละ 4.90 เรื่องอนุกรม/ เงื่อนไข/ ลำดับ คิดเป็นร้อยละ 3.50 เรื่องเปอร์เซ็นต์ คิดเป็นร้อยละ 2.80 เรื่องความน่าจะเป็น และเรื่องเลขยกกำลัง คิดเป็นร้อยละ 2.10 เท่ากัน เรื่องอัตราส่วน เรื่องแคลคูลัส เรื่องพื้นที่และปริมาตร และเรื่องการคำนวณต้นทุน/ รายได้/ บัญชี คิดเป็นร้อยละ 1.40 เท่ากัน เรื่องการหาร เรื่องกราฟ

ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน เรื่องทฤษฎีพีทาโกรัส เรื่องทศนิยม และเรื่องจำนวนจริง คิดเป็นร้อยละ 0.70 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.39 แสดงความต้องการด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความต้องการด้านเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
● วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		
- วิชาวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง	43	46.74
- เรื่องสมบัติของธาตุ	13	14.13
- เรื่องดาราศาสตร์และระบบสุริยะจักรวาล	12	13.04
- เรื่องโครงงานวิทยาศาสตร์และการทดลอง	8	8.70
- เรื่องการเคลื่อนที่	5	5.43
- เรื่องไฟฟ้า	3	3.26
- เรื่องกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3	3.26
- เรื่องงานและพลังงาน	2	2.17
- เรื่องเซลล์	2	2.17
- เรื่องพันธุศาสตร์	1	1.09
รวม	92	100.00

จากตารางที่ 4.39 ผลวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากทั้ง 5 ภาค มีความต้องการ วิชาวิทยาศาสตร์กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 46.74 และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องสมบัติของธาตุ คิดเป็นร้อยละ 14.13 เรื่องดาราศาสตร์และระบบสุริยะจักรวาล คิดเป็นร้อยละ 13.04 เรื่องโครงงานวิทยาศาสตร์และการทดลอง คิดเป็นร้อยละ 8.70 เรื่องการเคลื่อนที่ คิดเป็นร้อยละ 5.43 เรื่องไฟฟ้า และเรื่องกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 3.26 เท่ากัน เรื่องงานและพลังงาน และเรื่องเซลล์ คิดเป็นร้อยละ 2.17 เท่ากัน เรื่องพันธุศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 1.09 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.40 แสดงความต้องการด้านเนื้อหาภาษาไทย

ความต้องการด้านเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
• วิชาภาษาไทย		
- วิชาภาษาไทย กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง	24	77.42
- เรื่องการอ่าน	2	6.45
- เรื่องทักษะการประพันธ์	2	6.45
- เรื่องการใช้ภาษา	1	3.23
- เรื่องภาษาพูดกับภาษาเขียน แตกต่างกันอย่างไ	1	3.23
- เรื่องวรรณคดี	1	3.23
รวม	31	100.00

จากตารางที่ 4.40 ผลวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหาภาษาไทย จากทั้ง 5 ภาค มีความต้องการ วิชาภาษาไทย กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 77.42 และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องการอ่าน และเรื่องทักษะการประพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 6.45 เท่ากัน เรื่องการใช้ภาษา เรื่องภาษาพูดกับภาษาเขียน แตกต่างกันอย่างไ และเรื่องวรรณคดี คิดเป็นร้อยละ 3.23 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.41 แสดงความต้องการด้านเนื้อหาความรู้อื่น ๆ

ความต้องการด้านเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
• สาระการพัฒนาสังคม		
- วิชาประวัติศาสตร์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง	17	51.52
- วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง	15	45.45
- วิชาภูมิศาสตร์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง	1	3.03
รวม	33	100.00
• สาระทักษะการดำเนินชีวิต		
- วิชาศิลปะ กศน. ม.ต้นทุกเรื่อง	7	38.89
- วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง	6	33.33
- เรื่องดนตรีไทย	5	27.78
รวม	18	100.00
• ความต้องการความรู้อื่น ๆ		
- เรื่องมวลและแรงโน้มถ่วง	13	27.08
- วิชาฟิสิกส์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง	7	14.58
- วิชาภาษาจีนเรื่องการสื่อสาร	6	12.50
- วิชาเคมี กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง	5	10.42
- รายการชุดสอนภาษา (หลาย ๆ ภาษา)	3	6.25
- วิชาภาษาเกาหลีทุกเรื่อง	3	6.25
- วิชาชีววิทยา กศน. ม. ปลายทุกเรื่อง	3	6.25
- เรื่องยีนและโครโมโซม	3	6.25
- เรื่องโครงสร้างอะตอมและการจัดเรียงอิเล็กตรอน	1	2.08
- เรื่องพอลิเมอร์และการกรองสาร	1	2.08
- วิชาภาษาญี่ปุ่นทุกเรื่อง	1	2.08
- ดิวข้อสอบวิชาพื้นฐานทุกรายวิชา	1	2.08
- เรื่องการหักเหของแสง	1	2.08
รวม	48	100.00

จากตารางที่ 4.41 พบว่านอกจากความต้องการด้านเนื้อหาสาระความรู้พื้นฐานแล้ว ยังพบความต้องการในเนื้อหาสาระความรู้อื่น ๆ จากทั้ง 5 ภาค สามารถแบ่งได้ ดังนี้ สาระการพัฒนาสังคม มีความต้องการเนื้อหา วิชาประวัติศาสตร์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 51.52 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กศน. ม.ปลาย ทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 45.45 และวิชาภูมิศาสตร์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.03 ตามลำดับ สาระทักษะการ

ดำเนินชีวิต มีความต้องการเนื้อหา วิชาศิลปะ กศน. ม.ต้นทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 38.89 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 33.33 และเรื่องดนตรีไทย คิดเป็นร้อยละ 27.78 ตามลำดับ ความต้องการความรู้อื่น ๆ มีความต้องการเนื้อหาเฉพาะ เรื่องมวลงและแรงโน้มถ่วง คิดเป็นร้อยละ 27.08 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิชาฟิสิกส์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.58 วิชาภาษาจีนเรื่องการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ 12.50 วิชาเคมี กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.42 รายการชุดสอนภาษา (หลาย ๆ ภาษา) วิชาภาษาเกาหลีทุกเรื่อง วิชาชีววิทยา กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง และเรื่องยีนและโครโมโซม คิดเป็นร้อยละ 6.25 เท่ากัน เรื่อง โครงสร้างอะตอมและการจัดเรียงอิเล็กตรอน เรื่องพอลิเมอร์และการกรองสาร วิชาภาษาญี่ปุ่นทุกเรื่อง คิวข้อสอบวิชาพื้นฐานทุกรายวิชา และเรื่องการหักเหของแสง คิดเป็นร้อยละ 2.08 เท่ากัน ตามลำดับ

3.1.2 ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาอาชีพ

ตารางที่ 4.42 ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาอาชีพ

ความต้องการด้านเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
- สอนประกอบอาหาร เช่น อาหารไทยอาหารพื้นบ้าน อาหารชาววัง อาหารพื้นเมือง อาหาร 4 ภาค/ สอนแปรรูปอาหาร/ สอนการถนอมอาหาร	113	24.25
- สอนทำเบเกอรี่/ สอนทำขนมไทย	91	19.53
- แนะนำอาชีพยอดนิยมสร้างรายได้ อาชีพในฝัน เช่น ช่างสัก หมอ ช่างถ่ายภาพ ยูทูปเบอร์ ดิจิตอลเกอร์ บิวตี้บล็อกเกอร์ เป็นต้น	35	7.51
- สอนสร้างสิ่งประดิษฐ์/ สอนงาน D.I.Y	30	6.44
- สอนการเกษตร/ ปลูกผัก/ การทำโรงเรือนปลูกผัก/ การขยายพันธุ์พืชสวน เลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพและเพื่อการค้า/ แปรรูปผลผลิต	29	6.22
- สอนงานช่าง เช่น ช่างไฟฟ้า/ ช่างอิเล็กทรอนิกส์/ ช่างก่อสร้าง/ ช่างปูน/ ช่างเชื่อม/ ช่างปุกระเบื้อง/ ช่างไม้/ ช่างเหล็ก	21	4.51
- สอนแกะสลัก	13	2.79
- สอนงานจักรสาน/ สอนงานพัดกรรม/ สอนทอผ้าพื้นเมือง	13	2.79
- สอนเย็บปักถักร้อย	11	2.36
- สอนซ่อมเครื่องยนต์	11	2.36
- สอนเกษตรอินทรีย์/ เกษตรทฤษฎีใหม่/ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	11	2.36
- สอนทำธุรกิจร้านกาแฟ/ คาเฟ่/ ทำเครื่องดื่ม	9	1.93
- สอนทำผม/ แต่งหน้า/ เสริมสวย/ ทำเล็บ	9	1.93
- สอนซ่อมคอมพิวเตอร์	9	1.93
- สอนการผลิตสติ๊กเกอร์สินค้า/ สอนออกแบบบรรจุภัณฑ์/ สอนออกแบบผลิตภัณฑ์	9	1.93
- สอนออกแบบและตัดเสื้อผ้า	8	1.72
- สอนการเงิน/ การบัญชี	8	1.72
- สอนการทำสวนยาง/ สวนปาล์ม/ สวนผลไม้	6	1.29
- สอนตกแต่งบ้านและสวน	5	1.07
- สอนขายสินค้าเกษตรออนไลน์	3	0.64
- สอนงานบ้าน งานครัวในชีวิตประจำวัน	2	0.43
- สอนงานอุตสาหกรรม	2	0.43
- สอนการทำนาและความรู้เกี่ยวกับสายพันธุ์ข้าว	2	0.43
- สอนการแปรรูปสมุนไพร	2	0.43

ตารางที่ 4.42 (ต่อ) ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาอาชีพ

ความต้องการด้านเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
- สอนงานปั้น	2	0.43
- สอนการดูโหราศาสตร์	1	0.21
- สอนซ่อมโทรศัพท์	1	0.21
- สอนย้อมผ้า	1	0.21
- สอนภูมิปัญญาพื้นบ้าน	1	0.21
- สอนการเลี้ยงบอนไซ ต้นมะพร้าว และต้นมะขาม	1	0.21
- สอนงานบริการ	1	0.21
- สอนซ่อมรองเท้า	1	0.21
- สอนผลิตสินค้า OTOP	1	0.21
- สอนฝึกอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	1	0.21
- สอนทำปุ๋ยหมัก	1	0.21
- สอนนวดแผนไทย	1	0.21
- แนะนำอาชีพแปลก/ อาชีพที่คนไม่ค่อยรู้จัก	1	0.21
รวม	466	100.00

จากตาราง 4.42 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาอาชีพของทั้ง 5 ภาค พบว่ามีความต้องการด้านเนื้อหาวิชาการศึกษาอาชีวะมากที่สุด คือ สอนประกอบอาหาร เช่น อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน อาหารชาววัง อาหารพื้นเมือง อาหาร 4 ภาค/ สอนแปรรูปอาหาร/ สอนการถนอมอาหาร คิดเป็นร้อยละ 24.30 รองลงมา ได้แก่ สอนทำเบเกอรี่/ สอนทำขนมไทย คิดเป็นร้อยละ 19.53 แนะนำอาชีพยอดนิยมสร้างรายได้ อาชีพในฝัน เช่น ช่างสัก หมอ ช่างถ่ายภาพ ยูทูบเบอร์ ดีไซน์เกอร์ ปีวดีบล็อกเกอร์ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 7.51 สอนสร้างสิ่งประดิษฐ์/ สอนงาน D.I.Y คิดเป็นร้อยละ 6.44 สอนการเกษตร/ ปลูกผัก/ การทำโรงเรือนปลูกผัก/ การขยายพันธุ์พืช/ สอนเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพและเพื่อการค้า/ แปรรูปผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 6.22 สอนงานช่าง เช่น ช่างไฟฟ้า/ ช่างอิเล็กทรอนิกส์/ ช่างก่อสร้าง/ ช่างปูน/ ช่างเชื่อม/ ช่างปุกระเบื้อง/ ช่างไม้/ ช่างเหล็ก คิดเป็นร้อยละ 4.51 สอนแกะสลัก และสอนงานจักรสาน/ สอนงานหัตถกรรม/ สอนทอผ้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 2.79 เท่ากัน สอนเย็บปักถักร้อย สอนซ่อมเครื่องยนต์ และสอนเกษตรอินทรีย์/ เกษตรทฤษฎีใหม่/ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 2.36 เท่ากัน สอนทำธุรกิจร้านค้ากาแฟ/ คาเฟ่ ทำเครื่องดื่ม สอนทำนม/ แต่งหน้า/ เสริมสวย/ ทำเล็บ สอนซ่อมคอมพิวเตอร์ และสอนการผลิตสติ๊กเกอร์สินค้า/ สอนออกแบบบรรจุภัณฑ์/ สอนออกแบบผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 1.93 เท่ากัน สอนออกแบบและตัดเสื้อผ้า และสอนการเงิน/ การบัญชี คิดเป็นร้อยละ 1.72 สอนการทำสวนยาง/ สวนปาล์ม/ สวนผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 1.29 สอนตกแต่งบ้านและสวน คิดเป็นร้อยละ 1.07 สอนขายสินค้าเกษตรออนไลน์

คิดเป็นร้อยละ 0.64 สอนงานบ้าน งานครัวในชีวิตประจำวัน สอนงานอุตสาหกรรม สอนการทำนาและ ความรู้เกี่ยวกับสายพันธุ์ข้าว สอนการแปรรูปสมุนไพร และสอนงานปั้น คิดเป็นร้อยละ 0.43 เท่ากัน สอนการดูโหราศาสตร์ สอนซ่อมโทรศัพท์ สอนย้อมผ้า สอนภูมิปัญญาพื้นบ้าน สอนการเลี้ยงบอนไซ ต้นมะพร้าว และต้นมะขาม สอนงานบริการ สอนซ่อมรองเท้า สอนผลิตสินค้า OTOP สอนฝึกอาชีพ สำหรับผู้สูงอายุ สอนทำปุ๋ยมัก สอนนวดแผนไทย แนะนำอาชีพแปลก/ อาชีพที่คนไม่ค่อยรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 0.21 เท่ากัน ตามลำดับ

3.1.3 ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัธยาศัย

ตารางที่ 4.43 ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัธยาศัย

ความต้องการด้านเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
- สอนวิธีขายสินค้าออนไลน์ ผ่านทางแอปพลิเคชัน Facebook, TikTok, Shopee, Lazada ให้ประสบความสำเร็จ	153	36.34
- สอนประกอบธุรกิจเบื้องต้น/ สอนการตลาดเบื้องต้น/ สอนเทคนิคการขาย/ เทคนิคการสร้างจุดเด่นให้สินค้า	29	6.89
- สอนวิธีป้องกันอาชญากรรมบนโลกออนไลน์/ สอนวิธีป้องกันตัวเองจากภัยสังคมออนไลน์	25	5.94
- สอนวิธีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ/ สอนการทำ Content Facebook, YouTube, TikTok/ สอนการผลิตสื่อการสอน/ สอนตัดต่อคลิปวิดีโอ	25	5.94
- สอนการลงทุน/ สอนการเทรดหุ้น/ สอนช่องทางรวย	18	4.28
- สอนวิธีป้องกันภัยต่าง ๆ เตือนภัยสังคม เช่น แก๊งคอลเซ็นเตอร์	15	3.56
- สอนศิลปะการป้องกันตัว เช่น เทควันโด มวยไทย	13	3.09
- สอนทักษะชีวิตที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การทำ CPR เบื้องต้น	12	2.85
- มารยาทพื้นฐานทางสังคม	12	2.85
- สอนเทคนิคการเล่นกีฬา/ สอนออกกำลังกาย และการลดน้ำหนักเพื่อสุขภาพ	9	2.14
- สอนกฎหมายทั่วไปเบื้องต้น/ สอนกฎหมายบนโลกออนไลน์	9	2.14
- สอนอาชีพเสริมสำหรับนักเรียน นักศึกษาเพื่อการสร้างรายได้	8	1.90
- สอนวิธีใช้ AI กับการศึกษา/ สอนการสร้างโปรแกรม AI/ สอนการเขียนโค้ด/ สอนการเขียนภาษาซี/ การเขียนโปรแกรม	7	1.66

ตารางที่ 4.43 (ต่อ) ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัตราค่า

ความต้องการด้านเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
- สอนเทคนิคการพูด การสื่อสาร	6	1.43
- สอนภาษา	6	1.43
- แนะนำแนวทางอาชีพ	4	0.95
- สอนสุขภาพและโภชนาการ	4	0.95
- สอนปรัชญาเบื้องต้น/ สอนศาสนา	4	0.95
- สอนการใช้แอปพลิเคชัน	4	0.95
- สอนศิลปะ/ วัฒนธรรมไทย/ สอนการละเล่นพื้นบ้าน	3	0.71
- ส่งเสริมการท่องเที่ยว	3	0.71
- สอนเรื่องเพศศึกษา	3	0.71
- สอนการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตของคุณแม่วัยใส	3	0.71
- สอนความรู้เรื่องกัญชาและกัญชง	3	0.71
- ถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้ประสบความสำเร็จใน การประกอบอาชีพ	2	0.48
- รายการตามกระแส	2	0.48
- วิธีการป้องกันการทุจริต	2	0.48
- สอนการดูแลผู้สูงอายุ	2	0.48
- สอนภาษาอังกฤษเพื่อการค้าออนไลน์	2	0.48
- สอนการสร้างและออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์	2	0.48
- สอนการทำโครงการและการนำเสนอโครงการ	2	0.48
- สอนหน้าที่พลเมือง/ ส่งเสริมประชาธิปไตย	2	0.48
- สอนการป้องกันยาเสพติด	2	0.48
- สอนการถ่ายภาพ	2	0.48
- สอนการขับร้อง	2	0.48
- สอนทำ YouTuber, TikToker สร้างรายได้	2	0.48
- สอนการเล่นดนตรีที่บ้าน/ สอนดนตรีไทย	2	0.48
- สอนธรรมะประจำวัน	1	0.24
- รายการตามกระแส	1	0.24
- สอนการขับขี/ กฎหมายจราจร	1	0.24
- เกร็ดความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม/ รายการส่งเสริมการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	1	0.24

ตารางที่ 4.43 (ต่อ) ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัยาศัย

ความต้องการด้านเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
- สอนการจัดบอร์ดในชั้นเรียน	1	0.24
- ความรู้ด้านจิตวิทยา	1	0.24
- ความรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าและการดูแลผู้ป่วยซึมเศร้า	1	0.24
- รายการที่มีเนื้อหาส่งเสริม/ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับนักศึกษา กศน./ สร้างความรู้ความเข้าใจเชิงบวกเกี่ยวกับการเรียน กศน. เช่น สร้างความเข้าใจแก่คนทั่วไปว่าคนที่เรียน กศน. ไม่ใช่เด็กใจแตกหรือมีปัญหาเสมอไป	1	0.24
- สอนทักษะการปิ่นผาเบื้องต้น	1	0.24
- สอนเทคนิคการถ่ายรูปสินค้า	1	0.24
- สอนการเขียนและการสร้างเกมออนไลน์	1	0.24
- สอนต้นลีลาศ	1	0.24
- สอนวิธีการรับมือกับภัยพิบัติต่าง ๆ	1	0.24
- สอนทำเพลง	1	0.24
- สอนวิธีการเสียภาษี	1	0.24
- ทำนายดวง	1	0.24
- สอนสร้างประกอบหุ่นยนต์	1	0.24
รวม	421	100.00

จากตาราง 4.43 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัยาศัยของทั้ง 5 ภาค พบว่า ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัยาศัยมากที่สุด คือ สอนวิธีขายสินค้าออนไลน์ ผ่านทางแอปพลิเคชัน Facebook, TikTok, Shopee, Lazada ให้ประสบความสำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 36.34 รองลงมา ได้แก่ สอนประกอบธุรกิจเบื้องต้น/ สอนการตลาดเบื้องต้น/ สอนเทคนิคการขาย/ เทคนิคการสร้างจุดเด่นให้สินค้า คิดเป็นร้อยละ 6.89 สอนวิธีป้องกันอาชญากรรมบนโลกออนไลน์/ สอนวิธีป้องกันตัวเองจากภัยสังคมออนไลน์ สอนวิธีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ/ สอนการทำ Content Facebook, YouTube, TikTok/ สอนการผลิตสื่อการสอน/ สอนตัดต่อคลิปวิดีโอ คิดเป็นร้อยละ 5.94 เท่ากัน สอนการลงทุน/ สอนการเทรดหุ้น/ สอนช่องทางราย คิดเป็นร้อยละ 4.28 สอนวิธีป้องกันภัยต่าง ๆ เดือนภัยสังคม เช่น แก๊งคอลเซ็นเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 3.56 สอนศิลปะการป้องกันตัว เช่น เทควันโด มวยไทย คิดเป็นร้อยละ 3.09 สอนทักษะชีวิตที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้นการทำ CPR เบื้องต้น และมารยาทพื้นฐานทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 2.85 สอนเทคนิคการเล่นกีฬา/ สอนออกกำลังกาย และการลดน้ำหนักเพื่อสุขภาพ และสอนกฎหมายทั่วไปเบื้องต้น/ สอนกฎหมายบนโลกออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 2.14 เท่ากัน

สอนอาชีพเสริมสำหรับนักเรียน นักศึกษาเพื่อการสร้างรายได้ คิดเป็นร้อยละ 1.90 สอนวิธีใช้ AI กับการศึกษา/ สอนการสร้างโปรแกรม AV/ สอนการเขียนโค้ด/ สอนการเขียนภาษาซี/ การเขียนโปรแกรม คิดเป็นร้อยละ 1.66 สอนเทคนิคการพูด การสื่อสาร สอนภาษา คิดเป็นร้อยละ 1.43 เท่ากัน และแนวทางอาชีพ สอนสุขภาพและโภชนาการ สอนปรัชญาเบื้องต้น/ สอนศาสนา สอนการใช้แอปพลิเคชัน คิดเป็นร้อยละ 0.95 เท่ากัน สอนศิลปะ/ วัฒนธรรมไทย/ สอนการละเล่นพื้นบ้าน ส่งเสริมการท่องเที่ยว สอนเรื่องเพศศึกษา สอนการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตของคุณแม่วัยใส สอนความรู้เรื่องกัญชาและกัญชง คิดเป็นร้อยละ 0.71 เท่ากัน ถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ รายการตามกระแส วิธีการป้องกันการทุจริต สอนการดูแลผู้สูงอายุ สอนภาษาอังกฤษเพื่อการค้าออนไลน์ สอนการสร้างและออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ สอนการทำโครงการและการนำเสนอโครงการ สอนการทำโครงการและการนำเสนอโครงการ สอนหน้าที่พลเมือง/ ส่งเสริมประชาธิปไตย สอนการป้องกันยาเสพติด สอนการถ่ายภาพ สอนการขับร้อง สอนทำ YouTuber, TikToker สร้างรายได้ สอนการเล่นดนตรีที่บ้าน/ สอนดนตรีไทย คิดเป็นร้อยละ 0.48 เท่ากัน สอนธรรมะประจำวัน รายการตามกระแส สอนการช้อปปิ้ง/ กฎหมายจราจร เกร็ดความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม/ รายการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สอนการจัดบอร์ดในชั้นเรียน ความรู้ด้านจิตวิทยา ความรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าและการดูแลผู้ป่วยซึมเศร้า รายการที่มีเนื้อหาส่งเสริม/ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับนักศึกษา กศน./ สร้างความรู้ความเข้าใจเชิงบวกเกี่ยวกับการเรียน กศน. เช่น สร้างความเข้าใจแก่คนทั่วไปว่าคนที่เรียน กศน. ไม่ใช่เด็กใจแตกหรือมีปัญหาเสมอไป สอนทักษะการป็นผาเบื้องต้น สอนเทคนิคการถ่ายรูปสินค้า สอนการเขียนและการสร้างเกมออนไลน์สอนเดินลีลาศ สอนวิธีการรับมือกับภัยพิบัติต่าง ๆ สอนทำเพลง สอนวิธีการเสียดาชิ ทำนายดวง สอนสร้างประกอบหุ่นยนต์ คิดเป็นร้อยละ 0.24 เท่ากัน ตามลำดับ

3.2 ความต้องการด้านรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ตารางที่ 4.44 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการข่าว

ความต้องการด้านรูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการข่าว		
- สั้น กระชับ และตรงประเด็น	95	54.91
- สถานการณ์การศึกษา	27	15.61
- สั้นต้นชั่วโมง	15	8.67
- มีแขกรับเชิญมาพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจของสังคม	6	3.47
- เรื่องราว กศน.	5	2.89
- เรื่องราวรอบโลก/ ต่างประเทศ	3	1.73
- เล่าข่าว/ วิเคราะห์ข่าว	3	1.73
- บ้านเทิง	3	1.73
- เศรษฐกิจ	3	1.73
- สังคมและชุมชน	2	1.16
- อาชญากรรม/ เดือนภัยสังคม	2	1.16
- การเมือง	2	1.16
- เหตุการณ์ประจำวัน	2	1.16
- อาชีพ	1	0.58
- การเงินการลงทุน	1	0.58
- กีฬา	1	0.58
- ท่องเที่ยว	1	0.58
- นำเสนอแบบหลายภาษา	1	0.58
รวม	173	100.00

จากตาราง 4.44 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านรูปแบบรายการของทั้ง 5 ภาค พบว่า มีผู้ต้องการรายการรูปแบบรายการข่าว ดังนี้ สั้น กระชับ และตรงประเด็น คิดเป็นร้อยละ 54.91 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายการรูปแบบสถานการณ์การศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.61 สั้นต้นชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 8.67 มีแขกรับเชิญมาพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจของสังคม คิดเป็นร้อยละ 3.47 เรื่องราว กศน. คิดเป็นร้อยละ 2.89 เรื่องราวรอบโลก/ ต่างประเทศ เล่าข่าว/ วิเคราะห์ข่าวนบ้านเทิงและเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 1.73 เท่ากัน สังคมและชุมชน อาชญากรรม/ เดือนภัยสังคมการเมือง และเหตุการณ์ประจำวัน คิดเป็นร้อยละ 1.16 เท่ากัน อาชีพ การเงินการลงทุน กีฬาท่องเที่ยว และนำเสนอแบบหลายภาษา คิดเป็นร้อยละ 0.58 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.45 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการสารคดี

ความต้องการด้านรูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการสารคดี		
- ท่องเที่ยวในประเทศ/ ต่างประเทศ	112	34.04
- ประวัติศาสตร์ชาติไทย/ ประวัติศาสตร์ชุมชน/ สถานที่ท่องเที่ยว/ วัฒนธรรมชุมชน ท้องถิ่น/ ประวัติศาสตร์ชาติอื่น ๆ/ วัฒนธรรม ต่างชาติ/ เอเชีย/ ประวัติศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว	95	28.88
- สุขภาพ	38	11.55
- สัตว์โลก	22	6.69
- ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ/ สารคดีวิถีธรรมชาติ	21	6.38
- วัฒนธรรมไทย/ สารคดีประเพณีไทย	12	3.65
- สัตว์ป่าในประเทศไทย	7	2.13
- อาชีพ	4	1.22
- วัฒนธรรมต่างประเทศ	3	0.91
- ดาราศาสตร์	3	0.91
- การเกษตร	2	0.61
- วิทยาศาสตร์/ เทคโนโลยี	2	0.61
- เรื่องราวชีวิตผู้ที่ประสบความสำเร็จ/ชีวประวัติ	2	0.61
- วิวัฒนาการโลก	2	0.61
- วิธีการเอาตัวรอดจากสถานการณ์ต่าง ๆ	2	0.61
- ศาสนา	1	0.30
- ความรู้รอบตัว	1	0.30
รวม	329	100.00

จากตาราง 4.45 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหา รูปแบบรายการของทั้ง 5 ภาค พบว่า มีผู้ต้องการรายการรูปแบบสารคดี ดังนี้ ท่องเที่ยวในประเทศ/ ต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 34.04 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติไทย/ ประวัติศาสตร์ชุมชน/ สถานที่ท่องเที่ยว/ วัฒนธรรมชุมชน ท้องถิ่น/ ประวัติศาสตร์ชาติอื่น ๆ/ วัฒนธรรมต่างชาติ/ เอเชีย/ ประวัติศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 28.88 สุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 11.55 สัตว์โลก คิดเป็นร้อยละ 6.69 ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ/ วิถีธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 6.38 วัฒนธรรมไทย/ ประเพณีไทย คิดเป็นร้อยละ 3.65 สัตว์ป่าในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 2.13 อาชีพ คิดเป็นร้อยละ 1.22 วัฒนธรรมต่างประเทศและดาราศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 0.91 การเกษตร วิทยาศาสตร์/ เทคโนโลยี

เรื่องราวชีวิตผู้ที่ประสบความสำเร็จ/ ชีวประวัติ วิวัฒนาการโลก วิธีการเอาตัวรอดจากสถานการณ์ต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.61 เท่ากัน ศาสนา และความรู้รอบตัว คิดเป็นร้อยละ 0.30 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.46 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการวาไรตี้

ความต้องการด้านรูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการวาไรตี้		
- เกมโชว์ อาทิ เกมโชว์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ/ เกมโชว์เกี่ยวกับการศึกษา/ เกมโชว์ปรีศนาทายภาพ แทรกความรู้/ เกมโชว์ความรู้รอบตัว	97	28.53
- ทอล์คโชว์	32	9.41
- เพลงลูกทุ่ง	26	7.65
- ประภวคร้องเพลง/ เล่นดนตรี	25	7.35
- เพลงสตริง	22	6.47
- เร็ยลลลลล	17	5.00
- เพลงอืดตามกระแสนิยม	13	3.82
- ประภวคเต้น	10	2.94
- เพลงลูกกรุง	9	2.65
- เพลง K-POP/ แนะนำเพลงเกาหลี/ วาไรตี้เกาหลี/ เร็ยลลลลลเกาหลี	8	2.35
- เพลงสากล	8	2.35
- ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของ นักศึกษา กศน. ที่ประสบความสำเร็จในการเรียนและอาชีพ	7	2.06
- โชว์ความสามารถของนักเรียน นักศึกษา	5	1.47
- แฟชั่น/ การเสริมสวย/ การแต่งหน้า/ ความงาม	5	1.47
- การท่องเที่ยว	5	1.47
- ประภวคร้องเพลง สตริง ลูกทุ่ง ลูกกรุง	4	1.18
- อาชีพน่าสนใจ	4	1.18
- เพลงเพื่อชีวิต	4	1.18
- ส่งเสริมวัฒนธรรม/ คุณธรรม จริยธรรม	4	1.18
- ทักษะวิชาการ	3	0.88
- ได้วาที	3	0.88
- สอนออกกำลังกาย	3	0.88
- ตลกญี่ปุ่น	3	0.88
- การดูแลสุขภาพ	2	0.59

ตารางที่ 4.46 (ต่อ) แสดงความต้องการด้านรูปแบบวาไรตี้

ความต้องการด้านรูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
- สอนเทคนิคการถ่ายภาพ	2	0.59
- เรื่องผี	2	0.59
- เพลง rap/ เพลงใต้ดิน	2	0.59
- ความนิยมของวัยรุ่น	2	0.59
- เพลงไทย	2	0.59
- แนะนำแหล่งเรียนรู้	1	0.29
- ถ่ายทอดวิถีชีวิตของชาวบ้าน ครู กศน. และนักศึกษา กศน.	1	0.29
- สร้างสรรค์สติปัญญา	1	0.29
- เพลงเก่า/ เพลงยุค 80's 90's	1	0.29
- ประกาดนางงาม	1	0.29
- Podcast สอนภาษา	1	0.29
- หนึ่งตำบล หนึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์	1	0.29
- สอนดนตรี	1	0.29
- คอนเสิร์ต	1	0.29
- เพลงเพื่อการเรียนรู้	1	0.29
- สุขภาพ	1	0.29
รวม	340	100.00

จากตาราง 4.46 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหาในรูปแบบรายการของทั้ง 5 ภาค พบว่า มีผู้ต้องการรายการรูปแบบวาไรตี้ ดังนี้ เกมโชว์ อาทิ เกมโชว์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ/ เกมโชว์เกี่ยวกับการศึกษา/ เกมโชว์ปริศนาทายภาพ แพรกความรู้/ เกมโชว์ความรู้รอบตัว คิดเป็นร้อยละ 28.53 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ โฮล์คโชว์ คิดเป็นร้อยละ 9.41 เพลงลูกทุ่ง คิดเป็นร้อยละ 7.65 ประกาดร้องเพลง/ เล่นดนตรี คิดเป็นร้อยละ 7.35 เพลงสตริง คิดเป็นร้อยละ 6.47 เร็วลิสต์ คิดเป็นร้อยละ 5.00 เพลงฮิตตามกระแสนิยม คิดเป็นร้อยละ 3.82 ประกาดเต้น คิดเป็นร้อยละ 2.94 เพลงลูกกรุง คิดเป็นร้อยละ 2.65 เพลง K-POP/ แนะนำเพลงเกาหลี/ วาไรตี้เกาหลี/ เร็วลิสต์เกาหลี และเพลงสากล คิดเป็นร้อยละ 2.35 เท่ากัน ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของ นักศึกษา กศน. ที่ประสบความสำเร็จในการเรียนและอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.06 โชว์ความสามารถของนักเรียน นักศึกษา และแฟนชั่น/ การเสริมสวย/ การแต่งหน้า/ ความงาม คิดเป็นร้อยละ 1.47 เท่ากัน การท่องเที่ยว ประกาดร้องเพลง สตริง ลูกทุ่ง ลูกกรุง อาชีพน่าสนใจ เพลงเพื่อชีวิต และส่งเสริมวัฒนธรรม/ คุณธรรม จริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 1.18 เท่ากัน ทักษะวิชาการ ได้วาทิ สอนออกกำลังกาย และตลกญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 0.88 เท่ากัน การดูแลสุขภาพ สอนเทคนิคการถ่ายภาพ เรื่องผี เพลง rap/ เพลงใต้ดิน ความนิยมวัยรุ่น และเพลงไทย คิดเป็นร้อยละ 0.59 เท่ากัน แนะนำแหล่ง

เรียนรู้ ถ่ายทอดวิถีชีวิตของชาวบ้าน ครู กศน. และนักศึกษา กศน. สร้างสรรค์สติปัญญา เพลงเก่า/ เพลงยุค 80's 90's ประภวตนาางาม Podcast สอนภาษา หนึ่งตำบล หนึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สอนดนตรี คอนเสิร์ต เพลงเพื่อการเรียนรู้ และสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 0.29 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.47 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการกีฬา

ความต้องการด้านรูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการกีฬา		
- ฟุตบอล/ วิเคราะห์ ทายผล ฟุตบอล	55	29.10
- วอลเลย์บอล	34	17.99
- มวยไทย	22	11.64
- วายน้ำ	14	7.41
- แบดมินตัน	12	6.35
- เปตอง	8	4.23
- ตะกร้อ	7	3.70
- ฟุตซอล	4	2.12
- บาสเก็ตบอล	4	2.12
- E-Sports	4	2.12
- ฟุตบอล กศน. เกมส์	3	1.59
- ถ่ายทอดสดกีฬา	3	1.59
- ปิงปอง	3	1.59
- รวมมิตรกีฬา	2	1.06
- วิ่ง	2	1.06
- เทควันโด	2	1.06
- เทนนิส	2	1.06
- กีฬาพื้นบ้าน/ การละเล่นพื้นบ้าน	2	1.06
- กีฬาต่างประเทศ	1	0.53
- ประวัติศาสตร์ของกีฬาแต่ละชนิด	1	0.53
- ยิมนาสติก	1	0.53
- แข่งรถ	1	0.53
- กีฬาผู้สูงอายุ	1	0.53
- กอล์ฟ	1	0.53
รวม	189	100.00

จากตาราง 4.47 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหาในรูปแบบรายการของทั้ง 5 ภาคพบว่า มีผู้ต้องการรายการรูปแบบกีฬา ดังนี้ ฟุตบอล/ วิเคราะห์ ทายผล ฟุตบอล คิดเป็นร้อยละ 29.10 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วอลเลย์บอล คิดเป็นร้อยละ 17.99 มวยไทย คิดเป็นร้อยละ 11.64 วายน้ำ คิดเป็นร้อยละ 7.41 แบดมินตัน คิดเป็นร้อยละ 6.35 เปตอง คิดเป็นร้อยละ 4.23 ตะกร้อ คิดเป็นร้อยละ 3.70 ฟุตซอล บาสเก็ตบอล และ E-Sports คิดเป็นร้อยละ 2.12 เท่ากัน ฟุตบอล กศน.เกมส์ ถ่ายทอดสดกีฬา และป้องกัน คิดเป็นร้อยละ 1.59 รวมมิตรกีฬา วิ่ง เทควันโด เทนนิส และกีฬาพื้นบ้าน/ การละเล่นพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.06 กีฬาต่างประเทศ ประวัติศาสตร์ของกีฬาแต่ละชนิด ยิมนาสติก แข่งรถกีฬาผู้สูงอายุ และกอล์ฟ คิดเป็นร้อยละ 0.53 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.48 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการจินตคดีหรือบันเทิง

ความต้องการด้านรูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการจินตคดีหรือบันเทิง		
- ละคร/ หนังสือ คุณธรรม สะท้อนสังคม	77	43.75
- ซิตคอม/ ตลก/ บันเทิง	50	28.41
- ละครสั้นส่งเสริมการศึกษา	27	15.34
- เพลงใหม่ ๆ ตามสมัย	5	2.84
- ละครส่งเสริมอาชีพ	5	2.84
- ละครพื้นบ้านของแต่ละภาค	3	1.70
- ละครอิงประวัติศาสตร์ไทย	3	1.70
- ซีรีส์	2	1.14
- การ์ตูน	2	1.14
- ละครส่งเสริมภาษาอาเซียน	1	0.57
- นิทาน	1	0.57
รวม	176	100.00

จากตาราง 4.48 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหาในรูปแบบรายการของทั้ง 5 ภาคพบว่า มีผู้ต้องการรายการรูปแบบจินตคดีหรือบันเทิง ละคร/ หนังสือ คุณธรรม สะท้อนสังคม คิดเป็นร้อยละ 43.75 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ซิตคอม/ ตลก/ บันเทิง คิดเป็นร้อยละ 28.41 ละครสั้นส่งเสริมการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.34 เพลงใหม่ ๆ ตามสมัย และละครส่งเสริมอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.84 ละครพื้นบ้านของแต่ละภาค และละครอิงประวัติศาสตร์ไทย คิดเป็นร้อยละ 1.70 ซีรีส์ และการ์ตูน คิดเป็นร้อยละ 1.14 ละครส่งเสริมภาษาอาเซียน และนิทาน คิดเป็นร้อยละ 0.57 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.49 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการขายสินค้า

ความต้องการด้านรูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการขายสินค้า		
- สินค้าและผลิตภัณฑ์ออนไลน์ ของ กศน./ ผลิตภัณฑ์ของชุมชน OTOP/ สินค้าพื้นเมือง	100	60.24
- ขาย/ แนะนำหนังสือเรียน กศน./ หนังสือประกอบการเรียนอื่น ๆ	24	14.46
- ขายสินค้าอุปโภค บริโภคทั่วไป	18	10.84
- เทคนิคการเลือกช่องทางการขายสินค้า	12	7.23
- ขายสินค้าเกษตร	4	2.41
- ขายเสื้อผ้า	3	1.81
- ขายสินค้ามือสอง	2	1.20
- ขายกระเป๋า	1	0.60
- ขายสินค้า Handmade	1	0.60
- ขายสินค้าความงาม	1	0.60
รวม	166	100.00

จากตาราง 4.49 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหาในรูปแบบรายการของทั้ง 5 ภาค พบว่า มีผู้ต้องการรายการรูปแบบขายสินค้า ดังนี้ สินค้าและผลิตภัณฑ์ออนไลน์ ของ กศน./ ผลิตภัณฑ์ของชุมชน OTOP/ สินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 60.24 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ขาย/ แนะนำหนังสือเรียน กศน./ หนังสือประกอบการเรียนอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 14.46 ขายสินค้าอุปโภค บริโภคทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 10.84 เทคนิคการเลือกช่องทางการขายสินค้า คิดเป็นร้อยละ 7.23 ขายสินค้าเกษตร คิดเป็นร้อยละ 2.41 ขายเสื้อผ้า คิดเป็นร้อยละ 1.81 ขายสินค้ามือสอง คิดเป็นร้อยละ 1.20 ขายกระเป๋า ขายสินค้า Handmade และขายสินค้าความงาม คิดเป็นร้อยละ 0.60

ตารางที่ 4.50 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการสดที่เปิดโอกาสให้ผู้รับชม สนทนา ซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นผ่านรายการ

ความต้องการด้านรูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการสดที่เปิดโอกาสให้ผู้รับชม สนทนา ซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นผ่านรายการ		
- ถ่ายทอดประสบการณ์จากรุ่นพี่ กศน. ที่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและอาชีพ	52	54.74
- ถาม - ตอบ ปัญหาการศึกษา	9	9.47
- รายการสดพร้อมออกอากาศควบคู่ไปกับ Facebook Live	6	6.32
- ถาม - ตอบ ความรู้ในบทเรียนต่าง ๆ	4	4.21
- ขายสินค้าออนไลน์	3	3.16
- รายการที่พูดคุยเพื่อส่งเสริมสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว	3	3.16
- แนะนำแนวทางการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย	3	3.16
- ประเด็นการเมือง	2	2.11
- ถาม - ตอบ เกี่ยวกับอาชีพ	2	2.11
- สนทนาเกี่ยวกับคนพิการ	2	2.11
- เรื่องราวร้องทุกข์	2	2.11
- พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องในท้องถิ่น/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2	2.11
- ถาม - ตอบ ปัญหาสุขภาพ	1	1.05
- ถาม - ตอบ เรื่องความงาม	1	1.05
- TikTok Live	1	1.05
- รับปรึกษาปัญหาชีวิต	1	1.05
- สนทนาข่าวสาร และปัญหาของ กศน.	1	1.05
รวม	95	100.00

จากตาราง 4.50 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านเนื้อหา รูปแบบรายการของทั้ง 5 ภาค พบว่า มีผู้ต้องการรายการรูปแบบรายการสดที่เปิดโอกาสให้ผู้รับชม สนทนา ซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นผ่านรายการ ดังนี้ ถ่ายทอดประสบการณ์จากรุ่นพี่ กศน. ที่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 54.74 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ถาม - ตอบ ปัญหาการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 9.47 รายการสดพร้อมออกอากาศควบคู่ไปกับ Facebook Live คิดเป็นร้อยละ 6.32 ถาม - ตอบ ความรู้ในบทเรียนต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 4.21 ขายสินค้าออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 3.16 รายการที่พูดคุยเพื่อส่งเสริมสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว และแนะนำแนวทางการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 3.16 เท่ากัน ประเด็นการเมือง ถาม - ตอบ เกี่ยวกับอาชีพ สนทนาเกี่ยวกับคนพิการ เรื่องราวร้องทุกข์ พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องในท้องถิ่น/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คิดเป็นร้อยละ 2.11 ตาม - ตอบปัญหาสุขภาพ ตาม - ตอบเรื่องความงาม TikTok Live รับผิดชอบต่อชีวิต สนทนาข่าวสาร และปัญหาของ กศน. คิดเป็นร้อยละ 1.05 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.51 แสดงความต้องการด้านรูปแบบรายการอื่น ๆ

ความต้องการด้านรูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
☐ รายการอื่นๆ (ระบุ)		
- รายการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตทุกแง่มุมของนักศึกษา กศน./	7	41.18
- รายการเยี่ยมชม กศน. ต้นแบบ		
- รายการติวข้อสอบ N-Net/ รายการแนะแนวการศึกษา	3	17.65
- รายการที่มีเนื้อหาสร้างแรงบันดาลใจ	3	17.65
- รายการมายากลวิทยาศาสตร์	1	5.88
- รายการอาชีพที่สร้างรายได้ในประเทศอาเซียน	1	5.88
- รายการนวัตกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม/ การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	1	5.88
- รายการแนะแนวการเข้าเรียนในระบบ กศน. และเนื้อหารายวิชาเรียน	1	5.88
รวม	17	100.00

จากตาราง 4.51 ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านรูปแบบรายการอื่น ๆ ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาทั้ง 5 ภาค โดยรูปแบบของรายการที่มีความต้องการมากที่สุด คือ รายการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตทุกแง่มุมของนักศึกษา กศน./ รายการเยี่ยมชม กศน. ต้นแบบ คิดเป็นร้อยละ 41.18 รองลงมา ได้แก่ รายการติวข้อสอบ N-Net/ รายการแนะแนวการศึกษา รายการที่มีเนื้อหาสร้างแรงบันดาลใจ คิดเป็นร้อยละ 17.65 เท่ากัน รายการมายากลวิทยาศาสตร์ รายการอาชีพที่สร้างรายได้ในประเทศอาเซียน รายการนวัตกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม/ การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม รายการแนะแนวการเข้าเรียนในระบบ กศน. และเนื้อหารายวิชาเรียน คิดเป็นร้อยละ 5.88 เท่ากันตามลำดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ตารางที่ 4.52 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา	จำนวน	ร้อยละ
1. แนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อ		
- สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลดีมาก ใช้งานง่าย ครอบคลุมทุกช่วงวัย	70	24.82
- ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ในสื่อ Social มากขึ้น	57	20.21
- ต้องการให้สถานี ETV เป็นช่องฟรีทีวี	33	11.70
- ต้องการให้ปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบสื่อดิจิทัลให้มีความทันสมัยและสร้างสรรค์อยู่เสมอ	28	9.93
- ต้องการให้มีการจัดโครงการอบรม เพื่อพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์	12	4.26
- ต้องการให้รายวิชาพื้นฐานเป็นแบบเรียนสำเร็จรูป (เหมือนของ มสธ.) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง	11	3.90
- ต้องการให้เพิ่มจำนวนรายการให้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น	10	3.55
- สื่อการเรียนการสอนมีความสนุกสนาน จูงใจนักเรียนให้สนใจอยากเรียน	9	3.19
- ต้องการให้ประชาสัมพันธ์รายการ และออกอากาศรายการใน	8	2.84
- สื่อดิจิทัลมีความเข้าใจง่าย	7	2.48
- ต้องการให้มีผลิตภัณฑ์ไอโฟน ๆ เพื่อใช้สำหรับการสอน	6	2.13
- ควรปรับปรุงระบบ และความเสถียรของเว็บไซต์ คลังสื่อดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าใช้งาน	5	1.77
- ต้องการให้มีสื่อออนไลน์ในรูปแบบสรุปบทเรียนที่ สั้น กระชับ เข้าใจง่าย	5	1.77
- ต้องการให้มี คารา นักแสดง เน็ตไอดอล บุคคลที่มีชื่อเสียง มาเป็นผู้ดำเนินรายการ	4	1.42
- ต้องการให้ทำสื่อเป็นคลิปสั้น ๆ เผยแพร่ในช่อง TikTok, Facebook, และ Instagram	4	1.42

ตารางที่ 4.52 (ต่อ) ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล
ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา	จำนวน	ร้อยละ
- ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาการเพิ่มมูลค่าและการแปรรูปให้แก่สินค้าเกษตร เช่น ผักต่าง ๆ มันสำปะหลัง ข้าว อ้อย เป็นต้น	2	0.71
- ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาสื่อดิจิทัลเกี่ยวกับการลงทุน ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงขั้นสูง เพราะเป็นทักษะที่จำเป็นในปัจจุบัน	2	0.71
- ควรมีการสอบถามความคิดเห็น เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้ และเข้าถึงสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	2	0.71
- ต้องการให้มีสื่อดิจิทัลในรูปแบบการดูความรู้พื้นฐาน	2	0.35
- ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์สื่อในช่วงก่อนเปิดภาคเรียน	1	0.35
- ต้องการให้พัฒนาสื่อให้เหมาะสม และเอื้ออำนวยต่อนักศึกษาผู้ใช้งาน ที่เป็นผู้สูงอายุ	1	0.35
- ต้องการให้ทำผ่านทั้งประชาสัมพันธ์วิธีการใช้งานสื่อแจกทุก ๆ ปี	1	0.35
- ต้องการให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยใกล้ชุมชน	1	0.35
- ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ตารางออกอากาศ และแนะนำช่องรายการต่าง ๆ ให้ทั่วถึงมากขึ้น	1	0.35
- ต้องการให้มีแบบทดสอบ หรือแนวข้อสอบ	1	0.35
- ต้องการให้มีสติป้ายประชาสัมพันธ์สถานีและรายการตามสี่แยกไฟแดง	1	0.35
- เว็บไซต์ CET สามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับชมได้คืออยู่แล้ว	1	0.35
รวม	282	100.00

จากตาราง 4.52 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางด้านการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาทั้ง 5 ภาค โดยข้อเสนอแนะที่มีความต้องการมากที่สุด คือ สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลดีมาก ใช้งานง่าย ครอบคลุมทุกช่วงวัย คิดเป็นร้อยละ 24.82 รองลงมา ได้แก่ ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ในสื่อ Social มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 20.21 ต้องการให้สถานี ETV เป็นช่องฟรีทีวี คิดเป็นร้อยละ 11.70 ต้องการให้ปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบสื่อดิจิทัลให้มีความทันสมัยและสร้างสรรค์อยู่เสมอ คิดเป็นร้อยละ 9.93 ต้องการให้มีการจัดโครงการอบรม เพื่อพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 4.26 ต้องการให้รายวิชาพื้นฐานเป็นแบบเรียนสำเร็จรูป (เหมือนของ มสธ.) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 3.90 ต้องการให้เพิ่มจำนวนรายการให้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.55 สื่อการเรียนการสอนมีความสนุกสนาน จูงใจนักเรียนให้สนใจอยากเรียน คิดเป็นร้อยละ 3.19 ต้องการให้ประชาสัมพันธ์รายการ และออกอากาศรายการในช่องฟรีทีวี

สื่อดิจิทัลมีความเข้าใจง่าย คิดเป็นร้อยละ 2.84 เท่ากัน ต้องการให้ผลิตคลิปวิดีโอสั้น ๆ เพื่อใช้สำหรับการสอน คิดเป็นร้อยละ 2.13 ควรปรับปรุงระบบ และความเร็วของเว็บไซต์ คลังสื่อดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งาน ต้องการให้ผลิตสื่อออนไลน์ในรูปแบบสรุปบทเรียนที่ สั้น กระชับ เข้าใจง่าย คิดเป็นร้อยละ 1.77 เท่ากัน ต้องการให้มี ดารา นักแสดง เน็ตไอดอล บุคคลที่มีชื่อเสียงมา เป็นผู้ดำเนินรายการ ต้องการให้ทำสื่อเป็นคลิปสั้น ๆ เผยแพร่ในช่อง TikTok, Facebook, และ Instagram คิดเป็นร้อยละ 1.42 เท่ากัน ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาการเพิ่มมูลค่าและการแปรรูปให้แก่ สินค้าเกษตร เช่น ผักต่าง ๆ มันสำปะหลัง ข้าว อ้อย เป็นต้น ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาสื่อดิจิทัลเกี่ยวกับการลงทุน ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงขั้นสูง เพราะเป็นทักษะที่จำเป็นในปัจจุบัน ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาสื่อดิจิทัลเกี่ยวกับการลงทุน ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงขั้นสูง เพราะเป็นทักษะที่จำเป็นในปัจจุบัน ควรมีการ สอบถามความคิดเห็น เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้และเข้าถึงสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 0.71 ต้องการให้มีสื่อดิจิทัลในรูปแบบการดูความรู้พื้นฐาน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์สื่อในช่วงก่อนเปิดภาคเรียน ต้องการให้พัฒนาสื่อให้เหมาะสมและ เอื้ออำนวยต่อนักศึกษา ผู้ใช้งานที่เป็นผู้สูงอายุ ต้องการให้ทำผ่านพับประชาสัมพันธ์การใช้งานสื่อ แจกทุก ๆ ปี ต้องการให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยใกล้ชุมชน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ ตารางออกอากาศและแนะนำช่องรายการต่าง ๆ ให้ทั่วถึงมากขึ้น ต้องการให้มีแบบทดสอบ หรือ แนวข้อสอบ ต้องการให้มีติศปายประชาสัมพันธ์สถานีและรายการตามสีแยกไฟแดง เว็บไซต์ CET สามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับชมได้ดียิ่งแล้ว คิดเป็นร้อยละ 0.35 เท่ากัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.53 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการแอปพลิเคชันของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา	จำนวน	ร้อยละ
2. แนวทางในการพัฒนาแอปพลิเคชัน		
- ต้องการให้ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์แอปพลิเคชันในพื้นที่ของหน่วยงานต้นสังกัดของแต่ละจังหวัดให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อการรับรู้อย่างทั่วถึง และเข้าถึงการใช้งานสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา พร้อมกับการดำเนินการติดตามผลการใช้หลังการประชาสัมพันธ์	59	41.84
- แอปพลิเคชันน่าสนใจ ใช้งานง่าย สะดวกรวดเร็ว	23	16.31
- แอปพลิเคชันดีมาก แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักและนำมาใช้งานอย่างแพร่หลาย ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์แอปพลิเคชันกับครู กศน. ในพื้นที่ให้รับทราบและเข้าถึงมากขึ้น เพื่อแนะแนวสู่สถานศึกษาต่อไป	14	9.93
- แอปพลิเคชันมีสื่อครบ ครอบคลุมเนื้อหาทุกรายวิชา และช่วงชั้นเรียนดีมากอยู่แล้ว	10	7.09
- ต้องการให้พัฒนาเรื่องความคมชัด คุณภาพของภาพและเสียง รวมทั้งเพิ่มสีสัน กราฟิก ภาพสามมิติของรายการแอปพลิเคชัน เพื่อดึงดูดให้น่าใช้งานขึ้น	7	4.96
- ต้องการให้พัฒนารูปแบบการดาวน์โหลดแอปพลิเคชันให้ง่ายขึ้น	6	4.26
- ต้องการให้ในแอปพลิเคชันมีการสะสมคะแนน จากการเข้าใช้งาน เพื่อแลกของรางวัล	6	4.26
- ควรแก้ปัญหาการเข้าใช้งานแอปพลิเคชันไม่ได้ในโทรศัพท์บางรุ่น	3	2.13
- ต้องการให้พัฒนาแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่ายขึ้น	3	2.13
- ต้องการให้เพิ่มฟังก์ชันดาวน์โหลดรายการในแอปพลิเคชัน เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปประกอบการสอน	2	1.42
- ต้องการให้พัฒนาแอปพลิเคชันลง Play Store เพื่อความสะดวกในการดาวน์โหลด	2	1.42
- ควรเพิ่มฟังก์ชันแจ้งเตือนรายการโปรดในแอปพลิเคชัน	1	0.71
- ควรสร้างเมนูหนังสือเสียงในหน้าแรกของแอปพลิเคชันโดยแยกออกมาจากปุ่มเมนูคนพิการ เพื่อง่ายต่อการค้นหาเพราะเป็นสื่อที่น่าสนใจและมีประโยชน์ คนทั่วไปสามารถรับฟังได้	1	0.71

ตารางที่ 4.53 (ต่อ) ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการแอปพลิเคชันของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา	จำนวน	ร้อยละ
- ควรเพิ่มปุ่มแจ้งปัญหาการใช้งานในแอปพลิเคชัน/ เพิ่มปุ่ม Live Chat	1	0.71
- สำนักงาน กศน. ควรกำหนดนโยบายเพื่อผลักดันการใช้สื่อการศึกษาใน CET Media App ในการส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ ให้นักศึกษา กศน. อย่างเข้มข้นและจริงจัง โดยมีวิธีการ คิดเปอร์เซ็นต์การใช้งานและการมีส่วนร่วมของ กศน. เป็นรายอำเภอ	1	0.71
- ต้องการให้มีแอปพลิเคชันอ่านนิยาย	1	0.71
- ต้องการให้นำ AI มาพัฒนาใช้กับแอปพลิเคชัน	1	0.71
รวม	141	100.00

จากตาราง 4.53 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการแอปพลิเคชันของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้ง 5 ภาค โดยข้อเสนอแนะที่มีความต้องการมากที่สุด คือ ต้องการให้ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์แอปพลิเคชันในพื้นที่ของหน่วยงานต้นสังกัดของแต่ละจังหวัดให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อการรับรู้อย่างทั่วถึง และเข้าถึงการใช้งานสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา พร้อมกับการดำเนินการติดตามผลการใช้หลังการประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 41.84 รองลงมา ได้แก่ แอปพลิเคชันน่าสนใจ ใช้งานง่าย สะดวกรวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 16.31 แอปพลิเคชันดีมาก แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักและนำมาใช้งานอย่างแพร่หลาย ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์แอปพลิเคชันกับครู กศน. ในพื้นที่ให้รับทราบและเข้าถึงมากขึ้น เพื่อแนะแนวสู่สถานศึกษาต่อไป คิดเป็นร้อยละ 9.93 เท่ากัน แอปพลิเคชันมีสื่อครบ ครอบคลุมเนื้อหาทุกรายวิชา และช่วงชั้นเรียนดีมากอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 7.09 ต้องการให้พัฒนาเรื่องความคมชัด คุณภาพของภาพและเสียง รวมทั้งเพิ่มสีสันกราฟิก ภาพสามมิติของรายการแอปพลิเคชัน เพื่อดึงดูดให้นำใช้งานขึ้น คิดเป็นร้อยละ 4.96 ต้องการให้พัฒนารูปแบบการดาวน์โหลดแอปพลิเคชันให้ง่ายขึ้น ต้องการให้ในแอปพลิเคชันมีการสะสมคะแนนจากการเข้าใช้งาน เพื่อแลกของรางวัล คิดเป็นร้อยละ 4.26 เท่ากัน ควรแก้ปัญหาการใช้งานแอปพลิเคชันไม่ได้ในโทรศัพท์บางรุ่น ต้องการให้พัฒนาแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่ายขึ้น คิดเป็นร้อยละ 2.13 เท่ากัน ต้องการให้เพิ่มฟังก์ชันดาวน์โหลดรายการในแอปพลิเคชัน เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปประกอบการสอน ต้องการให้พัฒนาแอปพลิเคชันลง Play Store เพื่อความสะดวกในการดาวน์โหลด คิดเป็นร้อยละ 1.42 เท่ากัน ควรเพิ่มฟังก์ชันแจ้งเตือนรายการโปรดในแอปพลิเคชัน ควรสร้างเมนูหนังสือเสียงในหน้าแรกของแอปพลิเคชัน โดยแยกออกมาจากปุ่มเมนูค้นหา เพื่อง่ายต่อการค้นหา เพราะเป็นสื่อที่น่าสนใจและมีประโยชน์ คนทั่วไปสามารถรับฟังได้ ควรเพิ่มปุ่มแจ้งปัญหาการใช้งานในแอปพลิเคชัน/ เพิ่มปุ่ม Live Chat สำนักงาน กศน.

ควรกำหนดนโยบายเพื่อผลักดันการใช้สื่อการศึกษาใน CET Media App ในการส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบให้แก่นักศึกษา กคน. อย่างเข้มข้นและจริงจัง โดยมีวิธีการคิดเปอร์เซ็นต์การใช้งานและการมีส่วนร่วมของ กคน. เป็นรายอำเภอ ต้องการให้มีแอปพลิเคชันอ่านนิยาย ต้องการให้นำ AI มาพัฒนาใช้กับแอปพลิเคชัน คิดเป็นร้อยละ 0.71 เท่ากัน ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ปัญหา ข้อเสนอแนะในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาในรูปแบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุเพื่อการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ และสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 2) เพื่อศึกษาความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการ สื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อใช้ในการผลิต พัฒนา และเผยแพร่สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณ ในรูปแบบวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 493 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.18 รองลงมา เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 27.18 และเพศทางเลือก คิดเป็นร้อยละ 2.64 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานะเป็นครู กศน.ตำบล คิดเป็นร้อยละ 58.62 รองลงมา เป็นนักศึกษา กศน. คิดเป็นร้อยละ 40.57 และเป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 0.81 ตามลำดับ และระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 54.56 รองลงมา ได้แก่ กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 23.53 กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 15.62 และมีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 4.87 นอกนั้น เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.42 ตามลำดับ

2. การใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

2.1 การใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนใหญ่ คือ สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.43 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.93 สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.42 และสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 1.22 ตามลำดับ

2.2 การใช้บริการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ช่องทางการใช้บริการสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้ในการรับชม ส่วนใหญ่ คือ รับชมทางอินเทอร์เน็ต ทาง www. Etvthai.tv มากที่สุด โดยเป็นการรับชมแบบรายการย้อนหลัง คิดเป็นร้อยละ 47.39 และเป็นการรับชมแบบรายการสด คิดเป็นร้อยละ 21.25 รองลงมาเป็นการรับชมทางอุปกรณ์รับโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมระบบ KU BAND ทาง PSI ช่อง 201 คิดเป็นร้อยละ 10.00 รับชมผ่านระบบ IPTV ทาง TOT IPTV ช่อง 551 คิดเป็นร้อยละ 5.00 และทาง 3BB IPTV ช่อง 99 คิดเป็นร้อยละ 4.77 ถัดมา มีการรับชมทางอุปกรณ์รับโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมระบบ KU BAND ทาง DTV ช่อง 201 คิดเป็นร้อยละ 4.66 ทาง TRUE Visions ช่อง 371 (HD) คิดเป็นร้อยละ 3.07 ทาง GMMZ ช่อง 332 (HD) คิดเป็นร้อยละ 2.05 และรับชมทางเคเบิลทีวีส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 1.82 ตามลำดับ

ประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่รับชมมากที่สุด คือ รายการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย คิดเป็นร้อยละ 29.72 รองลงมา ได้แก่ รายการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 26.23 รายการส่งเสริมการศึกษาอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 21.51 รายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 17.55 และรายการอาเซียน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ตามลำดับ

รายการที่เคยรับชม ส่วนใหญ่ คือ รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ ชุดติวสอบ N-Net คิดเป็นร้อยละ 17.49 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายการสายใย กศน. คิดเป็นร้อยละ 17.35 รายการเรียนนอกรั้ว คิดเป็นร้อยละ 3.96 รายการพัฒนาครู กศน. คิดเป็นร้อยละ 3.83 รายการประวัติศาสตร์ชาติไทย คิดเป็นร้อยละ 3.14 รายการกลุ่มอาชีพ/ รายการพัฒนาทักษะอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 3.01 รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาคณิตศาสตร์ กศน. ม.ปลาย คิดเป็นร้อยละ 2.60 รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ กศน. ม.ปลาย คิดเป็นร้อยละ 2.46 รายการทำกินก็ได้ ทำขายก็ได้ คิดเป็นร้อยละ 2.32 รายการเพลินภาษาไทย กศน. ม.ปลาย คิดเป็นร้อยละ 2.05 รายการส่งเสริมการศึกษาในระบบ และรายการ กศน. ออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 1.91 เท่ากัน รายการเตรียมสอบ กศน. ม.ต้น และม.ปลาย รายการข่าวการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.78 เท่ากัน รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาภาษาอังกฤษ กศน. ม.ปลาย คิดเป็นร้อยละ 1.64 รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้วิชาภาษาอังกฤษ กศน. ม.ต้น และรายการสนุกคิดคณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 1.50 เท่ากัน รายการภาษาไทยใครก็ได้ คิดเป็นร้อยละ 1.37 รายการติวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาภาษาไทย กศน.

ม.ปลาย และรายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาคณิตศาสตร์ กคน. ม.ต้น คิดเป็นร้อยละ 1.23 เท่ากัน รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ กคน. ม.ต้น รายการกลเม็ดเคล็ดอาชีวะ และ รายการเพลินภาษาไทย ม.ต้น คิดเป็นร้อยละ 1.09 เท่ากัน รายการภาษาอังกฤษ กคน. ม.ต้น รายการวิทยาศาสตร์ กคน. ม.ต้น และรายการวิทยาศาสตร์ กคน. ม.ปลาย คิดเป็นร้อยละ 0.82 เท่ากัน รายการตัวเข้ม N-Net รายการ Let's go English รายการรวาดวิทย์ และรายการสื่อการศึกษา ชั้นพื้นฐาน กคน. คิดเป็นร้อยละ 0.68 เท่ากัน รายการคิดเป็น ทำเป็น เกษตรศิลป์ รายการดนตรี บำบัด รายการค้าขายไอเทค รายการทำได้ใช้เอง และรายการสุขภาพดี ชีวิตเป็นสุข คิดเป็นร้อยละ 0.55 เท่ากัน รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาภาษาไทย กคน. ม.ต้น รายการ D.I.Y. Club รายการ ENGLISH PLAZA รายการเมืองหุ่นยนต์ รายการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย รายการ สอนคิด คณิตศาสตร์ รายการสปาไทยไทย สื่อการสอน ETV เพื่อการศึกษา และรายการรู้ไว้ได้อาชีพ คิดเป็นร้อยละ 0.41 เท่ากัน รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาสังคมศึกษา ม.ปลาย รายการ Japan maruma มารู่มะ มารู๋ใหม่ รายการเตรียมสอบวิชาคณิตศาสตร์ กคน. ม.ต้น รายการ ลีลา ลีลาศ รายการ Easy English รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ วิชาทักษะการเรียนรู้ ม.ต้น รายการสังคมศึกษา ม.ปลาย รายการคิดบวก คิดใหม่ เพื่อครูไทย รายการกฎหมายคลายเครียด รายการอุอุเล่เล่ พาเพลิน รายการ Math World รายการ English Social Life รายการต้นกล้าอาเซียน รายการวัยเก๋ เล่าอาชีวะ รายการรุ่นใหญ่ไกลโรค รายการมวยไทย Exercise รายการเตือนภัยไซเบอร์ รายการกฎหมายเพื่อประชาชน รายการ Checklist สุขภาพจิต รายการสี่ส้นภาษาจีน รายการชนม ไทยใส่ออเดีย และรายการภาษาอังกฤษ 4 ทักษะ รายการสุขภาพดี วิถีสมุนไพรรัก คิดเป็นร้อยละ 0.27 เท่ากัน รายการตัวเข้มเต็มเต็มความรู้ ม.ปลายทุกรายวิชา รายการ IDOL CLUB รายการครูจ้อแก้ว รายการ English Battle รายการ ลีลาศ วัยเก๋ รายการกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม รายการกลุ่มอาชีพ คหกรรม รายการพิพิธภัณฑน์วันหยุด รายการแก๊สโกลด์เรา รายการสุขศึกษา รายการพลศึกษา รายการตลาดออนไลน์ รายการ Exercise Time รายการนิทานอาเซียน รายการการปฐมพยาบาล รายการดนตรีไทยไอศอล รายการกีตาร์คลาสสิก รายการห้องเรียนของหนู รายการฟังรู้ ดู Wow รายการ Kids จะเล่น รายการพินฟู ดูเฟิร์ม รายการสวัสดิ์เวียคนาม รายการสุขใจไปกับธรรม รายการปล่อยใจไปกับธรรม รายการกลยุทธ์ออนไลน์ชายดี รายการโหราศาสตร์ รายการคิดส์ดีแฟมิลี่ รายการผจญภัยไว้พรมแดน รายการ EASY TCAS รายการคณิตศาสตร์ กคน. ม.ปลาย รายการอาเซียน รายการส่งเสริมการศึกษาอาชีพ รายการ Hello English รายการเกาหลีมีศัพท์ และรายการโรงพยาบาลกรมสร้างอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 0.14 เท่ากัน ตามลำดับ

ใน 1 สัปดาห์ มีผู้รับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.04 มากที่สุด รองลงมา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 35.70 สัปดาห์ละ 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 15.82 และรับชมทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 2.43 ซึ่งผู้ใช้บริการรับชมรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาผ่านระบบโทรทัศน์ เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์ ส่วนใหญ่ มีผู้รับบริการ จำนวน 1 – 20 คน

คิดเป็นร้อยละ 62.47 รองลงมา ได้แก่ จำนวน 21 – 40 คน คิดเป็นร้อยละ 27.99 จำนวน 41 – 60 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 และจำนวน 61 – 80 คน คิดเป็นร้อยละ 2.03 ตามลำดับ

ความพึงพอใจในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.59) และหากพิจารณาเป็นรายข้อจากความพึงพอใจมากที่สุด ลำดับแรก คือ สารประโยชน์ที่ได้รับจากรายการ ($\bar{X} = 4.71$ S.D. = 0.54) รองลงมา ได้แก่ ความเหมาะสมของเนื้อหาของรายการ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.53) และวิทยากรและผู้ดำเนินรายการ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.59) ส่วนวิธีการนำเสนอรายการ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.61) รูปแบบรายการ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.61) และระยะเวลาของรายการ (นาที) ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.65) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ปัญหาอุปสรรคในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา พบว่า ส่วนมากใช้บริการแล้วไม่พบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 55.17 และมีผู้ใช้บริการแล้วพบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 44.83 โดยปัญหาที่พบ ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ เวลาในตารางออกอากาศไม่ตรงกับวันพบกลุ่มนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.92 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ภาพและเสียงกระตุกหรือสะดุด ไม่คมชัดบางช่วง เนื่องจากสัญญาณดาวเทียมขาดหาย คิดเป็นร้อยละ 26.09 อุปกรณ์ขูดรับสัญญาณจานดาวเทียมเสียเก่า คิดเป็นร้อยละ 23.29 บริเวณพื้นที่ไม่มีสัญญาณจานดาวเทียม คิดเป็นร้อยละ 10.25 ปัญหาอื่น ๆ ในการรับชม เช่น นักศึกษา กศน. ที่เป็นผู้สูงวัย ไม่มีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์และไม่สะดวกในการใช้งานอุปกรณ์เสริมอุปกรณ์ต่อพ่วงเสื่อมสภาพ และไม่มีโทรทัศน์สำหรับรับชม คิดเป็นร้อยละ 7.45 ตามลำดับ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) พบว่า ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ต้องการให้ปรับเวลาของรายการการศึกษาให้กระชับขึ้น คิดเป็นร้อยละ 4.87 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ต้องการสนับสนุนให้สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) เป็นช่องฟรีทีวี คิดเป็นร้อยละ 4.46 ต้องการให้สนับสนุนอุปกรณ์การรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามายัง กศน. ตำบล และอำเภอทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.06 ต้องการให้เนื้อหาและการนำเสนอรายการมีความน่าสนใจขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.85 ต้องการให้มีรูปแบบและเนื้อหารายการให้หลากหลาย ครอบคลุมสื่อการศึกษาทุกประเภท ทันสมัย ทันสถานการณ์ปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 2.64 ต้องการให้นับผลิตรายการตัวอย่าง สอบ เผลยข้อสอบ N-Net ย้อนหลังในแต่ละปี คิดเป็นร้อยละ 2.23 ต้องการให้เพิ่มเวลาการออกอากาศ รายการอาชีพ รายการอาเซียน และรายการตามอัธยาศัย คิดเป็นร้อยละ 2.03 รายการที่อยู่แล้วเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย ควรเพิ่มรายการที่มีความบันเทิง นันทนาการ ไม่นับเนื้อหาวิชาการมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้รับชมเบื่อ เนื้อหาและรูปแบบรายการเหมาะสมและดีมาอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 1.83 เท่ากัน ต้องการให้เนื้อหาของบทเรียนมีความเข้าใจง่ายขึ้น ต้องการให้พิธีกรเป็นบุคคลที่ดึงดูดความสนใจในหมู่วัยรุ่น ควรมีการประชาสัมพันธ์ช่องทางการเข้าถึงรายการต่าง ๆ ให้มากขึ้น และสอนวิธีการเข้าชมรายการต่าง ๆ ในทุกช่องทาง คิดเป็นร้อยละ 1.62 เท่ากัน ต้องการให้นำรายการไปออกอากาศในช่องฟรีทีวี และ

ต้องการให้ปรับตารางรายการตัวเพิ่มเติมเต็มความรู้ทุกรายวิชาไปอยู่วันอาทิตย์หรือวันพหุกลุ่ม เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาที่ทำงานไปด้วย เรียนไปด้วย คิดเป็นร้อยละ 1.22 เท่ากัน ควรแบ่งรายการออกเป็นหลาย ๆ ตอน เพื่อความไม่น่าเบื่อ ต้องการให้เพิ่มรายการให้ครอบคลุมทุกรายวิชาของการศึกษาในระบบ คิดเป็นร้อยละ 1.01 เท่ากัน ต้องการให้ภาพมีความคมชัดมากขึ้น ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์รายการในสื่อ Social Media ควรปรับปรุงสัญญาณดาวเทียมให้ความเสถียรขึ้น ต้องการให้มีแบบทดสอบก่อนเรียน/ หลังเรียน หรือใบงานให้ดาวน์โหลด ต้องการให้เพิ่มรายการเพลง รายการวาไรตี้ต่าง ๆ ให้มากขึ้น และคุณภาพของเสียงเบามมีปัญหาเสียงรบกวนเสียงแทรกในบางรายการ คิดเป็นร้อยละ 0.81 เท่ากัน ต้องการให้เพิ่มรายการเกี่ยวกับภาษาให้มากขึ้น ต้องการให้เพิ่มรายการธรรมะ สอนใจให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 0.60 เท่ากัน ต้องการให้มีรายการผี เรื่องหลอน เพราะกำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน ต้องการรายการที่มีเนื้อหาสาระใกล้ตัว สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ต้องการให้จัดส่งเอกสารประชาสัมพันธ์สื่อรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และตารางออกอากาศให้สถานศึกษาทุกแห่งได้ทราบ ต้องการให้เพิ่มรายการแนะนำอาชีพ/ ส่งเสริมการประกอบอาชีพให้มากขึ้น และต้องการให้มีรายการวิชาบังคับใหม่ตามหลักสูตรของ กศน. คิดเป็นร้อยละ 0.41 เท่ากัน ต้องการให้มีรายการประเภทการ์ตูนช่วงเวลาก่อนนอน รายการโทรทัศน์รับชมย้อนหลังดาวน์โหลดซ้ำ ควรมีการจัดกิจกรรมแจกของรางวัลให้ผู้เข้าชม เพื่อเป็นการจูงใจให้คนสนใจรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามากขึ้น ต้องการให้เชิญวิทยากรจากแบรนด์ซัมเมอร์แคมป์มาตัวข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของ กศน. ต้องการให้มีรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสาธารณสุข อนามัยชุมชน สำหรับพื้นที่ห่างไกล ครูและนักศึกษาจะสนใจรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ก็ต่อเมื่อมีหนังสือสั่งการมาให้รับชมเท่านั้น ต้องการให้สังคม/ ชุมชนมีส่วนร่วมในรายการด้วย เช่น การลงพื้นที่ไปถ่ายทำและนำเสนอวิถีชีวิตของคนในชุมชนห่างไกล ช่องทางการเข้าถึงสื่อดีทุกช่องทาง ต้องการให้มีรายการสำหรับเด็กเล็ก ต้องการให้ผลิตรายการสั้น ๆ ลงในช่องทาง Facebook ต้องการให้มีรายการตรวจสอบเข้ามหาวิทยาลัยทุกรายวิชา ต้องการให้ปรับรูปแบบรายการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่ไม่มีสัญญาณรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ต้องการความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยี Artificial Intelligence (AI) ต้องการให้นำเทคโนโลยี Augmented reality (AR), Virtual reality (VR), Mixed Reality (MR) เข้ามาใช้ในการนำเสนอรายการ ต้องการให้มีสื่อโฆษณารายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาทางช่องทางฟรีทีวี เพื่อเพิ่มการรู้จักมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 0.20 เท่ากัน ตามลำดับ

2.3 การใช้บริการรายการวิทยุเพื่อการศึกษา

มีการรับฟังรายการวิทยุศึกษาที่ผลิตและเผยแพร่โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากเป็นผู้ไม่เคยรับฟัง คิดเป็นร้อยละ 58.82 และผู้เคยรับฟัง คิดเป็นร้อยละ 41.18

การรับฟังวิทยุเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ ผ่านช่องทาง Facebook : วิทยุศึกษา FM 92 คิดเป็นร้อยละ 43.91 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทางอินเทอร์เน็ต www.moeradiothai.net คิดเป็นร้อยละ 20.87 ทางแอปพลิเคชัน ฟังเพลิน คิดเป็นร้อยละ 19.57 ฟังจากเครื่องรับวิทยุที่คลื่น FM 92 คิดเป็นร้อยละ 9.57 และทางดาวเทียมช่องวิทยุศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6.09 ตามลำดับ

การรับฟังวิทยุศึกษา ส่วนใหญ่ ผ่านทางอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน คิดเป็นร้อยละ 64.80 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์ PC, โน้ตบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 28.80 แท็บเล็ต คิดเป็นร้อยละ 4.00 และเครื่องรับวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 2.40 ตามลำดับ

รูปแบบการใช้บริการวิทยุเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ มีผู้รับฟังวิทยุเพื่อการศึกษาในรูปแบบรายการย้อนหลัง คิดเป็นร้อยละ 71.43 มากที่สุด รองลงมาคือ รายการสด คิดเป็นร้อยละ 28.57 ประเภทรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่รับชม ส่วนใหญ่ คือ ความรู้ทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 31.28 รองลงมา ได้แก่ อาชีพ คิดเป็นร้อยละ 19.21 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 14.53 สารบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 11.82 ภาษา คิดเป็นร้อยละ 9.85 สารคดี คิดเป็นร้อยละ 9.36 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 3.94 ตามลำดับ

สาเหตุที่ไม่ใช้งานวิทยุเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากไม่นิยมใช้วิทยุเป็นเครื่องมือในการรับฟังสื่อส่งเสริมการศึกษา เพราะมีสื่อเทคโนโลยีอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 37.65 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ไม่มีเครื่องรับวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 23.98 ไม่ทราบว่ามีรายการวิทยุส่งเสริมการศึกษาของ กศน. ให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 18.94 ไม่ทราบรายละเอียดคลื่นความถี่และช่องทางการรับฟัง คิดเป็นร้อยละ 11.99 รับฟังไม่ได้ไม่มีสัญญาณ คิดเป็นร้อยละ 7.43 ตามลำดับ

ช่องทางการใช้บริการของวิทยุทั่วไป โดยปัจจุบัน มีผู้รับฟังรายการวิทยุทั่วไปผ่านช่องทาง YouTube คิดเป็นร้อยละ 31.95 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ผ่านทาง Facebook คิดเป็นร้อยละ 19.36 ผ่านทางแอปพลิเคชัน คิดเป็นร้อยละ 14.11 ผ่านทางคลื่นวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 10.10 ผ่านทางเว็บไซต์แหล่งรวมวิทยุออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 5.26 ผ่านทางเว็บไซต์ของสถานี คิดเป็นร้อยละ 2.90 ผ่านทางสัญญาณดาวเทียม คิดเป็นร้อยละ 1.52 ตามลำดับ และปัจจุบันไม่ได้รับฟังรายการวิทยุทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 14.80

รายการวิทยุที่นิยมรับฟัง ส่วนใหญ่ คือรายการเพลง คิดเป็นร้อยละ 15.95 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายการข่าว คิดเป็นร้อยละ 11.04 รายการหนูน้อยคู่ใจข่าว (สวท.พัทลุง) คิดเป็นร้อยละ 4.91 รายการ The ghost radio คิดเป็นร้อยละ 3.07 รายการมุมความสุข คิดเป็นร้อยละ 2.86 รายการเรื่องเล่าเช้านี้ คิดเป็นร้อยละ 2.66 รายการเพลงเพื่อชีวิต คิดเป็นร้อยละ 2.45 รายการความรู้ทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 2.25 รายการคลื่นวิทยุท้องถิ่น รายการเตรียมสอบ/รายการการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 2.04 เท่ากัน รายการงานอาชีพ/รายการแนะแนวอาชีพ

รายการธรรมะทั่วไป รายการ Club Friday คิดเป็นร้อยละ 1.84 รายการเรื่องเล่าอาจารย์ยอด รายการข่าวการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.64 รายการ The shock คลื่น Cool Fahrenheit 93.0 FM คิดเป็น ร้อยละ 1.43 รายการบันเทิงทั่วไป รายการเส้นทางทำกิน รายการคลินิกรักษาสุนัข ภาพ รายการภาษาต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 1.23 รายการละคร รายการฟุตบอล ฟุตบอล คิดเป็นร้อยละ 1.02 เท่ากัน รายการนิทานนานาชาติ รายการนารูโอที รายการก้าวไปกับการศึกษาไทย รายการ EFM ออนไลน์ รายการถ่ายทอดข่าวจาก สวท. รายการเพลง คลื่น FM 86.5 รายการสารคดี คิดเป็นร้อยละ 0.82 เท่ากัน รายการเพลงลูกทุ่ง รายการข่าวกรมอุตุนิยมวิทยา/ รายการข่าวสภาพอากาศ/ รายการพยากรณ์อากาศ รายการธรรมะเพื่อชีวิต รายการแนะนำร้านอาหาร แอปพลิเคชัน JOOX รายการหลอนไดอารี่ รายการรักษาลูกทุ่งคลื่น FM 91.25 Mhz. ตรีง คิดเป็นร้อยละ 0.61 รายการเพลงหมอลำ รายการเพลงสตริง รายการข่าวกีฬา รายการนิยาย รายการตลก รายการนิทาน รายการแนะนำผู้ประสบความสำเร็จในการทำงานและอาชีพ รายการย้อนรอยประวัติศาสตร์ รายการสยามหลากหลายมิติ รายการดนตรีไทย รายการเพลินวรรณกรรม รายการแฉข่าวเช้า รายการ Tofupop Radio รายการอ่านไปด้วยกัน รายการ Youngjae's Best Friend Radio รายการตีใจหลานยายปรีก Geertz 102.5 MHz รายการป้าจอยฝอยข่าวทาง อสมท. 104.5 MHz MCOT Radio คลื่น 106.75 FM Radio รายการสุขภาพทีวีดีไทย รายการตามตะวัน รายการการ์ตูน รายการบันเทิง รายการอังกศรคลุมโปง รายการธรรมะจากตาลปัตร รายการสุขใจไปกับธรรม คลื่น FM 105.5 รายการสุขภาพ รายการการศึกษา รายการเสียงจากวิทยุทหารเรือ ส.ทร.10 ตรีง รายการข่าวเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 0.41 เท่ากัน รายการทายผลฟุตบอล รายการเกษตรกรรม คลื่น 95 FM ลูกทุ่งมหานคร รายการการศึกษา ม.ปลาย รายการนิทานเสริมสร้างสติปัญญา รายการธรรมะหลวงพ่อบุญญาวัดปากน้ำ รายการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็ก รายการวิทยุทั่วไป รายการสื่อการสอน รายการคืนชุมชนผ้าไหม รายการวิทยุครอบครัวข่าว คลื่นฮิตซ์ 955 รายการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย รายการสอนภาษาไทย รายการเรื่องเล่า เสาร์ อาทิตย์ รายการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ คลื่น Green Wave รายการข่าวขจร รายการข่าวท้องถิ่นกรม ประชาสัมพันธ์ รายการชีวิตกับสังคมไทย รายการจิตแจ่มใส กายเป็นสุข รายการ Podcast รายการข่าว อสมท. รายการแบ่งปันเรื่องดีดี รายการ Podcast ประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญ วิทยุชุมชน รายการคนกรุงเก่าเล่าเรื่อง รายการข่าวในพระราชสำนัก คลื่น 107 FM Radio รายการสบายดี Radio รายการสังคีตสราญรมย์ รายการภาษาอังกฤษ คลื่น 98.25 FM ช่องแม่ชีต้นสนีย์ คลื่น 95 FM คลื่น 97.5 FM คลื่น 95.5 FM รายการอาหารว่าน่าสอน รายการเพลง K-POP คิดเป็นร้อยละ 0.20 เท่ากัน ตามลำดับ

ปัญหาจากการใช้บริการวิทยุเพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ ประสบปัญหา สัญญาณขาดหาย เป็นช่วงๆ/ ควรปรับปรุงสัญญาณคลื่นความถี่ คิดเป็นร้อยละ 78.57 มากที่สุด รองลงมา คือน้ำเสียงที่ใช้ในการจัดรายการไม่ค่อยน่าฟัง คิดเป็นร้อยละ 21.43 ตามลำดับ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุศึกษา พบว่า ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์รายการวิทยุเพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 10.00 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายการวิทยุที่อยู่แล้ว ต้องการให้มีรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่มีประโยชน์แบบนี้อย่างต่อไป คิดเป็นร้อยละ 7.33 ควรมีเพลงคั่นรายการ หรือเพลงที่มีเนื้อหาวิชาการเพื่อเพิ่มเทคนิคในการจำ คิดเป็นร้อยละ 6.67 ต้องการให้เนื้อหารายการมีความน่าสนใจขึ้น คิดเป็นร้อยละ 6.00 ต้องการให้รายการวิทยุจัดรูปแบบออนไลน์ ได้เห็นหน้าตาผู้จัดรายการและแขกรับเชิญ ต้องการให้ปรับเนื้อหารายการวิทยุให้ตรงกับความต้องการของวัยรุ่น มีรายการวิทยุตามกระแส ทันสมัย ทันสถานการณ์ปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 4.67 เท่ากัน ต้องการให้มีรายการที่ใช้สำหรับสื่อการสอนมากขึ้น ต้องการให้มีรายการที่สนับสนุนการประกอบอาชีพ ควรมีรายการบันเทิงที่ช่วยคลายเครียด สอดแทรกอารมณ์ขันให้แก่ผู้รับฟัง ไม่เน้นเนื้อหาด้านวิชาการมากเกินไป ต้องการให้มีรายการสอนภาษาเพิ่มขึ้น ต้องการให้จัดรายการแบบสนทนาพูดคุย เชิญแขกรับเชิญที่มีชื่อเสียงมาเป็นแขกรับเชิญในรายการวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 4.00 เท่ากัน ต้องการให้นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรและสอน การทำเกษตรเพื่อการยังชีพและอาชีพ ต้องการให้มีรายการเล่าเรื่องมี ประสบการณ์หลอน ต้องการให้เพิ่มรายการแนะนำการศึกษาเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่มหาวิทยาลัยหรือระดับชั้นที่สูงขึ้น ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook และ Line หรือช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 3.33 เท่ากัน ต้องการให้เวลาและเนื้อหามีความกระชับ เข้าใจง่าย คิดเป็นร้อยละ 2.67 แอปพลิเคชันรวมรายการวิทยุเพื่อการศึกษาต่าง ๆ ดีมาก ต้องการให้เข้าถึงชุมชนมากขึ้น บางพื้นที่อุปกรณ์รับสัญญาณชำรุดบ่อยครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.00 ต้องการให้มีรายการวิทยุต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ต้องการให้มีรายการข่าวด่วน ทันเหตุการณ์ ต้องการให้เพิ่มการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและผู้ฟัง เช่น มีการให้ร่วมสนุกหรือโทรศัพท์เข้ามาในรายการ ต้องการให้ลดช่วงโฆษณา สปอทรายการให้สั้นลง ต้องการให้มีสาระบันเทิงมากขึ้น ต้องการให้มีข่าวสารชุมชน ต้องการให้จัดรายการเกี่ยวกับการศึกษาตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 1.33 เท่ากัน ต้องการให้มีละครวิทยุ ต้องการให้ใช้น้ำเสียงน่าฟัง ไม่จืดจาง ไม่น่าเบื่อ ต้องการให้มีรายการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ต้องการให้มีรายการเกี่ยวกับกีฬา ปัจจุบันประชาชนทั่วไปไม่นิยมใช้วิทยุแล้วอยากให้เปลี่ยนมาจัดรายการแบบออนไลน์ ต้องการให้มีรายการวิทยุที่มีเนื้อหาการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ต้องการให้มีรายการพัฒนาผู้สูงอายุ ต้องการให้เพิ่มความสุขสนุกสนานเพื่อความน่าสนใจขึ้น ต้องการให้จัดกิจกรรมวิทยุพบประชาชน เล่นเกมแจกของรางวัล ต้องการให้มีรายการสารคดีเพิ่มขึ้น ต้องการให้มีรายการเกี่ยวกับดนตรีไทย ให้เด็กรุ่นหลังได้รับฟัง ต้องการให้มีการติดตามผลการใช้สื่อวิทยุศึกษาและประเมินความพึงพอใจของผู้ฟัง คิดเป็นร้อยละ 0.67 เท่ากัน ตามลำดับ

2.4 การใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา

อุปกรณ์ในการใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า อุปกรณ์ในการใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ ใช้งานผ่านทางโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน คิดเป็นร้อยละ 82.40 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คอมพิวเตอร์ PC, โน้ตบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 15.40 SMART TV คิดเป็นร้อยละ 1.40 และแท็บเล็ต คิดเป็นร้อยละ 0.80 ตามลำดับ

มีผู้ใช้บริการสื่อออนไลน์ที่ กศน. ตำบล เฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์ ส่วนใหญ่ คือ จำนวน 1 – 20 คน คิดเป็นร้อยละ 62.07 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จำนวน 21 – 40 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 จำนวน 41 – 60 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 จำนวน 61 – 80 คน คิดเป็นร้อยละ 1.01 จำนวน 81 – 100 คน และจำนวน 100 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.41 เท่ากัน ตามลำดับ

ช่องทางในการติดตามรับชมสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา รับชมผ่านเว็บไซต์ ส่วนใหญ่ ผ่านทาง www.etvthai.tv คิดเป็นร้อยละ 14.33 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทาง www.cet.go.th คิดเป็นร้อยละ 5.31 ทาง www.moeradiothai.net คิดเป็นร้อยละ 1.32 และ www.braille-cet.in.th คิดเป็นร้อยละ 0.36 ตามลำดับ ในส่วนของ YouTube ช่องที่มีผู้ใช้บริการมากที่สุด คือ ทางช่อง ETV ดิวเข้มออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 13.24 รองลงมา ได้แก่ ทางช่อง ETV สื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.83 และทางช่อง กศน. สื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ คิดเป็นร้อยละ 8.48 ตามลำดับ ในส่วนของ Facebook มีผู้ใช้บริการมากที่สุด คือ ผ่านทางเพจ ETV สื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 11.25 รองลงมา ได้แก่ ทางเพจ ETV ดิวเข้มออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 8.75 ทางเพจศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.90 และทางเพจ ส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 0.77 ตามลำดับ ถัดมาทาง Line มีผู้ใช้บริการมากที่สุด คือ ทางไลน์พีทีวเข้ม ETV คิดเป็นร้อยละ 9.43 และทางไลน์ ETV สื่อดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 3.90 ตามลำดับ ทาง TikTok ผ่านทางช่อง Cet Etv คิดเป็นร้อยละ 5.03 มากที่สุด และ Twitter ผ่านทางสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 1.09 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 34.14 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 21.18 ดูโพสต์หรือวิดีโอเกร็ดความรู้ คิดเป็นร้อยละ 16.18 แชรซ์ข่าวสาร ความรู้ หรือสิ่งที่ตนสนใจ คิดเป็นร้อยละ 14.25 ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 9.42 เลือกชม/ ติดต่อซื้อสินค้าออนไลน์ของ กศน. คิดเป็นร้อยละ 4.83 ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการใช้บริการสื่อออนไลน์ พบว่า ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ต WIFI ในพื้นที่ล่าช้าไม่เสถียร คิดเป็นร้อยละ 38.98 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตค่ายมือถือในพื้นที่ล่าช้าไม่เสถียร คิดเป็นร้อยละ 34.03 ปัญหาไม่ทราบช่องทางการรับชม คิดเป็นร้อยละ 7.17 ปัญหาสื่อออนไลน์ไม่รองรับกับแท็บเล็ตหรือโทรศัพท์บางรุ่น คิดเป็นร้อยละ 6.52 โดยพบปัญหา ได้แก่ โทรศัพท์มือถือยี่ห้อ Vivo, Huawei ไม่สามารถเข้ารับชมรายการสดได้ และโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ตบางรุ่นไม่สามารถเข้าชมรายการสดและดาวน์โหลด

ตารางออกอากาศได้ ปัญหาขนาดตัวอักษรในสื่อออนไลน์มีขนาดเล็ก ทำให้อ่านยาก คิดเป็นร้อยละ 3.78 ปัญหาสื่อออนไลน์ล่มขณะมีผู้ใช้งานพร้อมกันจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 3.39 ปัญหาขนาดของภาพหรือวิดีโอมีขนาดไม่เต็มจอ คิดเป็นร้อยละ 3.13 ทั้งนี้ยังพบ ปัญหาอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือระบบแอนดรอยด์มักจะมีปัญหาความล่าช้า ความไม่เสถียรในการเข้าใช้งานแอปพลิเคชัน สีของตัวอักษรกลมกลืนกับภาพมากเกินไปทำให้อ่านยาก และในพื้นที่ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ

ปัจจัยที่ทำให้การศึกษาออนไลน์ประสบความสำเร็จ ส่วนใหญ่ คือสื่อต้องค้นหาได้ง่าย เข้าถึงได้หลากหลายช่องทาง ใช้งานได้ทุกที่ ทุกเวลา คิดเป็นร้อยละ 19.36 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ มีอินเทอร์เน็ตที่เสถียร คิดเป็นร้อยละ 17.92 เนื้อหาน่าสนใจและมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ คิดเป็นร้อยละ 10.08 ความพร้อมของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นร้อยละ 9.92 ความพร้อมของผู้เรียนในการเข้าถึงสื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.24 ผู้สอนมีทักษะการถ่ายทอดที่ดีเข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ และเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ หรือมีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชานั้น ๆ คิดเป็นร้อยละ 6.08 มีการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย คิดเป็นร้อยละ 4.96 ความตั้งใจของผู้เรียน/ ความสนใจของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 4.80 มีเนื้อหาความรู้ที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกช่วงวัย คิดเป็นร้อยละ 3.20 การมี WIFI ให้บริการฟรีในพื้นที่ กศน. ตำบล และสื่อต้องสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.88 เท่ากัน รายการและผู้ดำเนินรายการต้องมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก คิดเป็นร้อยละ 2.40 ครู กศน. นำสื่อไปใช้กับนักศึกษา กศน. คิดเป็นร้อยละ 2.24 เนื้อหาสื่อต้องมีความทันสมัย ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน และสื่อต้องเหมาะสมกับความต้องการผู้เรียนที่ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วยหรือไม่สามารถมาเข้าเรียนได้ คิดเป็นร้อยละ 1.92 เท่ากัน มีแอปพลิเคชันที่เข้าถึงง่าย คิดเป็นร้อยละ 0.80 ต้องตอบโต้และช่วยสนับสนุนด้านการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน และระบบการใช้งานสื่อออนไลน์มีความเสถียร คิดเป็นร้อยละ 0.64 เท่ากัน เนื้อหาของสื่อจะต้องเป็นเรื่องที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน คิดเป็นร้อยละ 0.48 ความต่อเนื่องของบทเรียนแต่ละตอนในช่อง YouTube หรือแอปพลิเคชัน ต้องเป็นสื่อเพื่อการศึกษาที่ถูกลิขสิทธิ์ ไม่มีโฆษณา และไม่มีค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 0.32 เท่ากัน ตามลำดับ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อออนไลน์ ในภาพรวมส่วนใหญ่ ได้แก่ สื่อออนไลน์คืออยู่แล้ว อยาให้คงอยู่ตลอดไปและพัฒนาเนื้อหาใหม่ ๆ ให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.47 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อหาควรมีความน่าสนใจและทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่เสมอเน้นเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่น วัยนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 7.89 ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ในสื่อ Social Media ให้มากขึ้นทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย ต้องการให้มีการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์การเข้าใช้งานและช่องทางการใช้งานเพิ่มขึ้นให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 6.84 เท่ากัน ต้องการให้มีการสนับสนุนอินเทอร์เน็ตที่เร็วและแรงครอบคลุมทุกพื้นที่ และแอปพลิเคชันต้องอยู่แล้วเข้าถึงง่าย คิดเป็นร้อยละ 5.26 เท่ากัน ต้องการให้ผลิตสื่อตามกระแสนิยมใหม่ ๆ คิดเป็นร้อยละ

4.21 ต้องการให้เนื้อหาสนุกสนานขึ้น และต้องการให้พัฒนาการควาน์โพลดแอปพลิเคชันให้รองรับกับโทรศัพท์ทุกยี่ห้อ คิดเป็นร้อยละ 3.68 เท่ากัน ต้องการให้สนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้มีความพร้อมและรองรับการใช้งานสื่อเพื่อการศึกษาได้ คิดเป็นร้อยละ 3.16 ต้องการให้ในช่องทาง YouTube มีรายการมากขึ้นและค้นหาง่ายขึ้น ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง TikTok ควรเพิ่มสื่อที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และปรับปรุงเนื้อหาสื่อให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย คิดเป็นร้อยละ 2.63 เท่ากัน ต้องการทำรายการในรูปแบบคลิปวิดีโอสั้นๆ ลงในช่องทาง YouTube ต้องการให้มีเกมประกอบการเรียนการสอน แอปพลิเคชันสะดวกใช้งานง่าย และรวดเร็ว ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์และมีการอบรมเกี่ยวกับสื่อออนไลน์ให้แก่ครู กศน. เพื่อถ่ายทอดให้นักศึกษาต่อไป ควรเพิ่มจำนวนสื่อแต่ละประเภทให้มากขึ้นและหลากหลายขึ้น ต้องการให้ในแอปพลิเคชันมีฟังก์ชันควาน์โพลดสื่อออนไลน์มาเก็บไว้ในโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้สามารถใช้งานแบบออฟไลน์ได้ และต้องการให้สื่อมีความ เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีเนื้อหาที่กระชับไม่ยาวเกินไป คิดเป็นร้อยละ 2.11 เท่ากัน ควรเพิ่มเนื้อหาที่กำลังเป็นกระแสในปัจจุบัน ต้องการให้มีสรุปเนื้อหาในบทเรียน แต่ละคลิปเป็นไฟล์ PDF/ Word ให้ควาน์โพลด ต้องการให้นำวิทยากรที่มีชื่อเสียงและเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ มาบรรยาย ต้องการให้เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทางรายการออนไลน์ และต้องการให้ทำเป็นคลิปสั้นๆ ใน TikTok, Facebook, IG คิดเป็นร้อยละ 1.58 เท่ากัน ต้องการให้ครู กศน. มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อด้วย ต้องการให้รายการสดสามารถเข้าชมพร้อมกันได้หลายคน เนื่องจากพบปัญหาสาเหตุของภาพและเสียงขณะรับชม ต้องการให้เพิ่มสื่อรายวิชาเลือกของ กศน. ให้มากขึ้น ต้องการให้มีแบบทดสอบหลังเรียนที่วัดความเข้าใจหลังเรียนออกมาเป็นคะแนนทันที และต้องการให้มีสื่อการสอนรูปแบบ 3 มิติ หรือจำลองห้องเรียนรู้เสมือนจริง คิดเป็นร้อยละ 1.05 เท่ากัน ต้องการให้แจกสติ๊กเกอร์ไลน์ฟรี สำหรับผู้ที่เพิ่มเพื่อนใน Line ของ ETV ต้องการให้สอนการทำเกษตรด้วยคลิปวิดีโอสั้น ๆ ง่าย ๆ ในแอปพลิเคชัน TikTok ต้องการให้ประชาสัมพันธ์รายการตอนใหม่ ๆ ลงใน Facebook เพิ่มขึ้น ต้องการให้มีคลิปวิดีโอสอนวิธีการติดตั้งแอปพลิเคชัน CET Media App สำหรับผู้ใช้สมารท์โฟนไม่เก่ง ต้องการให้มีรายการการ์ตูนตามสมัย ต้องการให้มี ตารา นักแสดง มาร่วมรายการด้วย ต้องการให้รายการคิวเข้มเต็มเต็มความรู้มีเอกสารข้อสอบรายวิชาต่าง ๆ ให้ควาน์โพลด ต้องการให้นำเสนอสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบสไลด์ และต้องการให้ตัวหนังสือหน้าเว็บไซต์มีขนาดใหญ่ขึ้น คิดเป็นร้อยละ 0.53 เท่ากัน ตามลำดับ

2.5 การใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

การใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ไม่เคยใช้บริการ เพราะ ไม่มีนักศึกษาพิการ/ ไม่ได้สอนนักศึกษาพิการ, ไม่ใช้คนพิการ, ไม่ทราบมาก่อนว่ามีสื่อสำหรับคนพิการ, ไม่ได้ใช้สื่อคนพิการ และไม่ได้ระบุเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 89.25 รองลงมา คือ มีผู้เคยใช้บริการ คิดเป็นร้อยละ 10.75 ตามลำดับ

การใช้บริการและรับข้อมูลสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยส่วนใหญ่ ผ่านทาง YouTube ช่องส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 38.66 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ผ่านทางเว็บไซต์ ศูนย์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.braille-cet.in.th คิดเป็นร้อยละ 32.77 ผ่านทางเฟซบุ๊ก ส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.facebook.com/cetbraille คิดเป็นร้อยละ 19.33 และผ่านทางแฟนเพจส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.facebook.com/braille.cet คิดเป็นร้อยละ 9.24 ตามลำดับ

ประเภทของสื่อคนพิการที่เคยใช้บริการหรือสนใจ ส่วนใหญ่จะเป็น หนังสือเสียงตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 20.70 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ หนังสือเสียงตามอัธยาศัย คิดเป็นร้อยละ 19.80 รายการข่าวการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 8.96 รายการวิดิทัศน์ตามอัธยาศัย คิดเป็นร้อยละ 8.36 รายการวิดิทัศน์ตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 7.36 หนังสือเบรลล์ตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 7.26 หนังสือเบรลล์ตามอัธยาศัย คิดเป็นร้อยละ 6.57 รายการวิทยุผู้ด้อยใจ ไปด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 5.97 บทความอธิศติก คิดเป็นร้อยละ 5.47 บทความวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 4.58 บทความหน้าต่าง LD คิดเป็นร้อยละ 2.99 และรายการวิทยุรวมใจเป็นหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 1.99 ตามลำดับ

เหตุผลที่สนใจใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ส่วนใหญ่ คือ เพื่อแนะนำแก่คนพิการที่ตนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 24.65 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เพื่อการศึกษาเรื่องที่ตนสนใจ คิดเป็นร้อยละ 20.85 เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ คิดเป็นร้อยละ 17.86 เพื่อเรียนรู้วิธีสื่อสารกับคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 16.82 เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนแก่คนพิการ คิดเป็นร้อยละ 12.56 เพื่อประโยชน์ต่อสาขาวิชาที่ศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.15 เพื่อประโยชน์ต่องานวิจัย คิดเป็นร้อยละ 2.30 และเพื่อประโยชน์อื่น ๆ ได้แก่ เพื่อติดตามสถานการณ์ประจำวัน เพื่อการประชาสัมพันธ์และแนะนำสื่อให้คนพิการที่รู้จักเพื่อใช้สำหรับเป็นสื่อการสอนให้แก่นักศึกษาที่ยังอ่านหนังสือไม่คล่อง หรือใช้การฟังแทนการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 0.81 ตามลำดับ

ปัญหาที่พบในการใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ คือ คนปกติและคนพิการส่วนใหญ่ยังไม่ทราบช่องทางในการเข้าถึงสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ คิดเป็นร้อยละ 45.45 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คนพิการส่วนใหญ่ ไม่มีสมาร์ตโฟนใช้ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ คิดเป็นร้อยละ 27.27 เว็บไซต์สื่อคนพิการล้าสมัย และอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร คิดเป็นร้อยละ 9.09 เท่ากัน สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการในแอปพลิเคชันเข้าใช้งานยากและซับซ้อน และตัวหนังสือบนเว็บไซต์ สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการมีขนาดเล็กเกินไป คิดเป็นร้อยละ 4.55 เท่ากัน ตามลำดับ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ
 ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ต้องการให้มีการสอนวิธีสื่อสารกับคนพิการ ให้แก่คนปกติ เช่น ภาษามือ
 วิธีการอ่านหนังสือเบรลล์ และต้องการให้เพิ่มจำนวนสื่อคนพิการและเพิ่มความหลากหลายมากขึ้น
 เพราะปัจจุบันสื่อประเภทนี้มีจำนวนน้อย คิดเป็นร้อยละ 9.60 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สื่อคนพิการ
 ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เนื้อหาดีมากแล้ว คิดเป็นร้อยละ 8.80 ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้แก่คน
 พิการ คิดเป็นร้อยละ 7.20 ต้องการให้ลงพื้นที่สอนฝึกอาชีพให้แก่คนพิการ/ ผู้ป่วยติดเตียง คิดเป็น
 ร้อยละ 4.80 ต้องการให้ใส่ภาษามือลงในรายการอื่น ๆ ของ ETV ด้วย เพื่อที่คนพิการจะได้รับชมได้
 และต้องการให้เพิ่มนิทานในรูปแบบเสียงและภาพสำหรับเด็กสมาธิสั้น/ ออทิสติก/ บกพร่องทางการ
 เรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 4.00 เท่ากัน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น ควรแยกรูปแบบ
 เนื้อหา สีเส้น ขนาดภาพ ของสื่อให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท เพื่อง่ายต่อการเข้าถึงสื่อ
 ต้องการให้เพิ่มสื่ออักษรเบรลล์สำหรับคนพิการทางสายตา ต้องการให้เพิ่มสื่อประเภทหนังสือเสียง
 และต้องการให้มีศูนย์บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการเคลื่อนที่ คิดเป็นร้อยละ 3.20 เท่ากัน ต้องการ
 ให้สื่อคนพิการมีเนื้อหาที่กระชับ เข้าใจง่าย ต้องการให้สอนวิธีการอยู่ร่วมกับคนพิการ ต้องการ
 อุปกรณ์การเรียนการสอน ให้แก่นักศึกษาคนพิการ ควรมีรายการที่ท้าทายใจ สร้างแรงบันดาลใจใน
 การใช้ชีวิตให้กับคนพิการ สอนวิธีการใช้งานสื่อคนพิการให้แก่บุคคลธรรมดาทั่วไปที่สนใจ ต้องการ
 เนื้อหาด้านอาชีพสำหรับคนพิการ และต้องการให้ผลิตรายการสำหรับคนพิการ โดยสอนวิธีการดำเนิน
 ชีวิตประจำวันต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.40 เท่ากัน ต้องการสื่อความรู้พื้นฐานในการสื่อสารกับคนพิการ
 ต้องการสื่อวีดิทัศน์เพื่อคนพิการสำหรับจัดการศึกษาในพื้นที่ที่ต้องการให้เพิ่มไอคอนเสียง/ ปุ่มทางลัด
 ให้คนพิการทางสายตา ต้องการให้เพิ่มสื่อตัวเข้ม/ ตัวข้อสอบ/ ใบงานหลังเรียน สำหรับคนพิการ
 คิดเป็นร้อยละ 1.60 เท่ากัน น้ำเสียงที่ใช้ในการอ่านนำฟัง สำหรับคนพิการเด็กเล็ก มีความต้องการ
 น้ำเสียงที่ตื่นเต้นและดึงดูดความสนใจในการเล่านิทานหรือการนำเสนอเรื่องราว และการสอนต่าง ๆ
 ต้องการให้สอนเรื่องการปฐมพยาบาลผู้ป่วยติดเตียง ควรจัดสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการไว้ในห้องสมุด
 ชุมชนด้วย ต้องการให้เพิ่มสื่อวิชาภาษาไทย ต้องการให้เพิ่มสื่อเกี่ยวกับจิตวิทยาการสอนเด็กสมาธิสั้น/
 ออทิสติก/ บกพร่องทางการเรียนรู้ต้องการให้เพิ่มเอกสารแนะนำสำหรับครูผู้สอนคนพิการ/
 เพิ่มแบบทดสอบและเฉลยสำหรับครูผู้สอนคนพิการ ต้องการให้ส่งเสริมและจัดการเรียนรู้แก่คนพิการ
 โดยบูรณาการกับท้องถิ่น/ ชุมชนมากขึ้น ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาภาษาอังกฤษที่ควรรู้และจำเป็น
 สำหรับคนพิการ การนำเสนอสื่อเพื่อคนพิการในรูปแบบแอปพลิเคชัน มีความน่าสนใจและดีอยู่แล้ว
 ต้องการให้มีสื่อการ์ตูนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการคนพิการออทิสติก ต้องการให้สื่อคนพิการมี
 ภาพประกอบเพื่อดึงดูดใจ ต้องการให้มีเนื้อหาข่าวสารหรือบทความที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน
 ต้องการให้มีผู้บรรยายภาษามือ ต้องการให้มีเนื้อหาในรูปแบบคลิป์วิดีโอสั้น ๆ และต้องการให้ใส่คำ
 บรรยายภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 0.80 เท่ากัน ตามลำดับ

2.6 การใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ประเภทสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่ใช้บริการส่วนใหญ่ คือ สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 63.08 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.03 สื่อ Offline ประเภท VCD/ DVD คิดเป็นร้อยละ 6.40 สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.49 ตามลำดับ

จำนวนผู้รับบริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเฉลี่ยภายใน 1 สัปดาห์ ส่วนใหญ่ จำนวน 1 – 20 คน คิดเป็นร้อยละ 72.41 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จำนวน 21 – 40 คน คิดเป็นร้อยละ 24.14 จำนวน 41 – 60 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 จำนวน 100 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.20 ตามลำดับ

ประเทศในกลุ่มอาเซียน +6 ที่สนใจต้องการให้มีสื่อส่งเสริมความรู้เพิ่มมากขึ้น ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ประเทศจีน คิดเป็นร้อยละ 20.35 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 16.82 ประเทศเกาหลีใต้ คิดเป็นร้อยละ 14.00 ประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 7.35 ประเทศลาว คิดเป็นร้อยละ 6.29 ประเทศออสเตรเลีย คิดเป็นร้อยละ 5.88 ประเทศพม่า คิดเป็นร้อยละ 4.47 ประเทศมาเลเซีย คิดเป็นร้อยละ 4.24 ประเทศนิวซีแลนด์ คิดเป็นร้อยละ 3.94 ประเทศกัมพูชาและประเทศสิงคโปร์ คิดเป็นร้อยละ 3.82 เท่ากัน ประเทศเวียดนาม คิดเป็นร้อยละ 2.53 ประเทศอินเดีย คิดเป็นร้อยละ 2.00 ประเทศฟิลิปปินส์ คิดเป็นร้อยละ 1.94 ประเทศอินโดนีเซีย คิดเป็นร้อยละ 1.47 และประเทศบรูไน คิดเป็นร้อยละ 1.06 ตามลำดับ

ปัจจัยที่ทำให้มีความต้องการรับชมรายการส่งเสริมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากขึ้น ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ รายการมีรูปแบบที่น่าสนใจ และทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 41.84 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบฉาก ภาพ สี ส운드 คุณภาพของภาพคมชัด คิดเป็นร้อยละ 21.12 วิทยากรหรืออาจารย์เป็นผู้มีชื่อเสียง มีเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ที่ดี คิดเป็นร้อยละ 18.52 รายการอาเซียนมีการผลิตจำนวนมากและมีหลายภาษามากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 17.42 และปัจจัยอื่น ๆ อาทิ สื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีภาพ/ เสียง คมชัด มีคุณภาพ ไม่สะดุด และต้องการให้มีดารารหรือนักแสดงที่มีชื่อเสียงมาเป็นพิธีกร คิดเป็นร้อยละ 1.10 เท่ากัน ตามลำดับ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ในภาพรวมส่วนใหญ่ คือ ต้องการให้มีรายการภาษาอาเซียนที่หลากหลายภาษามากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 11.90 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนเพื่อการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 6.67 ต้องการให้ผลิตสื่ออาเซียนในรูปแบบละคร/ ละครสั้นเป็นตอน ๆ คิดเป็นร้อยละ 5.71 ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนในชีวิตประจำวัน ต้องการให้สื่ออาเซียนมีรูปแบบที่น่าสนใจและมีความทันสมัย ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนเพื่อการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 5.24 เท่ากัน ต้องการให้มีรายการที่น่าสนใจเกี่ยวกับ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต อาหารของกลุ่มประเทศอาเซียน คิดเป็นร้อยละ 4.29 สื่ออาเซียนในปัจจุบันมีเนื้อหาที่น่าสนใจดีมากอยู่แล้ว ต้องการให้ทำ

เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษในแอปพลิเคชัน คิดเป็นร้อยละ 3.81 เท่ากัน ต้องการให้สอนภาษาอาเซียนเกี่ยวกับการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ต้องการให้สอนภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสารและการออกเสียงภาษาเกาหลี ต้องการให้มีสื่ออาเซียนในรูปแบบของเกมในแอปพลิเคชัน คิดเป็นร้อยละ 3.33 เท่ากัน ต้องการให้ทำรายการเกี่ยวกับอาเซียนในรูปแบบคลิปสั้น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.86 ต้องการให้เพิ่มสื่อภาษาญี่ปุ่น ต้องการให้สอนภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ต้องการให้เพิ่มกิจกรรมร่วมสนุกแจกของรางวัลท้ายคลิปเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น ให้ร่วมตอบคำถาม ต้องการให้เพิ่มสื่อการสอนภาษาประเทศเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.38 เท่ากัน ต้องการให้ปรับรูปแบบรายการให้มีความสนุกสนานมากขึ้น ต้องการให้ทำรายการในรูปแบบแข่งขันตอบปัญหาอาเซียนชิงรางวัล คิดเป็นร้อยละ 1.90 เท่ากัน ต้องการให้มีรายการรวมหลาย ๆ ภาษาใน 1 ตอน ต้องการให้รายการมีฉากใหม่ ๆ และภาพมี สี สั้น สดใส ควรเพิ่มรายการภาษาอาเซียนสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อเป็นการส่งเสริมและปลูกฝังการเรียนการสอนภาษาอาเซียนให้กับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 1.43 ต้องการให้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว ต้องการให้มีรายการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสิ่งที่ห้ามทำเมื่อไปประเทศต่าง ๆ ต้องการให้ใส่คำบรรยายภาษาต่างประเทศในสื่ออาเซียนด้วย ต้องการให้สอนภาษาฝรั่งเศสเพื่อการทำงานหรือภาษาฝรั่งเศสพื้นฐาน ต้องการให้นำเสนอเนื้อหากระแสความนิยมของต่างประเทศวิทยากรหรือผู้ผลิตสื่อควรเป็นเจ้าของภาษาหรือผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับภาษานั้น ๆ โดยตรง ต้องการให้มีรายการเพลงภาษาอาเซียน ต้องการให้เพิ่มเนื้อหารายการให้มากขึ้น ต้องการให้รายการมีความน่าสนใจขึ้น ต้องการให้จัดหมวดหมู่รายการให้ดูน่าสนใจขึ้น ต้องการให้มีรายการท่องเที่ยวต่างประเทศด้วยเทคโนโลยี VR คิดเป็นร้อยละ 0.95 เท่ากัน และต้องการให้นำสื่อต่างประเทศมาแปลเป็นภาษาไทย ต้องการให้สอนภาษาเกาหลีที่ใช้ในโรงงาน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์สื่ออาเซียนเพิ่มมากขึ้น ต้องการให้มีดารามาเป็นพิธีกรรายการ ต้องการให้พัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับแปลภาษาอาเซียน ต้องการให้ผู้บรรยายหรือผู้สอนมีเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ที่เข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ แต่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกสาระ ควรปรับปรุงความเสถียรของเว็บไซต์ ETV เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการรับชมสื่ออาเซียน ต้องการให้มีสื่ออาเซียนที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย ต้องการให้เพิ่มเวลาออกอากาศรายการอาเซียน ต้องการให้จัดนิทรรศการ ต้องการให้จัดทัศนศึกษาพานักเรียนเยี่ยมชมประเทศอาเซียน ต้องการให้สอนภาษาพม่า ต้องการรายการการ์ตูนสอดแทรกความรู้ ต้องการสื่อในรูปแบบ 3 มิติ และต้องการรายการรูปแบบห้องเรียนเสมือนจริง คิดเป็นร้อยละ 0.48 เท่ากัน ตามลำดับ

3. ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

3.1 ความต้องการด้านเนื้อหาสาระความรู้พื้นฐาน

ความต้องการด้านเนื้อหาภาษาต่างประเทศ มีความต้องการ วิชาภาษาอังกฤษ กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 47.26 และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องวิธีการสื่อสารในชีวิตประจำวัน คิดเป็นร้อยละ 35.62 เรื่อง Tense คิดเป็นร้อยละ 6.16 เรื่องภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 3.42 เรื่อง Grammar และเรื่องภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.05 เท่ากัน เรื่องคำสแลง/ สำนวนต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.37 เรื่อง Pronunciation เรื่อง Vocabulary เรื่องการพูด การอ่าน การเขียน คิดเป็นร้อยละ 0.68 เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการด้านเนื้อหาคณิตศาสตร์ มีความต้องการ วิชาคณิตศาสตร์ กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 41.26 และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องสมการ คิดเป็นร้อยละ 8.39 เรื่องเซต คิดเป็นร้อยละ 7.69 เรื่องการคำนวณ และเรื่องสถิติ คิดเป็นร้อยละ 6.29 เท่ากัน เรื่องตรีโกณมิติ คิดเป็นร้อยละ 5.59 เรื่องเศษส่วน คิดเป็นร้อยละ 4.90 เรื่องอนุกรม/ เรียงไข/ ลำดับ คิดเป็นร้อยละ 3.50 เรื่องเปอร์เซ็นต์ คิดเป็นร้อยละ 2.80 เรื่องความน่าจะเป็น และเรื่องเลขยกกำลัง คิดเป็นร้อยละ 2.10 เท่ากัน เรื่องอัตราส่วน เรื่องแคลคูลัส เรื่องพื้นที่และปริมาตร และเรื่องการคำนวณต้นทุน/ รายได้/ บัญชี คิดเป็นร้อยละ 1.40 เท่ากัน เรื่องการหาร เรื่องกราฟ ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน เรื่องทฤษฎีพีทาโกรัส เรื่องทศนิยม และเรื่องจำนวนจริง คิดเป็นร้อยละ 0.70 เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความต้องการ วิชาวิทยาศาสตร์กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 46.74 และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องสมบัติของธาตุ คิดเป็นร้อยละ 14.13 เรื่องดาราศาสตร์ และระบบสุริยะจักรวาล คิดเป็นร้อยละ 13.04 เรื่องโครงการวิทยาศาสตร์และการทดลอง คิดเป็นร้อยละ 8.70 เรื่องการเคลื่อนที่ คิดเป็นร้อยละ 5.43 เรื่องไฟฟ้า และเรื่องกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 3.26 เท่ากัน เรื่องงานและพลังงาน เรื่องเซลล์ คิดเป็นร้อยละ 2.17 และเรื่องพันธุศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 1.09 ตามลำดับ

ความต้องการด้านเนื้อหาภาษาไทย มีความต้องการ วิชาภาษาไทย กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 77.42 และมีผู้ระบุความต้องการเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ เรื่องการอ่าน และเรื่องทักษะการประพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 6.45 เรื่องการใช้ภาษา เรื่องภาษาพูดกับภาษาเขียน แตกต่างกันอย่างไรร และเรื่องวรรณคดี คิดเป็นร้อยละ 3.23 เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการในเนื้อหาความรู้อื่น ๆ สามารถแบ่งได้ตามสาระต่าง ๆ ดังนี้
 สาระการพัฒนาสังคม มีความต้องการเนื้อหา วิชาประวัติศาสตร์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 51.52 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 45.45 และวิชาภูมิศาสตร์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.03 ตามลำดับ สาระทักษะการดำเนินชีวิต มีความต้องการเนื้อหา วิชาศิลปะ กศน. ม.ต้นทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 38.89 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา กศน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 33.33 เรื่องดนตรีไทย คิดเป็นร้อยละ 27.78 ตามลำดับ ความต้องการความรู้อื่น ๆ มีความต้องการเนื้อหา เรื่องมวลและแรงโน้มถ่วง คิดเป็นร้อยละ 27.08 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิชาฟิสิกส์ กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.58 วิชาภาษาจีนเรื่องการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ 12.50 วิชาเคมี กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.42 รายการชุดสอนภาษา (หลาย ๆ ภาษา) วิชาภาษาเกาหลีทุกเรื่อง วิชาชีววิทยา กศน. ม.ปลายทุกเรื่อง และเรื่องอื่นและโครโมโซม คิดเป็นร้อยละ 6.25 เท่ากัน เรื่องโครงสร้างอะตอมและการจัดเรียงอิเล็กตรอน เรื่องพอลิเมอร์และการกรองสาร วิชาภาษาญี่ปุ่นทุกเรื่อง คิวข้อสอบวิชาพื้นฐานทุกรายวิชา เรื่องการหักเหของแสง คิดเป็นร้อยละ 2.08 เท่ากัน ตามลำดับ

จากข้อมูลความต้องการด้านเนื้อหาเห็นได้ว่า สาระความรู้พื้นฐานภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และภาษาไทย กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการทุกเรื่องทั้งในระดับ ม.ต้น และม.ปลาย รวมทั้งความต้องการด้านความรู้อื่น ๆ นอกเหนือจากสาระความรู้พื้นฐาน

3.2 ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาอาชีพ

พบว่า มีความต้องการด้านเนื้อหาวิชาการศึกษาอาชีพมากที่สุด คือ สอนประกอบอาหาร เช่น อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน อาหารชาววัง อาหารพื้นเมือง อาหาร 4 ภาค/ สอนแปรรูปอาหาร/ สอนการถนอมอาหาร คิดเป็นร้อยละ 24.30 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สอนทำเบเกอรี่/ สอนทำขนมไทย คิดเป็นร้อยละ 19.53 แนะนำอาชีพยอดนิยมสร้างรายได้ อาชีพในฝัน เช่น ช่างสัก หมอ ช่างถ่ายภาพ ยูทูบเบอร์ ตี๊กค็อกเกอร์ บิวตี้บล็อกเกอร์ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 7.51 สอนสร้างสิ่งประดิษฐ์/ สอนงาน D.I.Y คิดเป็นร้อยละ 6.44 สอนการเกษตร/ ปลูกผัก/ การทำโรงเรือนปลูกผัก/ การขยายพันธุ์พืช/ สอนเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพและเพื่อการค้า/ แปรรูปผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 6.22 สอนงานช่าง เช่น ช่างไฟฟ้า/ ช่างอิเล็กทรอนิกส์/ ช่างก่อสร้าง/ ช่างปูน/ ช่างเชื่อม/ ช่างปุกระเบื้อง/ ช่างไม้/ ช่างเหล็ก คิดเป็นร้อยละ 4.51 สอนแกะสลัก และสอนงานจักรสาน/ สอนงานหัตถกรรม/ สอนทอผ้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 2.79 เท่ากัน สอนเย็บปักถักร้อย สอนซ่อมเครื่องยนต์ และสอนเกษตรอินทรีย์/ เกษตรทฤษฎีใหม่/ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 2.36 เท่ากัน สอนทำธุรกิจร้านกาแฟ/ คาเฟ่/ ทำเครื่องดื่ม สอนทำนม/ แต่งหน้า/ เสริมสวย/ ทำเล็บ สอนซ่อมคอมพิวเตอร์ และสอนการผลิตสติ๊กเกอร์สินค้า/ สอนออกแบบบรรจุภัณฑ์/ สอนออกแบบผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 1.93 เท่ากัน สอนออกแบบและตัดเสื้อผ้า และสอนการเงิน/ การบัญชี คิดเป็นร้อยละ 1.72 สอนการทำสวนยาง/

สวนป่าส้ม/ สวนผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 1.29 สอนตกแต่งบ้านและสวน คิดเป็นร้อยละ 1.07 สอนขายสินค้าเกษตรออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 0.64 สอนงานบ้าน งานครัวในชีวิตประจำวัน สอนงานอุตสาหกรรม สอนการทำนาและความรู้เกี่ยวกับสายพันธุ์ข้าว สอนการแปรรูปสมุนไพร และสอนงานปั้น คิดเป็นร้อยละ 0.43 เท่ากัน สอนการดูโหราศาสตร์ สอนซ่อมโทรศัพท์ สอนย้อมผ้า สอนภูมิปัญญาพื้นบ้าน สอนการเลี้ยงบอนไซต้นมะพร้าวและต้นมะขาม สอนงานบริการ สอนซ่อมรองเท้า สอนผลิตสินค้า OTOP สอนฝึกอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ สอนทำปุ๋ยหมัก สอนนวดแผนไทย แนะนำอาชีพแปลก/อาชีพที่คนไม่ค่อยรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 0.21 เท่ากัน ตามลำดับ

3.3 ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัยยาศัย

พบว่า ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัยยาศัยมากที่สุด คือ สอนวิธีขายสินค้าออนไลน์ ผ่านทางแอปพลิเคชัน Facebook, TikTok, Shopee, Lazada ให้ประสบความสำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 36.34 รองลงมา ได้แก่ สอนประกอบธุรกิจเบื้องต้น/สอนการตลาดเบื้องต้น/สอนเทคนิคการขาย/ เทคนิคการสร้างจุดเด่นให้สินค้า คิดเป็นร้อยละ 6.89 สอนวิธีป้องกันอาชญากรรมบนโลกออนไลน์/สอนวิธีป้องกันตัวเองจากภัยสังคมออนไลน์ สอนวิธีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ/ สอนการทำ Content Facebook, YouTube, TikTok/ สอนการผลิตสื่อการสอน/ สอนตัดต่อคลิปวิดีโอ คิดเป็นร้อยละ 5.94 เท่ากัน สอนการลงทุน/ สอนการเทรดหุ้น/ สอนช่องทางรวย คิดเป็นร้อยละ 4.28 สอนวิธีป้องกันภัยต่าง ๆ เตือนภัยสังคม เช่น แก๊งคอลเซ็นเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 3.56 สอนศิลปะการป้องกันตัว เช่น เทควันโด มวยไทย คิดเป็นร้อยละ 3.09 สอนทักษะชีวิตที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้นการทำ CPR เบื้องต้น และมารยาทพื้นฐานทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 2.85 สอนเทคนิคการเล่นกีฬา/ สอนออกกำลังกาย และการลดน้ำหนักเพื่อสุขภาพ และสอนกฎหมายทั่วไปเบื้องต้น/ สอนกฎหมายบนโลกออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 2.14 เท่ากัน สอนอาชีพเสริมสำหรับนักเรียน นักศึกษาเพื่อการสร้างรายได้ คิดเป็นร้อยละ 1.90 สอนวิธีใช้ AI กับการศึกษา/ สอนการสร้างโปรแกรม AI/ สอนการเขียนโค้ด/ สอนการเขียนภาษาซี/ การเขียนโปรแกรม คิดเป็นร้อยละ 1.66 สอนเทคนิคการพูด การสื่อสาร สอนภาษา คิดเป็นร้อยละ 1.43 เท่ากัน แนะนำแนวทางอาชีพ สอนสุขภาพและโภชนาการ สอนปรัชญาเบื้องต้น/ สอนศาสนา สอนการใช้แอปพลิเคชัน คิดเป็นร้อยละ 0.95 เท่ากัน สอนศิลปะ/ วัฒนธรรมไทย/ สอนการละเล่นพื้นบ้าน ส่งเสริมการท่องเที่ยว สอนเรื่องเพศศึกษา สอนการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตของคุณแม่วัยใส สอนความรู้เรื่องกัญชาและกัญชง คิดเป็นร้อยละ 0.71 เท่ากัน ถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ รายการตามกระแส วิธีการป้องกันการทุจริต สอนการดูแลผู้สูงอายุ สอนภาษาอังกฤษเพื่อการค้าออนไลน์ สอนการสร้างและออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ สอนการทำโครงการและการนำเสนอโครงการ สอนการทำโครงการ และการนำเสนอโครงการ สอนหน้าที่พลเมือง/ ส่งเสริมประชาธิปไตย สอนการป้องกันยาเสพติด สอนการถ่ายภาพ สอนการขับร้อง สอนทำ YouTuber, TikToker สร้างรายได้ สอนการเล่นดนตรี

พื้นบ้าน/ สอนดนตรีไทย คิดเป็นร้อยละ 0.48 เท่ากัน สอนธรรมะประจำวัน รายการตามกระแส สอนการขับซี้/ กฎหมายจราจร เกร็ดความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม/ รายการส่งเสริมการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม สอนการจัดบอร์ดโน้ตโน้ตขึ้นเรียน ความรู้ด้านจิตวิทยา ความรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าและ การดูแลผู้ป่วยซึมเศร้า รายการที่มีเนื้อหาส่งเสริม/ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับนักศึกษา กศน./ สร้างความรู้ความเข้าใจเชิงบวกเกี่ยวกับการเรียน กศน. เช่น สร้างความเข้าใจแก่คนทั่วไปว่าคนที่ เรียน กศน. ไม่ใช่เด็กใจแตกหรือมีปัญหาเสมอไป สอนทักษะการป็นมาเบื้องต้น สอนเทคนิคการ ถ่ายรูปสินค้า สอนการเขียนและการสร้างเกมออนไลน์สอนเดินสี่ลาค สอนวิธีการรับมือกับภัยพิบัติ ต่าง ๆ สอนทำเพลง สอนวิธีการเสียภาษี ทำนายดวงสอนสร้างประกอบหุ่นยนต์ คิดเป็นร้อยละ 0.24 เท่ากัน ตามลำดับ

3.4 ความต้องการด้านรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ความต้องการด้านรูปแบบรายการข่าว มีผู้ต้องการรายการรูปแบบ ดังนี้ สั้น กระชับ และตรงประเด็น คิดเป็นร้อยละ 54.91 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายการรูปแบบ สถานการณ์การศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.61 สั้นสั้นชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 8.67 มีเข้กรับเชิญมา พูดคุยเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจของสังคม คิดเป็นร้อยละ 3.47 เรื่องราว กศน. คิดเป็น ร้อยละ 2.89 เรื่องราวรอบโลก/ ต่างประเทศ เล่าข่าว/ วิเคราะห์ข่าว บันเทิง และเศรษฐกิจ คิดเป็น ร้อยละ 1.73 เท่ากันสังคมและชุมชน อาชญากรรม/ เดือนภัยสังคมการเมือง และเหตุการณ์ประจำวัน คิดเป็นร้อยละ 1.16 เท่ากัน อาชีพ การเงินการลงทุน กีฬาท่องเที่ยวและนำเสนอแบบหลายภาษา คิดเป็นร้อยละ 0.58 เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการด้านรูปแบบรายการสารคดี มีผู้ต้องการรายการรูปแบบ ดังนี้ ท่องเที่ยวในประเทศ/ ต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 34.04 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ชาติไทย/ประวัติศาสตร์ชุมชน/ สถานที่ท่องเที่ยว/ วัฒนธรรมชุมชน ท้องถิ่น/ ประวัติศาสตร์ชาติอื่น ๆ/วัฒนธรรมต่างชาติ/ เอเชีย/ ประวัติศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 28.88 สุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 11.55 สัตว์โลก คิดเป็นร้อยละ 6.69 ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ/ วิถีธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 6.38 วัฒนธรรมไทย/ ประเพณีไทย คิดเป็นร้อยละ 3.65 สัตว์ป่าในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 2.13 อาชีพ คิดเป็นร้อยละ 1.22 วัฒนธรรมต่างประเทศและดาราศาสตร์ คิดเป็นร้อย ละ 0.91 การเกษตร วิทยาศาสตร์/ เทคโนโลยี เรื่องราวชีวิตผู้ประสบความสำเร็จ/ ชีวิตประวัติ วิวัฒนาการโลก วิธีการเอาตัวรอดจากสถานการณ์ต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.61 เท่ากัน ศาสนา และ ความรู้รอบตัว คิดเป็นร้อยละ 0.30 เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการด้านรูปแบบรายการวาไรตี้ มีผู้ต้องการรายการรูปแบบ ดังนี้ เกมโชว์ อาทิ เกมโชว์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ/ เกมโชว์เกี่ยวกับการศึกษา/ เกมโชว์ปริศนาทายภาพ แทรกความรู้/ เกมโชว์ความรู้รอบตัว คิดเป็นร้อยละ 28.53 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทอล์กโชว์ คิดเป็นร้อยละ 9.41 เพลงลูกทุ่ง คิดเป็นร้อยละ 7.65 ประกวดร้องเพลง/ เล่นดนตรี คิดเป็นร้อยละ

7.35 เพลงสตริง คิดเป็นร้อยละ 6.47 เรียลลิตี้ คิดเป็นร้อยละ 5.00 เพลงฮิตตามกระแสนิยม คิดเป็นร้อยละ 3.82 ประกาดเด่น คิดเป็นร้อยละ 2.94 เพลงลูกกรุง คิดเป็นร้อยละ 2.65 เพลง K-POP/แนะนำเพลงเกาหลี/ วาไรตี้เกาหลี/ เรียลลิตี้เกาหลี และเพลงสากล คิดเป็นร้อยละ 2.35 เท่ากัน ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของ นักศึกษา กคน. ที่ประสบความสำเร็จในการเรียนและอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.06 โชว์ความสามารถของนักเรียน นักศึกษา และแพชั่น/ การเสริมสวย/ การแต่งหน้า/ ความงาม คิดเป็นร้อยละ 1.47 เท่ากัน การท่องเที่ยว ประกาดร้องเพลง สตริง ลูกทุ่ง ลูกกรุง อาชีพน่าสนใจ เพลงเพื่อชีวิต และส่งเสริมวัฒนธรรม/ คุณธรรม จริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 1.18 เท่ากัน ทักษะวิชาการ ได้ว่าที่ สอนออกกำลังกาย และตลกญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 0.88 เท่ากัน การดูแลสุขภาพ สอนเทคนิค การถ่ายภาพ เรื่องผี เพลง rap/ เพลงใต้ดิน ความนิยมวัยรุ่น และเพลงไทย คิดเป็นร้อยละ 0.59 เท่ากัน แนะนำแหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดวิถีชีวิตของชาวบ้าน ครู กคน. และ นักศึกษา กคน. สร้างสรรค์ สติปัญญา เพลงเก่า/ เพลงยุค 80's 90's ประกาดนางงาม Podcast สอนภาษา หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ สอนดนตรี คอนเสิร์ต เพลงเพื่อการเรียนรู้ และสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 0.29 เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการด้านรูปแบบรายการกีฬา มีผู้ต้องการรายการรูปแบบ ดังนี้ ฟุตบอล/ วิเคราะห์ ทายผล ฟุตบอล คิดเป็นร้อยละ 29.10 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วอลเลย์บอล คิดเป็นร้อยละ 17.99 มวยไทย คิดเป็นร้อยละ 11.64 ว่ายน้ำ คิดเป็นร้อยละ 7.41 แบดมินตัน คิดเป็นร้อยละ 6.35 เปตอง คิดเป็นร้อยละ 4.23 ตะกร้อ คิดเป็นร้อยละ 3.70 ฟุตซอล บาสเก็ตบอล และ E-Sports คิดเป็นร้อยละ 2.12 เท่ากัน ฟุตบอล กคน.เกมส์ ถ่ายทอดสดกีฬา และบิงปอง คิดเป็นร้อยละ 1.59 รวมมิตรกีฬา ริ่ง เทควันโด เทนนิส และกีฬาพื้นบ้าน/ การละเล่นพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.06 กีฬาต่างประเทศ ประวัติศาสตร์ของกีฬาแต่ละชนิด ยิมนาสติก แข่งรถกีฬาผู้สูงอายุ และกอล์ฟ คิดเป็นร้อยละ 0.53 เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการด้านรูปแบบรายการจินตคดีหรือบันเทิง มีผู้ต้องการรายการรูปแบบ ดังนี้ ละคร/ หนังสือคุณธรรม สะท้อนสังคม คิดเป็นร้อยละ 43.75 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จิตคอม/ ตลก/ บันเทิง คิดเป็นร้อยละ 28.41 ละครสั้นส่งเสริมการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.34 เพลงใหม่ ๆ ตามสมัย และละครส่งเสริมอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.84 ละครพื้นบ้านของแต่ละภาค และละครอิงประวัติศาสตร์ไทย คิดเป็นร้อยละ 1.70 ซีรี่ส์และการตูน คิดเป็นร้อยละ 1.14 ละครส่งเสริมภาษาอาเซียน และนิทาน คิดเป็นร้อยละ 0.57 เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการด้านรูปแบบรายการขายสินค้า มีผู้ต้องการรายการรูปแบบ ดังนี้ สินค้าและผลิตภัณฑ์ออนไลน์ ของ กคน./ ผลิตภัณฑ์ของชุมชน OTOP/ สินค้าพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 60.24 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ขาย/ แนะนำหนังสือเรียน กคน./ หนังสือประกอบการเรียนอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 14.46 ขายสินค้าอุปโภค บริโภคทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 10.84 เทคนิคการเลือกช่องทาง การขายสินค้า คิดเป็นร้อยละ 7.23 ขายสินค้าเกษตร คิดเป็นร้อยละ 2.41 ขายเสื้อผ้า คิดเป็นร้อยละ

1.81 ขายสินค้ามือสอง คิดเป็นร้อยละ 1.20 ขายกระเป๋า ขายสินค้า Handmade และขายสินค้า ความงาม คิดเป็นร้อยละ 0.60

ความต้องการด้านรูปแบบรายการสดที่เปิดโอกาสให้ผู้รับชม สนทนา ชักถาม หรือแสดงความคิดเห็นผ่านรายการ มีผู้ต้องการรายการรูปแบบ ดังนี้ ถ่ายทอดประสบการณ์จาก รุ่นที่ กคน. ที่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 54.74 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ถาม - ตอบ ปัญหาการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 9.47 รายการสดพร้อมออกอากาศควบคู่ ไปกับ Facebook Live คิดเป็นร้อยละ 6.32 ถาม - ตอบ ความรู้ในบทเรียนต่าง ๆ คิดเป็น ร้อยละ 4.21 ขายสินค้าออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 3.16 รายการที่พูดคุยเพื่อส่งเสริมสัมพันธ์ภายใน ครอบครัว และแนะนำแนวทางการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 3.16 เท่ากัน ประเด็น การเมือง ถาม - ตอบ เกี่ยวกับอาชีพ สนทนาเกี่ยวกับคนพิการ เรื่องราวร้องทุกข์ พูดคุยเกี่ยวกับเรื่อง ในท้องถิ่น/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 2.11 ถาม - ตอบปัญหาสุขภาพ ถาม – ตอบเรื่องความ งาม TikTok Live รับปรึกษาปัญหาชีวิต สนทนาข่าวสาร และปัญหาของ กคน. คิดเป็นร้อยละ 1.05 เท่ากัน ตามลำดับ

ความต้องการด้านรูปแบบรายการอื่น ๆ โดยรูปแบบของรายการที่มีความต้องการ มากที่สุด คือ รายการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตทุกแง่มุมของนักศึกษา กคน./ รายการเยี่ยมชม กคน. ดันแบบ คิดเป็นร้อยละ 41.18 รองลงมา ได้แก่ รายการตีว้อสอบ N-Net/ รายการแนะนำ การศึกษา รายการที่มีเนื้อหาสร้างแรงบันดาลใจ คิดเป็นร้อยละ 17.65 เท่ากัน รายการ มายากล วิทยาศาสตร์ รายการอาชีพที่สร้างรายได้ในประเทศอาเซียน รายการนวัตกรรมการจัดการ สิ่งแวดล้อม/ การแก้ไขปัญหาสีงแวดล้อม รายการแนะนำการเข้าเรียนในระบบ กคน. และเนื้อหา รายวิชาเรียน คิดเป็นร้อยละ 5.88 เท่ากันตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการเว็บไซต์ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา จากทั้ง 5 ภาค โดยข้อเสนอแนะที่มีความต้องการมากที่สุด คือ สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลดีมาก ใช้งานง่าย ครอบคลุมทุกช่วงวัย คิดเป็นร้อยละ 24.82 รองลงมา ได้แก่ ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ในสื่อ Social มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 20.21 ต้องการให้สถานี ETV เป็นช่องฟรีทีวี คิดเป็นร้อยละ 11.70 ต้องการให้ปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบสื่อดิจิทัลให้มีความทันสมัยและสร้างสรรค์อยู่เสมอ คิดเป็นร้อยละ 9.93 ต้องการให้มีการจัดโครงการอบรม เพื่อพัฒนาครุภัณฑ์เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 4.26 ต้องการให้รายวิชาพื้นฐานเป็นแบบเรียนสำเร็จรูป (เหมือนของ มสธ.) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 3.90 ต้องการให้เพิ่มจำนวนรายการให้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.55 สื่อการเรียนการสอนมีความสนุกสนาน ชูใจนักเรียนให้สนใจอยากเรียน คิดเป็นร้อยละ 3.19 ต้องการให้ประชาสัมพันธ์รายการ และออกอากาศรายการในช่องฟรีทีวี สื่อดิจิทัลมีความเข้าใจง่าย คิดเป็นร้อยละ 2.84 เท่ากัน ต้องการให้ผลิตคลิปวิดีโอสั้น ๆ เพื่อใช้สำหรับการสอน คิดเป็นร้อยละ 2.13 ควรปรับปรุงระบบ และความเสถียรของเว็บไซต์ คลังสื่อดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าใช้งาน ต้องการให้ผลิตสื่อออนไลน์ในรูปแบบสรุปบทเรียนที่ สั้น กระชับ เข้าใจง่าย คิดเป็นร้อยละ 1.77 เท่ากัน ต้องการให้มี ดารา นักแสดง เน็ตไอดอล บุคคลที่มีชื่อเสียงมาเป็นผู้ดำเนินรายการ ต้องการให้ทำสื่อเป็นคลิปสั้น ๆ เผยแพร่ในช่อง TikTok, Facebook, และ Instagram คิดเป็นร้อยละ 1.42 เท่ากัน ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาการเพิ่มมูลค่าและการแปรรูปให้แก่สินค้าเกษตร เช่น ผักต่าง ๆ มันสำปะหลัง ข้าว อ้อย เป็นต้น ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาสื่อดิจิทัลเกี่ยวกับการลงทุน ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงขั้นสูง เพราะเป็นทักษะที่จำเป็นในปัจจุบัน ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาสื่อดิจิทัลเกี่ยวกับการลงทุน ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงขั้นสูง เพราะเป็นทักษะที่จำเป็นในปัจจุบัน ควรมีการสอบถามความคิดเห็น เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้และเข้าถึงสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 0.71 ต้องการให้มีสื่อดิจิทัลในรูปแบบการดูความรู้พื้นฐาน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์สื่อในช่วงก่อนเปิดภาคเรียน ต้องการให้พัฒนาสื่อให้เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อนักศึกษาผู้ใช้งานที่เป็นผู้สูงอายุ ต้องการให้ทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์วิธีการใช้งานสื่อแจกทุก ๆ ปี ต้องการให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยใกล้ชุมชน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ตารางออกอากาศและแนะนำช่องรายการต่าง ๆ ให้ทั่วถึงมากขึ้น ต้องการให้มีแบบทดสอบ หรือแนวข้อสอบ ต้องการให้มีติดป้ายประชาสัมพันธ์สถานีและรายการตามสี่แยกไฟแดง เว็บไซต์ CET สามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับชมได้ที่อยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 0.35 เท่ากัน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการแอปพลิเคชันของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา จากทั้ง 5 ภาค โดยข้อเสนอแนะที่มีความต้องการมากที่สุด คือ ต้องการให้ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์แอปพลิเคชันในพื้นที่ของหน่วยงานต้นสังกัดของแต่ละจังหวัดให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อการรับรู้อย่างทั่วถึง และเข้าถึงการใช้งานสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา พร้อมกับการดำเนินการติดตามผลการใช้หลังการประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 41.84 แอปพลิเคชันน่าสนใจใช้งานง่าย สะดวกรวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 16.31 แอปพลิเคชันดีมาก แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักและนำมาใช้งานอย่างแพร่หลาย ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์แอปพลิเคชันกับครู กศน. ในพื้นที่ให้รับทราบและเข้าถึงมากขึ้นเพื่อแนะแนวสู่สถานศึกษาต่อไป คิดเป็นร้อยละ 9.93 เท่ากัน แอปพลิเคชันมีสื่อครอบคลุมเนื้อหาทุกรายวิชา และช่วงชั้นเรียนดีมากอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 7.09 ต้องการให้พัฒนาเรื่องความคมชัด คุณภาพของภาพและเสียง รวมทั้งเพิ่มสีสัน กราฟิก ภาพสามมิติของรายการแอปพลิเคชัน เพื่อดึงดูดให้นำใช้งานขึ้น คิดเป็นร้อยละ 4.96 ต้องการให้พัฒนารูปแบบการดาวน์โหลดแอปพลิเคชันให้ง่ายขึ้น ต้องการให้ในแอปพลิเคชันมีการสะสมคะแนนจากการเข้าใช้งาน เพื่อแลกของรางวัล คิดเป็นร้อยละ 4.26 เท่ากัน ควรแก้ปัญหาการเข้าใช้งานแอปพลิเคชันไม่ได้ในโทรศัพท์บางรุ่น ต้องการให้พัฒนาแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่ายขึ้น คิดเป็นร้อยละ 2.13 เท่ากัน ต้องการให้เพิ่มฟังก์ชันดาวน์โหลดรายการในแอปพลิเคชัน เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปประกอบการสอน ต้องการให้พัฒนาแอปพลิเคชันลง Play Store เพื่อความสะดวกในการดาวน์โหลด คิดเป็นร้อยละ 1.42 เท่ากัน ควรเพิ่มฟังก์ชันแจ้งเตือนรายการโปรดในแอปพลิเคชัน ควรสร้างเมนูหนังสือเสียงในหน้าแรกของแอปพลิเคชันโดยแยกออกมาจากปุ่มเมนูคนพิการ เพื่อง่ายต่อการค้นหาเพราะเป็นสื่อที่น่าสนใจและมีประโยชน์คนทั่วไปสามารถรับฟังได้ ควรเพิ่มปุ่มแจ้งปัญหาการใช้งานในแอปพลิเคชัน/เพิ่มปุ่ม Live Chat สำหรับงาน กศน. ควรกำหนดนโยบายเพื่อผลักดันการใช้สื่อการศึกษาใน CET Media App ในการส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบให้แก่นักศึกษา กศน. อย่างเข้มข้นและจริงจัง โดยมีวิธีการคิดเปอร์เซ็นต์การใช้งานและการมีส่วนร่วมของ กศน. เป็นรายอำเภอ ต้องการให้มีแอปพลิเคชันอ่านนิยาย ต้องการให้นำ AI มาพัฒนาใช้กับแอปพลิเคชัน คิดเป็นร้อยละ 0.71 เท่ากัน ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประจำปีงบประมาณ 2566 ครั้งนี้ ได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ใช้สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา และสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ตามลำดับ สอดคล้องกับพิรพัฒน์ ใจแก้วมา (2563) ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปรกติใหม่ของประชาชนชาวไทยระหว่างวิกฤตโควิด-19 โดยผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมชีวิตแบบปรกติใหม่ของสังคมไทยที่มีโดดเด่นมาก ประกอบด้วย การศึกษาแบบออนไลน์ การดูแลบ้านตามสื่อออนไลน์ พร้อมเพย์ และติ๊กต็อก ที่จะกลายเป็นพฤติกรรมวิถีชีวิตปรกติใหม่ที่จะมีมากขึ้นในอนาคต

การใช้บริการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ปัจจุบันแนวโน้มการใช้บริการสื่อโทรทัศน์นิชมรับชมทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้นที่ www.etvthai.tv โดย ใน 1 สัปดาห์ มีผู้รับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ส่วนใหญ่ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รองลงมา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง สัปดาห์ละ 3 ครั้ง และรับชมทุกวัน สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาของ ฉัตรฉวี คงดี (2552) ที่พบว่า พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของสถานี (ETV) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับชมรายการจำนวน 1 – 2 วัน/ สัปดาห์ ซึ่งเป็นประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ในช่วงเย็นและกลางคืน คือ เวลา 15.01 – 24.00 น. และรับชมรายการของสถานี (ETV) แต่ละครั้งเป็นเวลานาน 15 – 30 นาที โดยมักจะได้รับชมจากที่บ้านของตนเอง

ความพึงพอใจในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเป็นรายข้อจากความพึงพอใจมากที่สุด ลำดับแรก คือ สารประโยชน์ที่ได้รับจากรายการ รองลงมา ได้แก่ ความเหมาะสมของเนื้อหาของรายการ และวิทยากรและผู้ดำเนินรายการ ส่วนวิธีการนำเสนอรายการ รูปแบบรายการ และระยะเวลาความยาวของรายการ (นาที) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ สอดคล้องกับพนิดา โคตา (2557 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า นักศึกษา กศน. ตำบลลอมคอม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ETV โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านหลักสูตร/ เนื้อหาอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้สอน และด้านสื่อการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ETV อยู่ในระดับมาก เท่ากัน

ในส่วนของรูปแบบรายการ ต้องการให้มีรูปแบบรายการที่หลากหลาย ควรแบ่งรายการออกเป็นหลาย ๆ ตอน เพื่อความไม่น่าเบื่อ และเพิ่มรายการเพลง รายการวาไรตี้ต่าง ๆ รายการมีเรื่องหลอนให้มากขึ้น ซึ่งเป็นการสอดแทรกเรื่องของวัฒนธรรมความเชื่อและกำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน เช่นเดียวกับต้องการให้มีรายการประเภทการ์ตูนช่วงเวลาก่อนนอนด้วย โดยในส่วนของกรนำเสนอรายการ ต้องการให้นำเสนอรายการให้มีความน่าสนใจขึ้น โดยนำเทคโนโลยี Augmented reality (AR), Virtual reality (VR), Mixed Reality (MR) เข้ามาใช้ในการนำเสนอรายการ

ในด้านการประชาสัมพันธ์ ยังคงต้องการสนับสนุนให้สถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) เป็นช่องฟรีทีวี และควรมีการประชาสัมพันธ์ช่องทางการเข้าถึงรายการต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยสอนวิธีการเข้าชมรายการต่าง ๆ ในทุกช่องทางของ Social Media ต้องการให้นำรายการไปออกอากาศและโฆษณารายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในช่องฟรีทีวีอื่น เพื่อเพิ่มการรู้จักมากยิ่งขึ้น และตารางออกอากาศให้สถานศึกษาทุกแห่งได้ทราบ ควรมีการจัดกิจกรรมแจกของรางวัลให้ผู้เข้าชมเพื่อเป็นการจูงใจให้คนสนใจรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษามากขึ้น ต้องการให้สังคม/ ชุมชน มีส่วนร่วมในรายการด้วย เช่น การลงพื้นที่ไปถ่ายทำและนำเสนอวิถีชีวิตของคนในชุมชนต่างไกล

ปัญหาอุปสรรคในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ายังคงเป็นปัญหาทางด้านเทคนิคและอุปกรณ์เป็นส่วนใหญ่ ภาพและเสียงกระตุกหรือสะดุด ไม่คมชัด บางช่วง เนื่องจากสัญญาณดาวเทียมขาดหาย บริเวณพื้นที่ กชน. ตำบล ไม่มีสัญญาณจานดาวเทียม อุปกรณ์ชุดรับสัญญาณจานดาวเทียมที่มีอยู่มีความเก่าหรือเสีย อุปกรณ์เสริมอุปกรณ์ต่อพ่วงเสื่อมสภาพ และไม่มีโทรทัศน์สำหรับรับชมรายการ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้เกิดจากหน่วยงานไม่มีงบประมาณในการสนับสนุนอุปกรณ์ทางด้านเทคนิคให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ในการให้บริการ

นอกจากนี้ยังพบว่า ในด้านความรู้ในการเข้าถึงเทคโนโลยี นักศึกษา กชน. ที่เป็นผู้สูงวัยไม่มีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์และไม่สะดวกในการใช้งาน

จากบริบทข้างต้น สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) เป็นหน่วยงานภายใต้กำกับของรัฐบาลจึงมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และบริบทของหน่วยงาน จึงไม่สามารถจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนอุปกรณ์ทางด้านเทคนิคให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ในการให้บริการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับปราณี บุรณะโสภณ (2551) กล่าวว่า ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารงานเพื่อการพัฒนาองค์กรสื่อสารมวลชนของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย คือ เทคโนโลยีการบริหารจัดการ ซึ่งในแต่ละด้านล้วนมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันในการสนับสนุนการบริหารงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย เพื่อพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการบริหารงานเพื่อการพัฒนาองค์กรสื่อสารมวลชนของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยให้มีคุณภาพ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหลักคือการดำเนินงานภายใต้ระบบราชการ งบประมาณ และแรงกดดันทางการเมือง ปัจจัยที่เป็นอุปสรรครอง คือ วัฒนธรรมองค์กร แรงกดดันทางด้านเศรษฐกิจ และโครงสร้างองค์กร

การใช้บริการสื่อวิทยุเพื่อการศึกษา

ผู้ที่รับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของสถานีวิทยุศึกษา ส่วนใหญ่ รับฟังผ่านทางอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน โดยรับฟังในรูปแบบรายการย้อนหลังมากกว่ารายการสด

ประเภทรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่รับชมมากที่สุด คือ ประเภทความรู้ทั่วไป รองลงมา ประเภทอาชีพ ประเภทข่าว ประเภทสารบันเทิง ประเภทภาษา ประเภทสารคดี และประเภทส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามลำดับ

การประชาสัมพันธ์ ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์รายการวิทยุผ่าน Facebook และ Line หรือช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ มากขึ้น ต้องการให้จัดกิจกรรมวิทยุพบประชาชน เล่นเกมแจกของรางวัล และมีการติดตามผลการใช้สื่อวิทยุศึกษาและประเมินความพึงพอใจของผู้ฟัง

ปัญหาอุปสรรคในการรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษา มีเพียงเล็กน้อย คือ ด้านคุณภาพการออกอากาศ ประสบปัญหา สัญญาณขาดหายเป็นช่วงๆ/ ควรปรับปรุงสัญญาณคลื่นความถี่

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเนื้อหาของรายการ ต้องการให้ปรับเนื้อหารายการวิทยุให้ตรงกับความต้องการของวัยรุ่นมีรายการวิทยุตามกระแส ทันสมัย ทันสถานการณ์ปัจจุบัน ให้มีเนื้อหาสาระครอบคลุมทุกช่วงวัย ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงผู้สูงอายุและหลากหลาย เช่น มีสารบันเทิงมากขึ้น มีข่าวสารชุมชน มีรายการสอนภาษาเพิ่มขึ้นด้วย รูปแบบรายการ ต้องการให้มีรายการที่สามารถใช้สำหรับเป็นสื่อการสอนมากขึ้น รายการที่สนับสนุนการประกอบอาชีพ อาทิ รายการสอนการทำเกษตรเพื่อการยังชีพและอาชีพ รายการบันเทิงที่ช่วยคลายเครียด สอดแทรกอารมณ์ขันให้แก่ผู้รับฟัง ไม่นับเนื้อหาด้านวิชาการมากเกินไป มีละครวิทยุ รายการเล่าเรื่องผี ประสบการณ์หลอน ต้องการรายการแนะนำแนวการศึกษาเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่มหาวิทยาลัยหรือระดับชั้นที่สูงขึ้น รายการข่าวด่วน ทันเหตุการณ์ รายการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว รายการเกี่ยวกับกีฬาและดนตรีไทยที่ส่งเสริมการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมไทย และควรมีเพลงคั่นรายการ หรือเพลงที่มีเนื้อหาวิชาการเพื่อเพิ่มเทคนิคในการจำ สอดคล้องกับ สิริพัชร์ เจษฎาวโรจน์ (2550) ที่กล่าวว่า การใช้เพลงประกอบการสอน จะช่วยทำให้บทเรียนน่าสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยสร้างแรงจูงใจให้แก่นักเรียนในการเรียน ช่วยให้จดจำ

นอกจากนี้ ต้องการให้รายการวิทยุจัดรูปแบบออนไลน์ ได้เห็นหน้าตาผู้จัดรายการและแขกรับเชิญ จัดรายการแบบสนทนาพูดคุย

การใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา

พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ ใช้โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟนในการเข้าถึงสื่อออนไลน์และมีการใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์เพื่อศึกษาและค้นหาความรู้เพิ่มเติมทางด้านการศึกษามากขึ้น สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของ แสงเดือน ผ่องทุม (2556) ที่กล่าวว่า สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นรูปแบบการสื่อสารที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องโดยมีรูปแบบ การสื่อสารหลากหลาย ทั้งการสร้างและการเผยแพร่ข้อมูล ปัจจุบันกระแสการใช้งานอินเทอร์เน็ตและสมาร์ทโฟน/ แท็บเล็ตเพิ่มขึ้น ทำให้มีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นตามไปด้วยทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร หรือ กลุ่มบุคคลได้นำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ประโยชน์ทั้งในการสื่อสารติดต่อกัน ภายในหน่วยงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการติดต่อสื่อสารกับประชาชนมากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และคณะ (2558) ที่กล่าวถึง เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ถูกพัฒนาให้ใช้งานอย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ ประกอบกับอัตราการให้บริการในระดับที่ประชาชนทั่วไปมีความสามารถที่จะจ่ายได้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ขยายจำนวนผู้ใช้งาน ตลอดจนมีความกว้างขวางมากขึ้น มนุษย์สามารถติดต่อกันบนโลกออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ Application ต่าง ๆ เพื่อการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งลักษณะที่มีเป้าหมายในเชิงพาณิชย์และลักษณะที่ไม่แสวงหาผลกำไร ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้บริการยอดนิยมอย่าง Facebook, LINE application, Instagram, Twitter, YouTube

ปัญหาอุปสรรคในการใช้บริการสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่ พบปัญหาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต WIFI และอินเทอร์เน็ตค่ายมือถือในพื้นที่ใช้งานไม่มีสัญญาณ นอกจากนี้ ยังพบว่า สื่อออนไลน์ไม่รองรับกับแท็บเล็ตหรือโทรศัพท์บางรุ่นของยี่ห้อ Vivo, Huawei ซึ่งไม่สามารถเข้ารับชมรายการสดและไม่สามารถดาวน์โหลดตารางออกอากาศได้

ปัจจัยที่จะช่วยให้การศึกษาออนไลน์ประสบผลสำเร็จ ส่วนใหญ่ ต้องการให้สื่อค้นหาได้ง่าย เข้าถึงได้หลากหลายช่องทาง ใช้งานได้ทุกที่ ทุกเวลา รวมทั้งมีความพร้อมของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ตที่เสถียร และผู้เรียนมีความตั้งใจและความพร้อมในการเข้าถึงสื่อ ผู้สอนต้องมีทักษะการถ่ายทอดที่ดี เข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ

กลุ่มตัวอย่างมองว่า สื่อออนไลน์ที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาผลิต มีคุณภาพของเนื้อหา และรูปแบบรายการดีอยู่แล้ว อยากให้คงอยู่ตลอดไปและพัฒนาเนื้อหาใหม่ ๆ ให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องแอปพลิเคชันคืออยู่แล้ว เข้าถึงง่าย แอปพลิเคชันสะดวกใช้งานง่าย และรวดเร็ว โดยในด้านเนื้อหารายการ มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ คือ เนื้อหาควรมีความน่าสนใจและทันสมัยเป็นกระแสในปัจจุบัน ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ เน้นการเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่น วัยนักศึกษา ต้องการให้มีรายการทางออนไลน์ที่มีเนื้อหาความสนุกขึ้นเจาะกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย และเพิ่มจำนวนสื่อแต่ละประเภทให้หลากหลายมากขึ้น และส่วนด้านรูปแบบของรายการ ต้องการให้ผลิตสื่อตามกระแสนิยมใหม่ ๆ เช่น ทำรายการในรูปแบบคลิปวิดีโอสั้น ๆ ลงในช่องทาง YouTube, TikTok, Facebook, IG มีเกมประกอบการเรียนการสอน ต้องการให้เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทางรายการออนไลน์ ต้องการให้

ครู กคน. มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อด้วย ต้องการให้มีแบบทดสอบหลังเรียนที่วัดความเข้าใจหลังเรียน ออกมาเป็นคะแนนทันที

นอกจากการพัฒนาอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ มีความเร็วและแรง ยังต้องการให้พัฒนาการดาวน์โหลดแอปพลิเคชันให้รองรับกับโทรศัพท์ทุกยี่ห้อ ต้องการให้ในแอปพลิเคชันมีฟังก์ชันดาวน์โหลดสื่อออนไลน์มาเก็บไว้ในโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้สามารถใช้งานแบบออฟไลน์ได้

แสดงให้เห็นว่า การใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา พบปัญหา คือ ปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ต WIFI ในพื้นที่ล่าช้าไม่เสถียร มากที่สุด และจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อออนไลน์ มากที่สุด 5 อันดับแรก คือ สื่อออนไลน์คืออยู่แล้ว อยากให้คงอยู่ตลอดไปและพัฒนาเนื้อหาใหม่ ๆ ให้ทันยุคสมัยอย่างต่อเนื่อง โดยเนื้อหาควรมีความน่าสนใจและทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่เสมอเน้นเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่น วัยนักศึกษา

การใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

แนวโน้มจำนวนผู้ใช้บริการสื่อ หนังสือเสียงของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามีมากขึ้น โดยประเภทของสื่อคนพิการที่ใช้ ส่วนใหญ่ จะเป็นหนังสือเสียงตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบรวมทั้ง หนังสือเสียงตามอัธยาศัย ซึ่งมีความหลากหลายในเนื้อหา เช่น เนื้อหาความรู้พื้นฐานทักษะการเรียนรู้ พัฒนาอาชีพ ภาษาต่างประเทศ และเนื้อหาวรรณกรรม เพื่อส่งเสริมการอ่านและพัฒนา คุณภาพชีวิตให้แก่คนพิการ ซึ่งจากการลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล พบว่า คนส่วนใหญ่และคนพิการในพื้นที่ยังไม่ทราบช่องทางการเข้าถึงสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

นอกจากนี้ยังมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในด้านรูปแบบรายการ โดยต้องการให้ผลิตรายการในรูปแบบการ์ตูนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการคนพิการออทิสติก เพิ่มการประชาสัมพันธ์สื่อคนพิการให้แก่คนพิการให้เพิ่มมากขึ้น และต้องการให้มีศูนย์บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการเคลื่อนที่ควรจัดสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการไว้ในห้องสมุดชุมชน และยังมีความต้องการให้ใส่ภาษามือลงในรายการอื่น ๆ ของ ETV ด้วย เพื่อที่คนพิการจะได้รับชมได้

ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ความต้องการด้านเนื้อหาวิชาสาระความรู้พื้นฐานจากทั้ง 5 ภาค พบว่า เนื้อหาภาษาไทยมีความต้องการวิชาภาษาไทย กคน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่องมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อหาภาษาต่างประเทศ มีความต้องการวิชาภาษาอังกฤษ กคน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง เนื้อหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความต้องการวิชาวิทยาศาสตร์กคน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง และเนื้อหาคณิตศาสตร์ มีความต้องการ วิชาคณิตศาสตร์ กคน. ม.ต้น และม.ปลายทุกเรื่อง และยังพบว่านอกจากความต้องการด้านเนื้อหาสาระความรู้พื้นฐานแล้ว ยังพบความต้องการในเนื้อหาสาระความรู้อื่น ๆ จากทั้ง 5 ภาค สามารถแบ่งได้ ดังนี้ สาระการพัฒนาสังคม มีความต้องการเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ กคน. ม.ปลายทุกเรื่อง มากที่สุด สาระทักษะการดำเนินชีวิต มีความต้องการ

เนื้อหาวิชาศิลปะ ทัศน. ม.ต้นทุกเรื่อง มากที่สุด และความต้องการความรู้อื่น ๆ มีความต้องการเนื้อหาเฉพาะ เรื่องมวลและแรงโน้มถ่วง มากที่สุด

ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาอาชีพของทั้ง 5 ภาค พบว่า เนื้อหาที่ได้รับความต้องการสูงสุด 5 อันดับแรก คือ 1) สอนประกอบอาหาร เช่น อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน อาหารชาววัง อาหารพื้นเมือง อาหาร 4 ภาค/ สอนแปรรูปอาหาร/ สอนการถนอมอาหาร มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ 2) สอนทำเบเกอรี่/ สอนทำขนมไทย 3) แนะนำอาชีพยอดนิยมสร้างรายได้ อาชีพในฝัน เช่น ช่างสัก หมอ ช่างถ่ายภาพ ยูทูบเบอร์ ดีกิต็อกเกอร์ บิวตี้บล็อกเกอร์ เป็นต้น 4) สอนสร้างสิ่งประดิษฐ์/ สอนงาน D.I.Y 5) สอนการเกษตร/ ปลูกผัก/ การทำโรงเรือนปลูกผัก/ การขยายพันธุ์พืชสวนเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพและเพื่อการค้า/ แปรรูปผลผลิต ตามลำดับ

ความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัธยาศัยของทั้ง 5 ภาค พบว่า เนื้อหาที่ได้รับความต้องการสูงสุด 5 อันดับแรก คือ 1) สอนวิธีขายสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน Facebook, TikTok, Shopee, Lazada ให้ประสบความสำเร็จ มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ 2) สอนประกอบธุรกิจ เบื้องต้น/สอนการตลาดเบื้องต้น/ สอนเทคนิคการขาย/ เทคนิคการสร้างจุดเด่นให้สินค้า 3) สอนวิธีป้องกันอาชญากรรมบนโลกออนไลน์/ สอนวิธีป้องกันตัวเองจากภัยสังคมออนไลน์ 4) สอนวิธีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ/ สอนการทำ Content Facebook, YouTube, TikTok/ สอนการผลิตสื่อการสอน/ สอนตัดต่อคลิปวิดีโอ 5) สอนการลงทุน/ สอนการเทรดหุ้น/ สอนช่องทางรวย ตามลำดับ

ความต้องการด้านรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลในด้านความต้องการด้านรูปแบบรายการ พบว่า รายการสื่อสารความรู้พื้นฐานยังมีเนื้อหาที่ยังไม่ครอบคลุมทุกรายวิชา กลุ่มตัวอย่าง จึงมีความต้องการให้มีเนื้อหาสาระพื้นฐานในทุกเรื่อง และควรนำเสนอรายการสื่อเกี่ยวกับการศึกษาในรูปแบบที่กระชับ ไม่ใช้เวลานานจนน่าเบื่อ และเพิ่มเวลารายการสื่อประเภทรายการอาชีพ รายการตามอัธยาศัยมากขึ้น โดยเพิ่มเนื้อหารายการสื่อที่มีความน่าสนใจ รูปแบบแปลกใหม่ มีความสนุกสนาน สอดแทรกกิจกรรมคล้ายเกรียด เช่น การเทคโนโลยี 3 มิติ ภาพกราฟิก ตัวการ์ตูน การสร้างสถานการณ์จำลองต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้แบบเสมือนจริง ซึ่งจะช่วยให้บทเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้นรวมถึงเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ และกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน ในส่วนของความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาอาชีพ เนื้อหาการสอนประกอบอาหาร/ สอนแปรรูปอาหาร/ สอนการถนอมอาหาร ยังคงมีความต้องการมากที่สุด และความต้องการด้านเนื้อหาการศึกษาตามอัธยาศัย มีความต้องการการสอนวิธีขายสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน Facebook, TikTok, Shopee, Lazada ให้ประสบความสำเร็จมากที่สุด ส่วนรูปแบบรายการสื่อที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากที่สุด คือ รายการการรูปแบบสารคดีท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งแสดงถึงเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อที่ได้รับคามนิยมรับชมในปัจจุบันที่มีความต้องการรับชมรายการที่เปิดกว้างขึ้น ต้องการรับชมในสิ่งที่ตนไม่เคยพบเห็นหรือมีประสบการณ์มาก่อน เช่น การเดินทางท่องเที่ยวในต่างประเทศ และมีความสนใจ

เรียนรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการสร้างรายได้ให้กับตนเอง หากพิจารณาถึงเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อที่ต้องการกับรายการสื่อที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาได้ดำเนินการผลิตและออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) สถานีวิทยุศึกษา และออนไลน์เพื่อการศึกษา จะพบว่าส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกัน โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาสามารถผลิตรายการได้ตรงตามกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น รายการทำกินก็ได้ ทำขายก็ได้ ซึ่งเป็นรายการที่นำเสนอวิธีทำอาหารและขนมต่าง ๆ รายการกลยุทธ์ออนไลน์ขายดี ซึ่งเป็นรายการที่นำเสนอการสร้างคอนเทนต์ด้วยเทคนิคต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ผ่านช่องทางออนไลน์ รายการพลเมืองยุคใหม่หัวใจดิจิทัล ซึ่งเป็นรายการที่นำเสนอเกี่ยวกับความรู้และความปลอดภัยในการใช้สื่อออนไลน์

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าว ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ควรหาแนวทางที่จะผลิตรายการให้มีเนื้อหาและรูปแบบรายการที่ความหลากหลายเพิ่มจำนวนรายการใหม่ ๆ ให้มากขึ้น และตรงกับความต้องการของผู้รับชมในปัจจุบันที่สุด

แอปพลิเคชันของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

นักศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาของ กศน. ตำบล ให้การตอบรับดีมาก มีสื่อครบครอบคลุมเนื้อหาทุกรายวิชา และช่วงชั้นเรียนดีมากอยู่แล้ว แต่แอปพลิเคชันยังไม่เป็นที่รู้จักและนำมาใช้งานอย่างแพร่หลาย ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์แอปพลิเคชันกับครู กศน. ในพื้นที่ให้รับทราบและเข้าถึงมากขึ้น เพื่อแนะแนวสู่สถานศึกษาต่อไป

ด้านการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

นอกจากการที่ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาจะมุ่งผลิตและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีให้มีคุณภาพแล้ว จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ด้วย เห็นได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า มีความต้องการให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามุ่งเน้นในด้านการประชาสัมพันธ์เชิงรุกมากขึ้นลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์สื่อ อบรมความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ให้แก่ครูและบุคลากร กศน. ตำบล เพื่อถ่ายทอดให้นักศึกษาต่อไป รวมทั้งเพิ่มการประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทาง ทั้ง โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อ Social Media ให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อิทธิพล จันทรรัตนกุล และคณะ (2564) ได้สรุปบทบาทของหน่วยงานภาครัฐต่อการใช้อีสื่อสังคมออนไลน์ในด้านการประชาสัมพันธ์ จะเป็นช่องทางที่เพิ่มความสะดวกในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ เพราะมีความสะดวก สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ในวงกว้าง และครอบคลุมทุกกลุ่มอายุในระยะเวลาที่รวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาควรนำผลการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาดตามอัธยาศัย ประจำปีงบประมาณ 2566 นำไปใช้ในการวิเคราะห์การผลิตและเผยแพร่สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างถูกต้องต่อเนื่องสม่ำเสมอโดยการตัดสินใจใช้งานวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Policy Making)

1.2 ควรมีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์สื่อและช่องทางการเข้าถึงสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาผ่านช่องทาง Social media การลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ของหน่วยงานต้นสังกัดของแต่ละจังหวัดให้ทราบโดยทั่วกัน และการประชาสัมพันธ์รายการต่าง ๆ ผ่านทางช่องฟรีทีวี

1.3 ควรสนับสนุนให้สถานี ETV เป็นช่องฟรีทีวี เพื่อการเข้าถึงที่สะดวกสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

1.4 การพิจารณาทบทวนเนื้อหาและรูปแบบของสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ ตามพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้รับบริการที่มีแนวโน้มการรับชมสื่อที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อการบริหารจัดการการให้บริการและการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้เกิดความคุ้มค่าและสร้างประโยชน์สูงสุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ควรมีการจัดโครงการอบรม ให้ความรู้และพัฒนาครูเกี่ยวกับการใช้งาน เทคโนโลยีสื่อออนไลน์ และแอปพลิเคชันที่ใช้สำหรับการสอน

1.6 ควรพัฒนาคุณภาพการออกอากาศ ให้สีสันของภาพสดใส มีภาพกราฟิก ภาพสามมิติ และนำเทคโนโลยี AR (Augmented Reality), VR (Virtual Reality) และ MR (Mixed Reality) มาใช้เพื่อดึงดูดให้รายการมีความน่าสนใจ

1.7 เพิ่มรายการของสถานีให้มีรูปแบบรายการที่หลากหลาย มีรายการบันเทิงสอดแทรกบ้าง และมีเกมให้เล่นเพื่อชิงรางวัลในรายการ มีเพลงประกอบการเรียนรู้เพื่อเสริมความจำ เป็นต้น

1.8 ควรมีการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการรับชมให้ทันสมัยรองรับความต้องการใช้งาน และสนับสนุนอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ขาดแคลน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาดตามอัธยาศัยเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาจากระบบและการศึกษาดตามอัธยาศัย ตามความต้องการของผู้รับบริการในทุกระดับทั้งผู้บริหาร ครู นักศึกษา และประชาชน ทำเป็นวิจัยเชิงประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

บรรณานุกรม

- กตিকা สายเสนีย์. 2551. **Social Network** คืออะไร. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565.
จาก <http://keng.com/2008/08/09/whatis-social-networking>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2566. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของ กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของนางสาวตรีบุษ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2565.
จาก <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023/>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2564. แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563 – 2565. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2565.
จาก <https://bict.moe.go.th/wp-content/uploads/2022/03/digital-63-65.pdf>
- กฤติมา เกียรติขจรพันธ์, กมลพร หงษ์สกุล, และปัญญาพุทธสุภะ (2557). ความพึงพอใจของผู้รับฟังต่อการดำเนินรายการของสถานีวิทยุอมสพ. ระเบิด คลื่น FM 105.0 MHz จังหวัดกระบี่. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2557) สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2565 จาก http://acad.vru.ac.th/Journal/ac_journal_4-2.php.
- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. 2554. การสร้างความเชื่อถือและการยอมรับสื่อออนไลน์. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565. จาก <http://www.slideshare.net>.
- กัญญา เพชรภรณ์. 2563. การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2565.
จาก https://eledu.ssru.ac.th/kalanyoo_pe/file.php/3/_8_63.pdf.
- กันยารัตน์ สมเกตุ. 2553. **Social Network** งานนำเสนอ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565.
จาก <http://www.thaigoodview.com/library/>.
- กาญจนา แก้วเทพ. 2540. การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์ (Critical theory). แนวคิดและตัวอย่างงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม.
- กาญจนา แก้วเทพ. 2542. การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : เอติสัน เพลส โปรดักส์.
- กำจร ทฤษฎะพงศ์. 2556. ภาพยนตร์กับการประกอบสร้างสังคม : ผู้คน ประวัติศาสตร์ และชาติ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิติมา สุรสานธิ, ณัฐสุพงศ์ สุขโต และทิมมพร เอี่ยมเรไร. 2557. การบริหารรายการโทรทัศน์เฉพาะกลุ่ม. การบริหารงานโทรทัศน์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- กุลานันท์ ทองษา และคณะ. 2553. วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา บนโลกแห่งเทคโนโลยีเพื่ออนาคต. วารสารวิทยุบริการ ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (1 มกราคม - เมษายน 2553). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2565. จาก <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/viewFile/222/169>.
- จเรวัฒน์ เทวรัตน์. 2557. การพัฒนาเครือข่ายสังคมออนไลน์ของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมิกราช นครศรีธรรมราช สำหรับนักศึกษา. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมิกราช นครศรีธรรมราช.
- จันจิรา แก้วขวัญ. 2561. พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสมของนักเรียน มัธยมศึกษา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุฑามาศ อินทร์จันทร์. (2563). การใช้วิทยุธุรกิจขนาดเล็กเพื่อส่งเสริมการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ นศ.ม (การจัดการการสื่อสาร). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ฉัตรฉวี คงดี. 2552. ประสิทธิภาพสื่อประชาสัมพันธ์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV). วารสารศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร คณะวารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2545. ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2565. จาก http://onchawiank.blogspot.com/2010/06/blog-post_22.html.
- ฐาปณีย์ ธรรมเมธา. 2541. เอกสารประกอบการสอนวิชา สื่อการศึกษาเบื้องต้น. นครปฐม : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2565. จาก http://grad.vru.ac.th/meeting_board/2555_03-meeting/CD/KB-HR1/1Kritima2.pdf
- ณรงค์ สมทรงศ์. (2543) สื่อมวลชนเพื่องานส่งเสริม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐธิดา ทรัพย์คงเจริญ. 2557. การเปิดรับข่าวสาร พหุสณคดี และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานครในโครงการปฏิบัติการคืนพื้นที่ผิวจราจร เพื่อประชาชนตามนโยบาย 5 จริง" สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ นศ.ม (นิติศาสตร์). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ดร.กิรินันท์ มลิทอง. 2555. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาประเภท TV. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2565. จาก <http://supawadee048.blogspot.com/2012/08/4.html>
- ทรงกมล พัดทอง. 2548. การพัฒนารูปแบบรายการวิทยุอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา. วิทยานิพนธ์ นศ.ม (เทคโนโลยีการศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.

- เทพ เกื้อทวีกุล และคณะ. 2562. โครงการแคมป์อบรมเส้นทางด้านอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ
วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และโทรคมนาคม สำหรับนักเรียนและนักศึกษาในจังหวัด
กำแพงเพชรและจังหวัดใกล้เคียง. สำนักงาน กสทช.
- ธิติมา ทองทับ. 2551. Social Networking กับกระแสความเป็นไปในสังคมออนไลน์. [ออนไลน์].
สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2565. จาก <http://whosomeone.com/main/index.php/Demo-section/Slideshow/social-networking-52.htm>.
- บันทึกนี้ พิทธิวัลย์. 2558. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร และความพึงพอใจของผู้ใช้เว็บไซต์ www.ignraidee.com
ในเขตกรุงเทพมหานคร. ค้นคว้าอิสระ (การบริหารสื่อสารมวลชน). กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บำรุง สุขพรรณ. 2522. วิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประชัน วัลลิโก. 2545. รายการโทรทัศน์ไทย. ศรีปทุมปริทัศน์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ปราณี บูรณะโสภณ. 2551. ปัจจัยสนับสนุนการบริหารงานเพื่อพัฒนาองค์กรสื่อสารมวลชน :
สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย. วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการสื่อสารองค์กร)
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปาริชาติ เชาว์ศิริ. 2558. ทักษะของผู้บริโภคที่มีต่อโฆษณาแฝงของผู้มีชื่อเสียงในเขตกรุงเทพมหานคร
กรณีศึกษา อินสตาแกรมของผู้มีชื่อเสียง. เอกสารประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2558
คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปาริชาติ โด๊ะเอี่ยม. 2556. การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของ
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2.
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปิยวัฒน์ เกตุวงศาและศุทธิศา ขวนวัน. 2558. ใครเป็นใครบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ :
ความหลากหลายทางคุณลักษณะและพฤติกรรม. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2565.
จาก <http://www.ms.ipst.mahidol.ac.th/ConferenceXI/Download/Book/447-IPSR-Conference-A02-fulltext.pdf>
- ผศ.สุภาณี นิตย์เสมอ. 2561. การเขียนบทวิทยุโทรทัศน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พนิตา โคตา. 2557. ความพึงพอใจของนักศึกษา กศน.ตำบลลอมคอม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น
ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ETV. การค้นคว้าอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- พรพิทักษ์ แม้นศิริ. 2563. การใช้ภาษาทางสื่อวิทยุกระจายเสียง ตอนที่ 2. กรมประชาสัมพันธ์. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/id/6439>.
- พรภิมล สาคร. 2557. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อาชีวศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร. ผลิตวีร็กเกียรติ พันธุ์ชาติ. 2560. สื่อสังคมออนไลน์ : แนวทางการนำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของรัฐ. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565. จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF/
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. 2554. สื่อสังคมออนไลน์ : สื่อแห่งอนาคต Social Media : Future Media. วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 3(2).
- พีรพัฒน์ ใจแก้วมา. 2563. การศึกษาพฤติกรรมการค้าทางชีวิตแบบปกติใหม่ของประชาชนชาวไทย ระหว่างวิกฤตโควิด-๑๙ ที่ปรากฏในสื่อออนไลน์. ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต. สาขาภูมิศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เพชรรัตน์ เวลณีไพบูลย์. 2556. สภาพการบริหารงานศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของโรงเรียน ราชันนัทจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ภัชภา จิตศรีณบุญกุล. 2553. พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ของ พนักงาน บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทวาท เวียงสวัสดิ์. 2553. รูปแบบการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของ คนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการ สื่อสารองค์กร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มักดา สมะแอ. 2564. เทคโนโลยีการศึกษา. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565 จาก <https://sites.google.com/site/faemsasmngankhru/thekhnoloyi-kar-suksa>.
- มานพ เกิดเกรียงไกร. 2551. ผลของการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรที่มีต่อการรับรู้การขยาย เครือข่ายสถานีวิทยุโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด. มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม.
- มานพ เกิดเกรียงไกร. 2551. ผลของการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรที่มีต่อการรับรู้การขยาย เครือข่ายสถานีวิทยุโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด. ภาควิชา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ ไทยพานิช. 2555. วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษ (Educational Radio). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565. จาก <http://old-book.ru.ac.th/e-book/e/ET201%2855%29/ET201-10.pdf>
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- วรรณศิริ ศิริวรรณ. 2559. พฤติกรรมการเปิดรับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมในเขต กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ”. วิทยานิพนธ์ (วารสารศาสตรมหาบัณฑิต), กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วราวิช หงษ์พงษ์. 2564. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารออนไลน์อย่างเหมาะสมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. วิทยานิพนธ์ (ภาควิชาจิตวิทยา และการแนะแนว). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วราวิช หงษ์พงษ์. 2556. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารออนไลน์อย่างเหมาะสมของนักศึกษา วสันต์ ศรีเจริญ. 2561. เทคโนโลยีการศึกษาคืออะไร. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.wynnsoftstudio.com/what-is-educational-technology>.
- วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย. 2540. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เปเปอร์เฮาส์.
- วีโลวรรณ เรืองอุไร. 2556. แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับสาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศรันถ์ ยี่หลั่นสุวรรณ. 2558. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ หัสนคติ และแนวโน้ม พฤติกรรมที่มีต่อโครงการส่งเสริมสังคมของผู้นำเยาวชน ประเทศอาเซียนและญี่ปุ่น ผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) (Unpublished Master's thesis). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริกุล ชัยงาน. 2559. การเปิดรับข่าวสารและวัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจจากการอ่านหนังสือพิมพ์แจกฟรี M2F ของผู้บริหารในเขต กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ (ภาควิชาการ). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพงศ์ พุทธิพันธุ์ และพยัต วุฒิรงค์. 2547. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคอนกรีตผสมเสร็จซีแพค. จุฬาลงกรณ์วารสาร. 16 (62).
- ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจ็องวงศ์. 2556. โฉมรูปแบบการสื่อสารบนความสร้างสรรค์ของสมาร์ทโฟน ข้อดีและข้อจำกัดของแอปพลิเคชัน. วารสารนักบริหาร Executive Journal, 33(4), 46.

- ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. 2557. รายงานการติดตามผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. 2562. รายงานการติดตามผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. 2563. **ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านโทรทัศน์ระบบ
 ดิจิทัล ของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในสถานการณ์การ
 แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019.** สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
 สมสุข หินวิมาน และคณะ. 2554. **ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์.** กรุงเทพมหานคร :
 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
 สมสุข หินวิมาน. 2557. **ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
 สร้อย พิศาลบุตร. 2551. **ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารทหารไทย
 จำกัด (มหาชน) สาขาจันทบุรี.** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2565.
 จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/53930109/chapter2.pdf
 สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2561. **ข่าวประชาสัมพันธ์สำนักงานสถิติแห่งชาติ : อุปกรณ์รับชมรายการ
 โทรทัศน์ในครัวเรือน 2561.** กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการกรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
 สิริพัชร์ เจษฎาวีโรจน์. 2550. **การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Backward Design.** คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
 สุธัญรัตน์ โจชน์. 2554. **การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)
 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนจ่านกร้อง จังหวัดพิษณุโลก. การศึกษามหาบัณฑิต
 สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.**
 พิมพ์สุรีย์ พงษ์เสื่อ. 2555. **พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.
 ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมนิราช.**
 สุนิสา สัตบุศย์. 2562. **กระบวนการผลิตและแนวทางการพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์รายการ
 “เส้นทางสุขภาพ”. วิทยานิพนธ์ นศ.ม (การจัดการการสื่อสาร). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.**
 สุภวัฒน์ สงวนงาม. 2557. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเลือกรับชมรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์
 ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร. ค้นคว้าอิสระ (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยเนชั่น.**

- สุรศักดิ์ นาดวิล. 2544. ความพึงพอใจของผู้ใช้ยานพาหนะต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรสถานีตำรวจอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- สุรสิทธิ์ วิทยาลัยรัฐ. 2553. ว่าด้วยสารพัดคำเรียกสื่อ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565. จาก <http://cstproject.exteen.com>.
- สุรินทร์ แปลงประสพโชค. (2536). หลักการจัดการรายการวิทยุ. วารสารพัฒนาที่ดิน 30, 337 (มิถุนายน 2536) : 13 – 18
- หลุยส์ จำปาเทศ. 2533. จิตวิทยาการจูงใจ. กรุงเทพมหานคร : สามัคคีสาส์น
- อชิระ ดวงหอม. 2559. พฤติกรรมการเปิดรับชม ความต้องการ และความพึงพอใจต่อทีวีดิจิทัลของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ และนวัตกรรมการจัดการ. สถาบันบัณฑิตและพัฒนาบริหารศาสตร์.
- อดิสรณ์ อันสงคราม. 2556. ผลกระทบจากการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิจัย (คณะนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- อรอนงค์ ไชยจิตต์พัฒน์. 2558. การเปรียบเทียบผลการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่อชุมชนของนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาประชาคมติ วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (ตุลาคม 2558 – มกราคม 2559)
- อัจฉรา หักบำเรอ. 2546. การพูดและการอ่านออกเสียงทางสถานีวิทยุกระจายเสียง. เอกสารอัดสำเนา. อำนาจ สุนคนเขตร, พิเชษฐ เพียรเจริญ, วิษณุ เพชรประวีติ, คณิศร รักจิตร. 2554. การติดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของสำนักวิทยบริการ. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วิทยาเขตปัตตานี.
- อิทธิพล จันทร์รัตนกุล และคณะ. 2564. บทบาทของหน่วยงานภาครัฐต่อการใช้อินเทอร์เน็ต. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 8(1), 222-234.
- แสงเดือน ม่วงพูน. 2556. สื่อออนไลน์-แนวทางประยุกต์ใช้. ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์สู่ภูมิสภา 3(20), 1-19.
- อิทธิพล ปรีดีประสงค์. 2552. ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2565. จาก <http://gotoknow.org/blog/virtualcommunitymanagement/288469>.
- เอกธิศา เสริมทอง. 2553. หลักการแพร่ภาพและการกระจายเสียง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

- Aday, L. A. & Anderson, R. 1975. **Acess to Medical Care**. Ann Arbor, Michigan : Health Administration Press.
- Davis, K, 1967. **Human Relation at Work: The Dynamic of Organizational Behavior**. NewYork : McGraw - Hill.
- Deuze, M. 2003. **The web and its journalisms: considering the consequences of different types of newsmedia online**. *New Media & Society*. 5(2).
- Hiebert, J. Research agenda in mathematics education. National Science Foundation Grant (No. MDR 8550614. Subcontract through San Diego State University), July 1, 1986 – June 30, 1988.
- Maslow, A. H. 1970. **Moativation and Personanlity**. New York: Harper & Row.
- McQuail, D. 1994. **Mass Communication Theory : An Introduction**. London: Sage.
- Shelly, D. F. 1995. **Tackling family member compensation**. *American Printer*, 215.
- Skoler, M. 2009. **Why The News Media Became Irrelevant-And How Social Media CanHelp**. *Nieman Reports*. 5(3).

ภาคผนวก

แบบสอบถามการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล

เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปีงบประมาณ 2566

กศน.ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1 เพศ ชาย หญิง เพศทางเลือก (LGBTQ)
- 1.2 สถานะ ครู นักศึกษา กศน. อื่น ๆ (ระบุ).....
- 1.3 ระดับการศึกษา
- ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย
- ปวช. ปวส. ปริญญาตรี อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 การใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน. ตำบล

2.1 การใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล

2.1.1 สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่ท่านนิยมใช้ในการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย มากที่สุด คือสื่อประเภทใด (ตอบเพียงข้อเดียว)

- สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา
- สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ
- อื่นๆ (ระบุ)

2.2 การใช้บริการสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

2.2.1 ท่านรับชมโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ผ่านช่องทางใด (ตอบได้หลายข้อ)

- รับชมทางอุปกรณ์รับโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ระบบ KU BAND
- GMMZ ช่อง 332 (HD)
- PSI ช่อง 201
- TRUE Visions ช่อง 371 (HD)
- DTV ช่อง 201
- รับชมทางระบบ IPTV
- 3BB IPTV ช่อง 99
- TOT IPTV ช่อง 551
- รับชมทางอินเทอร์เน็ต ทาง www.etvthai.tv
- รายการสด
- รายการย้อนหลัง
- รับชมทางเคเบิลทีวีส่วนท้องถิ่น

-2-

2.2.2 ประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ท่านรับชม ได้แก่ (ตอบได้หลายข้อ)

- รายการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- รายการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย
- รายการอาเซียน
- รายการส่งเสริมการศึกษาอาชีพ
- รายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

รายการใดบ้างที่ท่านเคยรับชม

2.2.3 ภายใน 1 สัปดาห์ ท่านรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษากี่ครั้ง

- 1 ครั้ง 2 ครั้ง
- 3 ครั้ง รับชมทุกวัน

2.2.4 มีผู้ใช้บริการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ กคน. ตำบล โดยเฉลี่ย สัปดาห์ละ.....คน

2.2.5 ความพึงพอใจของท่านที่มีต่อรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในภาพรวม

รายการ	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ต้องปรับปรุง
1. ความเหมาะสมของเนื้อหาของรายการ
2. ความยาวของรายการ (นาที)
3. รูปแบบรายการ
4. วิทยากรและผู้ดำเนินรายการ
5. วิธีการนำเสนอรายการ
6. สารประโยชน์ที่ได้รับจากรายการ

2.2.6 ปัญหาอุปสรรคที่ท่านพบในการเปิดชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

(ตอบได้หลายข้อ)

- ไม่มีปัญหาในการรับชม
- มีปัญหา ได้แก่
- อุปกรณ์ชุดรับสัญญาณจานดาวเทียมเก่า เสีย
 - บริเวณพื้นที่ไม่มีสัญญาณดาวเทียม
 - ภาพและเสียงกระตุกหรือสะดุด ไม่คมชัดบางช่วง เนื่องจากสัญญาณดาวเทียมขาดหาย
 - เวลาตารางในการออกอากาศไม่ตรงกับวันพบกลุ่มนักศึกษา
 - อื่นๆ (ระบุ).....

ปัญหาและอุปสรรคในการรับชมในการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

.....

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV)

.....

2.3 การให้บริการสื่อวิทยุเพื่อการศึกษา

2.3.1 ท่านเคยรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษา ที่ผลิตและเผยแพร่โดย

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กศน. หรือไม่

- เคยรับฟัง รับฟังจากช่องทาง
- ฟังจากเครื่องรับวิทยุคลื่น FM 92
 - ทางอินเทอร์เน็ต www.moeradiothai.net
 - Facebook : วิทยุศึกษา FM 92
 - แอปพลิเคชัน ฟังเพลิน
 - ดาวเทียม ช่อง วิทยุศึกษา
- ไม่เคยรับฟัง (ข้ามไปตอบข้อ 2.3.5)

2.3.2 ท่านรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษา ผ่านทางอุปกรณ์รับสัญญาณใด

- เครื่องรับวิทยุ คอมพิวเตอร์ PC, โน้ตบุ๊ก
- โทรศัพท์มือถือสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต

2.3.3 ท่านรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาในรูปแบบใด

- รับฟังรายการสด รับฟังรายการย้อนหลัง

-4-

2.3.4 ประเภทของรายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่ท่านรับฟัง

- ข่าว สารคดี สารบันเทิง ความรู้ทั่วไป
 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อาชีพ ภาษา
 อื่น ๆ.....

2.3.5 สาเหตุที่ท่านไม่ใช้รายการวิทยุเพื่อการศึกษา เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัย

- ไม่มีเครื่องรับวิทยุ
 รับฟังไม่ได้ ไม่มีสัญญาณ
 ไม่ทราบว่า มีรายการวิทยุส่งเสริมการศึกษาของ กศน. ให้บริการ
 ไม่ทราบรายละเอียดคลื่นความถี่และช่องทางการรับฟัง
 ไม่นิยมใช้วิทยุเป็นเครื่องมือในการรับฟังสื่อส่งเสริมการศึกษา
 เพราะมีสื่อเทคโนโลยีอื่น ๆ
 อื่น ๆ (ระบุ).....

2.3.6 ปัจจุบันท่านรับฟังรายการวิทยุทั่วไป ผ่านช่องทางใด

- คลื่นวิทยุ เว็บไซต์ของสถานี เว็บไซต์แหล่งรวมวิทยุออนไลน์
 แอปพลิเคชัน YouTube Facebook
 สัญญาณดาวเทียม
 ปัจจุบันไม่ได้รับฟังรายการวิทยุทั่วไป

รายการใดบ้างที่ท่านเคยรับฟัง

ปัญหาและอุปสรรคในการรับชมในการรับฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษา

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการและสถานีวิทยุศึกษา

2.4 การใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา

2.4.1 ท่านใช้สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาผ่านทางอุปกรณ์ใด (ตอบเพียงข้อเดียว)

- โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต
 คอมพิวเตอร์ PC, โน้ตบุ๊ก SMART TV

2.4.2 มีผู้ใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาที่ กศน. ตำบล เฉลี่ยสัปดาห์ละ.....คน

2.4.3 ท่านใช้สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาช่องทางใดในการติดตามรับชมสื่อส่งเสริม

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (ตอบได้หลายข้อ)

- เว็บไซต์
- www.cet.go.th
 - www.etvthai.tv
 - www.moeradiothai.net
 - www.braille-cet.in.th
- YouTube
- ETV สื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษา
 - กศน. สื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้
 - ETV ทีวีเข้มออนไลน์
- Facebook
- ETV สื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษา ETV ทีวีเข้มออนไลน์
 - ส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
- Line
- ETV สื่อดิจิทัล ทีวีเข้ม ETV
- TikTok ทาง Cet Etv
- Twitter ทาง สื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาออนไลน์
- อื่น(ระบุ)

2.4.4 ท่านเข้าใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ใด

(ตอบได้หลายข้อ)

- ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านการศึกษา
 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านอาชีพ
 เสือชม/ ติดตามซื้อสินค้าออนไลน์ของ กศน.
 ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร

-6-

- แชนซ์ข่าวสาร ความรู้ หรือสิ่งที่ตนสนใจ
- ดูโพสต์หรือวิดีโอเกร็ดความรู้
- อื่นๆ ระบุ.....

2.4.5 ปัญหาที่ท่านพบในการใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (ตอบได้หลายข้อ)

- สัญญาณอินเทอร์เน็ต WIFI ในพื้นที่ล่าช้าไม่เสถียร
- สัญญาณอินเทอร์เน็ตค่ายมือถือในพื้นที่ล่าช้าไม่เสถียร
- ไม่ทราบช่องทางการรับชม
- สื่อออนไลน์ไม่รองรับกับแท็บเล็ตหรือโทรศัพท์บางรุ่น
โปรดระบุช่องทางการพบปัญหา.....
- สื่อออนไลน์ล่มขณะใช้งาน
โปรดระบุช่องทางการพบปัญหา.....
- ขนาดตัวอักษรในสื่อออนไลน์มีขนาดเล็ก ทำให้อ่านยาก
โปรดระบุช่องทางการพบปัญหา.....
- ขนาดของภาพหรือวิดีโอมีขนาดไม่เต็มจอ
- อื่น ๆ (ระบุ).....

ท่านคิดว่า ปัจจัยใดบ้างที่ทำให้การศึกษาด้านสื่อออนไลน์ประสบผลสำเร็จ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการสื่อออนไลน์

2.5 การใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

2.5.1 ท่านเคยใช้สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการหรือไม่

เคยใช้ ไม่เคยใช้ เพราะ.....(ข้ามไปตอบข้อ 2.4.3)

2.5.2 ท่านใช้และรับข้อมูลสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการจากช่องทางใด (ตอบได้หลายข้อ)

เว็บไซต์ศูนย์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.braille-cet.in.th

เฟซบุ๊กศูนย์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.facebook.com/cetbraille

แฟนเพจส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ www.facebook.com/braille.cet

YouTube ช่อง ส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

2.5.3 ท่านเคยใช้หรือสนใจสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการประเภทใด (ตอบได้หลายข้อ)

เคยใช้ ไม่เคยใช้ แต่สนใจ

หนังสือเสียงตามหลักสูตร

หนังสือเสียงตามอธยาศัย

หนังสือเบรลล์ตามหลักสูตร

หนังสือเบรลล์ตามอธยาศัย

รายการวีดิทัศน์ตามหลักสูตร

รายการวีดิทัศน์ตามอธยาศัย

บทความหน้าต่าง LD

บทความออกัสติก

บทความวิชาการ

รายการวิทยุรวมใจเป็นหนึ่ง

รายการวิทยุสู้ด้วยใจ ไปด้วยกัน

รายการข่าวการศึกษา

2.5.4 เหตุผลที่ท่านสนใจสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

เพื่อการศึกษาเรื่องที่ตนสนใจ

เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ

เพื่อแนะนำแก่ผู้พิการที่ตนรู้จัก

เพื่อเรียนรู้วิธีสื่อสารกับผู้พิการ

เพื่อประโยชน์ต่องานวิจัย

เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้พิการ

เพื่อประโยชน์ต่อสาขาวิชาที่ศึกษา

อื่นๆ

ปัญหา และอุปสรรค ที่พบจากสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการที่ผลิตโดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการให้พัฒนาการให้บริการสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ

2.6 การใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

2.6.1 ประเภทสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่ท่านใช้บริการ

(ตอบได้หลายข้อ)

☐ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	☐ สื่อวิทยุเพื่อการศึกษา
☐ สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา	☐ สื่อ Offline ประเภท VCD/DVD

2.6.2 มีผู้รับบริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนใน
 คนตำบล เจ็ดยี่สิบตำลัะ.....คน

2.6.3 ประเทศใดบ้างในกลุ่มอาเซียน +6 ที่ท่านสนใจต้องการให้มีสื่อส่งเสริมความรู้
 เพิ่มขึ้น (ตอบได้หลายข้อ)

☐ ประเทศมาเลเซีย	☐ ประเทศพม่า	☐ ประเทศกัมพูชา
☐ ประเทศลาว	☐ ประเทศไทย	☐ ประเทศสิงคโปร์
☐ ประเทศเวียดนาม	☐ ประเทศบรูไน	☐ ประเทศฟิลิปปินส์
☐ ประเทศอินโดนีเซีย	☐ ประเทศจีน	☐ ประเทศออสเตรเลีย
☐ ประเทศญี่ปุ่น	☐ ประเทศนิวซีแลนด์	☐ ประเทศเกาหลีใต้
☐ ประเทศอินเดีย		

2.6.4 ปัจจัยที่ทำให้ท่านมีความต้องการรับชมรายการส่งเสริมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้
 เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากขึ้น ได้แก่ (ตอบได้หลายข้อ)

☐ รายการมีรูปแบบที่น่าสนใจ และทันสมัย
☐ วิทยากรหรืออาจารย์เป็นผู้มีชื่อเสียง มีเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ที่ดี
☐ องค์ประกอบฉาก ภาพ สี สัน สดใส คุณภาพของภาพคมชัด
☐ รายการอาเซียนมีการผลิตจำนวนมากขึ้นและมีหลายภาษามากขึ้น
☐ อื่นๆ (ระบุ).....

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้บริการสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 3 ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

3.1 ความต้องการด้านเนื้อหารายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

3.1.1 เนื้อหาสาระความรู้พื้นฐาน

3.1.2 เนื้อหาการศึกษาอาชีพ

3.1.3 เนื้อหาการศึกษาตามอัธยาศัย

3.2 ความต้องการด้านรูปแบบรายการสื่อของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

3.2.1 ท่านต้องการให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาผลิตรายการรูปแบบใดเพิ่มขึ้น
(ตอบได้หลายข้อ)

ประเภทรายการข่าว

ประเภทรายการสารคดี

ประเภทรายการวาไรตี้

ประเภทรายการกีฬา

ประเภทรายการจินตคดีหรือบันเทิง

ประเภทรายการขายสินค้า

ประเภทรายการสดที่เปิดโอกาสให้ผู้รับชม สนทนา ชักถาม หรือ
แสดงความคิดเห็นผ่านรายการ.....

อื่นๆ (ระบุ).....

**ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของ
ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา**

4.1 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของ
ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

.....

* ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ *

การวิเคราะห์ความสอดคล้องข้อคำถาม

ความพึงพอใจของท่านที่มีต่อรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในภาพรวม

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1. ความเหมาะสมของเนื้อหาของรายการ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2. ความยาวของรายการ (นาที)	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3. รูปแบบรายการ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4. วิทยากรและผู้ดำเนินรายการ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5. วิธีการนำเสนอรายการ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
6. สารประโยชน์ที่ได้รับจากรายการ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

หมายเหตุ

1. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ

 คนที่ 1 นายสรราช กองสุทธิใจ ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเผยแพร่ทางการศึกษา
กรมส่งเสริมการเรียนรู้

 คนที่ 2 นายธนพัชร ชุนเทพ ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านด้านการผลิตสื่อ
เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กรมส่งเสริมการเรียนรู้

 คนที่ 3 นางวรรกร ประสมศรี ตำแหน่ง วิชาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
พัฒนาสื่อการเรียนการสอน
กรมส่งเสริมการเรียนรู้

2. ข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องผู้ดำเนินการวิจัยได้ทำการปรับปรุงเนื้อหาแล้วจึงนำไปใช้จริง

รายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ไปติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุดรธานี สกลนคร และบึงกาฬ (ครั้งที่ 1)

ระหว่างวันที่ 27 พฤศจิกายน – 2 ธันวาคม พ.ศ. 2565

กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษา กศน.ตำบล และครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการ
ให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล

1. กศน.อำเภอประจักษ์ศิลปาคม
2. กศน.อำเภอพิบูลย์รักษ์
3. กศน.อำเภอบ้านดุง
4. กศน.อำเภอบ้านม่วง
5. กศน.อำเภอบึงโขงหลง
6. กศน.อำเภอเซกา
7. กศน.อำเภอบุ่งคล้า
8. กศน.อำเภอเมืองบึงกาฬ

รายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ไปติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และตาก (ครั้งที่ 2)

ระหว่างวันที่ 8 – 13 มกราคม 2566

กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษา กศน.ตำบล และครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการ
ให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล

เพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล

1. กศน.อำเภอหางดง
2. กศน.อำเภอสันป่าตอง
3. กศน.อำเภอเมืองลำพูน
4. กศน.อำเภอบ้านโฮ่ง
5. กศน.อำเภอดอยเต่า
6. กศน.อำเภอสี
7. กศน.อำเภอสามเงา
8. กศน.อำเภอเมืองตาก

รายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ไปติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง กระบี่ และสุราษฎร์ธานี (ครั้งที่ 3)
ระหว่างวันที่ 26 – 31 มีนาคม 2566

กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษา กศน.ตำบล และครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการ
ให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล

1. กศน.อำเภอทุ่งสง
2. กศน.อำเภอป่าพะยอม
3. กศน.อำเภอเมืองพัทลุง
4. กศน.อำเภอศรีนครินทร์
5. กศน.อำเภอเมืองตรัง
6. กศน.อำเภอสิเกา
7. กศน.อำเภอเมืองกระบี่
8. กศน.อำเภอปลายพระยา

รายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ไปติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ภาคกลาง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี และนครสวรรค์ (ครั้งที่ 4)
ระหว่างวันที่ 29 พฤษภาคม – 2 มิถุนายน 2566

กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษา กศน.ตำบล และครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการ
ให้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล

1. กศน.อำเภอบางไทร
2. กศน.อำเภอเสนา
3. กศน.อำเภอภาชี
4. กศน.อำเภอดอนทุต
5. กศน.อำเภอเมืองลพบุรี
6. กศน.อำเภอบ้านหมี่
7. กศน.อำเภอเมืองนครสวรรค์
8. กศน.อำเภอเก้าเลี้ยว
9. กศน.อำเภอหนองบัว

รายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ไปติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ปีงบประมาณ
พ.ศ. 2566

ภาคตะวันออก จังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี และตราด (ครั้งที่ 5)
ระหว่างวันที่ 26 – 30 มิถุนายน 2566

กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษา กศน.ตำบล และครู กศน.ตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการให้บริการ
สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของ กศน.ตำบล

1. กศน.อำเภอบางน้ำเปรี้ยว
2. กศน.อำเภอพนมสารคาม
3. กศน.อำเภอสองแคว
4. กศน.อำเภอโป่งน้ำร้อน
5. กศน.อำเภอขลุง
6. กศน.อำเภอเขาสมิง
7. กศน.อำเภอเมืองตราด
8. กศน.อำเภอคลองใหญ่
9. กศน.อำเภอแหลมงอบ

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๐๖/๑๐๙๑

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กทม. ๑๐๕๐๐

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง การติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุตรธานี

ตามนโยบายและจุดเน้นแนวทางการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ นโยบายด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้มีการส่งเสริมและพัฒนาการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และให้มีการสำรวจ วิจัย และติดตามประเมินผลด้านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาวัตกรรมการศึกษาให้มีความถูกต้อง ทันสมัย และเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ ส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึง

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวบรรลุตามวัตถุประสงค์ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา จึงจัดให้มีการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการศึกษา โดยส่ง นายสหพัฒน์ ไตรรัตนวิช นักวิชาการศึกษานำปฏิบัติการพิเศษ นายธนกร อิมฤทัย นักวิชาการศึกษานำปฏิบัติการพิเศษ นายบุญยงค์ หงษ์จันทร์ นักวิชาการศึกษานำปฏิบัติการพิเศษ นางสาวกัลยวีร์ พรหมสิทธิ์ นักวิชาการศึกษานำปฏิบัติการ และนางสาววราพร จงอรุณรุ่งโรจน์ นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ โดยมี นายสรารัฐ กองสุทธิใจ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเผยแพร่ทางการศึกษา เป็นหัวหน้าคณะควบคุมการดำเนินงานดังกล่าว ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงาน กศน. จังหวัดอุตรธานี ในวันจันทร์ที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ณ กศน. อำเภอประจักษ์ศิลปาคม และ กศน. อำเภอพิบูลย์รักษ์ วันอังคารที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ณ กศน. อำเภอบ้านดุง ทั้งนี้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาได้ทำหนังสือแจ้ง กศน.อำเภอ ที่จะไปเก็บข้อมูลแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางวรรณา ประสมศรี)

นักวิชาการศึกษานำปฏิบัติการพิเศษ

ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

กลุ่มงานแผนและพัฒนาบุคลากร

โทร. ๐ ๒๓๕๔ ๕๓๒๗ โทรสาร ๐ ๒๓๕๔ ๕๓๔๓

ที่ ศธ ๐๒๓๐.๐๖/๑๐๕๒

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กทม. ๑๐๔๐๐

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง การติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอประจักษ์ศิลปาคม

ตามนโยบายและจุดเน้นแนวทางการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ นโยบายด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้มีการส่งเสริมและพัฒนาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและให้มีการสำรวจ วิจัย และติดตามประเมินผลด้านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กำหนดแผนงานให้มีการติดตามผลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวบรรลุตามวัตถุประสงค์ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา จึงขอส่ง นายสหพัฒน์ ไตรรัตน์วิช นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ นายชนกร อิ่มฤทัย นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ นายบุญยงค์ หงษ์จันทร์ นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ นางสาวกัลยวีร์ พรหมสิทธิ์ นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ และนางสาววราพร จงอรุณรุ่งโรจน์ นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ โดยมีนายสรยุทธ กองสุทธิใจ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเผยแพร่ทางการศึกษา เป็นหัวหน้าคณะควบคุมการดำเนินงาน ณ กศน.อำเภอประจักษ์ศิลปาคม ในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เวลาประมาณ ๐๙.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาได้มอบหมายให้นายบุญยงค์ หงษ์จันทร์ หมายเลขโทรศัพท์มือถือ ๐๖ ๓๔๔๖ ๔๕๓๕ เป็นผู้ประสานงาน

ในการนี้ขอความอนุเคราะห์ที่ท่านมอบหมายให้ครู / เจ้าหน้าที่ กศน.ตำบล สังกัด กศน. อำเภอ จำนวน ๔ ตำบล ตำบลละ ๑ คน และนักศึกษา กศน. จำนวน ๔ ตำบล ตำบลละ ๑ คน รวมทั้งสิ้น ๘ คน เป็นผู้ให้ข้อมูลการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด ขอเชิญบุคลากรทุกท่านเข้าร่วมรับฟังการบรรยายสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่ผลิตโดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ณ กศน.อำเภอประจักษ์ศิลปาคม ตามวันเวลาข้างต้นด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางวรรณ ประสมศรี)

นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ

ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

กลุ่มงานแผนและพัฒนาบุคลากร

โทร. ๐ ๒๓๕๔ ๕๓๒๗ โทรสาร ๐ ๒๓๕๔ ๕๓๔๓

ภาพการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2566
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2566
ภาคเหนือ

ภาพการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2566
ภาคใต้

ภาพการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2566
ภาคกลาง

ภาพการติดตามผลการใช้บริการสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2566
ภาคตะวันออก

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. นายสรารุช กองสุทธิใจ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเผยแพร่ทางการศึกษา
2. นายธนพัชร ขุนเทพ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านด้านการผลิตสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
3. นางวรรภร ประสมศรี รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
4. นายกษิพัฒน์ ภูลังกา ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล

1. นายสหพัฒน์ ไตรรัตน์วนิช
2. นายบุญยงค์ หงษ์จันทร์
3. นางสาวกัลย์วีร์ พรหมสิทธิ์
4. นายฉนกร อิมฤทัย
5. นายปรมัยวัฒน์ เก่งงาน
6. ว่าที่ ร.ต.ภูมิตล นามตาแสง
7. นายเอกพงศ์ ชัชวาลย์ปรีชา
8. นางสาววราพร จงอรุณรุ่งโรจน์
9. นางสาวพิชามณูชู่ เจริญสุขสกุลชัย

ผู้ควบคุมการดำเนินงาน

นายสหพัฒน์ ไตรรัตน์วนิช

ผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน

นางสาววราพร จงอรุณรุ่งโรจน์

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ

